
3 1761 07459471 4

303

PELLE EROBREREN

III

OPLAG 2500 EKSEMPLARER

M. ANDERSEN NEXØ

PELLE EROBREREN

DEN STORE KAMP

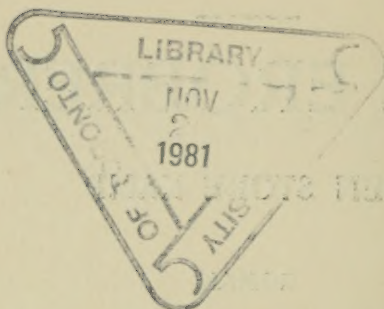
ROMAN

FOLKEUDGAVE

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCIX

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

I

NEDE i Skaktens fugtige Bund var der fuldt af legende Unger. De hang i det nederste af Træværket, gik trallende rundt om Stolperne med et Fedtebrød i Haanden, eller sad plat ned og skurede sig frem paa den klæbrige Stenbro. Luften hang raa og klam som i en gammel Brønd, og havde lagt tidlig Rust over de smaa Stemmer og fyldt Ansigterne med Kirtelsaar; men henne fra Tøndegangen ud til Gyden kom varme Pust og Duft af blomstrende Træer — helt omme fra Volden.

Bro-bro-brille var forbi med den sidste Ridder, som kom i den sorte Gryde; og *Hans og Grete* var lykkelig sluppet fra Gale Vinslevs Gang over Kloakristen ind paa Pandekagehuset, der vidunderlig nok netop havde Tremmer for Døren, som man kunde stikke baade en Pind og en Kaalstok igennem til Heksen at snitte i. Pinde og Kaalstokke var der rigeligt af i Skarnkassen ved Siden af Pandekagehuset, og Heksen vidste man nok hvem var! Hun kom sommetider jagende op fra Kælderen og splittede hele Flokken med en Ildklemme.

Det var næsten lidt for livagtigt, lige til Pandekagelugten der netop dalede ned oppe fra de velhavende Olsens — noget rigtigt Æventyr kunde det ikke kaldes. Men kanske kom Gale Vinslev ud fra sin Hule og fortalte Historien om, hvorledes han sejlede Kongens Guld ud og sænkede det ude paa Kongedybet, dengang Tysken var i Landet. En hel Skibsladning havde Kongens Skatte fyldt, ingen anden end Vinslev vidste hvor de var sænket ned — og han vidste det heller ikke længer. Det var

en frygtelig Hemmelighed, som nok kunde gøre sin Mand underlig i Hovedet. Paa sin toradede Vest gemte han hele Planen; blot han styrede fra den Knap til den, og saa dèrned — var han ved Skatten. Men nu var nogle af Knapperne faldet af, og han kunde ikke hitte Planen; hver Dag hjalp Børnene ham at lede. Det var et spændende Stykke Arbejde, for Kongen var jo utaalmodig nu!

Der var endnu vidunderlige Ting til — som det at lægge sig ned paa den slibrige Stenbro og lege Hannes Leg *Dejligheden*. Flyttede man Blikket fra Halvmørket hernede gennem den snævre Skakt op til Himlen som flød lysglitrende forbi, og pludselig tog det tilbage igen — saa var her simpelt hen bælgmørkt. Og i Mørket flød gule og blaa Farveringe hvor ellers Skarnkassen og Retiraderne laa. Farvernes overdaadige Flod for Øjet, det var Rejsen langt ud til Lykkens Land efter alt det der ikke kunde siges. „Jeg ser selv noget, og ved godt hvad det er — men jeg siger det bare ikke," nynnede de og nikkede hemmelighedsfuldt ud i det Blaa.

Ogsaa det .kunde blive for meget af det gode. Men den runde Rist henne under Træværket, hvor Hannes Far druknede sig, blev aldrig kedelig. Dybet kogte bestandig af den og fyldte Smaabørnene med hemmelig Gru, de halvlange Tøser stillede sig skrævende over Risten og lod sig hvinende gennemrisle af de kolde Pust dernede fra. Risten førte ned til Helvede jo, og naar man stirrede længe nok, skimtede man en blæksort Strøm som flød forbi dernede. Hvert Øjeblik sendte den raadne Opstød op i Ansigtet paa én, det var Djævelen der sad dernede i en Krog og pustede. Tog man Øjnene fra Dybet, blev Gaardens Halvmørke til den lyseste Dag, og saadan kunde man efter Behag selv gøre sin Verden lys eller mørk.

Der laa bestandig nogle Børn paa alle fire og spejdede ned med et angst Udtryk; og lige over Risten stod der Sommeren igennem en Sky af Myg som Dybet holdt svævende ved sin Aande. De steg

til en bestemt Højde, faldt blødt og steg igen — lige som en Taskenspillers Kugler. Undertiden sugede det dernede Sværmen fuldstændig til sig; men den skød til Vejrs igen, svajede hid og did i Trækken fra Tøndegangen, og lignede en dansende Aand. Smaatøserne glanede paa den, løftede saa op i Skørterne og tog gratiøse Trin. Olsens Elvira havde taget sine første Step her, og nu dansede hun pæne Borgere paa Ladegaarden. Og Marskandiserskens Datter var i St. Petersborg og var *næsten* Storfyrstinde.

Op igennem det snævre Gaardsrum hang Bislagene ludende og frønnede mod hinanden og lævnede lige en smal Aabning, hvor Tørresnorene gled frem og tilbage med Barnetøj og Gulvklude. De møre Trætrapper løb i Sigsag uden paa Murene, dukkede gennem Bislagene og kom igen — helt op til Kvisten. Fra Bislag og Svaler førte Døre ind til Lejlighederne eller til lange Gange, der tog det indre af Husmassen. Kun paa Pipmandens Side var der hverken Bislag eller Rækværk fra anden Sal opefter. Tiden havde fortæret det, saa Trappen hang i sine Underliggere alene; Bjælkeenderne stak endnu ud af Muren som raadne Tandstumper. Der hang et Reb ned oppe fra, som man kunde støtte sig ved; det var blankt og sort af de mange Hænder.

Saadan en hed Junidag, naar Rummet drog som en hvidknitrende Brand hen over Spalten deroppe, levede det svære, frønnede Træværk igen op som Storskov. Knevrende Væsner jog ud og ind mellem Tremmerne, Skygger kom og forsvandt, en uophørlig Sladren fyldte Halvlyset. Fra Bislag til Bislag dryppede det af syrlig Lud efter Børnevask, helt ned til Bunden hvor Ungerne legede i de træge Bække fra Nedløbsrenderne. Træværket knagede uophørligt som gamle Grene der filer mod hinanden, klam Lugt af mulden og trøsket Vegetation lagde sig mættende paa Aandedrættet, og alt hvad man rørte ved havde et Lag Slim som af overvættes Frodighed.

Synet gik ikke to Skridt, før det spærredes af Træværk, men bagved anedes Verdener. Naar Dørene

gik op og i til de lange Gange, brød der Lyde frem fra de utallige Væsner i *Arkens* Dyb — Smaabørns Graad, Særlinges og Forhutledes besynderlige Puslen. Hele Tilværelser holdt uforstyrreligt til derinde uden nogensinde at vove sig frem i Dagens Lys. — Paa Pipmandens Side stak Vasketudene ret ud af Muren og lignede Skovdjævle, der grinede frem af Tykningen — med aaben Mund og langt, graat Skæg, som fødte lyserøde Regnorme og stundom faldt ned i Gaarden med svære Klask. Ud af Murhullerne groede grønne, hængende Buske; Spildevandet silede igennem dem og dryppede mangfoldigt — som Skovens vaade Haar. Inde i det grønne, dryppende Mørke sad der vidunderlig tegnede Tudser som smaa Kildenymfer i hver sin Grotte og glinsede af den giftige Væde. Og oppe i Træværket paa tredje hang Hannes Kanarifugl og sang helt forskruet, med Næbet strakt op mod Ildpletten deroppe.

Over Gaardens Bund var der et endeløst Rend af Væsner, lyssky Skabninger der dukkede frem af *Arkens* righoldige Bug eller forsvandt i den. De fleste var Kvinder, underlig klædte, sygelig blege med denne Tilsætning af Sort, som om Mørket havde slaaet sig i Huden, afslappede i Trækkene men med fanatisk skinnende Øjne.

Gamle Mandslinger, der ellers laa rystende i en eller anden mørk Krog og biede paa Døden, kom kravlende frem paa Svalerne, stak Næsen op mod den gnistrende Himmelplet og nøs tre Gange. „Det er Solen,“ sagde de henrykt til hinanden — „atjij! Saa bliver man ikke saa let forkølet til Vinter!“

II

Oppe paa Pipmandens Kvist traadte en ung Mand ud paa Platformen. Han stod et Øjeblik og satte Ansigtet smilende mod den lyse Himmel, saa duk-

kede han Hovedet og løb ned ad Hønsestigen, uden at holde sig i Rebet. Under Armen havde han noget i et blaat Tørklæde.

„Se til ham den Klovn, han ler Solen lige op i Ansigtet, som om der ikke var noget der hed at én kunde blive blind,“ sagde Madammerne og stak Hovedet ud gennem Træværket — „men han er jo ogsaa fra Landet a' naturligvis. Og nu skal han ud og aflevere Arbejde — Gud ved hvorlænge han vil sidde der og tjene Føden til den Udsveder? Det skal snart pille det røde af hans Kinder, bliver han længe ved med den!“ De saa bekymret efter ham.

Ungerne nede i Gaarden lettede Hovedet, da han skrævede hen over dem.

„Har du noget fint Skind til os i Dag, Pelle?“ raabte de og trak i ham.

Han halede op af Lommerne smaa Stumper Lakskind og rødt imiteret Safian.

„Det er fra Kejserens ny Tøfler,“ sagde han, idet han fordelte det mellem dem. Saa lo de smaa saa det kogte i deres Struber.

Pelle lignede sig selv, han var blot blevet mere rank og spændstig og havde faaet et lille lyst Overskæg. Slugørerne var gaaet lidt i sig selv, som var der ikke saa stærk Brug for dem mere; de blaa Øjne tog fremdeles alt for gode Varer, men havde faaet et lille Træk til som sagde, at det ikke længer var med deres gode Vilje. Svinelykken ned ad Nakken lyste helt gyldent.

De snævre Gader laa og grundede paa bestandig den samme ulidelig tykke Luft, der aldrig syntes at forny sig. Husene var skidne og faldefærdige; hvor lidt Sol strejfede et Vindu, laa skjoldede Sengeklæder til Tørre. Oppe i en Sidegade holdt en Sygevogn; Koner og Børn stod omkring den og ventede spændt paa, at Bærerne skulde komme ned med deres uhyggelige Byrde, og Pelle sluttede sig til dem. Han maatte have alting med.

Det var ikke just den lige Vej han gik. Stor-

staden var en hel ny Verden, ingenting var som hjemme, her skete der hundrede forunderlige Ting hver Dag. Og Pelle begyndte godvilligt forfra, han havde sin gamle Trang endnu til at overvære det hele og gøre det til sit.

I den snævre Gyde ned til Kanalen stillede en trettenaars Tøs sig udfordrende i Vejen for ham. „Mor er syg," sagde hun og pegede op mod en skummel Trappegang — „har du Penge saa kom med op." Han var lige ved at følge med, men opdagede saa, at Gadens Kællinger laa med Ansigterne paa Ruden. „Her skal man nok være paa sin Post," fastslog han for hundrede Gang. Ulykken var blot at man glemte det saa let igen.

Han lagde Vejen om langs Kanalen. De gamle Bolværker, Pæreskuderne og Pakhusene med den høje Række Luger og den pibende Tridse øverst oppe i Hatten mindede saa hjemligt. Undertiden lagde Skippere hjemmefra ogsaa til her med Pottemagerarbejde eller Fisk, og han kunde spørge Nyt. Skrive var han ikke flink til, der havde været saa lidt Opgang at notere. Han havde lige hugget sig igennem og skyldte fremdeles Sort for Rejseudstyret.

Men det skulde nok komme — Pelle nærede ingen Tvivl om Fremtiden. Byen var saa uhyre stor og uoverskuelig, selve det umulige syntes den at have taget sig paa — hvad Fare kunde der vel saa være for noget saa selvfølgeligt, som det at han naaede frem? Her laa simpelthen store Rigdomme i Dynger og lod sig tage af Fattigmand ogsaa, blot han greb dristigt til; Lykken her var en Guldfugl, som lod sig fange med lidt Haandelag — der var Masser af æventyrlige Tilfælde. Og Pelle skulde nok fange Fuglen en Dag. Hvornaar og hvordan overlod han trygt til Tilfældet.

I en af Torvegades Sidegader var der Opløb, Folkesværmen fyldte hele Gaden uden for Jærnstøberiet, og raabte ivrigt til de sværtede Støberi-

arbejdere der stod og rottede sig sammen foran Porten og saá raadvilde paa hinanden.

„Hvad er der i Vejen?“ spurgte Pelle.

„Der er det i Vejen, at de ikke kan tjene saa meget saa de kan leve af det,“ sagde en ældre Mand. „Og Fabrikanten vil ikke give dem Tillæg. Saa har de hittet paa nogle nymodens Tossestreger, som skal være kommet hertil fra Udlandet, hvor de nok har gjort sig rigtig godt. Det er saadan at forstaa, at alle Mand pludselig smider Arbejdet, løber ud paa Gaden i bart Hoved og laver Støj, og saa ind i Arbejdet igen — ligesom Skoledrenge i Frikvarteret. De har allerede været ude og inde igen to-tre Gange, og nu er de halve udenfor, og de andre ved Arbejdet — og Porten er laaset. Jo pyt, det skal godt hjælpe paa Ugelønnen! Nej i min Tid bad vi pænt om det og naaede altid noget; vi er ligegodt de smaa — og hvor skal det tages fra. Nu har de tilmed forbrudt deres Ugeløn for hele Ugen.“

Arbejderne vidste hverken ud eller ind, men stod og saá mekanisk op til Kontorvinduerne, hvor Bestemmelserne plejede at komme fra. Nu og da gik der et utaalmodigt Ryk gennem Skaren, de truede op mod Vinduerne og forlangte raat deres Tilgodehavende. „Han nægter os vor Ugeløn, som vi ærlig har tjent, den Tyran!“ raabte de. „Den er ellers køn, naar man har Kone og Børn derhjemme! og paa en Lørdag Eftermiddag sku! Sikken en Hajfisk — han hugger deres Mad! Vil Herren ikke nok give os en Besked, vi kan tage med hjem — bare en Hilsen. For ellers maa de gaa sultne i Seng.“

Saa lo de, lavt og knurrende, spyttede ned i Stenbroen og vendte igen de herreløse Ansigter op mod Kontorvinduerne.

Det regnede ind over dem med Forslag, som førte i Øst og Vest; og lige nær var de. „Hvad Fanden, naar der nu ingen er til at føre os an,“ sagde de mismodigt, og stillede sig saa til at maabe igen. Det var det eneste de kunde.

„Tag et Par af jeres Kammerater ud til at gaa op og forhandle med Fabrikanten,“ sagde en Herre som var stanset.

„Javel, den er hørt! Frem med Eriksen — han kan Fingersproget!“ raabte de. Den Fremmede trak paa Skuldrene og gik.

En stor, stærk Arbejder gik hen mod Trappen. „Du har vel Mukkerten med, Eriksen?“ raabte én. Eriksen vendte sig paa Trappen og viste sin Knytnæve.

„Tag dig i Agt!“ raabte de op mod Vinduerne. „For ellers ku' det hænde der faldt Brænde ned!“ Saa blev de med ét stille, den svære Gadedør var stænget.

Pelle lyttede med aaben Mund. Han vidste ikke, hvad de vilde, og de vidste det nok heller ikke selv; men alligevel var der en ny Tone i dette her! De Folk gik ikke Tiggergang for deres Ret, men slog hellere et Næveslag for den; og de havde ikke drukket sig fulde først — som Stærke Erik og de andre derhjemme. „Det er Storstaden,“ tænkte han og maatte igen prise sig lykkelig at han var sluppet herover.

Der kom en Deling Betjente marsjerende. „Passér Gaden!“ befalede de og gik ind paa Mængden for at sprede den. Arbejderne vilde ikke lade sig jage væk. „Ikke før vi har faaet vort Tilgodehavende,“ sagde de og trak sig stædigt hen til Porten. „Her er vor Arbejdsplads, og vi vil ha' Opgør vil vi!“ Saa jog Politiet med Tilskuerne; de trak sig nølende et Par Skridt tilbage for hvert Fremstød, og stod saa og lo. Pelle fik et Dunk i Ryggen, han vendte sig rask og stirrede et Øjeblik ind i en Betjents røde Ansigt; saa trak han sig af Vejen, idet han knurrende tog til sin Ryg.

„Slog han dig?“ spurgte en Kælling. „Ptøj den skidt Knægt; han er Søn af Rullekonen her i Stedet, og nu bruger han Staven mod sine egne. Føj for den væmmelige!“

„Passér Gaden,“ befalede Betjenten missende og

gik ind paa hende med Kroppen. Hun trak sig ned i sin Kælderhals; dèr stod hun og brugte Mund, saa Spyttet stænkede fra de tandløse Gummer:

„Ja kør med gamle Folk ogsaa — som har baaret dig paa Armen og givet dig tørt paa, da du ikke kunde kræve dig endnu. Brug Staven paa mig ogsaa — vil du ikke det du Fredrik? Gaa du kun de Stores Ærende, og gø ad alle os der ikke er fine nok i Tøjet!“ Hun rystede af Vrede, de gulgraa Haartjavser havde slidt sig løs og daskede om hendes furede Pande, der var helt jordslaaet af Arp.

Delingen marsjerede ind over Knippelsbro, under Eskorte af en Sværm Gadedrenge, der hujede og peb i Fingrene. Nu og da vendte en Betjent sig; saa lettede det i Flokken, men øjeblikkelig var den der igen. Betjentene var nervøse, deres Fingre krummede og strakte sig af Trang til at slaa løs. De lignede en Flok Forbrydere der eskorteres til Raadhuset af den yngste Ungdom, og Folk lo.

Pelle holdt Trop inde paa Fortovet, han var i en forunderlig Stemning. Et Steds inde i ham gik det voldsomt, med denne løjerlige Tilskyndelse til at hoppe i Vejret og slaa Hovedet mod Stenbroen; det var Resterne af hans Lyde, men nu tog det Karakteren af overmodig Styrke. Han saa tydelig Stærke Erik komme bøgende mod Forvalteren og blive slaaet til Jorden — for at rave om som Idiot. Saa rejste *Kraften* sig — vældigt, og blev jaget ned; de gjorde sig til Hunde alle for at fælde ham, og logrede for alt hvad der smagte af Øvrighed og Overordnet! Og han selv, Pelle, havde faaet Ris paa Raadhuset og var blevet peget Fingre ad — lige som *Kraften!* —: Se dér gaar han og flyder, det stakkels Udskud! — jo han havde været ude for Retfærdigheden og vidste hvor den sved. Men nu var han sluppet ud af Trældommen og over i en ny Verden, hvor alvorlige Mænd ikke engang saá til Politiet, men overlod det til Gadedrengene og de gamle Kællinger! Der var en mægtig Oprejsning i det; og her

i denne Verden vilde Pelle være med, han længtes efter at tage et Tag.

Det var Lørdagaften, og der var en Del Svende og Naadlersker inde paa Lageret for at aflevere Arbejde. Lageristen gik som sædvanlig og gnavede over Arbejdet, før han betalte, rev og krammede i det saa det mistede sin Form — og gjorde saa et syndigt Vrøvl over at det ikke var pænt. Undertiden trak han ogsaa fra i Arbejdslønnen, og paastod at Materialet var ødelagt. Det var især Kvinderne han var nederdrægtig imod, og de stod og turde ikke kny. Man sagde, at han sjoflede alle de Naadlersker der ikke vilde være ham til Maade.

Pelle stod og saa sig godt gal paa ham. „Kommer han bare med det mindste Muk, saa rager vi uklar," tænkte han. Men Lageristen tog Arbejdet uden at se paa det — det var jo fra Pipmanden!

Mens han betalte, kom en svær Herre ned oppe fra Bagværelset, det var Hofskomager Meyer selv. Han havde nok engang været en fattig Fyr med Bagen ude af Bukserne; saadan var han kommet herind som vandrende Gesell fra Tyskland. Faget forstod han ikke meget af, men han forstod den Kunst at lade andre arbejde for sig! — Han besvarede ikke Arbejdernes ærbødige Hilsen, men stillede sig op foran Pelle med Maven gyngende mod Disken, pustede stærkt ud af Næsen og saá paa ham.

„Ny Mann?" spurgte han endelig.

„Det er Pipmandens Medhjælper," svarede Lageristen smilende.

„Ak saa! Ja Pipmanden forstaar Kunsten! De gør Arbejdet, og han tager Pengene og drikker dem op — ikke?" Hofskomageren lo kosteligt.

Pelle blev rød. „Jeg vilde jo gærne have selvstændig fat naar som helst," sagde han.

„Ja ja, nu kan De jo tale med Lageristen. — Men ingen Fagforening her, husk det! Vi har ikke Brug for de Folk."

Pelle bed Læberne sammen og stak tavs Tørklædet ind paa Brystet; han havde staaet for adskillige

Opfordringer, men dette Forbud kunde han ikke staa for. Han gik rask ud ad Købmagergade og drejede fra Kultorvet ind i Hausergade, hvor han vidste Formanden for den sygelige Fagforening skulde bo. I en af de skumle Kældere boede en lille Lappeskomager, dèr maatte det være, og Pelle steg ned ad Trappen. Han begreb ikke, at Foreningens Formand havde saa usselt et Tilhold.

Under Vinduet sad en hulkindet Mand bøjet over Disken, i Færd med at sy Rand paa en udtraadt Sko; han havde de Forbigaaendes Ben lige ind paa Hovedet af sig. I Stuens Baggrund stod en Kvinde og kogte noget i Kakkelovnen; hun havde en lille Unge paa Armen, to større laa paa Gulvet og legede med nogle Læster. Der var forfærdelig hedt og kvalmt.

„Goddag Kammerat,“ sagde Pelle. „Kan jeg blive Medlem af Fagforeningen?“

Manden saá forundret op, der gik noget af et Smil over hans triste Ansigt. „Har du Raad til det?“ spurgte han langsomt — „det kan let blive dig en dyr Fornøjelse. Hvem arbejder du for, med Forlov?“

„Meyer paa Købmagergade.“

„Saa bliver du fyrig, saa snart han faar det at vide.“

„Det ved jeg nok; men nu vil jeg meldes ind altsaa. Han skal ikke komme og bestemme hvad jeg maa og ikke maa. Og ham skal vi nok ordne engang.“

„Saadan har jeg ogsaa tænkt, men vi er for faa. De sultes ud af Fagforeningen igen, saa snart de er meldt ind.“

„Vi maa se at blive nogle flere Stykker,“ sagde Pelle frejdigt. „Og saa en Dag lukker vi kanske Butikken for ham.“

Der kom Ild i Formandens trætte Blik. „Ja for Satan om vi kunde lukke Butikken for ham!“ raabte han og rystede sin knyttede Haand i Luften. „Han tramper paa dem der tjener Guldet sammen til ham; det er hans Skyld jeg nu sidder her og hutler —

han holder hele Faget nede i Elendighed gør han! Aa sikken en Hævn Kammerat!“ Blodet skød op i hans hule Kinder og fik dem til at brænde — saa faldt Hosten over ham.

„Petersen!“ sagde Konen angst og holdt paa hans Ryg — „Petersen!“ hun sukkede og rystede paa Hovedet mens hun hjalp ham at slide sig igennem Hosten. „Naar Talen falder paa Hofskomageren, bliver Petersen altid helt fra'et,“ sagde hun da det var ovre. „Han ved saamænd ikke hvad han udsætter sig for, saa. Nej bare enhver var lige saa klog som Meyer og passede sit eget, saa sad visse Folk nu med et godt Helbred og ordenlig Fortjeneste.“

„Hold Mund,“ sagde Petersen bestemt. „Du er et Fruentimmer og har ingen Forstand paa de Dele.“ Saa gik hun hen til Kakkelovnen igen.

Han udfyldte et Papir, og Pelle skrev sit Navn under og betalte Medlemsbidraget for en Uge.

„Og nu maa du se at komme ud af Udsvedningen hurtigst muligt,“ sagde Petersen alvorligt. „En hæderlig Arbejder kan ikke være med til at holde den Slags oppe.“

„Jeg har været nødt til det,“ svarede Pelle, „— jeg havde ingenting lært derhjemme fra. Men nu er det forbi.“

„Godt Kammerat! Og saa Haandslag og god Hjælp! Der maa arbejdes igen — kanske lykkes det alligevel; du har givet mig mit Humør igen, vil jeg bare sige dig! — Pil saa ved saa mange du kender — og forsøm ikke Møderne; de bliver bekendtgjort i *Arbejderen.*“ Han rystede ivrigt Pelles Haand.

Pelle gik sig en rask Tur ud mod Nørrebro; han havde faaet Luft for noget og var i godt Humør.

Det var ved den Tid Arbejderne vendte hjem; de kom travende i Flokke og enkeltvis, ludende og stundende, lidt løse i det af Dagens Slid. Det var en hel anden Verden herude, vidt forskellig fra *Arkens!* Husene var nye og regelrette, bygget efter Lod og Lineal; Mændene gik deres lige trukne Vej, man kunde se paa hver af dem hvad han var.

Det var herude Socialismen og de ny Fremgangsmaader holdt til; Pelle drev ofte herud efter Fyraften for at kigge lidt ind i alt dette. Hvad det var vidste han ikke, og havde ikke vovet at kaste sig ind i det — fremmed som han endnu følte sig; men det øvede en dragende Magt over ham. Men i Dag glemte han at han var en fremmed her, og lod sig gribe af det lange taktfaste Traadd der bar over Broen og ud ad Nørrebrogade. Nu var han selv Fagforeningsmand; han var som enhver af de andre, og kunde gaa lige hen til hvem han vilde og give Haandslag! Der var en egen kraftig Appel i disse Folks Gang som var de Soldater; han gled uvilkaarlig ind i Fodslaget og følte sig stærkere ved det, baaret med af Fællesskabet.

Han var højtidelig glad til Mode som paa sin Fødselsdag, og syntes der maatte gøres et eller andet festligt. Der stod aabent ned til Beværtningerne, og Arbejdere søgte derned i smaa Hold; men han havde ingen Lyst til at sidde og hælde Spiritus paa sig. Det kunde man gøre, naar det hele gik i Hundene for én.

Han stillede sig op uden for et Konditorvindu og fik travlt med at sammenligne Kagerne med hinanden. Han vilde derind og smovse en 25-Øre op i Dagens Anledning, men først maatte det hele planlægges ordenligt, om man ikke skulde føle sig skuffet bagefter. Det skulde være noget han aldrig havde smagt før naturligvis — og just det var det vanskelige. Mange Kager var hule indeni, og Smovsen skulde gøre det af for Aftensmad ogsaa.

Det var ikke helt let; og just da Pelle var ved at komme over Vanskelighederne, blev han revet ud af det hele ved et Slag paa Skulderen. Dèr stod Morten bag ham og lo med sit gode Smil, som om der aldrig havde været noget imellem dem. Pelle skammede sig og kunde ikke faa et Ord frem; sin eneste Ven havde han sveget — det blev nok ikke nemt at staa til Regnskab for, det! Men Morten brød sig fejl om alle Forklaringer og rystede blot Pelles Haand,

hans blege Ansigt lyste af Glæde. Der var endnu bestandig dette Skær af Lidelse bag det, som tog saa stærkt om Hjærtet, og Pelle maatte overgive sig paa Naade og Unaade.

„Hvad! skal vi to træffes her?“ raabte han og lo godmodigt.

Morten arbejdede hos Konditoren og havde været ude, nu skulde han op og sove ud til Natarbejdet: „Men kom med op — en halv Times Tid kan vi nok sidde og sludre — og du skal faa en Kage.“ Han var akkurat den samme som i Læretiden.

De gik ind gennem Porten og op ad Bagtrappen; Morten var inde i Butikken og kom med fem Napoleonskager. „Her skal du se jeg kender din Smag,“ sagde han leende.

Mortens Værelse laa helt oppe under Taget og var et Slags Taarnværelse med Vinduer til begge Sider. Man saá ud over de endeløse Tagmasser, der laa i Rækker bag hinanden som Mistbænkene i et uhyre Gartneri. Fra de utallige Rør og Skorstenspiber steg lidt tynd blaa Røg og lagde sig dæmpende over alting. Langt nede i Syd saas Kalvebod Strand, og længere mod Vest tonede Frederiksberg Bakke med Slottet frem af Disen. Til den anden Side laa Fællederne, og ude bag Kalkbrænderiets Skorstene skimtedes Sundet med sine mange Sejlere.

„Er det saa ikke en Udsigt hvad?“ spurgte Morten stolt.

Pelle blev ved at stirre, han gik fra Vindu til Vindu og sagde intet. Dette var Byen — Hovedstaden som han og alle de andre Fattige fra Landets fjærneste Kroge havde higet imod, Lykkens Land hvor de skulde udfri sig af Elendigheden! Han havde turet den igennem paa Kryds og tværs, forbavset sig over dens Paladser og Rigdomme, og fundet den stor over al Forventning. Her var alting storslaaet! hvad de byggede i Gaar, rev de ned i Morgen for at opføre noget endnu flottere. Fattigmands Lykke lod sig sagtens stikke imellem, saa meget her gik i Svang!

Og saa havde han alligevel ingen rigtig Forestilling haft om det hele — først nu saa han Byen! Som et mægtigt Hele laa den udbredt for hans Fødder, med Slotte, Kirker og Fabriksskorstene ragende op af Husmassen. Nede paa Gaden flød en sort Strøm ustanselig afsted, bestandig ny og ny Mennesker — som fra et stort Hav der aldrig kunde løbe tomt. De havde noget for alle sammen; man saá det ikke, men de løb vel som Myrerne og bar hver sit lille til denne vældige Tue, der var slæbt sammen af dyre Ting fra Verdens yderste Kanter.

„Der stikker mange Millioner i alt det," sagde Pelle endelig og tog efter Vejret.

„Ja!" sagde Morten og stillede sig ved Siden af ham. „Og det hele er frembragt af Hænder — Arbejderhænder!"

Pelle studsede — det var en underlig Tanke at hitte paa. Men sandt var det naar man tænkte sig om!

„Nu er det nok ovre paa helt andre Hænder!" udbrød han leende.

„Ja for de har listet det fra os, lige som man kan narre alting fra Børn," svarede Morten mørkt. „Men det har ingen Retskraft, det Børn gør! — og de Fattige har aldrig været andet. Men nu begynder de at vokse til du; og en Dag kræver de kanske deres tilbage."

„Det gik os vist galt, dersom vi vilde komme og tage selv," sagde Pelle tænksomt.

„Ikke hvis vi var enige om det — vi er jo de mange!"

Pelle lyttede. Det var ikke før faldet ham ind at se Spørgsmaalet om Sammenslutning saa stort; man organiserede sig jo blot for at opnaa bedre Vilkaar inden for Faget.

„Du ligner din Far," sagde han. „Han lagde ogsaa alting stort ud og vilde selv tage sig til Rette. Jeg kom til at tænke paa ham før — han lod sig ikke træde ned. — Dengang skammede du dig nok over ham!"

Morten bøjede Hovedet. „Jeg kunde ikke bære de pæne Folks Foragt,“ sagde han stille, „jeg forstod jo blot, at han lagde Hjemmet øde og drog Skam ned over os. Forfærdelig ræd var jeg ogsaa, naar han slog sig løs; jeg kan endnu vaagne drivvaad af Sved, naar jeg har drømt om min Barndom. Men nu er jeg stolt over at jeg er *Kraftens* Søn du! Kræfter har jeg ikke saa mange af, men kanske skal jeg faa Godtfolk til at stejle engang alligevel — jeg ogsaa!“

Nej Kræfter! det var nærmest underligt at tænke paa, at Morten var Søn af den kæmpestærke Stenhugger — saa fin og stilfærdig han var i det. Han havde endnu ikke genvundet de Kræfter, Bodil røvede fra ham i Drengeaarene; det var ligesom det altfor tidlige Misbrug blev ved at sidde og tære paa ham. Sin pigeagtige Sans for Hygge havde han bevaret, Værelset var pænt holdt, der stod saa galt Blomster i en Vase henne under Spejlet.

„Hvor faar du dem fra?“ spurgte Pelle.

„Køber naturligvis!“

Pelle maatte le. Kunde det falde noget andet Mandfolk ind at give Penge ud til Blomster?

Men Bøgerne lo han ikke af, der var en mystisk Forbindelse mellem dem og Mortens forunderlige blege Styrke. Han havde en hel Reol fuld nu. Pelle tog nogle frem og kiggede i dem. „Hvad er det for noget Tøjeri?“ sagde han usikkert. „Det ligner Lærdom.“

„Det er Bøger om os. Om hvordan det ny kommer, og hvordan vi maa ruste os til det.“

„Ja du kan sagtens!“ sagde Pelle i et Øjebliks Mismod. „Du har din Boglærdom til at hjælpe dig frem. Vi andre faar nok pænt Lov at blive i det vi engang er i!“

Morten vendte sig hæftigt imod ham. „Det er den sædvanlige Klagesang,“ udbrød han vredt — „man spytter paa sin egen Stand og vil over til de andre. Men det er jo slet ikke det, det drejer sig om for Pokker! vi skal netop blive hvor vi er — Skomagere og Bagere, allesammen — og forlange at faa

det godt dèr! Komme over paa den gode Side, det kan knap én af tusind — saa kan Resten sidde der og kigge! Og tror du den ene fik Lov at slippe ind, hvis ikke Samfundet havde Brug for ham til at slaa hans egne ned med? „Her kan I selv se, hvad Fattigper kan drive det til, naar bare han selv vil!“ hedder det nok saa kønt. Der er altsaa ikke noget at udsætte paa Samfundet; nej, det er Masserne selv der er Skyld i, at de ikke allesammen er Storborgere — herregud, de vil jo ikke! Saadan kører man rundt med jer som nogle Mæhæ, og I finder jer i det og bræger dem efter! Nej hvad alle kan, det er gøre Fordring paa at faa saa rigeligt for deres Arbejde, at de kan leve godt. Jeg forlanger, at en Arbejdsmand skal have lige saa meget for sit Arbejde som en Læge eller Sagfører — og være lige saa oplyst. Dèr har du mit Fadervor!“

„Dèr gjorde jeg dig nok godt gal!“ sagde Pelle godmodigt. „Det dèr er forresten det samme, som din Far laa og fablede om i Laden dengang han døde. Han laa i sine Fantasier og troede, at simple Arbejdere havde Malerier paa Væggene og Fortepiano lige som fine Folk.“

„Gjorde han det, du?“ udbrød Morten og løftede Hovedet som lyttede han opad. Saadan faldt han i Tanker.

Pelle sad ogsaa og grundede. Var dét da det ny — dette igen? Saa blev der god Mening i at slutte sig sammen saa mange som muligt.

„Jeg forstaar mig ikke ret paa det,“ sagde han endelig — „men i Dag har jeg meldt mig ind i Organisationen du. Jeg vil ikke staa og se til, hvis det skulde trække op til noget stort.“

Morten nikkede med et svagt Smil; han var træt nu og hørte ikke hvad Pelle sagde. „Nu maa jeg i Seng, jeg skal op Kl. ét. Hvor bor du? Jeg ser ud til dig en Dag. Hvor det var morsomt vi traf hinanden igen.“

„Jeg bor ude paa Kristianshavn — i *Arken,* hvis du ved hvor det er.“

„Det var et underligt Sted at dumpe ind! *Arken* kender jeg godt, den staar saa tidt omtalt i Aviserne. Det er nok lidt af alle Slags dèr holder til.“

„Det kender jeg ikke noget til,“ svarede Pelle halv stødt — „jeg synes nu godt om de Mennesker. — — Men storartet var det da at vi to skulde løbe over hinanden — sikken et Held hva'? Og jeg der bar mig ad som et Bæst, og gik udenom dig! Men det var dengang jeg gik i Hundene — saa hadede jeg alle Mennesker! Nu skal der ikke komme noget imellem os mere, vær rolig for det.“

„Ja det er godt, pil nu bare af,“ svarede Morten smilende; han var halv af Tøjet.

„Nu gaar jeg, nu gaar jeg!“ sagde Pelle og tog sin Hat, et Øjeblik stod han og saá ud over Staden. „Det var alligevel knusende storartet, det du sagde om Tingene før,“ udbrød han pludselig. „Havde jeg alle vi Fattiges Kræfter i mig, saa brasede jeg ud med det samme og erobrede det hele tilbage igen. Sikken en Masse der kunde blive til Deling, der blev nok ingen Fattigdom mere!“

Han stod med løftede Arme som holdt han det hele i Hænderne — og lo overgivent; stærk saá han ud. Morten laa og stirrede halvsovende paa ham og sagde intet. Saa gik han.

* *
*

Pipmanden skældte læsterligt ud, da Pelle endelig kom hjem: „Hvad Fan bilder du dig ind — gaar der og gi'r Greven, mens en anden en sitter her og slider sig Gluggerne ud af Hovedet. Og tøster — hvabehar? Lad være og giv Grovheder, si'er jeg, lad bare vær — ellers revner den sku. For man er morderlig gal i Hovedet.“ Han holdt Haanden patetisk afværgende ud for sig, skønt Pelle ikke havde i Sinde at svare; han tog ikke Pipmanden alvorligt længer. — „Den une knuse mig, her har man sat og tøstet Klæderne af Raden paa sig, fordi saadan en Levemand gaar og dangderer den med Sylene.“

Pelle stod og talte Ugelønnen op, men brast pludselig i Latter ved et Blik ned over Pipmanden. De nøgne blaalige Skanker, der dirrede ynkeligt under Skødskindet, tog sig ustyrlig grinagtigt ud til den fuldt paaklædte Overkrop og det ærværdige Skæg.

„Ja du griner!“ sagde Pipmanden og lo med. „Men hvis at det nu var dig, der skulde krænge Bukserne af nede hos Marskandisersken og redde dig anstændigt op? De forbandede Unger! Pipmanden har Delirium, Pipmanden har Delirium! vrælede de. Gu' ha'de jeg ikke nikke nej! — men jeg havde ingen Bukser paa altsaa. Den forbandede Hønsestige ogsaa! Olsens Halløjdatter fik et Tilfælde, og hun har sku ellers set en hel Del. Du ku forresten ta'e og laane mig dine gamle Mokassiner.“

Pelle laaste den grønne Kiste op og tog sine Arbejdsbukser frem.

„Du sku' ta'e og sætte syv Segl for det spinatgrønne Skrummel dèr!“ sagde Pipmanden gnavent. „For her ku' godt være Tyveknægte — saa nær oppe ved Himlen.“

Pelle lod som han ikke forstod Finten, og laaste igen. Saa tændte han sin Snadde og gik ud paa Platformen.

Over Tagene stred Skumringen sig frem ude fra Sundet; der fløj nogle Duer og fangede den sidste Solrødme under deres hvide Vinger, og nede i Brønden laa allerede Mørket som en hed lila Aande. Liremanden var kommet hjem og spillede sit Aftennummer for de dansende Unger dernede, og fra Svale til Svale sladrede og smaaskændtes Beboerne. Nu og da brød en blød Tonestrøm vibrerende frem og fik det hele til at tie; det var Gale Vinslev, der sad i sin Hule et Steds langt inde i *Arken* og legede paa Fløjten. Han gemte sig altid helt afvejen naar han spillede; saa var han som et sygt Dyr og sad i en Krog og rystede. Tonerne blev saa dejlige af det, de kom bævrende frem af hans Skjul som selve det Ubekendtes Sang eller Graad; og *Arkens* urolige Væsner maatte tie og lytte. Nu havde Vinslev sin

blide Tid; man blev lige som bedre af at lytte til ham. Men i Mørketiden kom Djævelen stundom over ham og skabte Toner i hans afsindige Hjærne, der fik det hele til at dirre i panisk Skræk. Saa videde det frønnede Træværk sig ud til en uhyre bælgmørk Skov, hvor alle Rædsler huserede og man maatte slaa blindt om sig for ikke at gaa helt til Grunde. Ligkusken paa fjerde, der ellers var saa blid i sin Donner, skamslog Konen, og rundt om i Gangene laa de og drak og sloges for at holde sig det onde fra Livet. Det var ogsaa Vinslevs Djævlefløjte, der fik Johnsen til unyttigt at begræde sit elendige Liv og ende det under Kloakristen. Men der var ikke noget at sige til det hele, — Vinslev spillede. Og det var en Overgang som alting andet.

Nu gik Djævlen om med Ring i Næsen, og Vinslevs Spil var som mild Aande paa Sindene, saa de aabnede sig som Blomster. Det var den dejlige Tid.

Pelle kendte det hele, skønt han ikke havde været her saa længe; det gjorde ham ikke noget. Han bar jo den Sejrsskorte, som Far Lasse havde drømt til ham.

Nede paa tredje i Bagbygningen koglede det ellers. En Slyngpelargonie og en Efeu havde spundet de skrøbelige Stolper ind og mødtes foroven, og deroppe hang en lille rød Papirslygte og glødede det hele festligt til. Det var som Sommernatten havde fundet sig et Fristed her midt i Stenmasserne. Under Lampen sad Madam Johnsen og hendes Datter og syede, Hannes Ansigt ulmede som en Rose ved Nat, hun vendte det hvert Øjeblik op mod ham, smilede og slog utaalmodigt med Hovedet. Saa flyttede Pelle paa sig, skiftede og lagde sig over i den anden Side, urolig som en Hest der ikke kan se sin Vej.

Lige inde bag ham gik hans Naboerske Madam Frandsen og rumsterede i sit lille Køkken. Døren stod aaben ud til Platformen, og hun smaasnakkede uophørligt, halv til Pelle halv til sig selv — om sin Gigt, sin døde Mand og sin Laban af en Søn. Hun trængte til at faa Leveren rørt, det gamle Liv: „Herre-

gud ja, her gaar én og holder Mad parat til Ferdinand — fra Morgen til Aften og fra Aften til Dagen er der — og se saa om han gider ulejlige sig hjem. Forske hans vilde Veje kan jeg jo ikke, men bare sidde og grue og holde hans Mad varm. Saa er der dog lidt der lokker; han maa vel komme naar han bliver sulten, siger jeg til mig selv. Ak ja, ens glade Dage er hurtig talt. — Og der staar du og glor som et andet Vorherres Bælam, mens Pigebarnet dernede er ved at nikke Hovedet af Led efter dig! Ja Mandfolk er en underlig Vare, de bilder sig ind de ingenting tør — og hvem er det saa der gør alle Ulykkerne?"

„Hun vil mig ingenting," sagde Pelle mut. „Hun leger bare med mig."

„Ja Jomfruen legede saa længe med sin hvide Mus, til Katten tog den. Skam dig at staa her og hænge, saa ung og velskabt du er. Klip Styrefjerene af hende — saa faar du en god Kone." Hun stødte ham i Siden med Albuen.

Saa fik Pelle hummet sig ned ad Hønsestigen til tredje og gik langs Svalen derom.

„Hvorfor var du nu saa kostbar i Aften?" sagde Madam Johnsen og ryddede Plads til ham. „Du ved jo, du altid er velsét, hvad skal saa de Anstalter til?"

„Pelle er nærsynet, han kan ikke se helt herover," sagde Hanne og kastede med Hovedet. Hun sad og saá leende paa ham med Hovedet bagover og aaben Mund, Lyset brødes i hendes blanke Tænder.

„Faar vi godt Vejr i Morgen?" spurgte Moderen.

Pelle mente ja og kiggede kyndigt op mod den lille Plet Himmel. Hanne lo.

„Er du Vejrprofet ogsaa, Pelle? du har da vel ikke Ligtorne?"

„Lad nu være med din Nappen, Tøs," sagde Moderen og slog efter hende. „Vi skulde i Skoven i Morgen, hvis Vejret er godt. Vil du med Pelle?"

Pelle vilde meget gærne med, men trak alligevel lidt paa det.

„Tag bare med!" sagde Hanne og lagde overtalende sin Haand oven paa hans. „Og saa skal du være *mit* Mandfolk — det er saa kedeligt at tage i Skoven med en aldrende Kone. Men saa vil jeg have Lov at være som jeg er." Hun kastede udfordrende med Hovedet.

„Saa tager vi Kapervognen fra Nørreport, Toget bryder jeg mig ikke om at køre med."

„Fra Nørreport — den eksisterer jo slet ikke mere, lille Mor. Men der kører nogle Kapervogne endnu fra Trianglen."

„Naa saa fra Trianglen da, du Vigtigpraas. Kan jeg gøre for, at de river alting ned? I min Ungdom var Nørreport et dejligt Sted. Derfra havde man Udsigt til Bondelandet, hvor jeg hørte hjemme, og intet Sted var Sommernatten saa skøn heller som dèr paa Volden. Dengang kendte én ikke til at fryse, for var Tøjet tyndt saa var Hjærtet ungt."

Hanne gik inde i Køkkenet og lavede Kaffe. Døren stod aaben, hun nynnede og blandede af og til et Ord i Samtalen. Saa kom hun og holdt nejende Bakken foran Pelle. „Men hvordan er det du ser ud i Aften?" udbrød hun pludselig forundret; hun rørte ved hans Pande og saá undersøgende paa ham.

„Jeg har meldt mig ind i Fagforeningen i Dag," svarede Pelle. Han havde stadig Følelsen af det usædvanlige over sig, og syntes enhver maatte kunne se noget paa ham.

Hanne brast i Latter: „Faar man saa et sort Mærke i Panden? Se engang Mor, vil du bare se et Fagforeningsmærke!" Hun drejede hans Hoved om mod den gamle.

„Aa, den Skarns Tøs," sagde den gamle leende — „nu har hun smurt dig med Sod i Ansigtet." Hun vædede sit Forklæde med Spyt og gav sig til at gnide Sværten af, mens Hanne stod bag ham og holdt om hans Ansigt med begge Hænder, for at han skulde sidde støt. „Tak du Gud, at Pelle er en godmodig Fyr," sagde den gamle, mens hun gned

— „ellers blev han nok fornærmet!“ — Pelle selv smilede nok saa fornøjet.

Ligkusken kom op igennem Hullet i Svalen og ravede videre op til fjerde. „Godaften,“ sagde han med sin dybe Bas, idet han passerede dem „— og Velbekomme skulde man vel sige!“ Han havde en stor Skinke under Armen.

„Aa herregud,“ hviskede Madam Johnsen, „dèr kommer han trækkende med sin Skinke — saa er hele Ugelønnen drukket op igen. De har altid Overflod af Flæsk deroppe, de Stakler, men sjælden Brød til det.“

I *Arken* sluktes saa én Lyd, saa en anden. Barnegraaden, der sivede saa trist ud af de lange Gange naar en Dør gik op, forvandledes til bløde Kluk hvergang en forsinket Moder kom styrtende hjem fra Arbejdet og rev sin Lille til Brystet. Nu var der kun én til Rest, og den græd altid enten Moderen var hjemme eller ude — hendes Mælk havde forsat sig.

Nede fra Kælderen steg en Vuggesang op gennem Brønden i slæbende Toner; det var bare „Grete med Barnet“ der sang sin Kludedukke i Søvn. De virkelige Mødre sang ikke.

„Hun kiler bare paa,“ sagde Hannes Mor, „de andre med de rigtige Børn har ikke faaet saa meget at synge for. Men hendes Unge kræver heller ikke Mad — det gør en slem Forskel naar man er fattig.“

„I Dag har hun vasket og strøget om den, for at den kan være fin til i Morgen naar Faderen kommer. Det er en Løjtnant,“ sagde Hanne.

„Kommer han i Morgen da?“ spurgte Pelle naivt. Hanne lo højt:

„Ja for hun venter ham jo hver Søndag. Hun har bare aldrig set ham endnu.“

„Ja ja, det er ikke noget at le af,“ sagde den gamle. „Hun er lykkelig i sit — og Udkommet har hun ingen Kvaler med!“

III

Pelle vaagnede ved, at Hanne stod og trak ham i Næsen og gjorde hans komiske Grimasser efter. Hun var kommet ind over Lofterne.

„Hvor bliver du af — du?“ sagde hun iltert. „Vi gaar og venter paa dig!“

„Jeg kan jo ikke staa op,“ svarede Pelle ynkeligt. „Pipmanden er gaaet i Nat med mine Bukser og er ikke kommet tilbage. Saa lagde jeg mig til at sove igen.“

Hanne lo klingende: „Hvis han nu ikke kommer tilbage mer? Saa maa du ligge i Sengen altid lige som Mutter Jahn.“ Saa lo Pelle ogsaa.

„Jeg ved ikke, hvad jeg skal stille op. I faar tage af Sted uden mig.“

„Nej, det gør vi ikke,“ sagde Hanne bestemt — „saa tager vi Madkurven herop og dækker paa din Dyne, den er jo grøn. — Vent lidt, nu ved jeg noget!“

Hun smuttede gennem Paneldøren ud paa Loftet. En halv Times Tid efter kom hun igen og smed et Par stribede Benklæder paa Sengen: „Værsgod Hr. Klodsmajor — og skynd dig saa lidt. Jeg løb ind til Ligkuskens Marie i hendes Plads, og hun fik Fingre i et Par af Herrens Hverdags. Men hun maa have dem igen i Morgen, saa hendes Herskab ikke mærker noget.“

Saa snart hun var gaaet, skyndte Pelle sig i Tøjet. Da han næsten var færdig, knagede det stærkt i Træværket — Pipmanden var under Opsejling. Han holdt i Tovet med én Haand og slog nogle Slag udover ved hver Drejning af Trappen; rundt om fra Bislagene hvinede Kvindfolk op. Det morede ham, hans store ærværdige Hoved straalede i ophøjet Glæde. „Aa hold Kæft!“ sagde han gemytligt, saa snart han fik Øje paa Pelle — „Aa hold Kæft!“ Han stillede sig op inden for Døren og stod og klukkede.

Pelle greb ham i Kraven. „Hvor er mine Søndags-

bukser henne?“ spurgte han opbragt; de gamle havde Pipmanden paa, men hvor var de ny? Pipmanden saá uforstaaende paa ham, hans slappe Træk arbejdede under Forsøget paa at grave et eller andet frem; pludselig fløjtede han: „Sa'e du Bukser — hvad Dængsemand? — var det virkelig Bukser du sa'e? — saa du spør efter hvor dine Bukser er henne? — det ku' du jo ha' sagt straks. For ser du, dine Mamelukker — dem har jeg jo sat.“

„Du har sat mine pæne Benklæder?“ udbrød Pelle og slap ham forfærdet.

„Gu' har jeg saa! Der ka' du selv se, du sku' ikke ha'e been hidsig — for mig ka' du alligevel ikke æde! Det klarer sig immervæk af sig selv, gør'et — bare man ikke løber varm!“

„Du er en Tyveknægt!“ udbrød Pelle. „Det er lige hvad du er.“

„Naa naa Kamat, lad vær og smid Slæverne for min Skyld — for jeg har ikke Kyd i Lommen. Pipmanden er en ærlig Mand forstaar du — her ka' du selv se! Hva' gi'r du mig saa for den — hva'?“ Han havde fisket Laanesedlen frem og rakte den krænket til Pelle.

Pelle tumlede febrilsk med sit Kravetøj; han var knusende gal i Hovedet, men hvad kunde det saa nytte? Og nu kom Hanne og hendes Mor ud derovre! Hanne var i gul Straahat med brede Hagebaand — nydelig saá hun ud; den gamle havde Skovkurven paa Armen. Hun laasede omhyggeligt og stak Nøglen ind under Dørtrinet; saa gik de i Forvejen.

Det var ikke til at blive færdig for den Sut til Pipmand! Han gik rundt om Pelle med et usikkert Smil, kiggede nysgærrigt efter hans Ansigt og holdt sig forsigtigt uden for Rækkevidde. „Ked af det, hva'?“ sagde han trøstende, som talte han til et lille Barn — „morderlig ked af det? Hvad Fan vilde du ogsaa med to Par Bukser Kamat? — hvad vilde du dog med to Par Bukser?“ Det lød helt fortvivlet bebrejdende.

Pelle trak et Par brede Pigesko frem under sin Seng og stak ud gennem Paneldøren. Han smøg sig sidelæns mellem det bratte Tag og Kamrenes Bagside, dukkede under et Par Bjælker og dumpede endelig ned i en lang Gang, der løb gennem Forbygningens Tagétage og havde Værelser til begge Sider. En stærk Summen slog ham pludselig i Møde. Fra alle de smaa Rum stod Dørene aabne ud til den lange Gang, der var den fælles Dagligstue; Skænd og Passiar og Barnegraad kogte sammen til en øredøvende Mudren; her var et Røre som i en Bikube.

„Her er forresten livligt," tænkte han — „i Morgen flytter jeg herom!" Han havde tænkt paa det længe, og nu skulde det have en Ende med hans Ophold hos Pipmanden.

Uden for en af Dørene stod en lille elleveaars Pige og børstede nogle klodsede Drengesko; hun havde et Sækkelærreds Forklæde bundet helt op under Armhulerne og traadte alligevel i det. Inde i Værelset gik to Drenge paa ni og tolv Aar frem og tilbage med Hænderne i Lommen og drabelige Skridt — de nød Søndagen. De var i rene Skjorteærmer og lignede to smaa Husfædre. — Det var „Familien", Pelles Redningsmænd.

„Her er saa dine Sko, Marie," sagde Pelle. „Bedre kunde jeg ikke faa dem."

Hun tog dem ivrigt og betragtede dem under Bunden; Pelle havde repareret dem med gammelt Lær, men til Gengæld pudset dem i Svangen med sort Voks. „De er blevet saa fine," hviskede hun og saá taknemmeligt paa ham.

Drengene kom og gav Pelle Haanden. „Hvor meget koster Skoene?" spurgte den ældste og tog med alvorlig Mine efter Pengepungen.

„Lad det hellere vente, Peter — jeg har travlt i Dag," sagde Pelle leende. „Vi sætter det paa Regningen til Nytaar."

„Saa kommer jeg alligevel med Drengene ud at spasere i Dag," sagde Marie glædesstraalende. „Og

du skal med Hanne og hendes Mor i Skoven — vi ved det godt!" Hun fulgte ham hoppende hen til Trappen, og stod og lo ned. I Dag lignede hun da et Barn, det gammelagtige og bekymrede var borte. „Du kan godt gaa ad Hovedtrappen!" raabte hun.

En snæver Loftstrappe førte ned til Hovedtrappen, som laa indvendig og kun maatte benyttes af Beboerne til Gaden. Dette var *Arkens* fine Ende; her boede gamle Ulke, Kvartérmænd og andre Folk med noget fast. De Handlende nede fra Kælderen: Kulmanden, Jærnhandleren og Marskandisersken havde ogsaa deres Lejligheder her. Lejlighederne var paa to herskabelige Værelser; Køkken og Entré hørte der ikke til dem. Men ude paa Hovedtrappen, i Krogen ved hver Families Dør, stod en Vask med en lille Række over. Naar Laaget var paa, kunde Vasken ogsaa bruges til Repose — det var helt fornemt.

De andre var naaet ind til Knippelsbro, da han indhentede dem.

„Det varede længe med dig," sagde Hanne og tog ham under Armen. „Hvordan havde „Familien" det — Marie blev vel glad for Skoene? Det Skind, hun har ikke været ude de sidste to Søndage, fordi der ingen Bund var i Skoene."

„Hun kunde jo bare kommet til mig med dem," sagde Pelle — „jeg skylder dem jo saa meget!"

„Men det skal du ikke tro hun gør — „Familien" er stolt. Jeg maatte ligefrem gaa over og stjæle Skoene fra hende."

„De arme Smaakræ!" udbrød Madam Johnsen „— det er helt rørende at se, saa de holder sammen og forstaar at klare sig selv. — Men hvorfor har du Pelle under Armen, Hanne? — du mener jo ikke noget med det alligevel!"

„Skal man mene noget med det, lille Mor? Pelle er mit Stykke Mandfolk og skal forsvare mig."

„Gud ved hvem han skulde forsvare dig mod? Det blev nok mod dig selv — og det er ikke nemt."

„Mod en Flok Røvere som vil overfalde mig i Skoven og bortføre mig! Ellers skulde du jo ud med en stor Sum i Løsepenge, Mor.“

„Aa Herregud, jeg betalte nok snarere Penge for at blive af med dig — hvis jeg havde nogen. — Men har I set saa blaa Himlen er? Det er dejligt med al den Sol paa Ryggen, den bager én helt ind om Hjærtet.“

Paa Trianglen kom de op i en Kapervogn og rullede ud ad Strandvejen. Vognen var fuld af muntre Mennesker; de sad i Latter hele Tiden over et Par gemytlige Borgere, der svedte og kastede fjollede Brandere til hinanden. Bag dem rullede Støvet sig truende op, men blev hængende som en doven Sky om de store sorte Vandtønder, der stod og skrævede paa deres høje Stilladsbén ved Vejsiden. Ude over Sundet hang Baadene med Sejlene og kom ikke af Stedet. Alting holdt Søndag!

Der var svalt og friskt inde i Dyrehaven. Bøgeløvet havde endnu sin unge Glans og stod forunderlig let og festligt til de mægtige hundredaarige Stammer. „Ej hvor Skoven er vakker!“ udbrød Pelle — „den er jo som en Kæmpegubbe der har taget sig ung Brud!“ Han havde aldrig været i rigtig Bøgeskov før; her var at vandre som i en Kirke!

Masser af Mennesker var her ogsaa, København var rigtig ude i det gode Vejr. Folk var øre af Solen og slog sig løs, og Lydene gik drabeligt igen under Kronerne og opfordrede til bare at give sig Luft. Inde mellem Stammerne gik Mennesker og tullede for sig selv alene, slog med store Grene og raabte hensigtsløst op — bare for at høre deres egen Støj gaa igen. Nogle Mænd stod ovre i et Bryn og sang Korsang — de havde hvide Huer paa; og ud over Sletterne spaserede glade Klynger, løb Tagfat eller trillede sig i Græsset som Killinger.

Madam Johnsen asede troligt et Par Skridt i Forvejen, hun var bedst kendt herude og førte an. Hanne og Pelle gik ved Siden af hinanden uden at tale — Hannes Mine var stum og fraværende. Pelle

tog hendes Haand for at faa hende til at løbe med ned ad en Bakke; men hun sansede ikke at han rørte ved hende, og Haanden var slap og klam. Hun gik ligeud som i Søvne, der var lukket og slukket alle Vegne hos hende.

„Nu sværmer hun igen," tænkte Pelle og slap mismodigt hendes Haand — den faldt dødt ned.

Den gamle vendte sig og saá paa dem med skinnende Øjne.

„Saa dejligt har Solen ikke lyst i mange Aar," sagde hun — „ikke siden man var ung Pige."

De var oppe ved Eremitagen, og gik derfra over Sletten ind i Skoven igen til et lille Skovløberhus, hvor de drak Kaffe og spiste af den medbragte Mad. Saa travede de igen, Madam Johnsen kom kun i Skoven den ene Gang om Aaret og skulde have det hele med; de unge kom med Indvendinger, men hun var uopslidelig. Hendes Pigeungdom havde Minder herude, og dem saá hun til; saa kunde de to sige hvad de vilde. Blev de kede af at rende i Hælene paa hende, fandt de vel nok paa at søge deres egne Veje! Men de fulgte troligt efter, trætte saá de ud, og gik og dummede sig lidt mere end man havde Lov til.

Paa Stien til Raavad var der ikke saa mange Mennesker.

„Her holder Skovensomheden til endnu, ret som i éns Ungdom," sagde den gamle. „Og dejlig er her, saadan som Løvet lukker sig — rigtig et Sted for Kærestefolk. Nu sætter jeg mig og tager Støvlerne af lidt, Knysterne begynder at værke! Se I jer kun lidt om saa længe."

Men de unge saá sig fremmed omkring og slog sig ned ved hendes Fødder. Hun havde taget Brunellerne af, og dulmede Knysterne i det kølige Græs mens hun sad og smaasnakkede: „Varmt er det i Dag, Stenene er helt gloende at tage paa. — Men jer to gaar der vist ikke Ild i! — — Hvad glor I saadan efter? saa kys dog hinanden engang i det Grønne! Det skader ingen og er saa skønt at se paa."

Pelle rørte sig ikke, men Hanne gik paa sine Knæ hen imod ham, tog ham langsomt om Hovedet og kyssede ham. Da hun havde gjort det, saá hun ham en Stund ind i Øjnene, rørende ømt som et Barn ser paa sin Dukke. Hatten var gledet bagover, der sad klare Sveddraaber paa hendes hvide Pande og Overlæben. Hun slap ham pludselig med en munter Latter.

Pelle og den gamle havde plukket Blomster og Bøgegrene; nu sad de og ordnede det, Hanne laa paa Ryggen og missede op mod Himlen. „Lad være og lig der og kig," sagde Moderen — „du har ikke godt af det."

„Jeg leger bare Dejligheden — det er saa længe siden," sagde Hanne. „Men hjemme i *Arken* ser man meget mere — her er altfor lyst."

„Ja, jeg skal love for man ser meget mere — en Kloak og tre Retirader! godt er det, der er saa mørkt som der er. Nej man skulde have Raad til at tage ud hver Søndag om Sommeren. Naar man er vokset op i det fri, er det surt at sidde indespærret mellem skidne Mure hele sit Liv. Og nu synes jeg vi skulde videre — vi øder Tiden!"

„Jeg ligger saa godt," sagde Hanne dovent — „tag og skub Sjalet ind under Hovedet paa mig, Pelle."

Der brød en stor Fugl ud af Trætoppene højt oppe bag dem. „Nø — sikken en Tamp!" raabte Pelle og pegede. Den sejlede langsomt ned over paa sine vældige, udspilede Vinger, fejede nu og da Luft sammen under sig med et Par drøje Slag og flød igen — lavt hen over Trætoppene med en undersøgende Kiggen.

„Jøss, det var vist Storken," sagde Madam Johnsen og tog forskrækket efter Brunellerne, — „nu vil jeg ikke være her længer, man véd aldrig hvad der kan overgaa én!" Hun arbejdede ivrigt og med et kosteligt Udtryk; Pelle lo saa han fik Øjnene fulde af Vand.

Hanne havde lettet Hovedet: „Det er vist en

Trane, Pelle! tror du ikke? Det er dumt den saadan flyder af Sted og kigger paa alting lige som den var nærsynet. Hvis det var mig, steg jeg lige op i Luften, lukkede Øjnene og lod mig føre af Sted. Dèr hvor man saa kom ned skete der noget!"

„Ja, at du faldt i Havet og druknede dig — om ikke andet," sagde Moderen. „For Hanne har der altid skullet ske noget; og saa kan hun ikke engang holde paa det hun har mellem Hænderne."

„Nej, for jeg har jo ingenting," udbrød Hanne og viste leende sine tomme Hænder frem. „Kan du passe paa ingenting — hvad Pelle?"

Ved Firetiden søgte de ned til Den Slesvigske Sten, hvor Socialisterne holdt Møde. Pelle havde endnu ikke overværet noget stort Møde med agitatoriske Taler, men suget sine Forestillinger om det ny af hvad der gik Mand og Mand imellem. Det svarede godt nok til den blinde Drift i ham selv, men noget tændende havde han ikke oplevet — blot det øre ensformige Kog som naar han i sin Barndom lyttede ned i sin Træsko.

„Naa, hele Menigheden er her nok," sagde Madam Johnsen halvt spottende. „Dèr skal du se alle Københavns Socialister; flere er der ikke blevet endnu, skønt de paastaar, at det hele hører dem til. Det gaar nok ikke altid saa glat, som der raabes højt til!"

Pelle rynkede Panden men tav; han havde for lidt fat selv til at kunne overbevise andre.

Folkemængden virkede overvældende paa ham. Her var flere Tusind Mennesker samlede om noget fælles, og det gik haandgribeligt op for ham, at han hørte til en stor Flok. „Jeg hører ogsaa med!" gentog det jublende inden i ham, han trængte til at bekræfte det for sig selv og var taknemmelig for Dagen i Gaar. Sæt nu Hofskomageren ikke havde sagt de Ord til ham, som drev ham til at melde sig ind! Saa havde han nu staaet udenfor lige som Hedningerne. Handlingen i Gaar var som en Daabspagt, han følte sig anderledes i Samfund med disse Mennesker

end med andre. Og da de brød ud i en tusendstemmig Sang — en Jubel til det ny der skulde komme, løb der Kuldegysninger igennem ham. Han følte det som der blev slaaet Porte op, og noget, der havde ligget trangt og knuget inde i ham, løftedes frem i Lyset.

Oppe paa Talerstolen stod en mørk Mand og talte hæftigt — med mægtig Stemme. Hoved ved Hoved stod de og lyttede aandeløst, med aaben Mund og Ansigtet stift rettet mod ham; nogle var saadan i hans Vold, at de gjorde hans Minespil efter. De raabte ikke, men naar han rammede et Udfald stærkt ud, gik der en mumlende Bølgen gennem Massen.

Det var om Nøden og Elendigheden han talte — og den trælse endeløse Vandring for at naa frem. Som Israelitterne trofast bar Pagtens Ark gennem Ørkenen, havde de smaa baaret deres Haab med sig gennem golde Tider. Naar et Hold styrtede, var der et andet parat ved Bærestængerne. Og nu endelig dagedes det, nu stod de ved Indgangen til Landet — med Pantet i Behold paa at de var dets rette Indbyggere.

Alt det var nok saa selvfølgeligt; var der noget Pelle havde levet med i, saa var det Gudsfolkets trælse Vandring i Ørkenen — det var jo Elendighedens store Symbol. Ordene fornam han lige, som noget gammelkendt. Men Røstens Storhed slog ham; der var noget ved Mandens Tale, der ikke gik Forstandens Vej men brændte sig lige ind gennem Skindet, og mødtes med det der laa ulmende i ham selv. Den blotte Vredesklang slog ind og ramte gamle Skader, saa der gik Hul paa dem som paa onde Bylder og man aandede befriet op. Saadan en Røst der tog ud om alting, havde Pelle selv haft dengang han gik paa Vogtemarken; han følte Trang til at give sig Luft i et Raab — og lægge det hele ind under sin Stemme han ogsaa. — Ej, hvem der kunde tale saadan — tordne og blive mild igen som de gamle Profeter!

Der gik sælsomme Kræfter ud fra den tætpakkede

Folkemængde som følte og tænkte et og det samme — og betog med en egen Styrkefølelse. Pelle var ikke længer den fattige enlige Skomagersvend der havde trangt nok ved at begaa sig, han stod her og blev til ét med dette store Væsen, følte dets Kræfter svulme i sig, som den lille Finger er med i hele Legemets Styrke. Der udgik en blind Forsikring om Uovervindelighed fra denne vældige Klump, en Tilskyndelse til at gaa Stormgang. Hans Lemmer svulmede ud, han blev et uhyre tungt Væsen, der blot behøvede at trampe frem for at træde det hele ned! Det svinglede i hans Hjærne af Kræfter — umaadelige, uovervindelige Kræfter!

Naa, Pelle havde før været til Vejrs og var kommet lykkeligt ned igen; han havnede paa Jorden denne Gang ogsaa — i en lang befriende Udaanding, som havde han væltet en stor Byrde fra sig. Hannes Arm laa i hans, han gav den et let Tryk.

Men hun mærkede det ikke, hun var borte i det hun ogsaa. Han saá paa hendes smukke Nakke, og bøjede sig frem for at se Ansigtet. Den store gule Hat kastede et gyldent Skær over det, hele hendes bevægelige Sind stod og legede uroligt bag de spændte forstenede Træk, og Øjnene var ude i en stiv Stirren. „Hun er ogsaa med,“ tænkte han lykkelig — „helt væk i det!“ Der var noget vidunderligt ved at vide sig to om det — Mand og Kvinde!

I det samme kom han til at følge Retningen af hendes fastnaglede Blik og følte et Sting i Hjærtet. Ude paa Sletten, helt skilt fra den øvrige Forsamling stod en stor smuk Mand, der mindede mærkværdigt om Stengaardsbonden i hans Velmagtsdage; Solen kom og gik i hans brune Lød og det bløde Skæg. Nu vendte han Ansigtet mod dem, de store aabne Drag i det mindede om Havet.

Hanne jog sammen som vaagnede hun af et Blund — og blev Pelle vár.

„Han er Sømand“, sagde hun underlig fjærnt, uden at Pelle havde spurgt.

„Gud ved, hvor hun kender ham fra?“ tænkte

han ærgerlig og trak sin Arm til sig. Men hun tog den straks igen og trykkede den haardt ind mod sit bløde Bryst; det var som en pludselig stærk Forsikring til ham!

Hun hang tungt paa hans Arm nu og stod ufravendt rettet mod Talerstolen; Hænderne gik nervøst til Haaret.

„Du er saa urolig Barn," sagde Moderen som havde sat sig ved deres Fødder. „Du kunde godt lade mig læne min Ryg til dine Knæ — før sad jeg saa godt."

„Ja Mor," sagde Hanne og stillede sig til Rette, hendes Stemme lød helt oprevet.

„Pelle," hviskede hun pludselig — „hvis han kommer hen til os, saa svarer jeg ham ikke. Jeg gør ikke!"

„Kender du ham da?"

„Nej, men det sker vel, at Mænd kommer hen og tiltaler én? Men saa siger du at jeg hører dig til — ikke?"

Pelle vilde svare affejende, men der gik en Frysning gennem hende. „Hun har Feber," tænkte han medlidende; det fik man saa let i *Arken*, det kom af Kloaken og Dunsterne. „Det kan nu ogsaa godt være hun har stukket dig en Løgn," tænkte han lidt efter — „Kvindfolk er træske." Han var for stolt til at spørge hende ud; men han kunde nok have Lyst til at tage denne Mand i Kværken og ryste Sandheden ud af ham.

Men nu raabte Mængden Hurra, saa det rungede; Pelle raabte med. Og da de holdt op, var Manden borte.

De gik opefter mod *Bakken*, den gamle traskede sine to Skridt i Forvejen, Hanne gik og nynnede. En Gang imellem saá hun spørgende paa Pelle — saa nynnede hun igen.

„Det kommer jo ikke mig ved," sagde Pelle mørkt, „men det er alligevel ikke rigtigt af dig at lyve for mig."

„Lyver jeg? — men Pelle dog!“ Hun saá ham forundret ind i Øjnene.

„Ja du gør! Der er noget mellem ham og dig.“

Hanne lo klart og rent, men holdt pludselig inde. „Nej Pelle, nej, hvad bryder jeg mig vel om ham — jeg har jo aldrig set ham før. — Jeg har jo aldrig engang kysset nogen — ja dig, men du er min Bror!“

„Det bryder jeg mig ikke om at være, ikke Spor — at du ved det.“

„Har jeg da gjort dig noget ondt? — for saa er jeg ked af det.“ Hun tog ham ved Haanden.

„Jeg vil have dig til Kone,“ udbrød Pelle hæftigt.

Hanne lo. „Har du hørt det Mor, Pelle vil have mig til Kone?“ raabte hun sprudlende.

„Ja jeg hører og ser mere end du tror,“ svarede Madam Johnsen kort.

Hanne saá fra den ene til den anden og blev alvorlig. „Du er saa god Pelle,“ sagde hun stille, „men du kan ikke komme fra det fremmede med noget til mig — jeg kender jo alting ved dig. Og jeg har heller aldrig drømt om dig om Natten. Har du Lykken da?“

„Det skal jeg vise dig jeg har,“ svarede Pelle og rejste Hovedet — „bare du vil give Tid lidt.“

„Herregud, tærsker hun nu Langhalm paa Lykken igen!“ udbrød Moderen og vendte sig brat. „Du kunde godt lade være at ødelægge denne dejlige Dag for os med dit Tøjeri. Her gik én og var saa glad for alting.“

Hanne smilede hjælpeløst. „Mor paastaar, at jeg er skør, fordi Far engang slog mig i Hovedet da jeg var Barn,“ sagde hun til Pelle.

„Ja for siden har hun haft det med Anfald, hvor hun ingenting vilde andet end hænge ude i det uvisse med Sind og Tanker. Dage igennem kunde hun sidde ved Vinduet og glo; og Børnene nede i Gaarden gjorde hun fjollede med sit Pjank, naar dét kom over hende. Og mig narrede hun til at slippe alting

— saa fattigt vi havde det efter min Mands Død — for at gaa rundt paa Gulvet med hende og Dukken og synge Grevevisen. Jo du kan tro jeg har grædt mine modige Taarer over hende, Pelle."

Hanne gik og nynnede smilende til Moderens Skænden — det var Grevevisens Toner.

„Hør nu selv!" sagde den gamle og stødte til Pelle — hun skammer sig ikke engang. Der er ikke noget Udkomme med hende."

Oppe paa *Bakken* var der et øredøvende Spektakel af overgivne Mennesker, som travede frem og tilbage i Klynger, blæste i Barnetrompet og Skrigeballon og teede sig som glade Vilde. Hvert Øjeblik fik man et Trut ind i Øret, saa man jog sammen, eller opdagede pludselig, at en Gavtyv var i Færd med at hæfte noget i ens Klæder bag paa; Hanne var nervøs, hun holdt sig mellem Moderen og Pelle og kunde ikke staa stille. „Aa nej, lad os komme væk — hen et Sted!" sagde hun og lo fortvivlet.

Pelle vilde give Kaffe, og de gik og ledte efter et Telt hvor der var Plads. Holla! dèr stod Litemanden hjemmefra inde i en Karrusel og nikkede til dem mens han drejede løs; han holdt Haanden for Munden som en Raaber for at overdøve Larmen. „I træffer Mutter dèrhenne sammen med Olsens!" brølede han.

„Jeg kan slet inte høre hvad han siger," sagde Madam Johnsen. I Dag brød hun sig ikke om at træffe Folk fra *Arken*.

Da Kaffen var drukket, travede de igen op og ned mellem Boderne og morede sig over Røret. Hanne lod sig spaa; det kostede 25 Øre, men blev saa ogsaa til en uventet Frier der kom over Havet med mange Penge. Hendes Øjne lyste.

„Det kunde jeg saamænd gjort meget bedre," sagde Madam Johnsen.

„Nej Mor — for du spaar mig jo aldrig andet end Ulykker," svarede Hanne leende.

Madam Johnsen traf en Bekendt der solgte Skrigeballoner, og slog sig ned hos hende. „Gaa I nu over

og faa jer en Svingom, mens jeg hviler mine trætte Ben," sagde hun.

De unge gik over i Danseboden og stillede sig op blandt Tilskuerne, nu og da tog de sig en Femøres Dans. Naar andre kom og bød Hanne op, rystede hun paa Hovedet; hun brød sig ikke om at danse med andre end Pelle. Lidt henne stillede de forsmaaede sig op, og stod med Hatten i Nakken og gav ondt af sig; Pelle maatte skænde paa hende.

„Du fornærmer dem jo," sagde han. „Og kanske har de lidt i Hovedet og ypper Klammeri!"

„Hvorfor skal jeg tvinges til at danse med nogen, jeg sletikke kender?" svarede Hanne — „jeg vil kun danse med dig!" Hun var vred i Øjnene og saà velsignet ud i sin Urørlighed; Pelle havde ikke noget imod at være den eneste. Han skulde gærne slaa et Slag for hende, om det behøvedes.

Da de vilde gaa, fik han Øje paa den Fremmede ovre i Baggrunden af Danseteltet. Han skyndede paa Hanne, som stod og stirrede aandsfraværende ind i Kredsen af de Dansende og ingenting sansede. Den Fremmede kom over mod dem; Pelle var sikker paa at hun ikke havde set ham.

Pludselig vaagnede hun til og greb Pelles Arm. „Skal vi saa ikke gaa da!" sagde hun utaalmodigt og trak ham med sig.

Ved Døren indhentede den Fremmede dem og bukkede for Hanne. Hun saá ikke op, men det rykkede i hendes venstre Arm som vilde hun lægge den paa hans Skulder.

„Min Kærest danser ikke mere — hun er træt!" svarede Pelle brydsk og førte hende med sig.

„Det var godt vi slap ud derfra," udbrød hun befriet, da de gik tilbage til Moderen. „Det var ikke morsomme Balkavallerer."

Pelle studsede. Hun havde altsaa slet ikke set den Fremmede men blot troet, det var en af de andre der bød hende op! Det var ikke til at forstaa heller, hvornaar hun skulde have faaet Øje paa ham; men der havde været en underlig Medviden over

hende, som saá hun tværs igennem de sænkede Øjenlaag — og Kvindfolk kunde som bekendt se om et Hjørne! — Og saa det Ryk i Armen! — han vidste hverken ud eller ind. „Jeg er ligeglad“ tænkte han — „for jeg lader mig ikke spille med!“

Han havde dem én under hver Arm, da de gik under Træerne ned til Holdepladsen; den gamle var livlig, Hanne gik tavs og lod de to snakke. Men pludselig bad hun Pelle tie et Øjeblik — han saá forundret paa hende.

„Det suser mig saa dejligt for Ørerne“ sagde hun. „Men naar du taler, holder det op!“

„Tosse, det er dit Blod som er uregerligt,“ sagde Moderen. „Og Maanen er i Tiltagende.“

Pelle var tavs paa Køreturen; nu og da trykkede han Hannes Haand, der hvilede varm lidt svedig i hans paa Sædet.

Men den gamles Glæde vilde ikke brænde ud. Lysene inde fra Staden og det dunkle hvilende Sund bar gamle Bud ind til hendes tyndslidte Tilværelse, og med spinkel, dirrende Falsèt gav hun sig til at synge:

Natten breder sine Vinger,
Stjærnerne myldre paa Himmelen frem,
Kirkens Aftenklokker ringer,
Fuglene tie, og Folk køre hjem.
Lad dem køre hvem der ville,
Dampskibet venter, med det vil vi gaa.
Vi vil sejle paa det stille
dejlige Øresunds natdunkle Blaa.

Men fra Trianglen hjem kneb det hende at følge med — hun var alligevel kørt træt.

„Naa, mange Tak for i Dag,“ sagde hun til Pelle nede i Gaarden. „I Morgen skal man saa til at vende gamle Soldaterbukser igen. Men en dejlig Tur har det været.“ Hun sjokkede i Forvejen op — stønnede ganske lidt over Trapperne og smaasnakkede med sig selv.

Hanne stod og nølede. „Hvorfor sagde du: Min

Kærest?" spurgte hun pludselig — „det er jeg jo ikke."

„Du bad mig jo om det," svarede Pelle — han vilde gærne sige mere.

„Naa-aa, ja!" sagde Hanne og løb op ad Trappen. „God Nat du!" raabte hun deroppe fra.

IV

Pelle var knyttet til „Familien" med egne Baand; de tre forældreløse Børn var de første, der rakte ham en venlig hjælpende Haand, da han tre Dage efter Landstigningen i Hovedstaden stod paa bar Gade, plyndret for alle sine Tærepenge.

Han kom ellers stort nok anstigende, og sov ikke Natten hen paa sin Bænk nede paa Mellemdækket mellem Kreaturerne; Spændingen holdt ham vaagen, og han laa og lagde vidtløftige Planer for sig selv og sine 25 Kroner. Ved første Gry var han paa Dækket og spejdede indover, hvor Storstaden dukkede op af Disen med sine Taarne og Fabriksskorstene. Oven over Byen svævede dens Dunstkreds, svagt rødmende mod Morgensolen — og gjorde Synet festligt; og Indsejlingen mellem Forter og Flaadelejer var tilpas vidtløftig til at imponere. Tumlen paa Kvæsthusbroen, idet Damperen lagde til og Kuske og Dragere raabte op, var lige ved at slaa over Hovedet paa ham, men han havde sat sig for ikke at lade sig gaa paa af noget. Det kunde være svært nok endda at faa fat ved den rigtige Ende af alt dette.

Og saa havde Tilfældet af sig selv sørget for ham. Nede paa Kajen stod en tyk jovial Mand og saa bekendt paa Pelle; han raabte ikke op, men sagde ganske jævnt: Goddag Landsmand! og tilbød Pelle Kost og Logi for to Kroner om Dagen. Det var godt at have en Landsmand midt i alt dette Virvar,

og Pelle gav sig trygt i hans Hænder. Det var en sjælden hjælpsom Mand, ikke engang den grønne Kiste fik Pelle Lov at bære selv. „Den skal jeg nok sende Bud efter," sagde Manden; og til alting sagde han rundhaandet: „Det skal jeg nok ordne, lad bare mig!"

Da der var gaaet tre Dage, præsenterede han Pelle en vidtløftig Regning paa nøjagtig 25 Kroner. Det var et mærkeligt Træf, Pelle havde dem lige. Han vilde jo nødig ud med dem, men Værtshusholder Ellebye kaldte Gadebetjenten til; Pelle maatte betale.

Der stod han paa Gaden med sin grønne Kiste og vidste hverken ud eller ind, hjælpeløs og fortvivlet til Mode, da en lille Dreng kom fløjtende forbi og spurgte, om han ikke skulde give ham en Haand. „Jeg kan godt selv bringe Kisten hen hvor det skal være; saa koster det femogtyve Øre og ti til Trækkevogn. Hvis jeg bare skal tage i den ene Hank, koster det kun ti Øre," sagde han og saà helt forretningsmæssigt paa Pelle. Han saa ikke ud til at være mere end ni-ti Aar.

„Jeg ved jo bare ikke, hvor jeg skal søge hen," sagde Pelle næsten grædefærdig. „Jeg er smidt paa Gaden og har ikke noget Sted at ty hen. Vildfremmed er jeg her i Staden, og mine Skillinger har de plyndret mig for."

Den lille Dreng gjorde en Bevægelse op i Luften som huggede han til noget med Panden: „Ja den var sku piværre — du har været i Kløerne paa Bondefangerne min Far. Saa maa du gaa med hjem — du kan godt bo hos os naar du vil ligge paa Gulvet."

„Hvad tror du dine Forældre siger, naar du kommer slæbende med mig da?"

„Jeg har ingen Forældre, og Marie og Peter gør aldrig Vrøvl — kom du bare. Og kanske kan du faa Arbejde hos Pipmanden. Hvor kommer du fra?"

„Fra Bornholm."

„Det gør vi ogsaa! det vil sige, det er jo mange Aar siden — dengang vi var Børn! Kom du bare med, Landsmand.“ Drengen lo helt fornøjet og tog i den ene Hank.

Det var ganske vist ogsaa en Landsmand der havde plyndret Pelle, men han gik alligevel med. Det laa ikke til ham at være mistænksom.

Saadan holdt han sit Indtog i *Arken,* under et Barns Beskyttelse. De to lidt ældre Søskende godkendte gladelig den lille Karls Handling; og de tre forældreløse der ellers var sky og tilbageholdende, sluttede sig straks til Pelle. De havde fundet ham paa Gaden, og opfattede ham som en Jævnaldrende der var ukendt og trængte til Beskyttelse; de gav ham det første Overblik over den store By og hjalp ham til at faa fat hos Pipmanden.

* *
*

Dagen efter Skovturen flyttede Pelle over paa Forbygningens Loft, i Værelset ved Siden af „Familien“ som netop stod tomt. Marie hjalp ham at sætte det i Stand og bære Sagerne over; og det var med lettet Sind han rystede Maskepiet med Pipmanden af sig. Nu var det forbi med Udsvedningen og alle Stiklerierne der fulgte med; nu traadte han selv i Forhold til Arbejdsgiveren og kunde se sine Kammerater lige i Øjnene. Det havde i adskillige Henseender været en forsmædelig Tid, men han skiltes fra Pipmanden uden Nag. Han havde lært mere de faa Maaneder hos ham end i hele Læretiden hjemme.

Han fandt lidt brugt Værktøj hos en Jærnhandler og tog Bord og Seng paa Afbetaling. Inde fra Hofskomageren fik han noget Børnearbejde at begynde med; det stak han imellem, sin væsenligste Fortjeneste fandt han hos Mester Beck i Torvegade.

Beck var en Mand af den gamle Skole; hans Kundekreds bestod mest af Vægtere, Prammænd og de gamle Ulke der holdt til ude paa Kristianshavn.

Skønt han var født og opvokset her, lignede han en Provinshaandværker, gik i Morgensko som Datteren havde broderet, og røg om Søndagen lang Pibe i sin Gadedør. Han saà gammeldags paa Haandteringen og var glad for Pelle, der kunde spande svært Fedtlær og ikke var bange for at tage i et Par gamle Transtøvler. Becks Arbejde kunde ikke saa godt sendes ud, og Pelle mødte villig paa Værksted og tog en Haand i hvad der forefaldt. Kun vilde han ikke have Kost og Logi hos Mester paa gammeldags Manèr.

Forandringen betød Opgang fra første Dag; han arbejdede med Liv og Lyst og begyndte at lægge til Side for at faa Skylden til Sort fra Haanden. Nu øjnede han ogsaa den Dag, da han kunde faa Far Lasse herover.

Om Morgenen naar Loftets Beboere tumlede søvndrukne om i den lange Gang, for at komme af Sted inden den fløjtede kvart i seks, sad Pelle allerede derinde og slog sine Skomagerslag. Ved Syvtiden gik han hen paa Becks Værksted, naar der var noget til ham. Han fik ogsaa en Del Arbejde fra *Arkens* Beboere.

Han havde gjort en Erfaring over Produktionens Vilkaar, og denne Erfaring var som en frugtbar Kærne, der laa og spirede hvor den var smidt hen, og vilde avle bestandig mere. Det mærkedes straks som en Bedring i Kaarene at have rystet den ene Udbytter af sig — hvad om man kunde sende den anden samme Vej og selv tage hele Udbyttet af sit Arbejde!

Det lød helt fantastisk, men Pelle skulde ikke have noget af at gaa til Vejrs her og komme flad ned igen. Han havde gjort en haandgribelig Erfaring, og forlangte Rede paa hvor langt den rakte. Mens han sad og arbejdede, tvang han Spørgsmaalet til at gaa sindigt frem og tilbage gennem Tankerne, saa han kunde faa det ordenlig undersøgt:

Pipmanden var altsaa overflødig som Mellemmand; man kunde gøre et Stykke Arbejde, uden at det be-

høvede passere ham og afsætte en Pægl i hans tørstige Hals. Men var der mere Mening i, at Fodtøjet paa sin Vej ud til Forbrugerne lagde Vejen om ad Hofskomageren og afsatte Selvejerkøretøj og Herreleben? Kunde Pelle ikke selv træde i Forhold til Kunderne, og skyde Meyer ud lige som han havde skudt Pipmanden ud? — jo selvfølgelig! Tredve Tusend om Aaret stod Hofskomageren i Skat for, sagdes der. „Det skulde lige deles mellem os der arbejder for ham!“ tænkte Pelle mens han hamrede Pløkkerne i. „Saa behøvede Far Lasse ikke gaa derhjemme én Dag længer og hutle sig gennem Tilværelsen.“

Dette var noget man kunde tage og føle paa, et praktisk Regnestykke han havde gjort — som tilsyneladende ikke havde noget med hans lyse Lykketro at skaffe. Den sad fremdeles i det dulgte et Steds og bar oppe gennem alt — men vogtede sig vel for at stille bestemte Krav; et tungt erhværvet Instinkt sagde den, at i Fattigmand galdt det om at være rummelig. Det var hans Slægtsarv, og han kunde bære den trofast gennem alle Tilskikkelser; som Millionerne havde gjort det før ham — altid rede til at tage mod den Ukendte — til de naaede Graven og resigneret leverede Drømmen videre. Der var et Haab for ham selv i det, men blev dét slaaet ned, bestod Haabet selv alligevel. Det med Lykken var til syvende og sidst ikke noget Løfte om haandgribelig Fremgang for den enkelte, men en bred Forjættelse — baaret frem gennem trælse Aarhundreder med noget af Evighedens lange Aandedrag.

Pelle havde hele den endeløse Vandring i sig; den laa nedfældet i hans Sind som en ufattelig stor Langmodighed. I hans Verden var Ævnerne ofte nok store, men Resignationen altid større; han var grundigt indstillet paa at se alting gaa til Spilde og alligevel bevare Haabet.

Ofte nok havde det taget Toner under den lange Marsj: af „Davidsstaden med Guld paa Gaden“,

„Tusendaarsriget“ og „Herrens Herligheds Genkomst“, — han havde selv lyttet spørgende til nogle af dem. Men aldrig før havde det faaet Lyd i en Sang om Mad og Klæder, Hjem og Hygge; hvordan skulde han saa kende sig igen i det?

Han sad blot her og gjorde et Regnestykke op, som klart og hurtigt kunde skaffe ham Del i Goderne — med en Fordringsfuldhed og Utaalmodighed som han ikke kunde have gjort Regnskab for.

Og rundt om ham mudrede det paa samme Maade. Der var gaaet et vaagnende Ryk gennem Masserne, de vandrede ikke længer taalmodigt frem under den blinde Bevidsthed, men svajede hid og did i forvirret Raadslagning. Det vidunderlige skulde ikke længer fuldbyrde sig selv, naar Tidens Fylde kom. Der sad en ond Magt og holdt deres store Haab om Knæerne, saa hun aldrig kunde føde! De maatte selv se at hjælpe Lykken til Verden.

Der var gaaet Brud paa den urokkelige Fatalisme, som før havde holdt det hele saa tungt gaaende; Massen holdtes ikke længere sammen i dump Resignation. Mennesker som hele Livet igennem havde gaaet deres Vanegang til og fra Arbejdet, stansede pludselig op og gav sig til at stille urimelige Spørgsmaal om Hensigten med det hele. Selv de enfoldige vovede at sætte Tvivl ved Tingenes Orden; det var ikke længer saadan, fordi det maatte saa være — der var en pinlig Aarsag til Elendigheden. Dermed var der gaaet Hul, de gik og fik Lyst til at tage Haand i Hanke med Tilværelsen; Fingrene kløede paa dem efter at rive et eller andet spærrende ned — de vidste bare ikke hvad.

Der var noget som en Hvirvel i det, alle Linjer forsvandt. Ukendte Magter dukkede op og lod sig lige ane, eller besatte de skikkeligste. Folk der før havde krøbet som Hunde for at faa Føden, blev pludselig grebne af Stædighed og lod sig slaa ned før de bøjede sig. Støtte Folk som havde arbejdet paa ét Sted hele deres Liv, kunde ikke længer finde sig i Tingene og gik deres Vej for et godt Ord. Den

tungt erhværvede Langmodighed var slaaet ud af Sindene; de der støt havde baaret det hele paa deres Skuldre, gik og lagde sig Ømtaalighed til; de blev urimelige og umedgørlige som svangre Kvinder. Det var som de ømmede sig under Trykket indefra af en usynlig Magt, og forsøgte at aabne den haarde Skorpe for noget nyt i sig. Den smærtelige Tilskyndelse kendtes paa deres forvirrede Stirren og disse pludselige vanvittige Greb ud i den tomme Luft.

Der var noget truende i selve den Uvished Masserne gik og traadte rundt i, som lyttede de efter ny Ord ude fra Mørket. De slog rask væk gammel Vane og Hævd ud af Sindet for at gøre Plads i sig; rundtom talte man om det ny og det ny og prøvede blindt at indrette sig for det — som var det en Selvfølge, at Tidens Fylde nu var kommen og Forjættelsen skulde fuldbyrdes just paa dem. De gik og var parate til at gøre et eller andet — de vidste ikke selv hvad — klumpede sig sammen i Smaahold og lavede mislykkede Strejker, helt hen i Vejret. Andre lavede Diskussionsforeninger, og gav sig i hidsige Ord til at slaas om det ny som ingen af dem kendte — det var navnlig de unge. Mange af dem var stævnet hid for Lykken — lige som Pelle selv, og de brændte af Uro. Der var noget hæftigt over dem — en Febertilstand!

Saadan var Tilstanden da Pelle kom til Hovedstaden — kaotisk, uden noget trygt Plan at vandre til sin Gærning i. Masserne støttede ikke hinanden længer, men var i Opløsning og flakkede forvirret efter noget at samle sig om. Opad i Samfundet mærkedes kun Utrygheden i Arbejdsforholdene; der klagedes over Uroen, den meningsløse Uro som indskrænkede Udbyttet og gjorde Konkurrensen med Udlandet vanskelig. Men enkelte kloge vejrede Folket som et stort lyttende Øre; ny Prædikanter opstod og vilde føre Mængden ad nye Veje hjem til Gud. Pelle blev et Par Gange af Strømmen ført saadanne Steder hen, men lod sig ikke tage; det var de gamle Toner om igen — dèr laa det ikke.

Ingen lod sig tilfredsstille længer ved Anvisninger paa Himlen; de ny Profeter forsvandt lige saa pludselig som de var dukket op.

Men der var midt i Forvirringen en fast Klump, en Menighed som var groet støt frem gennem en Række Aar og fanatisk havde modstaaet Forfølgelse og Spot oppe og nede fra, til den nu udgjorde nogle Tusend Medlemmer. De stod fast i Hvirvlen og paastod lige haardnakket, at deres Lære sad inde med Fremtiden. Og nu syntes den at faa Vind i Sejlene; den svarede paa en egen Maade til de utaalmodige Krav om at faa Himmerige draget ned her paa Jorden og Lykken inden for Rækkevidde.

Pelle havde ladet sig tage af den ny Lære ude ved Den Slesvigske Sten og kastet sig varmt og stærkt i Armene paa den. Han gik til Møder og Diskussioner og brugte sine Øren for at faa fat i noget sagligt; hans praktiske Natur krævede noget haandgribeligt for Tanken at arbejde med. Nede i hans Væsen arbejdede det samtidig, dybt og stærkt som Strømme under Is; undertiden mærkedes det op paa Overfladen og gjorde ham forskrækket. Endnu havde han ikke formaaet at samle det til nogen Helhed; naar han hørte Klagerne over den ødelæggende Uro der satte Landets Velstand paa Spil, saá han ikke Sammenhængen i det.

„Det er dog forkert at de stanser Arbejdet uden nogen Grund,“ sagde han til Morten, en Dag Bagerikusken var gaaet sin Vej fra Pladsen. „Som nu jer Ka'l — han havde jo ikke noget at beklage sig over.“

„Han har maaske pludselig faaet ondt i Skrævet af, at hans Oldefar engang har redet Træhesten! Hvem ved — han var jo fra Landet,“ svarede Morten alvorlig.

Pelle saá rask paa ham. Han led ikke Mortens dobbeltbundede Maade at tale paa, den gjorde ham utryg.

„Kan du ikke lige saa godt tale ordenligt?“ sagde han. „Jeg forstaar dig ikke.“

„Ikke det? — Men der er vel Aarsag nok, Masser af gammel Aarsag; hvorfor Pokker skal der saa oven i Købet være en Grund fra i Gaar? Kunde du ikke tænke dig, at Arbejderen — der har traadt Trædemøllen saa længe i den Tro at Bevægelsen udgik fra de andre — pludselig opdager, at det er ham selv der holder det hele gaaende? For det er hvad der foregaar! Fattigmand er ikke bare en Træl der træder Hjulet, og faar en Haandfuld Mel kastet i Halsen engang imellem for at han ikke skal sulte ihjæl. Han er ved at opdage at han staar i højere Tjeneste, du! — og nu vender Bevægelsen sig og udgaar fra ham selv! — Men det kan du sagtens ikke se," tilføjede han ved at se Pelles vantro Udtryk.

„Nej for jeg har ikke Højhedsvanvid," svarede Pelle leende — „og du er da heller ingen Profet, som kan forudsige saa store Ting. Men jeg har Forstand nok til at regne ud, at vil man gøre Vrøvl, maa man have noget bestemt at gøre Vrøvl over. Ellers gaar den ikke. Det med Træhesten er ikke tilstrækkeligt."

„Det kommer vel an paa, hvor mange der gør Vrøvl," svarede Morten. „Hvad alle er med i, behøver der ikke gives Grunde for."

* *
*

Pelle tumlede videre med det under Arbejdet. Det gik ikke med disse Overvejelser i al Almindelighed; hvad der var af den Slags i hans Tankeverden, var fastslaaet gennem Slægtled og handlede mest om Liv og Død. Han maatte have praktisk fat og søgte igen tilbage til sin egen store Erfaring —:

Pipmanden var overflødig, det havde Pelle selv leveret Beviset for! Og der var ikke noget i Vejen for at skyde Hofskomageren ogsaa ud; det var Svendene der besørgede Maaltagning og Tilskæring — hele Arbejdet! Han var egenlig en Udsveder han ogsaa, der havde sat sig paa Toppen af hele Histo-

rien og sugede Profitten til sig. Men saa havde Morten jo alligevel Ret i sit storsnudede Syn paa Arbejderen som den der bar det hele! Pelle studsede lidt ved Resultatet, og fastslog forsigtigt at det i alle Fald galdt for hans Fags Vedkommende. Dèr var der god Mening i at erobre sit eget tilbage — men hvordan?

Hans sunde Sans krævede noget at sætte i Stedet for Meyer og de andre store Udsvedere. Det gik ikke, at hver Svend sad og miksede paa egen Haand som Smaamester; han havde set formeget af det hjemme i Provinsbyen — det skabte Hutleri!

Han satte sig saa til at udarbejde en Plan for en Produktionsforening: et Antal Arbejdere i Faget skulde slaa sig sammen, indskyde hver sin lille Andel og leje Forretningslokaler; Arbejdet skulde fordeles mellem dem efter hver Mands særlige Anlæg, og af deres Midte valgte de en til at forestaa det hele. Paa den Maade kunde Spørgsmaalet løses — hver Mand fik det fulde Udbytte af sit Arbejde.

Da han havde gennemtænkt sin Plan grundigt, gik han til Morten med den.

„Det har jo været fremme inden for Bevægelsen,“ udbrød Morten og trak en Bog frem — „men det gik mærkværdig nok ikke. Hvor har du hugget den Ide?“

„Det har jeg selv siddet og fundet ud,“ svarede Pelle selvfølende.

Morten saá lidt tvivlende ud. Han slog op i Bogen og viste Pelle, hvorledes hans Ide netop var skitseret — Ord til andet næsten — som et Led i Fremrykningen. Det var et Værk om Socialismen.

Naa, Pelle tabte ikke Modet af den Grund! Han var stolt over at have udfundet noget, som ogsaa andre var kommet paa — lærde Folk oven i Købet! Han begyndte at faa Tillid til sin egen Tanke, og søgte ivrigt ud til Møder og Foredrag. Kræfter og Mod vidste han han havde. Han vilde se at blive dygtig! — og saa opsøge dem der gik foran og brød Vejen, og tilbyde dem sin Tjeneste!

Hidtil havde Lykken altid dunkelt foresvævet ham som et Æventyr, der pludselig slog ned over sin Mand og hævede ham op i højere Egne, mens alle de andre stod tilbage og stirrede langt efter én — det var jo det pinlige. Men her skimtedes nye Veje, som førte til Lykke for alle der udrettede noget — saadan som *Kraften* havde fantaseret sig det i sin Dødsstund. Han begreb ikke saa lige, hvor alt det skulde komme fra; men det blev deres Sag som skulde udrede det!

Alt dette holdt hans Sind i ny og uvant Beskæftigelse. Han var ikke vant til at spekulere paa egen Haand, men havde hidtil holdt sig til hvad der var overleveret ham som Slægtens Vedtægt — og ofte blev det byrdefuldt nok. Saa slog han til det hele for at blive det kvit. Men det kom igen!

Naar han var træt, fik Hanne igen Magt over ham, og han søgte over til dem om Aftenen. Han vidste godt at det ikke var for det gode, nogen Fremtid ved Hannes Side var det ham ikke muligt at tænke sig; i Forbindelse med hende eksisterede kun Øjeblikket. Hendes sælsomme Væsen havde Magten med ham — det var det hele! Tidt nok svor han ikke at lade sig gække, men gik derned alligevel. Han maatte prøve at erobre hende — og saa tage Følgerne!

En Dag efter Fyraften kom han slængende derned. Der var ingen paa Svalen, saa gik han ind i det lille Køkken.

„Er det dig, Pelle?“ lød Hannes Stemme inde fra Stuen — „kom bare ind.“

Hun havde nok vasket sit Legeme og sad nu i hvidt Skørt og Livstykke og redte sit fagre Haar. Der var noget af en Prinsesse over hende, saadan som hun hægede om sin Krop og forstod hvordan det skulde gøres. Spejlet stod foran hende i Vinduet, og uden for den lille Bagstue, i Smuget mellem Tage og skjoldede Brandmure, saas Børnehusbroen og Kanalen der løb udefter. Derude ved Handels-

pladserne var Luften streget graa ind af Skibenes Rejsning.

Pelle satte sig paa Puffen henne ved Kakkelovnen med Albuerne paa Knæerne og gloede ned i Gulvet; han var underlig i Hovedet. „Bare den gamle snart vilde komme," tænkte han — „jeg tror, jeg gaar ud og lader som jeg kigger efter hende." Men han blev alligevel siddende. Ved Væggen stod Dobbeltsengen med rødblomstret Tæppe over, og op ad den anden Væg Bordet med Stolene skubbet ind under. „Hun skulde ikke gække mig altfor meget," tænkte han igen — „kanske ender det med, at jeg tager for mig. Og saa brænder hun sig!"

„Hvorfor siger du ikke noget til mig, Pelle?" spurgte Hanne.

Han løftede Hovedet og saá hende derinde i Spejlet, hun havde Spidsen af Fletningen i Mundvigen, og lignede en Killing der bider i sin Hale.

„Aa, hvad skal jeg vel sige?" svarede han mut.

„Du gaar og er fornærmet paa mig, men det er nu Synd af dig — det er! Kan jeg gøre for at jeg er saa angst for Fattigdommen — aa saa det gruer inden i mig? Lige fra jeg blev født har det aldrig været andet; og du er ogsaa fattig Pelle, lige saa fattig som jeg selv. Hvad kan der vel ske med os to — vi ved jo det hele!"

„Hvad er det for noget der skal ske da?"

„Det ved jeg ikke, og det er ogsaa lige meget — noget som jeg ikke kender bare. Uh, alting bliver saa kendt naar man er fattig; hver Traad i Tøjet kender man udenad, og kan se hvor det slider paa den. Havde du bare været Sømand, Pelle."

„Har du kanske mødt *ham* igen?" spurgte Pelle.

Hanne virrede leende med Hovedet. „Nej men jeg tror paa noget du — noget storartet! Der ligger et stort Sejlskib derhenne — jeg kan se det her fra Vinduet. Det er fuldt af dejlige Ting, Pelle!"

„Du er vild," sagde Pelle haanligt. „Det er en Bark der skal ind til Kulkajen, den kommer fra England med Kul."

„Det kan godt være," svarede Hanne ligegyldigt — „hvad bryder jeg mig om det! Dèrhenne ligger Skibet og har noget til mig fra det fremmede! synger det hele Tiden inde i mig; og den Glæde kan du vel nok unde mig?"

Moderen kom vrængende ind.

„Ja dèrhenne ligger Skibet og har noget til mig — dèr ligger Skibet og har noget til mig — æv! Er du ikke snart ked af at høre paa dit eget forskruede Pjat? Hele din Barndom har du siddet dèr og hængt — og gloet efter Skibet; nu kunde det snart være nok. Og dèr lader du Pelle sidde og se paa at du blotter din Ungdom — skammer du dig ikke?"

„Pelle er saa god Mor — og han er min Bror. Han tænker ikke —"

„Tænker ikke! Jo han tænker: Hvor hendes Barm er blød og hvid. Og hans Sind græder, fordi han ikke faar Lov at lægge sit Hoved dèr. Jeg har vel ogsaa kendt til at skænke Glæder i mine unge Dage!"

Hanne rødmede helt ned over sin Barm. Hun slog Haandklædet over sig og løb ud i Køkkenet.

Moderen saá efter hende:

„Hun er saa skær i Huden som nogen Kongedatter — skulde én nu ikke tro, hun var en Gøgeunge? Hendes Far kunde heller ikke lide hende. Du har været mig utro med en eller anden Finstikker — sagde han saa ofte — hvordan skulde to fattige slaaet sammen give saadant Postelin? Ved den levende Gud, Johnsen — sagde jeg — du og ingen anden er Far til Pigebarnet! Men han pryglede os og vilde ikke tro mig; han saá sig gal paa Ungen og hadede os begge to for hendes Finheds Skyld. Ikke saa sært om hun er blevet lidt underlig i Hovedet — vil du saa tro hun har kostet mig nogle salte Taarer? Men lad du hende fare, Pelle! For hendes egen Skyld kunde jeg godt ville, at du skulde have hende, men du har ikke godt af at gaa saadan og blive holdt hen. Og faar du hende, bliver det kanske daarligere endnu; Kvindenykker er elendigt Bohave for et Hjem."

Pelle indrømmede det i sit stille Sind. Han havde ladet sig daare, og gik og ødede af sin Ungdom paa en Vej der ikke førte igennem. Og nu skulde det være forbi.

Hanne kom ind og saá paa ham, lys og sværmerisk. „Vil du med ud og gaa en Tur, Pelle?“ spurgte hun.

„Ja,“ svarede Pelle glad og smed hurtig alle Forsætter over Bord.

V

Pelle og hans lille Naboerske kappedes om, hvem der kunde komme først op om Morgenen. Naar hun var heldig og maatte kalde paa ham, straalede hendes Ansigt af Stolthed; det hændte han blev liggende lidt længer for at unde hende den Glæde, og svarede helt søvndrukken naar hun dunkede i Væggen. Men undertiden tog Barneaarene deres Ret; Pelle færdedes saa stille som muligt, og ved Halvsekstiden bankede han i Væggen. Saa var hun flov hele Formiddagen.

Brødrene skulde have deres Morgendrik og være paa Arbejde Kl. seks; Peter der var ældst gik paa en Blikvarefabrik, Karl løb med Morgenaviser og paatog sig alt muligt tilfældigt Sjov. Han maatte støve det op, og hele hans lille Person bar Præg deraf. Der var noget rastløst vandrende over hans Væsen, som om Tankerne bestandig jog rundt efter Udveje.

Paa den Tid mudrede det rundt om; nede over Brøndens Bund og ud gennem Tøndegangen lød en endeløs Klapren af Fodtrin fra *Arkens* Hundreder, der væltede søvndrukne ud i Dagen, tjavsede — med Rester af Nattens Indhold hængende i Træk og Øjne. De smaskede som smagte de paa Modsætningen mellem Nat og Dag, gabede lydeligt og jog af Sted. Heroppe paa den lange Gang tumlede

Fabrikspiger, Arbejdere og Aviskoner halvnøgne rundt, de var altid forsinkede, og stod smaaskændende og ventede paa deres Tur til at komme til Vasken. Der var kun en Vask ved hver Ende af Gangen, og det blev lige at faa Øjnene dyppet og Søvnen jaget væk. Til alle Humrene stod der aabent, Natdunsterne hang tungt i Gangen.

De Dage han arbejdede hjemme, var den lille Marie i godt Humør; hun sang og trallede ustanselig med sin underlige Dværgestemme, og hvert Øjeblik kom hun ind og tilbød sin Tjeneste. Saa kunde hun stille sig bag ham og tavs staa og betragte hans Arbejde, mens Aandedrættet gik hørligt inde i hende med smaa Pibelyde. Der var en dump Rugen i selve hendes lille hæmmede Legeme, der mindede Pelle om Mortens ulykkelige Søster Karen; det samme ufuldbaarne, stenede — som ved Frugterne af altfor unge Træer. Men hun var af lysere Lød alligevel, Barnesliddet sad ikke som beske Væsker i hende, det var kun det ydre der var mærket deraf. Over hendes Sind laa tværtimod et Skær af forhutlet Lykke, som havde hun det meget bedre end hun kunde vente. Kanske kom det af, at hun saá et Resultat af sit Barneslid; der var ingen til at sprede det for alle Vinde.

Hun var en dygtig lille Husmoder, og Brødrene respekterede hende og bragte retskaffent hjem hvad de fortjente. Saa tog hun fra hvad der skulde bruges, lagde til Side til Huslejen i en Æske som hun gemte i Komoden, og gav dem det de maatte more sig for. „Lidt skal de have,“ sagde hun til Pelle, „for Mandfolk kan ikke lide at gaa uden Penge i Lommen. De fortjener det ogsaa, for de har aldrig saa meget som drukket en Øre op; om Lørdag Aften gaar de lige hjem med Fortjenesten. — Men nu maa jeg nok ind til mit Arbejde; skrækkeligt ogsaa som Tiden bliver borte mellem Hænderne paa én.“ Hun snakkede akkurat som en gift Kone, og Pelle morede sig indvendig.

Lidt efter kom hun stikkende igen; han skulde

smage et eller andet, eller hun havde sit Lappearbejde med og slog sig ned paa Kanten af en Stol. Hun var altid paa Spring, som om en Gryde kunde koge over naar som helst.

Saa snakkede de Fornuft, den lille Marie brød sig ikke om Pjank. Der var nok af alvorligt at snakke om, de vanskelige Tider, Maries Forældre, og selve det forunderlige at de to havde truffet hinanden en Gang før. Det var en Hændelse fuld af uudtømmelig Rigdom for hende, skønt hun ikke kunde huske det.

Men Pelle huskede det tydeligt, og maatte fortælle igen og igen om sin Tur til Havnen derhjemme for at vise gamle Tækkemand Holm Damperen; og Marie lo hvergang hun hørte, at Holm stod og sprang af Skræk for det prustende Dampspil. — Hvad saa da? — Ja Damperen var jo i Færd med at tage en Bunke Bohave ind, gamle Senge, Borde og sligt.

„Det var vort altsammen!“ udbrød Marie og klappede i Hænderne — „dengang havde vi noget. Vi havde det at sætte ud af, mens Far laa syg efter Faldet?“ Saa stirrede hun spørgende paa ham efter mere.

Og midt i Bohavet stod en Mand med et fint gammelt Spejl i Favnen. Tækkemand Holm kendte ham og gav sig i Snak.

„Han græd — ikke?“ spurgte Marie rørt. „Far var saa ulykkelig fordi det gik tilbage for os.“

Saa snakkede hun selv om Hotellet dernede ved Østlandets Klipper, og de fine Gæster som laa der om Sommeren. Tre Aar havde de boet der, og Pelle maatte igen nævne Summen man havde bedraget hendes Far for. Hun var stolt over at de havde ejet saa meget engang — ti Tusend.

Herovre havde Faderen faaet Arbejde som Murhaandlanger, en Dag traadte han paa en Vippeende og faldt ned. Han laa et Par Maaneder, og da alle Stumperne var gaaet døde han. Saa kom de ind i *Arken*. Moderen gik ud og vaskede for Folk, men hun var blevet underlig i Hovedet. Hun kunde ikke

bære Ulykken og forsømte Hjemmet for at søge rundt til Sekterne efter Trøst, helt forstyrret var hun tilsidst. Og en Dag forsvandt hun, man mente hun havde druknet sig i Kanalen. „Men nu har vi det godt," sluttede Marie altid — „nu er det ingen Sag."

„Er du da ikke træt af at have alt det at tage Vare paa?" kunde Pelle forundret spørge.

Hun saá forbavset paa ham: „Hvorfor skulde jeg vel være træt? Der er ikke mere end man kan overkomme — naar man bare passer Tiden. Og Drengene er tilfreds med hvad jeg laver, de gør aldrig Vrøvl."

De tre forældreløse slog sig igennem saa godt de kunde, og var helt stolte over deres lille Menage. Naar det gik dem smaat, sultede de og holdt alvorlige Raadslagninger; men de tog ikke mod Hjælp af nogen. De levede i en bestandig Frygt for, at Politiet skulde faa Nys om deres Forhold og komme og slæbe dem i Skole; saa vilde de blive jaget fra hinanden og anbragt paa Fattigvæsnets Regning. De var sky og holdt sig for sig selv. I *Arken* holdt alle af dem og dækkede deres Skjul. Med Beboernes Familieliv gik det som det kunde bedst; altid var der Ballade i et eller andet Hjem. Der var ligesom en Oprejsning i at have disse tre Børn boende saa smukt midt i Suppedasen, man saá op til den lille Mønsterarne og værnede om den som en Helligdom.

Pelle sluttede de sig ubetinget til; de havde fisket ham op paa Gaden og betragtede ham paa en Maade som et Hittebarn, der stadig stod under deres Beskyttelse. Naar Marie serverede Morgenkaffen til Drengene, bragte hun en Taar ind til Pelle ogsaa — der hjalp ingen Protest. Og om Formiddagen naar hun var færdig inde hos sig selv, stillede hun hos ham med Kost og Gulvspand. Hendes satte gammelkloge Ansigt lyste af Omsigt og Trang til at hjælpe; hun spurgte ikke om Forlov, men tog af sig selv fat hvor der trængtes. Naar Pelle var paa Becks Værksted, fandt han altid sit Værelse i Stand om Aftenen.

Havde han Arbejde hjemme, kom hun ind med Formiddagskaffe til dem begge. Han nænnede ikke at sige nejtak, fordi hun tog sig det nær og kunde gaa en hel Dag med sin Krænkelse; i Stedet løb han saa ned efter Boller. Marie lagde gærne sin Part til Side til Drengene under et eller andet Paaskud — hun havde ingen rigtig Glæde af at nyde noget selv.

Pelle følte Fremgangen og sin egen Ungdom og var bestandig i lyst Humør, selv Hanne kunde ikke kaste alvorlig Skygge over hans Tilværelse. Der var over Forholdet til hende noget som en skøn Uvirkelighed, der ikke satte Ar i Hjærtet.

Og over for dette prøvede Barn skammede han sig simpelt hen, hvis noget vilde komme op og forstemme. Han følte det som en Pligt at lyse op i hendes fattige Tilværelse med godt Humør, og talte muntert op, spøgede og smaadrillede hende for at sprede hendes unaturlige Alvor. Saa smilede hun paa sin stille moderlige Maade, som man smiler ad et kært Barn der vil forjage ens Bekymringer — og tilbød at gøre noget.

„Skal jeg ikke vaske din Bluse for dig — eller efterse dine Skjorter?“ spurgte hun. Hendes Taknemlighed gav sig altid Udslag i Arbejde.

„Nej tak, Marie — det besørger Hanne og hendes Mor jo.“

„Men det er ikke noget for Prinsessen — det kan jeg meget bedre.“

„Prinsessen?“ sagde Pelle og løftede Hovedet. „Kaldes hun saadan?“

„Kun af os Børn — det er ikke noget Øgenavn. Vi legede altid Prinsesse naar hun var med — og hun var det! Men ved du hvad? der skal komme en og bortføre hende — en meget fornem én. Hun er givet hen paa Vuggen til en fin Herre.“

„Sikke noget Snak,“ sagde Pelle ærgerlig.

„Det er virkelig sandt! Naar det regnede, sad vi inde under Svalen dèr i Krogen ved Skarnkassen, og saa fortalte hun det — det *er* sandt! Synes du

ikke hun er nydelig? hun er rigtig som en Prinsesse — saadan!“ Marie gjorde en Bevægelse i Luften med strittende Fingre. „Og hun ved alt, hvad der er fint. Hun rendte ned i Gaarden til os i sin lange Kjole, og hendes Mor stod og skældte ud deroppe. Saa satte hun sig over Risten ligesom paa en Trone og var Dronning — og vi var hendes Damer. Hun flettede vort Haar og satte det fint op med kulørte Baand. Naar jeg saa kom op, rev Mor det hele af Hovedet paa mig og pjuskede Haaret. Det var Synd mod Gud at stadse sig op! sagde hun. Da saa Mor forsvandt, havde jeg ikke Tid til at lege med mere.“

„Stakkels lille Pige,“ sagde Pelle og strøg hende over Haaret.

„Hvorfor siger du det?“ spurgte hun og saá forundret paa ham.

Han havde hele hendes Fortrolighed, og fik Ting at vide som ikke engang Drengene maatte kende. Hun holdt sig ogsaa pænere i Tøjet, hendes tynde lyse Haar var altid glattet hen over Panden.

Naar de begge havde Ærende ud var hun lykkelig. Saa pyntede hun sig i det bedste og gik ved hans Side gennem Gaderne, smilende over hele Ansigtet. „Nu tror maaske Folk vi er Kærester,“ sagde hun engang — „men hvad gør det? Lad dem bare tro.“ Pelle lo; hun var med sine elleve Aar ikke større end et niaars Barn — saa forsat i Væksten.

Det kneb dem ofte med at klare sig, de talte ikke gærne om det, men der kunde komme noget fortrykt i deres Mine. Saa talte Pelle lyst op om de gode Tider, der snart vilde oprinde for alle Fattige. Det kostede ham stor Anstrængelse at faa det formet i Ord, der klang af det de skulde, Tankerne var ham selv saa ny endnu. Men Børnene hang sig ikke i hans Ubehjælpsomhed; de havde endnu lettere ved at tro paa det Ny end han selv.

VI

Med Pelle foregik der i denne Tid en mærkelig Forandring. Han havde set nok af Nøden og Ulykken i sit Liv, og Hovedstaden her var simpelt hen en Valplads, hvor Hær efter Hær havde kastet sig frem og var gaaet ynkelig til Grunde. Rundt om var der fuldt af faldne, Byen var bygget over dem som paa en Kirkegaard; man maatte træde paa dem for at kunne færdes — og forhærde sig. Livets Lod var nu engang saaledes; og man lukkede Øjnene — som Faarene naar de ser deres Kammerater blive slagtet — og ventede stille paa sin Tur. Andet var der ikke.

Men nu vaagnede Smærten i ham; det gjorde skærende ondt inde i ham hvergang han saá nogen lide; han knurrede mod Ulykken saa bundløs den var.

Det kom en Dag han sad og arbejdede. Henne i den anden Ende af Gangen var der nylig flyttet en Fabrikspige ind med sit Barn. Hver Morgen laasede hun Døren og gik, og kom ikke igen fra Arbejdet før Aften. Naar Pelle kom hjem hørte han ofte Graad derinde fra.

Han sad og arbejdede og tumlede med sine forvirrede Tanker; hele Tiden havde han en underlig kvalt Lyd i Øret, pinagtig som om noget *gav* sig ustanselig. Kanske var det blot selve Elendighedens Klagesang; der hang Strofer af den i Luften altid.

Den lille Marie kom hastig ind. „Aa Pelle, nu græder den igen,“ sagde hun og knyttede Hænderne gruende foran sit indfaldne Bryst. „Den har grædt hver Dag lige siden de flyttede ind — det er saa forfærdeligt.“

„Lad os gaa hen og se hvad der er i Vejen,“ sagde Pelle og smed Hammeren.

Døren var laaset, de prøvede at kigge gennem Nøglehullet men kunde ikke se noget. Barnet derinde stansede sin dumpe Graad et Øjeblik da det hørte dem, men tog saa fat igen; det klagede smaat

og ensartet som havde det indrettet sig paa at holde ud i det uendelige. De saá paa hinanden, det var ikke til at holde ud.

„Alle Nøglerne er éns her paa Gangen,“ sagde Marie stille. I to Spring var Pelle henne efter sin Nøgle og lukkede op.

Lige inden for Døren sad en lille fireaars Purk med et Stykke rustent Bliktøj i Haanden og gloede op paa dem; han var bundet fast til Kakkelovnen, ved Siden af ham paa en gammel Træstol stod en Bliktallerken med nogle gnavede Brødskorper. Barnet var klædt i snavsede Pjalter og saa forfærdeligt ud; det sad i sit eget Snavs, de smaa Hænder var fulde og det ophovnede forgrædte Ansigt helt tilsmurt. Det rakte Hænderne bedende op imod dem.

Pelle brast i Graad ved det forfærdelige Syn og vilde tage den lille op til sig. „Nej lad mig!“ raabte Marie forskrækket, „du griser dig jo til!“

„Hvad saa!“ svarede Pelle dumpt og hjalp til at løse Barnet; hans Hænder rystede.

De fik Drengen gjort nogenlunde i Stand og gav ham Mad; saa slap de ham løs ude paa den lange Gang. En Stund stod han og gloede dumt ved Dørstolpen; saa opdagede han at han ikke var bundet, og gav sig til at storme frem og tilbage. I Haanden havde han den gamle Tési endnu, som han sad med da de brød ind til ham; han havde holdt den krampagtigt fast hele Tiden, Marie maatte dyppe Haanden med for at faa Sien vasket.

Engang imellem stansede han uden for Pelles aabne Dør og kiggede ind; Pelle nikkede til ham. Saa stormede han igen frem og tilbage — han var helt vild. Men pludselig kom han helt ind, lagde Tésien i Pelles Skød og saá op paa ham. „Skal jeg have den?“ spurgte Pelle. „Se, du Marie, han giver mig det eneste han ejer.“

„Aa den lille Stakkel,“ udbrød Marie rørt, „han vil øve Gengæld.“

Om Aftenen kom Fabrikspigen farende, hun var gal i Hovedet og skældte ud over Indbruddet. Pelle

undredes selv over, at han kunde svare roligt og ikke skældte igen; men han forstod nok, at hun skammede sig over Elendigheden og ikke vilde have nogen skulde se den. „Det er Synd mod Barnet," sagde han blot — „du holder jo alligevel af ham."

Saa gav hun sig til at græde: „Jeg er nødt til at binde ham, ellers kryber han op i Vinduet og styrter sig ned paa Gaden — han har taget Krogene af én Gang. Og Klæder til at sende ham til Asylet i har jeg ikke."

„Saa lad Døren staa aaben til Gangen," sagde Pelle — „vi skal nok se lidt til ham, Marie og jeg."

Siden løb Drengen paa Gangen og tumlede sig, Marie hjalp ham til Rette og var som en Moder for ham; Pelle købte noget Tøj hos en Marskandiser, og hun syede det om. Ungen saa kostelig ud i det og var en hel Trold til at sætte Humør; han havde ikke lært at tale i sin Ensomhed, men nu kom det hurtigt.

I Pelle afsatte denne Begivenhed noget nyt. Elendigheden havde han altid kendt, nu saá han den himmelraabende Uretfærdighed der stod bag, og kunde knytte Hænderne i Vrede bedst som han sad. Der var noget man maatte hade uden Ophør, Nat og Dag saa længe man trak Aande — Morten havde Ret i det ogsaa. Dette Barn havde en Fabriksherre til Far, og Pigen turde ikke engang stævne ham til at betale Underhold til Barnet, for ikke at blive jaget af sin Plads. Saa uoverkommeligt det hele saa ud, følte han Trang til at slaa et Slag. Hans Haand alene vejede saa lidt, men hvis de nu førte Slaget samlet, saa kanske mærkedes det.

Om Aftenen fulgtes han og Morten til Møder, hvor Tilstandene blev sat hæftig under Debat; Deltagerne ved disse Møder var mest unge Mænd som de selv, man samledes i en eller anden Beværtning paa Nørrebro. Men Pelle trængte til at se Resultater og kastede sig ivrigt ind i Organiseringen af sit eget Fag; han satte Ild i den trætte Formand med sin Iver, og udarbejdede sammen med ham en Liste

over alle Fagets Udøvere — som Grundlag for en mere haardhændet Agitation. Naar man indkaldte Kammeraterne til Møde gennem Bladet, holdt de sløve sig borte; der maatte skarpere Midler til, og Pelle fik Husagitationen i Gang. Det hjalp straks! de havde svært ved at knibe ud, naar man tog dem Ansigt til Ansigt, og Foreningen fik god Tilgang trods de store Mestres Forfølgelse.

Morten begyndte at se med Respekt paa ham, og vilde have ham til at læse om Bevægelsen ogsaa; men det havde Pelle ikke Tid til. Han holdt *Arbejderen* sammen med Peter og Karl der var helt ivrige; det fik være nok. „Jeg ved mere om Elendigheden end de der skriver," svarede han.

Han manglede ikke Ved til sit Baal heller. Han havde gjort de Elendiges Marsj med fra Landet til Byen og nu hertil, hvor de stod og ikke kunde komme længer med deres Higen men omkom som paa en øde Strand. *Arkens* mange Livsskæbner laa daglig for hans Øjne som et stort Fælleseje, hvor ingenting behøvede at skjule sig og den enes Nød var den andens Klage.

Hans Væsen forandredes stærkt i denne Tid — bort fra det sorgløst modtagende. Han lo mindre, og tog paa tilsyneladende Smaatterier med et Alvor, der kunde virke komisk. Og der kom en Selvfølelse over hans Optræden, som syntes daarlig begrundet af hans Stilling og Fattigdom.

— — —

En Dag efter Fyraften han kom hjem fra Becks Værksted, hørte han Børnene synge Hannes Vise inde i Gaarden. Han stansede i Tøndegangen, Hanne stod selv midt i Kredsen, og de smaa gik rundt om hende og sang:

„Jeg gik mig over høje Bjærg,
saa ned i dyben Dal.
Saá jeg et Skib komme sejlendes
— komme sejlendes —
hvori tre Grever var."

Over Hannes Ansigt laa et blindt, stillestaaende Smil, Øjnene var næsten lukkede. Hun drejede sig langsomt rundt om sig selv til Børnenes Sang og sang sagte med:

„Den alleryngste Greve,
som udi Skibet var — —"

Pludselig fik hun Øje paa Pelle og brød ud af Ringen. Hun fulgte med ham op over Trapperne. Børnene stod dernede og raabte skuffet efter hende.

„Kommer du ikke over til os i Aften?" spurgte hun. „Det er saa længe siden vi har set dig."

„Jeg har ikke Tid, jeg skal et Sted hen," svarede Pelle kort.

„Men du maa alligevel — jeg beder dig om det, Pelle." Hun saá tryglende paa ham, hendes Øjne brændte.

Pelles Hjærte kom til at banke ved hendes Blik. „Hvad vil du mig da?" spurgte han hæftigt.

Hanne stod og stirrede raadvild ud. „Du maa hjælpe mig, Pelle," sagde hun tonløst og uden at se paa ham. „Jeg, jeg har mødt —! Han stod her udenfor i Aftes da jeg kom fra Fabrikken — han ved hvor jeg bor! Jeg gik over til den anden Side og lod som jeg ikke saá ham, men han kom efter mig. Han sagde, jeg skulde komme paa Nytorv i Aften."

„Hvad svarede du saa?" spurgte Pelle mørkt.

„Jeg svarede slet ikke, men løb alt hvad jeg kunde."

„Er det det hele du vil mig?" udbrød Pelle haardt, „Du kan jo blive fra ham — hvis ikke du vil!"

Der gik en Frysning gennem hende. „Men hvis han nu opsøger mig her? — og du er saadan! Jeg bryder mig ikke om andet paa Jorden end dig og Mor!" Hun sagde det hæftigt.

„Jeg skal nok komme over til jer da," svarede Pelle glad.

Han skyndte sig at klæde sig om og gik derover. Den gamle var glad ved at se ham, Hanne var helt overgiven; hun drillede ham bestandig, og det varede

ikke længe før han havde opgivet sin Standhaftighed og ladet sig hilde i det dejligste Spind. De sad ude paa Svalen under det grønne Løvværk, Hannes Ansigt glødede om Kap med Slyngpelargonien, hun vuggede med Foden og stødte hele Tiden Skosnuden mod hans Ben. Hun var nervøst livlig og skulde bestandig have at vide hvad Klokken var. Da Moderen gik ind i Køkkenet for at lave Kaffe, tog hun Pelles Haand og klappede den leende. „Følg med ud," sagde hun, „jeg har Lyst til at se, om han virkelig er saa dum at tro, at jeg kommer. Vi kan staa i Skjul og se det."

Pelle svarede ikke.

„Mor," sagde Hanne da Madam Johnsen kom med Kaffen — „jeg gaar ud og køber til det Liv. Pelle følger med."

Det Paaskud var nu altfor gennemsigtigt, men den gamle fortrak ikke en Mine. Hun havde nok set, at Hanne var mild til Sinds med Pelle i Aften; der var noget stærkt oppe i Pigebarnet, og hvis Pelle vilde, kunde han lægge Bidslet forsvarligt paa hende nu. Hun havde ikke noget imod, om de to unge løb Linen ud, kanske faldt de saa til Ro ved hinandens Side.

„Du skulde tage Sjalet med," sagde hun til Hanne. „Aftenluften kan blive kølig."

Hanne gik saa rask at Pelle knap kunde følge med. „Det bliver sjovt at se hans Skuffelse naar vi ikke er der," sagde hun leende, Pelle lo ogsaa. De stillede sig under Raadhussøjlerne og spejdede ud over Torvet; Hanne var helt kortaandet af den raske Gang.

Efterhaanden som Tiden gik og den Fremmede ikke viste sig, svandt hendes Livlighed, hun tav med et skuffet Udtryk.

„Her kommer slet ingen," sagde hun pludselig og lo kort. „Det var bare noget jeg bildte dig ind, for at se hvad du vilde sige."

„Saa lad os da gaa," svarede Pelle roligt og tog hende ved Haanden.

Idet de traadte ned ad Trappen gav det et Ryk i Hanne, hendes Haand faldt slapt ud af hans. Den Fremmede kom rask hen imod dem. Han gav Hanne Haanden, roligt og selvfølgeligt som havde de kendt hinanden i mange Aar. Pelle saá han slet ikke.

„Gaar du med et Sted ben — hen og hører noget Musik for Eksempel?“ spurgte han og blev ved at holde hendes Haand; hans Blik lukkede sig om hende. Hanne saá tvivlraadig paa Pelle.

Et Øjeblik havde Pelle følt Lyst til at kaste sig over denne Mand og slaa ham i Jorden — men nu traf Hannes Øjne ham med et Udtryk som pønsede hun paa et eller andet Middel til at ryste ham af. „Tak! her er man nok i Vejen,“ tænkte han. „— Hvad kommer det hele ogsaa mig ved?“ Han vendte sig brat fra dem og drev ned ad en Sidegade.

Pelle drev om nede ved Gasværkshavnen og gloede adspredt paa det oliede Vand og Skibene. Han led ikke; det var bare saa inderlig dumt, at en fremmed Haand kunde række ind fra det ubekendte, og den Fugl han ikke med al sin Godhed kunde lokke til sig, hoppede straks op paa den.

Vandet skvulpede under Bolværket med en egen hendyssende Lyd, og flød med Træstykker og andet Affald; det var saa hjemligt. Der laa en Tremaster ved Kulkajen; de havde Fyraften om Bord, og Folkene rumsterede i Lugaret eller stod ude paa Dækket og vaskede sig i en Pøs.

En sværlemmet Søgut i blaat Tøj og hvidt Halsbind tørnede ud af Lugaret, glanede vanemæssigt op efter Takkelagen og gabede. Saa slentrede han i Land, han havde Huen i Nakken og en tilrøget Kridtpibe mellem Tænderne. Han vrikkede med Kroppen, Ansigtet var fuldt af Halløj. Idet han gik forbi Pelle, dinglede han et Par Gange og gav ham et Puf. „Aa jeg ber,“ sagde han leende og stødte til Huen — „jeg troede det var en Kløpind. Herren staar saa stiv! Man blev vel ikke stødt paa Mansjetterne?“ Han gav sig til at trave rundt om Pelle i stærkt foroverbøjet Stilling, som ledte han efter

et eller andet paa ham; fejede sig labbet om Ørerne som en Bjørn der bejler — og spruttede. Han var revnefærdig af Humør.

Der sad Nag i Pelle endnu, han vidste ikke om han skulde gøre sig grov eller le ad det hele. Han drejede sig forsigtig rundt og holdt Front mod Sømanden — for ikke at faa Fødderne snappet væk under sig. Taget kendte han — og vidste ogsaa hvordan det skulde pareres; Hænderne sad parat. Pludselig fangede noget i den dukkede Stilling ham som kendt; det var jo Per Kofod — selve Tudeper fra Landsbyskolen derhjemme, som brølede og bævrede for et godt Ord. Ja ham var det!

„God Aften du!“ sagde han glad og gav ham et Slag i Ryggen.

Sømanden rettede sig forbavset op. „For Fanden — Godaften! Skal jeg rende paa dig her, Pelle? det var ligegodt den komiskste. Saa maa du sku undskylde mine Hundekunster.“ Han rystede djærvt Pelles Haand.

De drev op over Havnepladsen og sludrede om gamle Dage. Der var saa meget at opfriske fra Skolelivet: Gamle Fris med Spanskrøret og deres Tumlen ved Stranden. Per Kofod talte som om han havde været midt op i Sjoven; han havde helt glemt, at han blot stod og klamrede sig til et eller andet og smaabrølede, naar de andre larmede løs omkring ham. „Nilen traf jeg forresten nylig ovre i New Orleans, han er anden Styrmand paa et vældigt amerikansk Jærnfuldskib og tjener styrtende med Mønt. En rask Gut er han, men fy for den Lede hvor er han haard! — det er Revolveren i Næven altid. Naa, saadan skal de ha'e det derovre — det er Negerbesætning. Men en Dag skærer de sku Maven op paa ham. — Hov hvad er det?“

Henne fra nogle Bræddestabler hørtes kvalte Brøl og Lyd af Slagsmaal. Pelle vilde dreje af, men Per Kofod slog en Klo i ham og trak ham med sig.

Inde mellem Stablerne var tre Kularbejdere i Lag med at prygle en Kammerat, han skreg ikke men

brølede kvalt hvergang han fik et Slag, Blodet pølede ham ned over Ansigtet.

„Kom on!“ raabte Per Kofod og trak en Gang op i Bukserne; saa væltede han sig med et Vræl ind i Flokken og gav sig til at høvle løs. Det var som en Eksplosion med paafølgende Stenregn, Tudeper havde lært at bruge sig derude, saadan kunde kun en Sømand slippe sig løs. Det var umuligt at sige hvor Slagene vilde falde, men de der fik dem varskoede godt nok. Pelle maabede et Øjeblik over for denne Ubændighed, saa kastede han sig ogsaa ind i Slagsmaalet, og de tre Arbejdere gav sig til at løbe.

„Hvad Fanden vilde du op i det for?“ sagde Pelle ærgerlig, da det var ovre og han stod og bragte sit Kravetøj i Orden.

„Det ved jeg ikke!“ svarede Tudeper, „men man har vel ingen Skade af at røre sig lidt.“

Efter Stridens Hede havde de nær glemt den overfaldne. Han laa sammensunken ved Foden af Stablen og gav ikke en Lyd fra sig. De fik ham rejst paa Benene men maatte holde ham oppe, han stod og hang som om han sov, og Øjnene gloede dumt paa dem. Der gik en tung Snorken fra ham, og for hvert Pust dannede Blodet to røde Blærer om hans Næsebor. Nu og da skar han Tænder, saa drejede Øjnene sig og det hvide skinnede uhyggeligt i hans kulsværtede Ansigt.

Sømanden skældte ham ud, og det hjalp saa vidt at han kunde støtte paa Benene. De trak en rød Klud op af hans gabende Jakkelomme og tørrede det værste Blod af ham. „Hvad Fanden er du for én, der ikke kan staa for en Lussing,“ sagde Per Kofod.

„Jeg skreg vist ikke,“ sagde Manden tykt — hans Læber sad i ét Kød.

„Du slog heller ikke igen! Du ser ellers ud til at have Kræfter nok. Enten langer man selv fra sig, eller synger ud saa andre kan komme til. Er du med, Kammerat?“

„Jeg vilde ikke blande Politiet op i det, for jeg havde jo fortjent Mul. De slog bare saa svinagtig haardt, og Træskoene brugte de da jeg faldt om.“

Han boede i Saksogade, og de fik ham én under hver Arm. „Bare jeg ikke bliver syg,“ stønnede han engang imellem — „jeg er helt smadret indvendig.“ Saa maatte de stanse, mens han kastede op.

Der var et Firma, han og Kammeraterne var blevet enige om ikke at losse for mere, fordi det havde sat Arbejdslønnen ned. De var kun de fire om at gennemføre dette her med Arbejdsnægtelse; men hvad kunde det nytte, naar andre straks gik ind i Stedet. De fire kunde faa Lov at gaa og gasse sig, saa var den ikke længer. Men naturligvis, han havde jo givet sit Ord — derfor slog han heller ikke igen. De tre havde faaet fat et andet Sted, og saa tog han til Firmaet igen og krøb til Korset; hvorfor skulde han gaa ledig og drive, naar de derhjemme manglede Mad? Han forstod sig fan ikke paa det ny Væsen. Men Svig var det jo, da han havde givet sit Ord! De slog bare saa svinagtig haardt og sparkede med Træskoene i Mavekulen.

Saadan blev han ved at fable op som en Delirist, mens de trak af med ham. Ved Saksogade blev de stanset af en Betjent, men Per Kofod stak ham rask en Historie om, at Manden havde faaet Lossegrejerne i Hovedet. Han boede oppe under Taget; da de lukkede sig ind, rejste en Barselkvinde sig over Ende i Jærnsengen og stirrede forfærdet paa dem — hun var blodløs og mager. Da hun saá Mandens Tilstand, brast hun i hjærteskærende Graad.

„Han *er* ædru!“ sagde Pelle for at trøste hende — „han er bare kommet lidt til Fortræd.“

De fik ham ud i Køkkenet og badede hans Hoved med koldt Vand over Vasken. Men det var daarlig bevendt med Per Kofods Hjælp, hvergang Konens Graad skar ud til dem, gik han hjælpeløst i Staa og drejede Hovedet mod Udgangen. Og pludselig smed han det hele og satte hovedkulds ned ad Køkkentrappen.

„Hvad gik der ad dig?“ spurgte Pelle ærgerlig da han kom ned; Per Kofod stod uden for Gadedøren og ventede.

„Du hørte maaske ikke at hun sang Salmevers — dit Dos — men saa saá du vel for fan, at hun sad lige op og ned i Sengen og var ligesom Voks? Det er noget Svineri skal jeg sige dig, noget infamt Svineri, og han kunde la' vær med og faa hende til at græde. Jeg stod sku og fik Lyst til at tæske ham, saa medtaget han var. Hvorfor Pokker brød han ogsaa sit Ord!“

„Fordi de sultede du,“ sagde Pelle alvorligt. „Det hænder for en og anden her i denne forbandede By.“

Per Kofod gloede paa ham og fløjtede: „Saa for den Lede, Kone og Barn og hele Braset uden Mad hvad? — og i Barselseng. De var jo nygifte kunde man nok se! Av for Fanden — sikke Hvedebrødsdage — av for en Ulykke.“

Han stod og gravede dybt i Bukselommen og hev en blandet Haandfuld op: Pladetobak og Fnug og Tændstikstumper — og rodet ind i det en sammenkrøllet Tikroneseddel. „Ja saa min sandten!“ udbrød han og fiskede Sedlen frem — „jeg troede Pigebørnene havde hugget Rub og Stub fra mig i Nat! Aa Pelle, gaa til Vejrs og stik dem den Ende ud! Jeg kan ikke saa godt selv — for ser du, kender jeg Fruentimmerne ret, saa holder hun ikke op det første Døgn.“ Det var den sidste Slant af Hyren, men hvad — skidt; i Morgen stak de i Søen!

„Hun holdt op at græde da jeg kom med Penge,“ sagde Pelle da han kom ned.

„Da var det sku godt. Vi Søfolk er nogle Bagbæster ser du, vi besørger paa Postelinet og æder vort Smør af en Tjærepøs — men derfor er vi nu alligevel —. For nu siger jeg at jeg havde ladt som ingenting, og taget mig noget sødt i Nat for de Penge“ — — Per Kofod gik i Staa; han gik og tyggede paa Skraaen som fortsatte han sin vanskelige

Filosofi indvendig. — „Naa skidt, i Morgen stikker vi i Søen!“ sagde han pludselig.

De gik ud paa Alleenberg og satte sig i Haven, Pelle bestilte Øl. „Et Par Bajere kan jeg nok give, naar jeg møder en god Kammerat,“ sagde han. „Men ellers sparer jeg som et Bæst. Jeg maa se at faa min gamle Far herover; han gaar paa Naade og Barmhjærtighed derhjemme.“

„Saa din Far lever endnu? Jeg husker ham godt, han gik og var Kærest med Madam Olsen en Tid. Men saa kom Baadsmand Olsen uventet hjem — de troede han var blevet derude.“

Pelle lo. Der var løbet meget Vand til Havet siden den Tid, han blev ikke flov over Far Lasses Smaabedrift mere.

Rundt om fra Havens Boder straalede der Lys. De unge Par drev rundt og lod sig spaa, forsøgte sig ved Lykkehjulet eller fik deres Billede taget af Silhuetklipperen. Henne ved Karussellen hvirvlede Hvin og Musik og Skørter mellem hinanden. Nu og da hævede en mægtig Udraaber sig op over det hele med sine Vidunderrædsler, og inde fra Sangerindepavillonen hørtes Stjærnernes sprukne Anstrængelser. Smaa splejsede Levemænd kom halsende, trængte sig gennem Folkemængden og forsvandt ind i Pavillonen med et fortroligt Nik til Manden i Billethullet.

„Her er egenlig rigtig rart,“ sagde Per Kofod og skuttede sig. „I har det knusende godt paa Landjorden.“

I den brede Gang under Træerne trak Soldater og Lærlinge, unge Arbejdere og en og anden Student frem og tilbage, frem og tilbage og skottede til Tjenestepigerne, der havde stillet sig op til begge Sider og stod i Smaaklynger med hinanden under Armen. Øjnene gik mange Bud frem og tilbage, før man stansede og forsøgte sig med Ord. Kanske vendte Pigen sig bort; saa var dèn ikke længer, og Ynglingen begyndte sit Træk forfra. Kanske fløj hun ogsaa med — ind i et af de lukkede Lysthuse til Kaffe,

eller over i Karussellen. Der var flere hjemme fra ogsaa; hvergang Pelle hørte den bornholmske Piges sikre Stemme, rørte hans Hjærte paa sig som en Fugl der vil lette.

Han kom pludselig i Tanke om sin Sorg. „Jeg kunde godt være med til at blæse det hele et Stykke for en Aften," sagde han. „Se de to, du!" Der stod to Piger Arm i Arm mod et Træ tæt ved deres Bord; de vuggede sig mod hinanden og havde jævnlig Øjnene henne.

„Det er ikke noget for mig — det passer kun for dem paa Landjorden," svarede Per Kofod. „For ser du de er ligesom smaa Lam, man skal kilde dem i Øret. Og saa kommer det op igen om Nætterne naar man gaar ene paa Hundevagten: Den dèr løj du sødt for, og lovede at komme igen naar hun vilde løse sit Liv for dig — kanske sidder hun nu og græder og skal have et Barn. Det er ikke godt det. En Sømand skal holde sig til de uartige Piger."

„Kvindfolk kan ogsaa være svigagtige," sagde Pelle.

„Naa det kan de? Jeg troede ellers ikke man gav sig af med at sparke til uskyldige Væsner, men du kvæler maaske ogsaa Smaabørn? — Nej de kommer og æder af ens Haand for et godt Ord gør de — og saa har vi Skandalen. — Kan du huske Tudeper?"

„Ja naar du selv siger det, kan jeg nok."

„Naa, hans Far var netop Sømand og fór frem paa den Maade. Og hun var akkurat saadan en Pige, der ikke kunde sige nej, men bare tro paa hvad Mandfolket stak hende ud. Han skulde nok komme igen — bevares: „Naar du hører Loftslemmen knirke, saa har du mig!" sa'e han. Men Loftslemmen knirkede nogle Gange, og han kom ikke — saa hængte hun sig i Rebet til Lemmen. Tudeper han kom paa Sognet, og du ved jo hvordan alle hundsede ham, selv Tøserne tog sig Ret til at spytte paa ham. Han kunde ikke andet end tude, hans Mor havde grædt saa meget, mens hun gik med ham, forstaar du.

Ja og saa hænge sig — han prøvede paa det to Gange. Det var Arvepart det! Hans Lod blev blot endnu værre, enhver gjorde sig en Ære af at handle ilde med ham og spørge til Strimerne om hans Hals. Ja du ikke, du var den eneste som holdt Haanden over ham! Derfor har jeg tidt tænkt paa dig. Ham er der blevet noget af! sagde jeg til mig selv, Gud ved hvor han er havnet?“ Han saá paa Pelle med et Par troskyldige Øjne.

„Nej det var nok Far Lasse det,“ sagde Pelle med helt barnligt Tonefald. „Han sagde at jeg fik være god ved dig, for du var i Vorherres Vold.“

„Sagde han i Vorherres Vold?“ gentog Per Kofod grundende „— det var sku et underligt Udtryk. Saadan mærkedes det nu forresten ikke. Der var ikke det paa Jorden, som hjalp til at bære mig oppe dengang. Det er ikke til at forstaa, at jeg nu sidder her og snakker med dig — at de ikke fik pint Livet af mig mener jeg.“

„Nej du har forandret dig meget. Hvordan er det gaaet til, at du er saa kæk nu?“

„Aa saadan som jeg er nu — det er vel min Natur; den er bare vaagnet tænker jeg. Men jeg begriber ikke, hvordan det var med mig dengang. Jeg vidste godt, at jeg kunde slaa jer ned om jeg vilde, men jeg turde ikke slaa for Jammer; jeg saá saa meget, som I andre ikke kunde se. Fanden, det er ikke til at greje ud! — det har vel været min Mors elendige Hjærtekvide der sad mig i Kødet vel. Rædslen kunde komme over mig — rent meningsløst, saa jeg maatte brøle; og saa pryglede Bønderne mig. Hvergang jeg prøvede at slippe bort fra det ved at hænge mig, pryglede de mig ogsaa. Det var besluttet i Sogneraadet, at jeg skulde have Prygl. — Og derfor siger jeg tak for mig du! En Sømand han skal holde sig til de Kvindfolk der faar Betaling for at tage sig af ham — naar han da ikke kan gifte sig. Der har du min Mening!“

„Du har døjet meget ondt,“ sagde Pelle og tog

hans Haand „— det er jo en hel Forvandling med dig.“

„Forvandling — ja det maa du nok sige! det ene Øjeblik Tudeper og det næste den stærkeste Mand om Bord — der har du det hele! For ser du, det var jo det samme til Søs naturligvis, selv Skibsdrengen følte sig forpligtet til at sparke mig over Benene, naar han gik forbi. Og enhver der fik Skældud eller Kløø, lod det straks gaa videre til mig. Saa var jeg altsaa kommet over i en amerikansk Bark, og der var en Neger om Bord som de alle hundsede; han krøb for dem, men du kan bande paa han hadede dem ud af det hvide i sine Djævleøjne. Men mig der behandlede ham menneskeligt, sjoflede han sku — og brød sig ikke Spor om at jeg var hvid. Og ikke engang ham nænnede jeg at lange ud efter — jeg havde jo denne bløde Klump inde over Mellemgulvet. Men saa en Gang altsaa blev det alligevel for meget — eller det dødfødte i mig var kanske brugt op. Jeg kom til at skele lidt til ham med den ene Arm, saa han skvat om, og det var i Grunden en løjerlig Oplevelse. Det var ligesom jeg vil sige i Æventyret, at Skruptudsen pludselig bli'r til et Menneske. Jeg tog saa med det samme og tærskede ham halv fordærvet; og da jeg nu var i Gang, var det vel bedst at gøre rent Bord. For ser du, jeg gik forud med det samme og tærskede dem allesammen igennem fra en Ende af. Det var sku forresten et storartet Øjeblik, sikken en Masse Ondt der sad og skulde ud af Kroppen paa én.“

Pelle lo: „Det var godt jeg kendte dig før da, ellers havde du vel hakket mig til Plukfisk.“

„Naa—e Kammerat, det var jo bare lidt Grin; man bli'r i godt Humør af at komme paa Landjorden igen, forstaar du nok. Nej men ude omkring saa hedder det: Prygler du ikke de andre, saa prygler de dig! All right, siger jeg, men Fruentimmerne skal man sku være god ved! Jeg har sagt det til den Gamle om Bord ogsaa, han er en Stadskarl, men en Svinhund til at behandle Kvinderne. Der er ikke en

Havn, hvor han ikke har en Kærest. I Syden og paa Amerikakysten er det ofte Galmandsværk, saa maa jeg med og passe paa, at han ikke faar en Dolk mellem Ribbenene. Per! siger han, i Aften skejer vi to ud. All right Kaptajn! siger jeg saa — men det er Synd mod alle de Kvinder. Hold Kæft Per! siger han — de er jo gift de fleste. — Han er forresten hjemme fra — fra et lille Hus oppe i Lyngen."

„Hvad hedder han da?" spurgte Pelle interesseret.

„Albert Karlsen."

„Ej ej, saa er det jo Farbror Kalles den ældste — og min Fætter paa en Maade. Det vil sige, Kalle er ikke selv Far til ham; det var én Konen havde i Forvejen — med Stengaardsbonden."

„Saa han er en Kongstrupper?" udbrød Per Kofod og lo højt. „Ja det kan nok passe!"

Pelle betalte, og de rejste sig for at gaa. De to Piger stod endnu ved Træet. Per Kofod gik hen mod den ene, foroverbøjet som var hun en Fugl der kunde smutte bort, pludselig greb han om hende. Hun trak sig langsomt ud af hans Tag og smilede mod hans store lyse Skikkelse. Han tog om hende igen, og denne Gang stod hun stille, med Flugten endnu i Hovedet som hun leende vendte halvt bort. Han saá dybt paa hende, saa slap han hende fra sig og gik efter Pelle.

„Hvad kan det nytte du, naar jeg kan høre hendes Klagen allerede nu — saa er én dog vel varskoet!" sagde han med desperat Tonefald. „Men hvorfor Fanden skal netop den gaa og have Medlidenhed, der selv har været ude for det værste? — og de andre har det ikke. Saá du hvor milde hendes Øjne var? Havde jeg Penge, giftede jeg mig straks med hende."

„Kanske vilde hun ikke," svarede Pelle. „Pigebørnene her er ikke gode at forstaa sig paa."

Ude i Alleen gik nogle Mandfolk og raabte; de

ledte efter deres Piger, som var rendt fra dem. En af dem kom hen — han havde Studenterhue paa.

„De Herrer har vel ikke set noget til vore Damer?“ sagde han. „Nu har vi siddet og trakteret paa dem hele Aftenen. Saa siger de, at de bare skal et vist Sted hen — og væk er de.“

De gik ned mod Havnen. „Naar du nu kunde gaaet med om Bord og hilst paa den Gamle,“ sagde Per Kofod. „Men han er vist i Land i Aften. Jeg saa ham gaa fra Borde henad Fyraften — rigget ud til Fruentimmerjagt.“

„Jeg kender ham jo heller ikke,“ sagde Pelle — „han var allerede ude at sejle, da jeg var lille Dreng. Og nu vil jeg forresten hjem og sove — jeg begynder tidlig om Morgenen.“

De stod paa Kajen og tog Afsked; Per Kofod lovede at kigge op til Pelle naar han igen kom til Havnen. Mens de talte, raslede Døren til Agterkahytten, Tudeper trak Pelle om bag en Kulbunke. En kraftig, skægget Mand kom ud og førte en ung Kvinde ved Haanden; hun gik tungt og syntes at stritte imod. Han formelig satte hende ind paa Land, og gik saa ind i Kahytten og lukkede efter sig. Den unge Kvinde stod lidt, der kom en sagte Klage over hendes Læber, hun rakte Armen bedende hen mod Kahytten. Saa vaklede hun bedøvet bort langs Kajen.

„Det var den Gamle,“ hviskede Per Kofod. „Saadan behandler han dem alle — og de vil ikke slippe ham alligevel.“

Pelle kunde ikke faa et Ord frem; han stod og krøb sammen, knuget af noget forfærdelig tungt. Pludselig tog han sig sammen, trykkede Kammeratens Haand og fjærnede sig mellem Kulbunkerne.

Lidt henne vendte han og fulgte i Afstand efter den unge Pige, der vaklede søvngængeragtigt af Sted langs Kajen og ud over Langebro. Han var angst for at hun skulde kaste sig i Vandet, saa underligt gik hun.

Paa Broen stansede hun og stod og stirrede over

mod Skibet med et forstenet Udtryk. Pelle stod stille; det frøs i ham ved Tanken om at hun skulde faa Øje paa ham. Han vilde ikke kunne holde ud at tale til hende nu — end sige se hende i Øjnene.

Men saa gik hun videre. Hendes Gang var opløst, hun lignede bagfra et af disse skibbrudne halvgamle Fruentimmere fra *Arken*, der sjaskede langs Husrækken i udtraadte Mandssko og altid havde en eller anden forunderlig Forhistorie. „Herregud," tænkte Pelle — „er nu hendes Drøm forbi? Herregud."

Han fulgte hende paa Afstand gennem Smaagaderne. Først da han vidste at hun maatte være oppe i sin Lejlighed, gik han ind gennem Tøndegangen.

VII

Paa Bunden af Pelles Sind laa der en utydelig Forestilling om, at han var udsét til noget særligt; det var den gamle Lykkedrøm, der ikke helt kunde tilfredsstilles ved de gode Tilstande for alle, som han vilde hjælpe til at skabe. Skæbnen var ikke længer til som en tung knugende Forudbestemmelse til Elendigheden — der kun kunde brydes af Miraklet; man var selv Herre over Fremtiden — det var jo den han byggede rastløst med paa!

Men ud over det var der noget mere, noget han og Tilværelsen havde mellem sig og som ingen anden paa Jorden kunde overtage. Hvad det var, gjorde han sig heller ikke nu Rede for; det var noget der bare løftede ham ud over alle andre, hemmeligt saa kun han selv følte det. Det var den samme dunkle Fornemmelse af at være indviet, der altid havde baaret ham frem; og naar det blev til et bestemtere Spørgsmaal, svarede han sig selv med sin Barndoms tillidsfulde Nik: Jo han skulde nok! Som var det, der skulde vederfares ham, bestandig saa stort og

forunderligt, at det ikke kunde siges, ja ikke tænkes engang.

Han saá sin lige Vej og vandrede stærk og frejdig fremad paa den. Fjender gaves der ikke andre end dem en klog Mand kunde faa Øje paa; de onde lurende Magter, der i Barndommen havde hængt knugende over hans Hoved, var Skyggerne af Fattigmands Elendighed! Andet ondt var der ikke, og det var ogsaa Uhygge nok. Han vidste nu at Skyggerne var lange; Morten havde Ret. Fordi han selv løb fremme i Lyset og legede, da han var Barn, kunde hans Sind godt formørkes af alle deres Elendighed, der var døde eller stred paa fjærne Steder; det var jo derpaa, Solidaritetsfølelsen skulde bygge. Det overnaturlige var simpelthen ikke til, og det var godt for dem der skulde kæmpe ved deres fysiske Kraft. Ingen usét Gud sad og havde sine egne Planer for og krydsede ens Foretagender; hvad man vilde, det kunde man ogsaa føre igennem, blot man satte nok af Kræfter ind paa det. Kræfter, det var det alt kom an paa! Og Kræfterne var der jo, de skulde blot forenes til at virke sammen.

Det undrede altid Folk, at han som var saa ivrig og solid i det, holdt til i *Arken* og ikke ude paa Nørrebro hos de andre, i Hjærtet af Bevægelsen. Det undrede ham selv ogsaa, naar han traf til at tænke over; men han kunde nu engang ikke rive sig løs. Her paa Bunden af det hele havde han fundet Venner i sin Nød, han var for trofast til at vende dem Ryggen, nu det gik godt for ham.

Han vidste de vilde føle det som Svig; Beboernes Forgudelse af de tre forældreløse Børn var ført over paa ham ogsaa; han var jo Hittebarnet, den fjerde i „Familien“. Og nu var de tilmed stolte af ham!

Det laa ikke for *Arkens* Væsner at lægge Planer for Tilværelsen; de lod den Dag i Morgen sørge for sit eget, Fremtiden eksisterede slet ikke. De var sorgløse Fugle der havde lidt Havari engang og glemt det, mange af dem tog Føden hvor de fandt den;

saa forkomne de kunde være, fik den mindste Solstraale dem til at kvidre op og glemme det hele. Bevægelsen og det ny pludrede de letsindigt om, som sladrende Stære der har opsnappet Lydene i Forbifarten.

Men dèr gik Pelle støt ud, lagde Skuldre til og kom hjem til dem igen! Han var ikke bange, han turde se Tilværelsen lige i Øjnene, og tage et fast Tag i den Fremtid de gysende lukkede Øjnene for. Hans Navn fik en egen Klang af det — Pelle var en Prins! Skade kun, at han lod til ikke at ville have Prinsessen!

Stor og velvoksen var han, og han synede endnu større for dem. De kom til ham med deres Elendighed og læssede den paa hans stærke Skuldre. Saa kunde han bære den for dem! Og Pelle tog imod det, med en styrkende Fornemmelse af, at det maaske ikke var helt hen i Vejret naar han befandt sig her — nær Bunden af det hele!

* * *

Nu for Tiden var det Enkemadam Frandsen og hendes Ferdinand der var i Forgrunden — et Sted skulde Ulykken jo husere!

Ferdinand var en kraftig attenaars Fyr, med et stærktbygget Hoved der saa ud som var det oprindelig indrettet paa at rumme Alverdens Viden. Han brugte det til at at slaa Skaller med; anden Anvendelse havde han ikke for det.

Han var langtfra ikke dum, snarere maatte man kalde ham en begavet Fyr. Men Begavelsen var efterhaanden blevet af en underlig Art. Fra lille Barn havde han maattet slaas med en fordrukken Fader for at værge Moderen, som ikke havde anden Beskyttelse. Den altfor ulige Kamp *skulde* kæmpes, og maatte nødvendigvis afstumpe hans Smærtefornemmelser og Sans for Fare i det hele taget. Han vidste hvad der ventede ham, men gik blindt paa naar Moderen blev angrebet — som Hunden gaar løs paa

de store Rovdyr; hang sig hylende i den store Mands Blynæver og var ikke til at ryste af. Han hadede Faderen, og vilde af den Grund være Politibetjent naar han blev stor. Med sit afstumpede Gaa-paa Mod egnede han sig godt til det; han blev Bølle!

Efterhaanden som han voksede til og fik Kræfter, blev Kampen ikke saa ulige mere. Faderen frygtede ham og lurede paa Hævn; og en Gang Ferdinand havde taget for voldsomt fat, meldte han ham og fik ham straffet. Drengen fandt det var en blodig Uretfærdighed; Mærkerne var jo en Følge af Slagsmaalet, og dette igen af, at Moderen ikke kunde være i Fred.

Fra nu af hadede han Politiet og gav ved enhver Lejlighed sit Had til Kende; Moderen var den eneste han hang ved nu. Det var et Lyspunkt at Faderen døde; men det kom for sent til at forandre noget. Ferdinand havde allerede længe forsørget Moderen paa sin egen Maade — halv uden om den bestaaende Orden.

Han var vokset op paa Gaden og hørte allerede fra lille til de hemmeligt mærkede; Politiet kendte ham godt, og ventede blot paa en Lejlighed til at byde ham indenfor — Ferdinand kunde se paa Betjentenes Øjne, at de regnede sikkert med hans Besøg og holdt en opredt Seng til ham derinde i Hotellet paa Nytorv.

Men Ferdinand lod sig ikke saadan nappe; havde han noget tvivlsomt for, saa forstod han i al Fald at klare sig godt fra det. Han var en ualmindelig smidig og kraftig Fyr, der heller ikke var bange for at tage fat; tilfældigt Sjov havde han en Del af og skilte sig altid godt fra det. Men hvergang han blev puttet ind i noget med Fremtid i, et ordnet Arbejde der skulde læres og tilegnes taalmodigt, gik det altid i Stykker for ham.

„Tal du til ham, Pelle,“ sagde Moderen, „du er saa støt i det, og dig har han Respekt for.“ Pelle talte ogsaa med ham og hjalp ham med at finde en Gærning, der laa for ham; og Ferdinand tog fat

med god Vilje. Men naar han naaede et vist Punkt, kunde han ikke mere.

Moderen manglede aldrig det nødvendige, han skaffede det bare til Veje i sidste Øjeblik. Ellers stod han og hang nede i en eller anden Portaabning ved Torvet, med Hænderne i Lommen og den bløde Skulder lænet til Muren. Han var altid i Kapsko og Muffediser; med visse Mellemrum spyttede han ud over Fortovet, hans vandblaa Øjne fulgte Forbigængerne med et uudgrundeligt Udtryk. Betjenten der patruljerede udfordrende forbi hans Stade, frem og tilbage, skelede hadsk hver Gang han passerede, som om han vilde sige: „Kan vi ikke snart faa Ram paa den Laban — hvorfor laver han ikke en Frikadelle?“

Det kom ganske af sig selv en Dag, og ikke paa Grund af nogen Kejtethed fra hans Side — i *Arken* lagde man særlig Vægt paa det — men for hans go'e Hjærtelags Skyld. Havde Ferdinand ikke været den han var, saa havde den aldrig revnet for ham; for han var en begavet Dreng.

Han var inde hos Urtekræmmeren paa Hjørnet af Torvet og skulde købe sig for en Femøre Skraa; en otteaars Dreng inde fra *Arken* stod ved Disken og tiggede om lidt Mel paa Kredit til sin Mor. Urtekræmmeren gik og lavede et farligt Postyr: „Skrives — javist! man har jo nedsat sig her paa Hjørnet for at føde alle Kvarterets Fattige hva'? Pengene i Morgen hæ! det er svært som man altid har Penge i Morgen i dette elendige Fattigkvarter. Men i Morgen kommer bare aldrig!“

„Hr. Petersen kan være ganske sikker,“ sagde Drengen lavmælt.

Urtekræmmeren blev ved med at snærre, men gik dog i Gang med at veje Melet af. Der var stablet Gaardkoste og andre Varer op foran Vægten, men Ferdinand kunde se, hvordan Urtekræmmeren hjalp paa Balancen med Fingrene. „Han snyder paa Vægten, fordi det er til de Fattige,“ tænkte han, og følte et ondt Stik i Hovedet hvor Tanken opstod.

Drengen stod og puslede med noget i sin lukkede

Haand, pludselig faldt en Mønt paa Gulvet og trillede rundt dernede. Urtekræmmeren kastede et lynsnart Blik mod Pengeskuffen, idet han sprang over Disken og huggede Drengen i Nakken. „Ej ej," sagde han skarpt, „sikken en lille behændig Gavtyv!"

„Jeg har ikke stjaalet!" skreg Drengen og søgte at vride sig løs og komme hen til Kronen. „Det er Mors Penge!"

„Lad Drengen være," sagde Ferdinand truende. „Han har ingenting gort."

Urtekræmmeren tumlede med Drengen, der rev og sled for at faa fat i Pengestykket. „Har han ingenting gjort?" stønnede han pustende — „hvorfor raaber han saa stjaalet uden at der er sagt et Ord? Og hvor kommer Pengene fra? han skulde jo have Kredit fordi de ingen havde! Nej tak, den er for tyk."

„Det er Mors Penge!" skreg Drengen og sled forbitret i Urtekræmmerens Hænder. „Mor er syg — det er til Mikstur!" Saa stak han i at brøle.

„Det er rigtig nok at hans Mor er syg," sagde Ferdinand knurrende. — „Og Apotekeren giver vist ikke Kredit. Nu skulde De ta'e og lade ham være, Petersen." Han traadte et Skridt frem.

„Tak den er forresten godt fundet paa," lo Urtekræmmeren haanligt og rev Butiksdøren op. „Hej Betjent, her!"

Betjenten der havde Vagt ved Hjørnet af Børnehuset kom hurtig over.

„Her er en Knægt der gør Kunster med andre Folkses Kroner," sagde Urtekræmmeren oprømt „— tag Dem lidt af ham, Iversen."

Drengen sparkede endnu, Betjenten maatte holde ham ud fra sig i stiv Arm. Det var en lille pjaltet, forsulten Fyr, et eneste Blik sagde Betjenten, at det var en af Slagsen han havde faaet Fingre i. Saa slæbte han af med ham, der var ingen Grund til at gøre mange Ophævelser.

Ferdinand gik efter dem og lagde Haanden paa Betjentens Arm. „Hr. Betjent, Drengen har ingenting

gort," sagde han — „jeg stod selv og saá paa at han ingenting gore! Og jeg kender hans Mor."

Betjenten stansede og maalte ham truende. Saa slæbte han videre med Drengen, der stadig krængede for at komme løs og brølede: „Min Mor er syg, jeg skal hjem til hende med Miksturen!" Ferdinand holdt Trit med dem i sine tynde Kapsko.

„Skal han slæves paa Raadhuset, saa gaar jeg i hvert Fald med og vidner!" blev han ved — „for han har ingenting gort. Og hans syge Mor ligger og venter paa Mixturen."

Betjenten vendte sig irriteret: „Jo det var forresten et kønt Vidne — den ene Ravn hakker nok ikke Øjnene ud paa den anden! Se du til dine egne Affærer — og skrub af!"

Ferdinand stansede. „Hvem siger du *du* til, din Sjover?" mumlede han og skulede ondt efter Betjenten. Pludselig tog han Tilløb og gav Betjenten en Skalle i Nakken, saa han styrtede med Ansigtet mod Stenbroen og Hjælmen trillede langt hen ad Gaden. Ferdinand og den lille Knægt sprang til hver sin Side og undløb.

Og nu holdt man Jagt paa ham paa tredje Uge. Hjem turde han ikke komme, der blev passet paa *Arken* Nat og Dag for at fange ham — han holdt jo af sin Mor! Gud ved hvor han færdedes nu i det kolde, sludfulde Efteraar? Madam Frandsen gik saa ene og forladt derovre paa sin Kvist, det var en trist Tilværelse. Hver Formiddag kom hun over og bad Pelle se efter i *Arbejderen*, om man havde taget ham. I Byen var han, Madam Frandsen og Pelle vidste det! Politiet regnede ogsaa med at han var her, og mente at en Række natlige Indbrudstyverier kunde henføres til ham. Han holdt vel til i Skur og Villahavernes tomme Hundehuse!

Beboerne fulgte bekymret hans Skæbne. Han var vokset op for deres Øjne, han havde aldrig forgrebet sig paa noget her men altid respekteret *Arken* og dens Opland — hvad der saa muligvis kunde siges ham paa; og han holdt af sin Mor! Han havde

ogsaa været i sin gode Ret til at forsvare Drengen, der var en skikkelig lille Fyr. Moderen *var* meget syg; de boede inde paa Bunden af en af de lange Gange, og Knægten var hendes eneste Støtte! Men det var halsløs Gærning at forgribe sig paa Politiet, den største Forbrydelse af alle paa denne Jord; man maatte snart sagt hellere myrde sine egne Forældre — hvad Straffen angik. Fik man fat i ham, blev det nok Tugthuset, for Betjenten havde slaaet sit kønne Ansigt i Smadder mod Stenbroen. Meddelelsen til Bladene lød paa, at enhver anden end en Betjent vilde have faaet en Hjærnerystelse.

— — —

Gamle Madam Frandsen tog gærne Loftsvejen, naar hun gik over til Pelle for at snakke om Sønnen, „Man maa være forsigtig," sagde hun. Undertiden kneb hun Munden fast sammen og trippede uroligt; saa vidste han, at der var noget særligt paa Færde.

„Skal jeg fortælle dig noget?" spurgte hun og saa beladen paa ham.

„Nej lad hellere være," sagde Pelle. „Hvad man ikke ved, kan man ikke komme til at vidne om."

„Du skulde lade mig snakke, Pelle — ellers løber jeg kanske og vrøvler over mig til fremmede. Her gaar jeg gamle Snakkehoved og har ikke en eneste at betro mig til. Og snakke højt med mig selv tør jeg heller ikke, for saa har Pipmanden det hele gennem Bræddevæggen. Det er næsten ikke til at holde ud, og jeg ryster for at min tandløse Kællingemund skal gøre Fortræd for ham."

„Saa sig det da," sagde Pelle smilende. „Men De maa tale sagte."

„Han har været her igen," hviskede hun straalende. „I Morges da jeg kom op, laa der Penge til mig i Køkkenet. Ved du hvor han havde puttet dem? i Vasken du — han er en fornuftig Dreng. Han maa søge herhen over Tagene — anden Maade kan jeg ikke tænke mig, saadan som de passer paa. Men vil du saa ikke give mig Ret i, at han er en god Dreng?"

„Bare De nu kan holde tæt med det," sagde Pelle bekymret; hun var jo saa stolt over sin Søn.

„Mm," sagde hun og klaskede sig paa den indfaldne Mund — „det er der ingen Fare for. Og ved du hvad jeg har fundet paa, for at Snushanerne ikke skal undres paa hvad jeg lever af? Jeg syr Kludesko du." Saa kom den lille Marie med Spand og Gulvklud, og den gamle sjokkede af.

Der var en død Overgang paa Mester Becks Værksted, saa Pelle arbejdede mest hjemme i denne Tid. Han raadede nu selv over sin Tid, og kunde benytte Dagen naar Folk var hjemme, til at opsøge sine Fagfæller og faa dem ind i Organisationen. Det kostede ofte lange Overtalelser; og for hver Mand han fik til at melde sig ind var han stolt. Han lærte sig til at skønne i en Fart over de forskellige Slags Mennesker og bøjede sin Fremgangsmaade efter deres Karakter; de forsagte kunde man true ind, andre maatte lokkes eller kunde tales i Kulør med de ny Læresætninger. Det var en god Øvelse, han vænnede sig til at være smidig i Tanken og have sit Stof parat. Følelsen af at hans Herredømme over Midlerne stadig voksede, lagde Sikkerhed i hans Fremtræden.

Forsinkelsen i Arbejdet tog han igen ved at hænge dobbelt i naar han var ved det, staa tidlig op og blive længe ved.

Han holdt sig borte fra Genboerne paa tredje; men naar han hørte Hannes lette Skridt i Træværket derovre, kiggede han i Smug. Hun gik sin lige Vej som en Nonne — til Arbejdet og hjem igen — med Blikket mod sine Sko; aldrig saá hun op til hans Vinduer eller til nogen Side. Det var som hendes Væsen havde fuldbyrdet sin lette Flagren og nu laa hen og groede.

Det undrede ham, med saa fremmede næsten ligegyldige Øjne han betragtede hende, som havde hun aldrig kommet ham ved. Og han kiggede nysgærrigt ind i sig selv — nej der var ikke gaaet noget i Stykker i ham! Appetitten var god nok og Hjærtet

slet ikke at mærke. Det maatte have været en fager Løgn saa, en Luftspejling af den Slags, Vandringsmændene mødte paa deres Vej. Køn var hun jo, men noget æventyrligt var det ham ikke muligt at faa Øje paa; Gud ved hvorfor han havde ladet sig hilde saadan ind? Naa, godt var det han ikke var blevet hængende — der var ingen Fremtid hos Hanne!

Madam Johnsen blev ved at hænge hengivent ved ham og kom ofte over for at faa en Passiar; hun kunde ikke glemme de gode Dage de havde haft sammen. Det blev altid til Jammer over Hanne; den gamle gik og følte sig forladt af hende:

„Kan du forstaa hvad det er med hende, Pelle? Hun gaar som i en Døs, og til alt hvad jeg siger, svarer hun blot: Ja Mor, ja Mor! Jeg kunde gærne græde, saa underlig tomt lyder det — som en Røst fra Graven. Og Lykken snakker hun aldrig om mere — eller smykker sig for at tage imod den! Bare hun dog igen vilde tage sine Narrestreger fat og gaa og kigge efter det fremmede, saa jeg kunde se jeg havde mit Barn igen. Men hun gaar bare og falder hen, og stirrer frem i sin Døs som var hun midt ude i Tomheden. Luner har hun ingen flere, men gaar saa ensartet med de øde Tanker som et vandrende Lig. Kan du forstaa hvad der skader hende?“

„Nej, jeg ved ingenting,“ svarede Pelle.

„Du siger det saa underligt, som om du vidste noget og ikke vilde frem med det — og her gaar jeg Stakkel og ved hverken ud eller ind!“ Den skikkelige Kone gav sig til at græde. „Hvorfor kommer du heller aldrig over til os mere?“

„Aa jeg ved ikke — jeg har saa meget, Madam Johnsen,“ svarede Pelle undvigende.

„Bare hun ikke er forgjort, hun tager slet ingen Del i hvad jeg fortæller hende. Du kunde ogsaa sagtens se over til os — kanske livede det hende lidt op. Du skulde ikke hævne dig paa os nu! Hun holdt jo alligevel af dig paa sin Vis — og for mig har du været som en Søn. Ser du saa ikke over til os i Aften?“

„Jeg faar vist ikke Tid — jeg skal se ad," sagde han stille.

Saa gik hun, underligt tungt og slæbende; hun bar sine halvhundrede Aar slet. Pelle havde ondt af hende, men faa sig selv til at gaa derover kunde han ikke.

„Du er rigtig ond," sagde Marie og traadte vredt i Gulvet — „det er stygt af dig!"

Pelle rynkede Panden: „Det forstaar du dig ikke paa, Marie."

„Aa, tror du ikke godt jeg ved! — Men ved du, hvad Konerne siger om dig? At du er ikke noget Mandfolk, ellers kunde du have givet Hanne et Klip i Vingen."

Pelle stirrede forundret paa hende, han sagde ikke noget, men saá blot paa hende og rystede paa Hovedet.

„Hvad glor du paa?" spurgte hun og stillede sig udfordrende op foran ham „— tror du maaske ikke, jeg siger hvad jeg vil for dig? Lad være og glo siger jeg dig, ellers faar du én!" hun var brændende rød i Hovedet af Skamfuldhed. — „Skal jeg sige noget der er meget værre, siden du glor paa mig med det Fjæs, hvad? Jeg tør godt." Hendes Stemme var haard og hæs, hun var helt vild af Arrigskab.

Pelle følte godt, at det var Skammen der sled i hende; hun maatte have Lov til at løbe Linen ud. Han tav men tog ikke sit bebrejdende Blik væk fra hende. Pludselig spyttede hun ham i Ansigtet og løb ind til sig selv med en ond Latter.

Derinde slog hun en Stund haardt med Tingene og faldt saa til Ro, gennem Stilheden kunde han høre hende hulke sagte. Han gik ikke derind. De havde taget saadanne Tørn før, og han vidste, at hun Resten af Dagen skammede sig over sig selv og led ved at skulle se ham i Ansigtet. Den Følelse vilde han ikke krænke.

Han klædte sig om og gik ud.

VIII

Arken laa hen som en tung graa Masse nu; der var mørkt altid, Efteraarslyset kunde ikke naa ned. I det indre af Massen rugede bestandig bælgmørk Nat; de der holdt til dèr maatte lytte sig frem som Muldvarpe. Mørket bar Lyde frem som ikke kunde gøre sig gældende i Sommerlyset; der lød en ustanselig Mudren ud, af Væsner som færdedes halvt i Blinde. Naar Søvnen for en Stund tog det, afslørede Nattestilheden endnu en Verden; Væggetøjet brød sig hørligt Vej under de gamle Tapeter, Rotter og Mus og Træorme arbejdede omkap; Mørket lugtede helt krydret af det dryssende Ormemel. Overalt i den gamle Kage arbejdede Opløsningen ved tusend Smaadyrs Hjælp. Undertiden blev det til en voldsom Lyd der vækkede Pelle, naar en eller anden Bjælke var undergravet og faldt ned i nyt Leje. Saa vendte han sig om paa den anden Side.

Naar han var ude om Aftenen lagde han gærne Vejen om ad Strøget for at faa Del i Lysglansen; Butikkernes rige Luksus holdt noget vaagent i ham, der lod sig drage styrkende Sammenligninger mellem her og dèr. Naar han kom fra den oplyste By ud i sit eget Kvarter, laa Smøgerne som hæslige Afløb for Mørket, og *Arken* ragede uhyggelig op mod Nattehimlen som et tungt Bjærg. Skumle Kælderaabninger førte ned i Bjærgets Rødder, og dernede i de mørke Indvolde færdedes gustne snavsede Skabninger med en osende Lampe. Det var alle dem der levede af *Arkens* Elendighed, Jærnhandlere, Marskandisere, og Aagerkarle der laante Penge ud mod haandfaaet Pant. De gik sky og rodede mellem besynderlige Dynger; Mørket havde slaaet sig i dem, Pelle maatte altid tænke paa de *Underjordiske* derhjemme. Saadan havde Klippens Fod aabnet sig for ham i hans Barndom, og han havde gysende set Dværgene pusle om mellem deres forbandede Skatte. De gik her som graadige Trolde, pillede Grundlaget bort under *Arkens* sorgløse Væsner saa de en Dag

faldt ned i Kælderen — og aad dem med Hud og Haar. Den onde Side af Æventyret var i al Fald ingen Løgn!

— — —

En Dag i Mørkningen krængede Pelle Arbejdet af sig og gik ud for at missionere. Pipmanden var faldet ned fra Hønsestigen i en stor Donner for nogle Dage siden, og nede i Gaarden laa Kvarterets Unger rundt om Stedet hvor han slog sig ihjæl, og lyste med Svovlstikker. De kunde tydelig se et mørkt Aftryk af Form som et Menneske og var meget optagne.

Uden for Tøndegangen stansede han ved Marskandiserskens Kældervindu — Pipmandens Værktøj laa udstillet i Vinduet. Aha, hun havde faaet Klo i det ogsaa! Hun gik dernede og rodede, skurvet og fæl at se til, gumlede paa et uappetitligt Stykke Mad og jog sammen ved hver Lyd oppe fra — af Angst for sine skidne Penge. Pelle trængte til et nyt Hælejærn og gik ned og købte Pipmandens, han maatte slaas med hende om Prisen.

„Naa, har De saa tænkt over mit Forslag?“ spurgte hun da de havde handlet.

„Hvad for et Forslag?“ Pelle lod uvidende.

„At De skulde lade det Lappeskomageri fare og være mig til Hjælp i Forretningen.“

Naa det! Nej Pelle var ikke helt færdig med at tænke over det.

„Da skulde én ikke synes der var meget at betænke sig paa. Jeg har budt Dem mere end De kan tjene ellers, og meget at bestille er her ikke, da jeg holder en Mand til at hente og bringe Sagerne. Det er mest for at have en mandlig Medhjælp; jeg gamle Kvindfolk gaar saa alene her. Og De er saa paalidelig ved jeg jo!“

Hun trængte til nogen der kunde forsvare alle hendes Tusender, som hun gik og gemte omkring i Kælderrummene. Pelle vidste det nok — hun havde været ude efter ham før.

„Jeg egnede mig vist ikke til at leve af andres

Elendighed“, sagde han leende. „Kanske slog jeg Dem ihjæl og gav alle Grunkerne til de Fattige:“

Marskandisersken stirrede et Øjeblik forfærdet paa ham. „Fy hvor var det stygt sagt,“ udbrød hun gysende, „det ligner ikke Deres gode Sind at spøge med saadan noget. Nu tør jeg ikke være her i Kælderen, naar De er gaaet! Hvor kan De dog spøge saa raat med Liv og Død; her gaar jeg med Livet i Hænderne Nat og Dag og ejer dog ikke det Gud la'r skabe — det ved den Levende jeg ikke gør, det er bare Sludder! Og dèr gaar Alverden og glor paa mig som om de vilde sige: Jeg slog dig gærne ihjæl for dine Skillinger, du! Ogsaa derfor vilde jeg gærne have et paalideligt Menneske i Forretningen, for hvad nytter det jeg ingenting ejer, naar enhver tror det? Og her er saa mange Døgenigte i Kvarteret, som gærne kunde falde paa hvad som helst.“

„Ejer De ikke noget, saa vær De bare rolig,“ sagde Pelle drillende. „En tom Mave plejer ikke at give onde Drømme.“

„Ejer, ejer — naturligvis ejer én altid lidt! Og Pelle,“ — hun bøjede sig fortroligt over mod ham med et smiskende Udtryk — „nu kommer Mary snart hjem, kanske allerede til Sommer. Hun har tjent saa meget derovre at hun kan leve, og staar i sin bedste Ungdom endnu — hvad siger du til det? I det sidste Brev beder hun mig se efter en Mand til hende — han skal bare være køn, for hun har jo Penge nok til begge to. Saa vil hun have stor Lejlighed inde i den fine By og egen Ekvipage — og bare leve for sin smukke Mand; hvad siger du til det, Pelle?“

„Ja det maa der jo tænkes over,“ svarede Pelle, han var i overdaadigt Humør.

„Tænkes over? kan der være noget at betænke sig paa. Mangen fattig Greve tog saamænd mod det Tilbud med Kyshaand, om man havde ham her.“

„Men jeg er ingen Greve — og nu maa jeg af Sted.“

„Vil du saa ikke se Billederne af hende da?“ Den gamle gav sig til at rode i en Skuffe.

Nej Pelle stak bare af. Han havde tidt nok set disse Billeder, tilsmudsede af Kælderluften og Kællingens ækle Hænder, der gengav Mary, snart svaj og stribet som en Tigerkat syngende paa den fine Variété i St. Petersborg, snart nøgen i en Kaabe af hvidt Pelsværk alene mellem en Flok russiske Officerer — Fyrster sagde den gamle det var. Der var ogsaa et Billede fra *Akvarium*, hvor hun svømmede nøgen mellem sælsomme Planter i en stor Glasbeholder, uden andet paa end Guldskæl og Diamantsmykker. Der var god Krop i hende — det kunde han nok se; men at hun kunde fordreje Hovedet paa stenrige Fyrster og blokke dem for Tusender blot ved at klæde sig nøgen begreb han ikke. Naa, og *han* kunde altsaa faa hende til Kone nu — og faa alt det for'et, som hun selv havde skrabet ind! Det var forresten meget festligt!

Han gik rask ind gennem Strøget. Det smaaregnede. Lyset fra Lygter og Butikker straalede igen i Brolægningens Væde; der var en festlig Glans over Gaden. Han gik frem med en Fornemmelse af at hans Sind var løftet ud af Hverdagen: Den skidne Kælling der snyltede paa *Arkens* Elendighed, og avlede en pragtfuld Datter som sugede sig fast paa Rigdommen! — og saa til sidst han Pellepøjken med Svinelykken, som en Slags „Krøllet Dreng“ oven paa det hele! Det var da engang det saa længselsfuldt ventede Æventyret! Han hævede Hovedet og lo. Pelle der ellers blev besk af Forsmædelsen, havde faaet Sans for Livets Guddommelighed.

Turen i Aften galdt Rabarberkvarteret; Pelle havde en Liste at gaa frem efter og afsøgte hvert Kvartér for sig, for at undgaa unyttigt Rend. Han tog først en Skomagersvend i Smedegade; det var en af Meyers faste Folk, og han belavede sig paa en haard Dyst. Manden var ikke hjemme. „Men De kan godt melde ham ind,“ sagde Konen. „Vi har talt om det i den senere Tid, og er kommet overens

om at det er det rigtigste!“ Det var en Kone efter Pelles Hoved; mange nægtede Manden hjemme naar de fik hans Ærende at vide, eller smækkede Døren i for ham; de var kede af hans Rend.

Han var oppe forskellige Steder i Gartnergade, Slotsgade og paa Nordvestvej, inde over Baggaarde og op ad mørke snævre Trapper til Kvistene eller ned i Kælderne. Overalt samme Fattigdom; det var altid de daarligste Huller Skomagerne logerede sig ind i. Noget Resultat gav det ikke; nogle var flyttet eller Adressen var gal, andre vilde bestemme sig eller sagde rent ud nej. Hos de vaklende lovede han sig selv at komme igen — dem skulde han nok faa bearbejdet; de andre mærkede han sig og gemte af Vejen til bedre Tider — deres Dag skulde ogsaa nok komme! Han blev ikke nedslaaet af at gaa forgæves men glædede sig ved den ene. Dette her var et Taalmodighedsarbejde, og Taalmodighed var det eneste han altid havde haft rigeligt af.

Han drejede om i Jægergade og steg op i en Kaserne, helt op til Taget og bankede paa. En høj mager Mand med tyndt Fuldskæg lukkede op, det var Peter, hans Lærekammerat hjemme fra. De kom straks i Snak om Læretiden og Værkstedet derhjemme med alle de snurrige Kumppaner; Mester Jeppe var der ikke mange gode Ord at sige om, men Mindet om Unge Mester fyldte dem med Varme. „Jeg har tænkt meget paa ham gennem Aarene,“ sagde Peter, „han var ikke noget almindeligt Menneske — derfor maatte han dø.“

Der var noget fortænkt over Peter, og hans Hule gjorde Indtryk af Ensomhed; ingenting mindede om den løse Fyr, der altid skulde ud og bisse. Men inde i hans sammenknebne Øjne luede der noget opsætsigt; Pelle sad og grundede paa hvad det var ved ham. Han havde dette blegede Udtryk som havde han skiftet Ham; men til de Hellige hørte han efter Talen at dømme ikke.

„Hør Peter, hvordan er det — hører du egenlig til vore?“ spurgte han pludselig.

Der gik et skarpt Smil over Peters Ansigt: „Til vore — det lyder lige som naar der spørges: Kender du Jesus? — Er du blevet Missionær?“

„Det maa du gærne kalde det,“ svarede Pelle frejdigt — „naar du saa vil melde dig ind i Organisationen. Dèr savner vi dig.“

„Jeg savnes vist ikke, — jeg tror ikke et Menneske savnes, naar bare han forretter sit Slid. Nu har jeg prøvet det hele, baade Kirken og Sekterne; men der er ingen der har Brug for et Menneske. De vil have en Tilhører mere, og en de kan tælle med. Det er ens over det hele.“ Han sad og saa fortænkt frem for sig, pludselig slog han med Haanden som jagede han noget til Side. „Jeg tror ikke paa noget mere, du Pelle! der er ikke noget som er værd at tro paa.“

„Tror du da heller ikke paa de Fattiges Oprejsning? Du har ikke prøvet at gaa til Bevægelsen?“ spurgte Pelle.

„Hvad skulde jeg dèr? Det er jo bare mere Mad de vil — og den Smule Føde jeg trænger til faar jeg nok. Men kan de faa mig til at føle jeg er et Menneske — ikke blot en Maskine der kræver lidt mere Smørelse. Jeg vil lige saa gærne være en mager Hund som en fed.“

„Det kan de vel nok,“ svarede Pelle overbevisende. „Naar vi staar sammen, maa de respektere den enkelte ogsaa og høre efter hans Fordringer. Fattigmand faar sit Ord med i Laget du!“

Peter rørte utaalmodigt paa sig: „Hvad gavner det mig, om jeg kan prygle Folk til at se paa mig? — det er mig knusende ligegyldigt! Men ser de paa mig af sig selv du? — og siger ved sig selv: Se der gaar ogsaa et Menneske skabt i Guds Billede, og tænker og føler sit eget lige som jeg! — Det er det jeg vil ha'e.“

„Jeg begriber ærlig talt ikke, hvad det er du vil med dit *Menneske*,“ sagde Pelle ærgerligt. „Er det noget at rende Hovedet mod Væggen for, naar der ligger fornuftige Ting og venter. Lad os organisere

os — og se at komme ud af Slaveriet! Saa siden kan enhver more sig som han vil."

„Naa ja ja, naar det er saa let at komme ud af Slaveriet, saa hvorfor ikke — meld du mig bare ind," sagde Peter med en svag Antydning af Ironi.

„Tak for det, Kammerat!" udbrød Peter og rystede glad hans Haand. „Tag saa og gør noget for Sagen."

Peter saa sig forladt om. „Det er et ækelt Vejr du er ude i," svarede han blot og lyste ham ud.

Pelle gik langs Kapelvej over mod Nørrebro, han vilde over og hilse paa Morten. Blæsten jog Løvet langs Kirkegaarden og piskede Slagregnen i Ansigtet paa ham; han holdt sig tæt ind under Kirkegaardsmuren for Læ og skød Hovedet frem mod Vejret — han var i fortræffeligt Humør. Det var to nye til, nu battede det efterhaanden! En sær Patron var Peter blevet; det Ord Menneske, Menneske blev ved at hakke meningsløst inde i Pelles Øre. Naa, han fik ham da paa Listen!

Pludselig hørte han lette løbende Trin bag sig, en Mandsskikkelse kom op paa Siden af ham og stak ham en lille Pakke i Favnen uden at sagtne sin Fart. Lidt fremme blev Skikkelsen borte; det forekom ham at den forsvandt over Kirkegaardsmuren.

Han stansede under en Lygte paa Nørrebrogade og undersøgte forundret Pakken; den var forsvarlig bundet til med Sejlgarn. „Til Mor," stod der paa den med klodset Skrift. Pelle grundede ikke længer; gennem det Ord Mor hørte han tydelig Ferdinands rustne Stemme. „Nu bliver Madam Frandsen glad," tænkte han og stak Pakken i Lommen; den sidste Uges Tid havde hun ikke haft noget Bud fra Ferdinand, han turde nok ikke vove sig ud paa Kristianshavn mere. Han fattede ikke, hvordan Ferdinand var kommet paa Sporet af ham. Mon han skulde holde til herude i Rabarberlandet?

Morten sad og skrev i et tykt Hæfte, han lukkede det hastigt da Pelle kom ind.

„Hvad er det?" udbrød Pelle og vilde aabne Hæftet — „skriver du i Skrivebog endnu?"

Morten lagde forvirret sin Haand paa Hæftet. „Naa forresten,“ sagde han med ét, „du kan godt faa det at vide — jeg har skrevet et Digt! Men du skal lade være at sludre om det.“

„Læs det for mig du!“ bad Pelle.

„Jamen du skal love mig at tie stille med det. Ellers tror de andre bare jeg er halvtosset.“

Han var helt undselig og læste stammende. Det var et Digt om de Fattige, der bar det hele i deres oprakte Arme og resigneret saá paa, at de deroppe gjorde sig til Gode. Det hed: Lad dem falde! — og de Ord kom igen som Omkvæd i hvert Vers. Og da Morten nu var i Aande, læste han ogsaa en lille stilfærdig Historie om Fattigfolks Kamp for Brødet.

„Det er nu knusende storartet!“ udbrød Pelle begejstret — „det er vældig godt du! Jeg begriber bare ikke, hvordan du faar det sat sammen — især Versene. Men du er nok Digter — det har jeg forresten altid troet; for der er noget underligt ved dig. Dine egne Meninger har du — og du holder heller ikke af at lade dig klippe! — Men hvorfor digter du ikke noget stort og spændende som er værd at læse; det om os er der ikke noget interessant ved.“

„Det synes jeg nu netop!“

„Nej det begriber jeg ikke. Hvad kan en fattig Fyr vel opleve?“

„Saa tror du ikke paa det store da?“

Jo det gjorde Pelle nok: „Men derfor bliver vi da ikke med én Gang til Herligheder.“

„Du vil læse om Grever og Baroner,“ sagde Morten. „Saadan er I alle, jer selv opfatter I alligevel som noget Rak, naar det kommer til Stykket. Jo I gør, men I ved bare ikke af det! Det er Slavenaturen i jer, saadan ser de højere Samfundslag paa jer, og saa gør I det uvilkaarlig selv ogsaa. Ja lav bare Ansigter, for sandt er'et! I gider ikke høre noget om eders Lige, for I tror saamænd ikke der kan komme noget fra den Kant! Nej det skal være fint — bare fint! Helst spyttede man jo paa Fortid

og Forældre og rykkede selv op i det fine; og da det ikke kan lade sig gøre, forlanger man det af Bøgerne." Morten var gal i Hovedet.

„Hov hov," sagde Pelle beroligende, „saa slemt er det vel heller ikke."

„Jo det er!" udbrød Morten hæftigt. „Og ved du hvorfor? Fordi I ikke har forstaaet endnu, at Mennesket er helligt, saa det er lige meget hvor det færdes!"

„Er det helligt?" sagde Pelle leende. „Jeg er da ikke hellig — jeg troede heller ikke du var."

„Jeg vil haabe for dig at du ogsaa er det," sagde Morten alvorligt. „For ellers er du ikke anderledes end en Hest eller Maskine der gør et Stykke Arbejde." Saa tav han med en Mine som var der snakket nok om den Ting.

Mortens lukkede Udtryk gjorde Pelle alvorlig. Han kunde nok paa Dril lade som det var noget Sludder, men Morten var en af dem der saá indad — her var kanske igen noget han ikke forstod!

„Jeg ved godt, at jeg er en Klovn sammenlignet med dig," sagde han godmodigt. „Men derfor behøver du ikke straks at blive gal i Hovedet. — Kan du forresten huske Peter, som stod i Lære hos Jeppe sammen med din Bror Jens og mig? Han er herovre — jeg traf ham før. Han spekulerer ogsaa saadan indad; men kan ikke finde Bund i det saadan som du! Han troede paa ingen Verdens Ting, og skidt var det med ham. Han vilde have godt af at tale med dig."

„Jeg er jo ikke Profet — det er du snarere," svarede Morten ironisk.

„Derfor kunde du maaske nok give ham et godt Ord. — Nej jeg er ikke andet end Fagforeningsmand, og det forslaar ikke."

Paa Vejen hjem grundede Pelle ærligt paa Mortens Ord, men maatte opgive at trænge ind bag dem. Nej han havde ingen Trang til at omgive sin Person med nogen Slags Hellighed eller Glorie; han var bare en sund Krop og trængte til at virke!

IX

Pelle kom styrtende hjem fra Mester Becks Værksted, smed Trøje og Vest og stod paa Hovedet i en Balle Vand. Mens han skrubbede sig tør, løb han ind til Familien. „Vil I med ud? Jeg har et Par Billetter til en Aftenunderholdning — men saa maa I skynde jer!“

De tre Børn sad sammen om Bordet og lavede Kortkunster, Ilden knitrede i Kakkelovnen, og der lugtede rart af Kaffe. De var trætte efter Dagens Slid og havde ingen Lyst til at klæde sig paa og gaa ud; man kunde se paa dem at de hyggede sig ved at være hjemme. „Du skulde give Hanne og hendes Mor Billetterne,“ sagde Marie — „de kommer aldrig nogen Steder.“

Pelle tyggede lidt paa det mens han gjorde sig færdig. Ja hvorfor ikke, det var i Grunden Dumhed at gaa dèr og gemme paa gamle Historier.

Hanne vilde ikke med, hun sad med nedslagne Øjne som en Jomfru i Bur og saá ikke paa ham. Men Madam Johnsen var straks parat; det gamle Skind kom i en Fart i Stadsen.

„Det er længe siden, vi to har gaaet ved hinandens Side, Pelle,“ sagde hun livligt da de gik indefter. „Du har faaet saa travlt paa den senere Tid — Du render til Møder siges der! Det var ogsaa noget for en Ungdom — kan der naas noget ved det?“

„Ja noget kan der vel nok naas — bare man lægger Kræfterne i!“

„Hvad er'et der skal naas da? Skal Tysken ædes igen — ligesom i ens unge Dage? eller hvad er det du har for?“

„Vi skulde gærne gøre det lidt lykkeligere at være til,“ sagde Pelle stilfærdigt.

„Saa det er ikke andet end Lykken du vil have indført? — det naar du nok!“ udbrød Madam Johnsen og lo højt. „Ja vist saa, i min fejre Ungdom skulde Mandfolkene ogsaa til Hovedstaden og skabe den. Jeg var kun sejsten Aar dengang jeg kom

hertil i min egen Hensigt — hvor var vel Herlighederne at finde for en køn Tøs om ikke her? Glæder fandt én mange af, der var nok der vilde gaa ved Siden af en net Pige i tynde Sko og forære hende kønne Ting — og hver Dag førte sin Lykke med sig. Men saa traf jeg en Mand, som mente det bedste med mig og troede paa sig selv ogsaa — han fik mig bildt ind, at nu skulde vi to lave noget varigt sammen. Han var samme Slags fattig Fugl som jeg med tomme Hænder, men tog godt fat. Dygtig til sit Arbejde var han; og en lille lykkelig Tilværelse med godt Udkomme og Hygge indendørs mente han sagtens vi to kunde skabe os — blot vi sled i det. Pøh Lykke! — Han skulde jo se at blive Mester, for hvad kan en Svend vel tjene! En og anden Gang havde vi ogsaa skrabet lidt sammen og syntes at nu lysnede det; men saa slog Ulykken altid ned og tog det! Den hænger altid og svæver over Fattigmands Hjem som en stor Fugl; og kan du faa den jaget væk, maa du eje en lang Kæp! — — Naar vi saa kom lidt ovenpaa, var det igen det samme. En hel Vinter laa han syg, og vi holdt Livet ved at pantsætte alt hvad vi ejede, Stump for Stykke. Da den sidste Ting var røget, laante vi lidt paa Sedlerne.“ Den gamle maatte stanse og trække Vejret.

„Som vi dog render,“ sagde hun pustende. „Man skulde tro Verden var i Færd med at løbe fra os.“

„Ja saa var der ikke mere,“ fortsatte hun og sjokkede igen videre — „og begynde forfra var han for træt til; saa flyttede vi ind i *Arken.* Han tog sin Trøst naar han havde lidt Skillinger; men det var daarlig Trøst for mig, som gik med Hanne, kan du tro! Hun kom lige som en Gave oven paa al Modgangen; men han kunde ikke lide hende, fordi vore Nykker om lidt Herlighed gik igen i hende. Hun havde jo faaet det efter os, den Stakkel — og Pjalter og Snavs at sætte det sammen af. Du skulde set hende som ganske lille lave Finmands Verden af en Las fra Skarnkassen. Hvad er det? spurgte Johnsen — han var jo lidt overkørt som sædvanlig. Aa det er den pæne

Stue med Tæppe paa Gulvet, og derhenne ved Kakkelovnen er dit Værelse Far. Men du maa ikke spytte paa Gulvet, for vi er fine Folk."

Madam Johnsen gav sig til at græde: „Saa slog han hende i Hovedet. Hold Kæft! raabte han og svor forfærdeligt over Barnet — jeg vil ikke høre den Satans Snak! Saadan var han; det var ikke frit for at Livet blev lysere for os to da han endte sit i Kloaken. Den Tid jeg kunde have moret mig, tog han fra mig med sit Fremtidspaahit, og nu sidder jeg saa og vender gamle Soldaterbukser der fylder Stuen med Svineri; naar jeg vender et Par om Dagen kan jeg tjene en Mark. Og Hanne gaar som en Søvngænger. Lykke jo pyt! Er der nogen i *Arken* som ikke begyndte andet Steds med Tiltro til noget bedre? Man flytter ikke med sin gode Vilje ind i saadan en broget Luserede, men man ender der alligevel. Og er der nogen der har blot det daglige Brød tilmaalt? Ja Olsens med den varme Væg, men det kan de takke Datterens Skam for."

„Des mere Grund er der til at tage fat," sagde Pelle.

„Ja du snakker du! Men den der slaas med det uoverkommelige skal nok løbe træt. Nej lad du alt det fare, og mor dig lidt mens du har din Ungdom! Og bryd dig ikke om mig gamle Klynkehoved, som gaar her og snakker trist — nu skal vi jo ud og more os." Hun saa helt fornøjet ud igen.

„Saa tag mig under Armen da, det hører sig jo til mellem Kærestefolk!" sagde Pelle spøgende.

Den gamle Kone tog hans Arm og trippede ungdommeligt. „Ja havde det været i mine unge Dage, skulde jeg nok faaet dig væk fra de Tossestreger," sagde hun oprømt. „Saa havde jeg taget og ført dig til Dans."

„Men De fik jo ikke Johnsen væk fra det," indvendte Pelle.

„Nej for dengang var én jo godtroende. Men nu skulde ingen faa Lov at tage min Ungdom fra mig."

Mødet der holdtes i en stor Sal i en af Nørrebros

Sidegader, var agitatorisk underholdende, mest beregnet paa de umyndige; der var ogsaa mødt mange Koner og unge Piger. Der blev læst op, blandt andet et Digt som handlede om en gammel ærlig Smed der gik i Stykker paa en Strejke. „Det kan være meget kønt og rørende," hviskede Madam Johnsen og pudsede Næsen af Sindsbevægelse, — „men man trænger nu til noget at le af. Elendighed ser man hver Dag."

Saa sang et lille Kor af Haandværkere nogle Sange, og en af de ældre Førere kom frem og fortalte om Bevægelsens Barndom. Da han var færdig spurgte han, om ikke andre kunde have noget at fortælle. Det kneb med at faa Aftenen fyldt ud.

Der var ingen Stemning over Forsamlingen, Kvinderne morede sig ikke, og Mændene sad og lyttede efter noget der bed igennem. Pelle kendte de fleste igen fra Diskussionsmøderne; selv de unge havde haarde Ansigter, hvoraf der lyste en haardnakket Spørgen. Denne jævne uskyldige Underholdning stillede ikke den brændende Utaalmodighed, der fyldte Sindene og fik dem til at lytte spændt ud efter Varsler.

Han sad og pintes under sin Fremfærd, den ihærdige Farten og Agiteren sad ham i Blodet — sikken en Lejlighed til at slaa et Slag for Sammenslutningen her gik ubenyttet hen! Kvinderne her trængte netop til et Hagl, baade Fabrikspigerne og de gifte Koner der holdt igen paa deres Mænd. Og deroppe stod de og spildte Tiden med Sang og Digtersludder! I et Spring stod han deroppe.

„Det kan være godt nok med alle de kønne Ord!" raabte han iltert — „men de fører bare til saa lidt, for hvem der ikke skal leve af dem! Præsten og Hunden tjener Føden med Munden, men vi andre er henvist til vore Næver, om vi vil opnaa noget. Hvad gaar vi og lister uden om Sagen for — med Vers og Prækerads? ved vi maaske ikke hvad vi vil endnu? De siger vi har været Trælle i tusend Aar — saa har vi vel haft Tid til at betænke os!

Hvorfor sker der saa lidt, skønt alle gaar og venter noget og er parat? Er der kanske ingen der har Mod til at føre an?"

Der rejste sig stærkt Bifald, navnlig fra de unge; de trampede og raabte. Pelle tumlede ned, han var ganske svedig.

Den gamle Fører kom op paa Talerstolen og takkede de assisterende for den fornøjelige Underholdning. Han henvendte ogsaa en smilende Tak til Pelle, det var glædelig at der endnu var Ild i Ungdommen, selv om den tog fejl af Anledningen! De ældre havde baaret Bevægelsen frem gennem trange Tider, men havde ikke noget imod at lade Ungdommen prøve sig.

Pelle vilde op og svare igen, men Madam Johnsen holdt ham fast i Frakken. „Lad vær Pelle," hviskede hun angst — „du vover dig for langt ud." Hun vilde ikke slippe, og han maatte sætte sig igen for ikke at vække Opmærksomhed. Hans Kinder blussede og han var stakaandet som efter et Løb op ad Bakke. Det var første Gang han havde vovet sig op paa en Talerstol, Hidsigheden havde slynget ham derop.

Folk blandede sig mellem hinanden. „Er det allerede forbi?" udbrød Madam Johnsen; han mærkede hun var skuffet.

„Nej nej — nu skal vi til at solde!" sagde han og førte den gamle hen til et Bord i Salens Baggrund. „Hvad maa jeg byde paa?"

„Kaffe til mig. Men du skulde tage dig en Øl, du er saa varm."

Pelle vilde ogsaa have Kaffe. „Du er da et underligt Mandfolk," sagde hun leende „— vælter dig først op i en hel Sværm Mennesker og sidder saa og drikker Kaffe som en anden Kone! Og sikke mange Folk her er, det er næsten som til Fest." Hun sad og saá sig om med tindrende Øjne, rød i Kinderne som en Ungpige der er til Sold. „Tag dog mere Skind Pelle, du har jo ingenting faaet — det er rigtig Fløde!"

Føreren kom hen og spurgte, om han maatte gøre Pelles Bekendtskab. „Det er jo Dem jeg har hørt om gennem Formanden i Deres Fagforening,“ sagde han og gav Haanden. „Det glæder mig at hilse paa Dem, De har gjort et propert Stykke Arbejde dèr.“

„Aa det er ikke saa farligt,“ svarede Pelle rødmende. „Men nu kunde det snart være rart at gaa løs for Alvor.“

„Jeg kender godt Deres Utaalmodighed,“ svarede den gamle Fører smilende, „saadan lyder det bestandig fra de unge. Men den der vil udrette noget rigtigt, maa kunne se frem til Vejs Ende.“ Han slog Pelle paa Skulderen og gik.

Pelle følte at Folk stod og talte om ham. „Gud ved om du har gjort dig til Nar deroppe?“ tænkte han. Der stod to unge Mænd tæt ved og saá hen paa ham fra Siden, pludselig kom de hen.

„Maa vi ikke have Lov at stikke Dem paa Næven,“ sagde den ene. „Mit Navn er Otto Stolpe, og det er min Bror Fredrik. Det var et godt Ord De langede ud deroppe — tak for dèt!“ De stod og snakkede lidt. „Det vilde forresten more den Gamle at sige Goddag til Dem,“ sagde Otto Stolpe. — „De har vel ikke Lyst til at gaa med hjem?“

„Det kan jeg ikke saa godt i Aften; jeg har Selskab,“ svarede Pelle.

„Gaa du bare med!“ sagde Madam Johnsen. „Derhenne ser jeg nogen Kristianitter som jeg kan faa Følgeskab med.“

„Jamen vi skulde dog svire lidt mere — nu vi er ude,“ sagde Pelle leende.

„Ih Gudfader! Nej nu har jeg saamænd sviret nok for i Aften, mit gamle Hoved er helt overkørt! Forsvind du nu bare — det samme havde jeg ikke sagt for tredve Aar siden. Og Tak for i Aften.“ Hun lo overgivent til ham.

Familien Stolpe boede i Elmegade, paa anden Sal i en stor ny Arbejderkaserne. Opgangen var rummelig, og der var Navneplade af Porcelæn paa Døren. I Entrèen kom en ældre velklædt Kone imod dem.

„Det er en Partifælle, Mor!" sagde Otto.

„Velkommen da!" sagde hun og tog Pelles Haand. Hun beholdt den et Øjeblik mens hun saá paa ham.

Inde i Dagligstuen sad Murer Stolpe og læste i *Arbejderen.* Han var i Skjorteærmer og hvilede de svære Arme paa Bordet. Han læste hviskende, og lagde ikke Mærke til at der var Fremmede i Stuen.

„Her er en Mand som det vil glæde Far at hilse paa," sagde Otto og lagde Haanden paa Faderens Arm.

Stolpe hævede Hovedet og saá paa Pelle. „De vil maaske ind i Fagforeningen?" spurgte han og rejste sig tungt, støttende Hænderne paa Bordet. Han var stor og graasprængt, plettet i Øjnene af Kalkstænk.

„Du med din Fagforening," sagde Madam Stolpe. „Du tror vist ikke der er andre i Fagforening end dig."

„Jo der er sku kommet en Del efterhaanden, Mutter. Men jeg var ligegodt den første."

„Ja jeg *er* nu i Fagforening," sagde Pelle. „Men ikke i Deres — for jeg er Skomager."

„Skomager, det er en skidt Profession for en Svend; men saa kan man til Gengæld naa at blive Mester — det kan en Murer ikke i vore Dage. Det gør jo en stor Forskel; naar man skal blive ved at være Svend, har man mere Interesse af at forbedre Stillingen — forstaar De nok! Derfor har det været sløjt med Sammenslutningen inden for Skomagerne — en anden Grund er den, at de sidder og arbejder paa Logi og ikke er til at faa fat i. Men nu har de faaet en ny Mand, som lader til at sætte Gang i Støvlerne alligevel."

„Ja og det er ham her, Far!" sagde Otto leende.

„Saa for Pokker — og her staar jeg og holder mig selv for Trekant! Saa vil jeg sku ogsaa have Lov at sige Goddag til Dem endnu en Gang. Til Lykke med Værket, unge Kammerat!" han rystede

Pelles Haand. — „Vi faar vel en Taar Øl, Mutter?“

Stolpe og Pelle var hurtig inde i en livlig Passiar. Pelle var i sit Es, han havde ikke før været inde i Hjærtet af Bevægelsen, der var meget at spørge om. Og den gamle Murer fortalte løs om Organisationens Vækst fra Aar til Aar, lige fra den første Begyndelse hvor der kun var ét Fagforeningsmedlem i Danmark — nemlig han selv — til nu. Han kendte alle Tallene for de forskellige Fag, og var nøje inde i hvert Fags Udviklingshistorie. Sønnerne sad tavse og hørte andægtigt efter, de ventede altid med at sige noget, til Faderen med et Nik gav til Kende at nu var han færdig. Den yngste, Frederik som var i Murerlære, sagde ikke engang du til Faderen. Hans bestandige Far, Far, lød underligt i Pelles Øren.

Mens de talte, lukkede Madam Stolpe op til en endnu pænere Stue og bad dem komme ind og drikke Kaffe. Dagligstuen havde allerede virket svært saa flot paa Pelle, med de egetræsmalede Spisestuemøbler og Hestehaarssofaen. Men her var der røde Plydses Møbler, et ottekantet Nøddetræs Bord med indlagt sort Rand og drejet Trefod, og en Etagère fuld af Nipsting i Porcelæn, mest smaa uartige Pudsigheder. Paa Væggene hang Gruppebilleder fra Kongresser og Møder, og store Fotografier fra Arbejdspladserne: En Bygning under Opførelse og paa Stilladset Murerne mellem deres Kalkbaljer med et Stykke Værktøj eller en Bajer i Haanden. Paa Væggen over Kanapeen hang et stort Knæbillede af en smuk mørk Mand i Slængkappe; han lignede halv en drømmende Æventyrer, halv en Militær.

„Det er Stormesteren,“ sagde Stolpe højtideligt og stillede sig ved Siden af Pelle. „Det er ham det hele er opført paa.“ Han stod og faldt i Betragtninger foran Billedet og var længe tavs; saa aandede han tungt ud og rykkede med Hovedet.

„Et stolt Stykke Mandfolk var han nu ligegodt,“ udbrød han med ét — „der stod altid en Stime fine Fruentimmere i Hælene paa ham. Men naar han

talte, holdt de sig pænt af Vejen, for saa gik der Ild af ham forstaar De. Saa hed det: frem med Mandfolkene! og selv de værste Søvnetryner fik Kløe inden i Ørerne."

„Han er vel død nu?" spurgte Pelle interesseret.

Stolpe svarede ikke. „Værsgod," sagde han kort — „skal vi tage den Kaffe." Otto blinkede til Pelle, her var der nok noget der ikke maatte røres ved!

Stolpe sad og stirrede ned i sin Kop; men pludselig hævede han Hovedet. „Der er Ting man ikke forstaar sig paa," udbrød han alvorligt — „men saa meget er vist, at uden Stormesteren dèr havde jeg og en hel Masse andre maaske ikke siddet som gode Familiefædre i Dag. Der var mange kvikke Hoveder blandt os unge Kammerater — saadan som der jo altid er; men det har sku ogsaa altid været de begavede som gik i Hundene. For naar man ikke har noget at bruge det til, gaar man og bliver utaalmodig; og en Dag begynder man med at hælde Sprut paa Hjærnen for at stoppe Kæften paa den. Jeg gik jo selv og havde den forbandede Fornemmelse af at der manglede mig noget — og begyndte saa smaat at hælde paa Lampen. Men saa var'et at jeg opdagede Bevægelsen — endnu før den var der ku' jeg næsten være tosset nok til at sige — det laa saadan i Luften forstaar De nok, at der ligesom var noget i Anmarsj. Og man støvede som en Hund for at faa et Glimt af det. Snart hed det sig, var det her, snart dèr! men naar man kom derhen, stod der bare nogle sultne Mænd og raabte i Munden paa hinanden om noget, ingen Fanden vidste hvad var. Men saa var det altsaa at Stormesteren traadte frem. Og det var som et Lyn for os, for han kunde fortælle os paa en Prik, hvad det var der trykkede — skønt han ikke var af vore Folk! Siden har man ikke behøvet at spørge efter de bedste Kræfter, for de var at finde i Bevægelsen! Talte den ikke mange — dem havde den i al Fald."

„Nu tager den jo Fart," sagde Pelle.

„Ja nu — nu mudrer det over det hele! Men hvor er det kommet fra? fra os gamle Veteraner sku! — fra ham dèr!“

Stolpe gav sig til at tale om ligegyldige Ting, men af sig selv gled Talen igen over paa Bevægelsen; Mand og Kone levede og aandede ikke i andet. Det var brave retlinede Folk som ganske enkelt delte Menneskene i to Slags: dem der var for, og dem der var imod. Pelle aandede paa en egen kraftig Maade i dette Hjem, hvor Luften ligesom var iltet af Socialisme.

Han lagde Mærke til et massivt Skrin der stod ved den ene Væg paa fine snoede Ben; det var tæt beslaaet med Metalnagler og lignede et gammelt Laugsskrin.

„Ja det er Fanen,“ sagde Madam Stolpe men tav forskrækket. Murer Stolpe rynkede Panden.

„Naa hvad, De er jo en brilliant Fyr!“ sagde han saa. „Dem behøver man ikke gaa paa Listesko for.“ Han tog en Nøgle frem af et hemmeligt Rum i sit Skrivebord. „Nu er Faren jo ikke saa stor, men man er alligevel forsigtig, det er saadan en Rest fra dengang, da det gik haardt til og Politiet holdt Jagt paa vort Samlingsmærke. Stormesteren kom selv til mig en Aften med Fanedugen under Kappen. De maa forvare den, Stolpe — sagde han — De er den paalideligste af os alle!“

Han og Konen foldede den store røde Flagdug ud: „Se det er Samlingsmærket for Internationale! den ser noget medtaget ud, for den har været ude for noget har den! Ved Fælledmøderne hvor Militæret var udkommanderet mod os med skarpe Patroner, vajede den over Talerstolen. Det var den der holdt sammen paa os, at have den smældende over sit Hoved var det samme som at sværge til den. Politiet forstod det ogsaa og vilde have fat i den; de gjorde et Sjok imod den midt under et Møde, men det blev Løgn! Siden forfulgte de den, og den maatte vandre fra Mand til Mand. Saadan kom den til mig baade én og to Gange.“

„Ja og en Aften brød Politiet ind og tog Fatter, bedst som vi sad ved Aftensmaden; de endevendte Lejligheden og slæbte ham i Hullet uden saa meget som et Ord. Børnene var smaa dengang, saa De kan forstaa det saa trist ud for mig. Jeg vidste jo aldrig, naar de slap ham ud igen.“

„Ja men Fanen fik de sku ikke!“ sagde Stolpe og lo hjærteligt. „Jeg havde allerede langet den videre — den var aldrig ret længe ad Gangen paa ét Sted i de Dage. Nu har den det forholdsvis roligt, Mutter — og vi andre med!“

De unge stod tavse og stirrede paa denne Fane, der havde været med i saa meget og var som selve Bevægelsens hede røde Blod. For Pelle rullede en hel ny Verden sig op. Det var ikke længer saa helt vildt, det der brændte paa Bunden af ham; mens han gik derhjemme og legede Barnets Lege eller vogtede Kvæg, havde stærke Mænd allerede taget et Tag og lagt Grunden til det hele. En ejendommelig Hede straalede ud i ham og steg til Hovedet. Om det nu havde været ham, der svang den glødende Dug mod Undertrykkerne — ham!

„Og nu ligger den her i Skrinet og er glemt,“ sagde han mismodig.

„Den hviler bare,“ sagde Stolpe. „Glemt — ja Politiet tror vel ikke den er til mere. Men stik den paa en Stang, og De skal se Kammeraterne flokkes om den, gamle og unge. Der er Ild i det Stykke Tøj — og det som aldrig slukkes!“

De foldede varsomt Fanen sammen og lagde den ned. „Der skal alligevel ikke snakkes højt om den, forstaar De nok!“ sagde Stolpe.

Det ringede, Stolpe skyndte sig at laase for Fanen og gemme Nøglen, mens Frederik gik ud og lukkede op. De saá uroligt paa hinanden og stod og lyttede.

„Det er bare Ellen,“ sagde Frederik og kom ind fulgt af en høj, mørkhaaret Pige med et alvorligt Væsen. Hun havde Slør ned for Ansigtet, og foran Munden sad hendes Aande som Perlevæv i Sløret.

„Naa er det Tøsen!“ udbrød Stolpe og lo. „Sikke nogen Tossestreger, vi blev jo helt nervøse, akkurat som i gamle Dage. Og du er ude paa denne Tid af Natten, og i det Vejr?“ Han saá kærligt paa hende, man kunde mærke paa ham at hun var Kæledæggen. At se til var de meget forskellige.

Hun hilste paa Pelle med et bitte lidet Kniks og saá alvorligt paa ham. Der var noget tækkeligt stilfærdigt over hende, som straks tog ham. Hun var mørkt klædt, uden noget Tilløb til Pynt, men i solide Sager.

„Vil du ikke have Tøjet af?“ spurgte Moderen og knappede hendes Kaabe op. „Du er jo helt vaad, Barn.“

„Nej jeg skal straks gaa igen,“ svarede Ellen. „Jeg vilde bare lige kigge hjem.“

„Det er ellers noget sent,“ brummede Stolpe. „Har du først Fyraften nu?“

„Ja — men det er jo ikke min Fridag.“

„Naa det er det dog ikke? Jo det er et kønt Slaveri — til Kl. elleve om Aftenen.“

„Saadan er det nu engang Far — det bliver ikke bedre fordi du skælder mig ud,“ svarede Ellen frejdigt.

„Nej men du kunde lade være at tjene — der er ingen Mening i at vore Børn skal gøre Tjeneste i Arbejdsgivernes Hjem — vil De ikke give mig Ret i det?“ vendte han sig til Pelle.

Ellen lo klart: „Det er jo ligemeget — Far arbejder jo ogsaa for Arbejdsgiverne.“

„Ja vel, men det er noget andet. Fra Klokken det og til Klokken det, saa og saa meget — færdig! Det andet er Hjemmene; de fra det ene Hjem maa hen i det andet og tage Skrubbet.“

„Far har jo alligevel ikke Raad til at have mig hjemme.“

„Det ved jeg nok — men jeg kan nu ikke lide det alligevel. Du kunde ogsaa sagtens finde en anden Beskæftigelse.“

„Jamen det *vil* jeg ikke — jeg vil have Lov at bestemme over mig selv," svarede hun bestemt.

De andre sad tavse og saá frygtsomt paa hinanden. Aarerne i Stolpes Pande svulmede op, han var blaa i Ansigtet og forfærdelig vred. Men Ellen sad og saá paa ham med et lille Smil. Han rejste sig og gik brummende ind i den anden Stue.

Moderen rystede paa Hovedet, hun var ganske bleg. „Barn dog, Barn!" hviskede hun.

Lidt efter kom Stolpe ind med nogle gamle Blade han vilde vise Pelle. Ellen stillede sig bag hans Stol og saá hos; hun hvilede Armen paa hans Ryg og pillede ham tankeløst i Haaret. Moderen trak hende i Kjolen. Det var illustrerede Blade fra den bevægede Tid.

Klokken slog halvtolv, og Pelle brød forskrækket op; han havde helt glemt Tiden.

„Tag Tøsen med," sagde Stolpe — „I skal jo samme Vej. Ikke sandt Ellen, saa faar du Følgeskab? Der er ingen Fare ved at gaa med hende — for hun er hellig." Det lød som om han hævnede sig for sit Nederlag. — „Kom snart igen, De er altid velsét hos os!"

De talte ikke synderligt paa Hjemturen, Pelle var forlegen, og havde en Fornemmelse af at hun gik og saá ham an — vejede hvad han vel var for en Fyr. Naar han tog sig sammen til at sige noget, svarede hun kort og saá forskende paa ham. Alligevel syntes han det var en interessant Tur, og vilde gærne den havde varet meget længer.

„Tak for godt Følgeskab," sagde han da de stod ved hendes Port. „Det kunde være morsomt at træffes igen."

„Dersom det er Meningen vi skal træffes, saa sker det jo nok," svarede hun lukket men lod ham beholde sin Haand et Øjeblik.

„Det er det! — vær vis paa det!" udbrød Pelle lyst. „Men du glemmer nok at betale for Hjemfølgningen." Han bøjede sig hen mod hende.

Hun stirrede forbavset paa ham — med et Par

Øjne der stenede ham syntes han. Saa vendte hun sig langsomt og gik ind.

X

En Dag henad Fyraften gik Pelle ind til Hofskomageren med noget nyt Arbejde. Lageristen tog det og betalte, gav sig saa til at ekspedere andre og lod ham staa. Pelle ventede taalmodigt, rømmede sig blot nu og da. Dette her var saadan en Fremgangsmaade de havde, man maatte tie og finde sig i det om man vilde have Arbejde. „De glemmer nok mig," sagde han endelig lidt utaalmodigt.

„De kan godt gaa," svarede Lageristen. „De er færdig her."

„Hvad skal det sige?" spurgte Pelle overrasket.

„Det skal sige det De hører. For Dem er der vinket af — hvis De kan forstaa det?"

Pelle forstod godt nok, men det var rart at faa Forfølgelsen fastslaaet i Kammeraternes Paahør. „Er der da noget at udsætte paa mit Arbejde?" spurgte han.

„De giver Dem for meget af med uvedkommende Ting, min gode Mand. Saa kan man aldrig passe det man skal."

„Jeg vilde dog gærne vide, *hvad* der er at udsætte paa mit Arbejde," blev Pelle haardnakket ved.

„For Fanden, det har jeg jo sagt Dem Mand!" brølede Lageristen.

Hofskomageren kom frem oppe i Døren til Bagværelset og saá sig om; da han fik Øje paa Pelle, fór han ned mod ham. „Vil De herut, og det straks!" skreg han opbragt. „Tror De vi giver Brødet til Folk, der gaar og undergraver os? Herut af min Forretning Mosjø Fagforeningslem."

Pelle blev staaende og saá sin Mester ind i Øj-

nene; han havde mere Lyst til at lange ham en end lade sig smide ud. „Bare rolig," sagde han til sig selv — „bare rolig." Han smilede, men Linjerne i Ansigtet dirrede. Hofskomageren kredsede omkring ham i en vis Afstand og raabte uophørlig: „Herut, herut Mosjø! — Aa Lagerist, kald paa Politiet!"

„Der kan I se Kammerater, hvad han dèr regner os for," sagde Pelle og vendte sin brede Ryg til Meyer. „Vi er Hunde, ikke andet."

De stod og saá ned i Disken og lignede Døvstumme i deres Angst for at tage Parti. Saa gik han.

Han tog Vejen udefter mod Nørrebro, Brystet arbejdede voldsomt paa ham; Fortørnelsen rasede som et Uvejr i ham og brød sig stødvis Vej gennem hans Mund. Meyers Arbejde var han for saa vidt ligeglad med; det var daarligt, og han havde kun brugt det til Udfyldning. Men det var harmeligt at skulle købe slet Arbejde med sin Overbevisning! Dèr stod de og turde ikke bekende Kulør, skønt det skulde synes tilstrækkeligt, at man holdt saadan en Kumpan oppe med sit Legeme! Meyer stod som en Mur og spærrede for al virkelig Fremgang, men Pelle skulde han ikke komme og slaa til. For saa fik han igen!

Han gik straks ud til Murer Stolpe for at raadføre sig med ham; den gamle Fagforeningsformand havde megen Erfaring.

„Saa han er af dem der driver aabenlys Slavehandel?" udbrød Stolpe. „Dem har vi været ude for før. Færdig her min gode Mand, vi kan ikke bruge Ophidsere! og saa snart man igen havde lusket sig til et lille Nap —: Færdig her! Jeg har selv været som en jaget Hund — og hjemme gik Mutter og græd. Jeg kunde se det paa hende; men naar jeg tog Spørgsmaalet op, sa'e hun: Hold ud Stolpe, du skal ikke give dig over! — Du glemmer Maden Mutter! sa'e jeg saa. — Aa Maden, jeg gaar bare ud og vasker! Det var dengang, nu har Piben allerede en anden Lyd hos os. Nu tar Mestrene pænt

Hatten af for gamle Stolpe! — — Han maa nikkes, tag og blokér Raden!“

Pelle havde ikke noget imod det. „Bare det gaar,“ sagde han. „Vor Organisation er jo svag endnu!“

„Prøv det allenfals — skade ham kan I altid. Han langer ud efter dit Brød for at ramme din Samvittighed, saa lang til hans Pengepung igen — der har han sin siddende! Gavner det ikke andet, saa viser det i al Fald jer selv, at I ikke er Slavesjæle.“

Pelle sad og snakkede lidt. Han havde saa smaat haabet paa at træffe Ellen igen, men undsaa sig ved at spørge om hun kom hjem. Madam Stolpe vilde have ham til at blive og spise til Aften — de ventede blot paa Sønnerne. Men Pelle havde ikke Tid, han maatte ud og træffe Forholdsregler til Blokaden. „Saa kom paa Søndag da,“ sagde hun, „saa er det Ellens Fødselsdag.“

Han vandrede med stærke Skridt ind til Fagforeningens Formand; Indbydelsen til om Søndagen havde forjaget den sidste Rest af hans Harme, Udsigten til en Kamp med Meyer satte ham i løftet Stemning. Formand Petersen var han sikker paa at faa med, hvis han blot var oven Senge; han havde i sin Tid arbejdet hos Hofskomageren og hadede ham som Pest. Man sagde, at Petersen havde gjort en snild lille Opfindelse med en Patentknap til Damestøvler; han forstod sig ikke selv paa at udnytte Opfindelsen og henvendte sig til Meyer. Men Hofskomageren betragtede uden videre Opfindelsen som sin Ejendom, da den var gjort af en af hans Arbejdere; han udtog Patenter og tjente gode Penge paa det, saa ringe en Ting det drejede sig om. Da Petersen forlangte Andel i Udbyttet, blev han afskediget fra sit Arbejde. Han selv snakkede aldrig om det, men sad nede i sin Kælder og rugede over Forurettelsen saa han ingen Vegne kunde komme. Sin meste Tid havde han ofret paa Fagforeningen for gennem den at faa Hævn; men der var ingen rigtig Fremgang i det for ham. Han blussede voldsomt op men manglede Udholdenhed; brystsyg var han ogsaa.

Han kom til at ryste af Sindsbevægelse, da Pelle fremsatte sin Plan. „Gud Fader om vi kunde faa Ram paa ham,“ hviskede han hæst og knyttede de magre Hænder, hvori Døden allerede havde lagt mørke Skygger. „Jeg gav gærne mit elendige Liv for at se den Skurk ruineret. Se denne her!“ han bøjede sig hviskende frem og viste Pelle en Fil, der sad paa et forsvarligt Skaft og var slebet spidst til. „Naar det ikke var for Ungernes Skyld, havde han for længe siden haft den mellem Ribbenene.“ Det stak koldt i hans graa hvileløse Øjne der mindede om Gale Ankers.

„Ja ja,“ sagde Pelle og lagde sin Haand beroligende paa hans — „det er jo ikke værd at gøre Dumheder. Vi naar kun vort Maal ved at holde fast sammen.“

„Vil du saa organisere Kampen?“ sagde Petersen. „Jeg dur saa daarligt til det — og har heller ingen Kræfter. Men blæse Signalet skal jeg nok — og det saa de vaagner. Saa maa du selv sørge for at holde dem til Ilden.“

Dagen blev brugt godt, allerede næste Aften var Medlemmerne trommet sammen til Møde. Petersen holdt sit Ord og lagde flammende for. Han lignede et Lig endnu efter den sidste Blodstyrtning, Øjnene brændte i de mørke Huler, han stod der som et Blodvidne for Kampens Nødvendighed. Blokaden blev enstemmig vedtaget!

Paa kom Pelle frem og ordnede det nødvendige — nu var det hans Tur. Der var ingen Penge i Kassen, men hver Mand maatte forpligte sig til at yde et vist Bidrag til dem der kom til at spasere. Og enhver maatte gøre sit til at spærre Meyer Tilgang. Dette her maatte ikke være en Donner, som man fortrød i Morgen naar man vaagnede — det galdt om at være klar over Vanskelighederne paa Forhaand, og over hvad man gik ind til. Og saa — tre Gange Hurra for et godt Udfald.

Det medførte Løberi, men hvad! Pelle der sad saa meget, havde ingen Skade af at komme i Luf-

ten! Han tog Natten til Hjælp for at indhente det forsømte; Arbejde til at erstatte Hofskomagerens med fik han hos Smaamestre paa Kristianshavn, der sad og havde travlt nu op under Jul.

Allerede Andendagen efter at han var smidt paa Porten stod Meddelelsen om Blokaden i *Arbejderens* Fagrubrik. „Tilgang frabedes!“ det var som en Dagsbefaling udgaaet fra Pelles egen Mund. Han klippede Notitsen ud; nu og da under Arbejdet tog han den frem og betragtede den. Dette var ham — skønt det ikke stod noget Sted — Pelle og saa Byens største Mester der nappedes lidt! Nu kom det saa an paa hvem der var stærkest.

— —

Hos Stolpes kom han ofte — mærkværdig nok traf hans Besøg altid sammen med at Ellen havde fri. Saa fulgtes de hjem og gik og talte alvorligt. Der var ingen Storm over nogen af dem — de færdedes som om de havde et langt Liv foran sig. Sin Hidsighed svalede han i Kampen mod Meyer, Ellens Væsen var han sikker paa, saa utilnærmelig hun var. Noget i ham sagde, at hende skulde det være og hende blev det. Hun var en af de Naturer der har svært ved at sprænge Hylsteret og aabne for Frugten; men han følte at noget groede for ham inde bag hendes lukkede Væsen, og blev ikke utaalmodig.

En Aften havde han fulgt hende til Porten som sædvanlig, de stod og sagde Godnat. Hun gav ham Haanden paa sin kejtede forbeholdne Maade, der i Grunden lige saa godt kunde betyde Uvilje — og vilde saa gaa op.

„Mon vi skal blive ved at gaa saadan hele vort Liv?“ sagde Pelle smilende og holdt fast om hendes Fingre. „Du holder jo alligevel af mig.“

Hun stod lidt, stenhaard i Udtrykket; saa rakte hun ham Munden og kyssede ham, mekanisk som et Barn kysser — med tæt lukkede Læber. Hun var allerede paa Vej ind men styrtede pludselig ud, rev ham til sig og kyssede ham hæftigt, tøjlesløst. Der var noget saa voldsomt, næsten fanatisk vildt over

hendes Handling, at han blev helt fortumlet; han kendte hende ikke igen. Og da han kom til sig selv, var hun allerede paa Vej op ad Køkkentrappen. Han stod der blændet som efter en Ildregn, og hørte hende løbe som var hun forfulgt.

Fra den Dag var hun en anden. Hendes Kærlighed var som Vaaren der springer ud paa én Nat! hun kunde ikke undvære ham en Dag til Ende; naar hun var ude og gjorde Indkøb, kom hun løbende op i *Arken*. Hendes Væsen havde sprængt det træge bort, over hendes Handlinger og Bevægelser var der Spænding; de kom som smaa Udbrud indefra. Hun talte ikke meget; naar de mødtes, trykkede hun sig hæftigt ind til ham som for at dulme en Pine, og skjulte sit Ansigt; tvang han det frem, holdt hun standhaftigt Øjnene lukkede. Saa aandede hun dybt ud og satte sig hen, sad smilende og nynnede til hans Tale — og saá paa ham!

Det var som hun fordybede sig i hans indre Væsen; og Pelle der trængte til at finde og føle sit eget, vandt tryg Glæde ved hendes Selskab. Han havde i alt hvad der rejste sig om ham famlet efter sin indre Person for naturlig Støtte, lyttet angst til hvad der steg op derinde fra, og uden at vide det tvivlet og spurgt. Og nu bekræftede hun noget, saa trygt hun hang sig ved hans Arm og tav og blot stirrede — til hendes Stirren vibrerede som et stolt Raab inde i ham selv og han følte sig uendelig rig. Hun talte jo med noget inde i ham, naar hun stirrede saa tankefuld! Men hvad hun sagde, fik han ikke at vide — og hvad Svar hun fik. Naar han rev hende ud af hendes fortryllede Stirren med Spørgsmaal, sukkede hun blot som en vaagnende og kyssede ham.

Ellen var trofast og uegennyttig, og meget afholdt i sin Plads. Nogen egenlig Fremfærd syntes der ikke at være i hende; hun længtes efter at blive hans — det var det hele! Men Fremtiden fødtes paa Pelles egne Læber af hendes drømmende Stirren, som var det hende der indgav ham de lyse Ord.

Og saa lyttede hun med et fjærnt Smil — som til noget dejligt; selv lod hun ikke til at skænke den en Tanke. Der var en indre Hengivelse over hende, der virkede som Undervarme paa Pelle, saa han stak Hovedet langt frem i Lyset. Det var denne faste Fromhed i hendes Væsen, der fik Familien til drillende at kalde hende hellig.

Han befandt sig inderlig vel ved at blive optaget i hendes Hjem, hvor der bag det robuste Københavnerhumør skjulte sig helt patriarkalske Tilstande. Alting hvilede paa Orden og Ærbødighed for Forældre, især for Faderen, der havde det afgørende Ord i alle Spørgsmaal og sin egen Plads, hvor ingen anden satte sig. Naar han kom hjem fra Arbejdet, kappedes de voksne Sønner endnu om at bringe ham hans Tøfler, og Hustruen havde altid en ekstra Bid til ham. Den yngste Søn Frederik der snart havde udlært, gik og glædede sig som et Barn til den Dag, han blev Svend og skulde drikke Dus med den Gamle.

De beboede en rummelig ny Treværelsers Lejlighed med Pigekammer; for Pelle der var vant til at se sine Fæller herovre holde til i et Værelse med Køkken, var det ikke saa lidt af en Oplevelse. Sønnerne havde Kost og Bolig hjemme, de sov i Pigekamret. Hjemmet var bygget op og holdtes sammen ved fælles Kræfter. Naar Medlemmerne ubetinget bøjede sig for Husfaderen, var det ikke af Underkuethed — de gjorde blot som alle andre. Stolpe var sit Fags Førstemand, en anset Arbejder og Bevægelsens Veteran. Hans Ord blev af sig selv staaende.

Ellen var den eneste, der ikke respekterede hans Overhøjhed men frejdigt gav sig til at trætte ham af, ofte uden anden Hensigt end den at sige ham imod. Hun var Pigebarnet i Familien og Skrabkagen — det benyttede hun sig af. Undertiden saá det ud, som Stolpe var bragt til det yderste og vilde knuse hende i sin Fortørnelse; men han underkastede sig altid.

Pelle var han svært glad for, og beundrede i Smug Datteren endnu mere. „Kan du saa se, der er noget ved Tøsen, Mutter! hun forstaar at vælge sig Mandfolk,“ kunde han begejstret udbryde.

„Ja jeg skal ikke have noget imod ham,“ svarede Madam Stolpe. „Lidt bondsk er han jo endnu, men det render han vel nok af sig.“

„Bondsk — han? Nej du kan tro, han ved hvad han vil. Dèr har hun sku fundet sin Overmand!“ sagde Stolpe triumferende.

I de to Brødre fandt Pelle et Par trofaste Kammerater, der ikke var fri for at se op til ham.

XI

Med Blokaden gik det saa som saa. Hofskomager Meyer svarede med at sammenkalde Mestrene til Møde for at danne en Mesterforening, som skulde nægte at beskæftige Fagforeningens Folk. Saa var den slaaet ihjæl med det samme.

Saa vidt gik det ikke, de mindre Mestre var bange for, at Svendene saa vilde nedsætte sig og paaføre dem Konkurrence. Instinktmæssig frygtede de ogsaa de store Mestre mere end Svendene, og var bange for at gaa i Forening med dem. Bevægelsen inden for Industrien gik i Retning af at samle alt paa faa Hænder og slaa de smaa Forretninger ihjæl. Smaamestrene havde et Horn i Siden paa Meyer, der havde slaaet sin Forretning op paa deres Bekostning.

Pelle var gennem Mester Beck underrettet om, hvad der gik for sig mellem Mestrene. Meyer havde ogsaa rejst det Forlangende, at Beck skulde afskedige Pelle; men det vilde han ikke underkaste sig.

„Jeg har jo ikke noget at klage paa Dem saadan,“ sagde han. „Deres Fagforeningsvæsen kan jeg ikke lide — det skulde De hellere lade være med. Men Deres Arbejde er jeg godt fornøjet med. Jeg

har altid forsøgt at vise Retfærdighed til alle Sider. Men kan De slaa Fødderne væk under Hofskomageren, skal alle vi Smaamestre være Deres Forening taknemmelig. Han æder os op."

Slaa Fødderne væk under ham lod sig nu ikke gøre. Han sprængte tvært imod de svagere Medlemmer ud af Fagforeningen og havde stadig Arbejdere — for en Del svenske som han indforskrev og maatte betale en høj Arbejdsløn. Hjemmearbejdet gjorde det umuligt at komme ham rigtig til Livs. Pelle og Formanden skiftedes til at patruljere uden for Lageret ved den Tid Arbejdet afleveredes, for at komme under Vejr med hvem der holdt ham oppe. De huggede ogsaa nogle og talte dem til Fornuft, eller offenliggjorde deres Navne i *Arbejderen.* Men saa sendte Svendene deres Koner og Børn af Sted med Arbejdet — der var ikke noget rigtigt at stille op. Det kostede Meyer en Del at holde Forretningen gaaende, men Fagforeningen led mest. Den var ikke stærk i Sammenføjningerne endnu, og de store Mestre stod sammen om Meyer og vilde ikke beskæftige Foreningens Folk, saalænge Blokaden stod paa. Saa blev den hævet.

Det var et Nederlag; men noget havde Pelle lært! Den stærkeste gik af med Sejren, og Sammenholdet var ikke godt endnu. Der maatte tales, agiteres, holdes Møder! Driften mod det ny fik dem nok til at søge sammen, men deres Æresbegreber var ikke udviklede. Den mindste Modgang splittede dem ad.

Han tabte ikke Modet; der maatte begyndes næsten forfra, værre var det ikke.

Morgenen efter at Nederlaget var en Kendsgærning var han tidlig oppe. Beslutningen om at tage fat med dobbelt Kraft havde han saa at sige sovet sig til, den sad i Kroppen paa ham og lagde Appel i Hammerslagene.

Han fløjtede mens Arbejdet skred rask fra Haanden. Vinduet stod aabent for at Natdunsterne kunde slippe ud, der var Rim paa Tagene, Stjærnerne tindrede oppe paa den kolde Himmel. Men Pelle frøs

ikke! Han havde lige kaldt paa „Familien“ og hørte dem rumstere derinde; ude paa Gangen begyndte man at tumle søvndrukkent om. Det var Marsjen Pelle fløjtede, i Gaar Aftes havde han sendt det sidste Afdrag til Sort, og med det samme skrevet bestemt til Far Lasse om at komme — nu dagedes det!

Marie kom og stak hans Kaffe ind til ham. „God Morgen!“ raabte hun muntert gennem Dørsprækken — „hvor det bliver kønt Vejr i Dag, Pelle!“ Hun var ikke rigtig paaklædt endnu og lod sig ikke se. Drengene nikkede et Godmorgen ind, idet de løb; Karl havde Vest og Trøje over Armen, han trak det altid paa nedad Trappen.

Da det var blevet Dag, kom Marie ind og gjorde i Stand, hun underholdt ham, mens hun skrubbede.

„Hør Marie,“ udbrød Pelle pludselig, „Ellen var her jo i Gaar og bad dig give mig en Besked, naar jeg kom hjem. Det har du ikke husket.“

Marie blev haard i Ansigtet men svarede ikke.

„Nu var det et rent Tilfælde jeg mødte hende. Ellers var vi gaaet fejl af hinanden.“

„Jeg har vel glemt det saa,“ svarede Marie mut.

„Ja det har du jo. Men det er nu anden Gang i denne Uge. — Du gaar vist i Giftetanker!“ tilføjede han leende.

Marie stod med Ryggen til. „Jeg har ikke noget med hende at gøre — jeg skylder hende ikke noget!“ udbrød hun pludselig trodsigt. „Og jeg vil ikke gaa her og gøre rent for dig; det kan du faa hende til — den!“ hun tog Gulvspand og Skrubbe og løb ind til sig selv. Lidt efter lød hendes Stemme derinde; han troede først hun nynnede, men saa var det Hulken.

Han skyndte sig derind. Hun laa over sin Seng og græd, bed i Puden og slog arrigt efter ham med de ru Hænder. Hendes magre Legeme brændte i Feber.

„Du er jo syg, lille Marie!“ sagde Pelle bekymret og lagde Haanden paa hendes Pande. „Du skulde

gaa i Seng og tage noget ind at svede paa. Jeg skal varme det til dig."

Hun var virkelig syg, Øjnene brændte tørt, og hendes Hænder var klamme. Men hun vilde ikke høre tale om noget. „Gaa din Vej!" sagde hun vredt — „og pas dit Arbejde. Lad mig være i Fred!" Hun laa med Ryggen til og stødte trodsigt efter ham med Skulderen. „Gaa du hellere hen og klap Ellen," udbrød hun pludselig og lo ondt.

„Hvorfor er du saadan, Marie?" sagde Pelle bedrøvet. „Du er jo rigtig ond!"

Hun borede Ansigtet ned i Sengeklæderne og vilde hverken se paa ham eller svare; saa gik han ind til sit Arbejde.

Lidt efter kom hun ind og tog tavs fat paa Rengøringen; hun slog haardt med Tingene. Noget Arbejde han havde stillet til Tørre ved Kakkelovnen, kom hun til at rive ned og saá skadefro hen paa ham fra Siden. Saa faldt der en Kop med Klister ned og gik itu. „Hun gør det med Vilje," tænkte han bedrøvet og skrabede Klisteret op i en tom Daase. Hun stod og betragtede ham med en ond Stikken i Øjnene.

Han satte sig til Arbejdet igen og lod som ingenting. Med et følte han hendes tynde Arme om sin Hals. „Om Forladelse," sagde hun grædende og gemte sit Ansigt mod hans Skulder.

„Naa naa, der skete jo ingen Fortræd — skidt med den Smule Kop," sagde han trøstende og klappede hende paa Hovedet. „Du kunde jo heller ikke gøre ved det."

Men saa gav hun sig helt over, det saa ud som Graaden vilde tilintetgøre hendes tørre Legeme. „Jo jeg gjorde det med Vilje!" brølede hun. „Og Støvlen rev jeg ned med Vilje! og jeg lod med Vilje være at give dig den Besked. Jeg kunde godt gøre dig meget mere Fortræd endnu, jeg er saa ond! ond! ond! Hvorfor er der ingen til at give mig nogen Prygl? — bare du dog vilde blive rigtig vred paa mig!"

Hun var helt ude af sig selv, og vidste ikke hvad hun sagde.

„Hør, nu skal du være ordenlig!“ sagde Pelle bestemt — „for dette her er ikke morsomt. Jeg havde gaaet og glædet mig til at arbejde hjemme hos dig i Dag — og saa faar du Anfald lige som de fine Fruentimmer!“

Hun undertrykte Graaden med en voldsom Anstrængelse og gik ind til sig selv, svagt snøftende. Straks efter kom hun igen med en skaaret Kop til Klisteret og en lille Blikdaase med Revne i Laaget — det var hendes Pengeskrin. „Tag den!“ sagde hun og stak Æsken i Skødet paa ham. „Saa kan du købe dig Læster og behøver ikke løbe og tigge Arbejde hos Smaamestrene. Her er Arbejde nok her i *Arken.*“

„Men Marie — det er jo din Husleje,“ sagde Pelle forskrækket.

„Hvad saa? Jeg skal nok faa de Penge samlet sammen inden den første.“

Ja det skulde hun vist! Pelle lo fortvivlet ved at se, hvor letsindigt hun smed med de Penge, som det kostede hende tredve Dages pinlige Sparen og Eftertanke at faa skrabet sammen hver Maaned. „Hvad tror du Peter og Karl siger til, at du gaar saadan og smider med Pengene. Se du og faa den Æske gemt — og det lidt hurtigt!“

„Aa tag dem nu,“ sagde hun paastaaeligt og blev ved at skubbe til ham med Æsken. „Ja saa smider jeg den ud af Vinduet!“ Hun tog hurtigt Hasperne af. Pelle rejste sig.

„Det er sandt, jeg skylder dig endnu for den sidste Vask,“ sagde han og vilde putte en Krone i Æsken. „Det var godt du huskede mig paa det!“ Hun stirrede forstenet paa ham og løb saa ind til sig selv.

Hun gik derinde og nynnede igen med sin haarde Stemme; lidt efter gik hun ud for at gøre Indkøb, i graat Sjal og med sin Husmoderkurv paa Armen. Han kunde følge hendes ejendommelige Skridt, der

var spinkle som et Barns og dog klang saa gammelt, helt ned gennem Tøndegangen. Saa gik han ind i Børnenes Lejlighed og trak den tredje Komodeskuffe ud; der gemte hun altid sin Pengeæske, indsvøbt i sit Linned. Han ejede to Kroner, dem puttede han i Æsken.

Paa den Maade plejede han altid at betale hende. Naar hun saa talte sine Penge efter og fik for mange ud af det, troede hun det var Vorherre, der havde lagt Pengene i Æsken, og kom jublende og fortalte det. Barnet troede blindt paa Lykken og tog det som en Udvælgelse; disse Penge betød noget helt andet end dem hun selv skrabede sammen.

Ved Middagstid kom hun og bød ham ind. „Det er stegt Sild, Pelle, saa du kan umulig sige nej!" sagde hun overtalende — „for det kan ingen Bornholmer! Saa behøver du ikke købe den dumme Spækhøkermad og smide 25 Øre i dem!" Hun havde købt en halv Snes, og sat de fem til Side til Drengene kom hjem. „Men der vanker Kaffe ovenpaa," sagde hun. Hun havde dækket helt nydeligt med rent Stykke over den ene Ende af Bordet.

Fabrikspigens lille Povl kom ind og fik en Mundfuld Mad med. Saa stak han ud paa Gangen og tumlede igen, den lille Trold var ikke roligt et Øjeblik fra Moderen slap ham ud om Morgenen; der var saa meget, han skulde indhente efter sin lange Indespærring. Af den lille Idiot, som Moderen maatte binde til Kakkelovnen, fordi han havde Vand i Hovedet og vilde styrte sig ud af Vinduet, var der blevet en rigtig Gavtyv. Hvert Øjeblik stak han Hovedet ind ad Døren til Pelle; og sommetider kom han helt hen, lagde Haanden paa Pelles Knæ og sagde: „Du er min Far!" Saa styrtede han afsted igen. Marie hjalp ham til Rette med *Smaat* og *Stort* — han søgte altid til hende!

Efter Opvasken satte hun sig ind til Pelle med sit Lappearbejde; saa sad hun og snakkede løs om sine husmoderlige Bekymringer: „Jeg maa snart have

ny Rendetrøjer til Drengene — farligt saa de løber af sig i den Alder! Jeg kigger hver Dag efter hos Marskandiserne. Du skulde ogsaa have en ny Bluse Pelle; den ene er snart færdig, og saa har du ikke saa du kan skifte. Naar du vil købe Tøjet, skal jeg sy den — jeg kan sy! Jeg har selv syet mit pæne Liv — Hanne hjalp mig. — Hvorfor gaar du aldrig over til Hanne mere?"

„Aa jeg ved ikke?"

„Hanne er blevet saa underlig. Hun gaar aldrig ned i Gaarden mere og danser — det gjorde hun før. Saa passede jeg paa ved Vinduet og løb ned — det var saa morsomt at lege for hende. Vi gik rundt om hende og sang: For Hanne ville vi neje, for Hanne ville vi bukke, for Hanne ville vi vende os om. Og saa nejede vi og bukkede for hende allesammen og vendte os om. Det var flot kan du tro! — Du skulde nu alligevel have taget Hanne."

„Du kan jo ikke lide at jeg har taget Ellen — hvorfor saa Hanne da?"

„Aa det ved jeg ikke. Hanne det —" Marie tav lyttende, og slog Vinduet op.

Nede i *Arken* smældede en Dør, og en lang Hvislen kom jagende; det kunde være et hæst Løb fra Gale Vinslevs Fløjte eller Trækken i de lange Gange. Som en latterlig Melodistump flakkede Lyden dernede, slikkede sig op ad Træværket og brød frem i Dagslyset øverst oppe, hæs, med noget af Ekstasen i sig: „Hanne skal ha'e en Lille! Eventyrprinsessen venter sig!"

Marie fløj som en Brand ned ad Trapperne. De halvlange Tøser løb hvinende sammen i Gaarden, Madammerne mumlede til hinanden ude i Træværket — opad og nedad. Ikke fordi det var noget nyt i og for sig; men dette var jo selve Hanne, den ubesmittelige som ingen Tunge havde nænnet at beklikke! Det var knap nok man vovede sig frem med det nu heller, saa overraskende kom det. De havde alle gaaet og levet med i hendes Sværmen paa en Maade, og ventet med hende paa Æventyret;

lige fra lille var hun udsét til at bære det ufattelige — og nu skulde hun bare ha'e en Lille. Det var virkelig i første Øjeblik som et Mirakel, saadan kom det bag paa dem!

Marie kom op igen, slæbende og med et Udtryk af Forfærdelse og Undren. Nede i Gaarden gik de smaa snottede Unger og trallede det, mens de travede med hinanden i Hænderne om Kloakens Rist, der var saa dejlig at gaa rundt efter:

„Bro Bro brille,
Hanne sda ha'e en Lille!"

De kunde ikke engang snakke rent.

Men det var „Grete med Barnet" — det fjollede Fruentimmer, der smækkede Kældervinduet op, lagde sig ud paa Ryggen med sin Dukke paa Armen og skreg op gennem Gaarden saa det skingrede:

„Æventyrprinsessen skal ha'e en Lille, og Pellemand er Far!"

Pelle dukkede sig over sit Arbejde og tav. Han var lykkeligvis ikke den forklædte Kongesøn her! — men han trættedes ikke med Kvindfolk.

Hannes Mor kom farende ud i Bislaget.

„Det er Løgn!" raabte hun, „Pelles Navn skal ikke rages ind i det. Saa faar det være med Resten som det vil!"

Oven over hendes Hoved kom Ligkusken ravende ud. „Dèr har sku Prinsessen rendt sig en Staver i Livet," brummede han med sin godmodige Bas. „Skade kun at jeg ikke er blevet Jordemor — man har faaet fat ved den forkerte Ende."

„Skrub du ind og hold Kæft, din Ligrøver," svarede Madam Johnsen fraadende. „Altid skal din Brændevinsrøst snakke med."

Han stod deroppe og hang over Rækværket i sin Halvdonner, og smaasnakkede drillende uden at tage sig af Madam Johnsens Skælden. Men saa smækkede lille Marie sit Vindu op og kom hende til Hjælp, og ovre paa Platformen kom Ferdinands Mor ud: „Hvor mange Skinker har du købt den sidste Maa-

ned? Tag dine Bjørneskinker herud og vis os dem! Han slagter en Bjørn for hvert Lig, den Fyldebøtte!" Fra alle Sider heglede de ham, han kunde ikke hamle op med dem, og nøjedes med at spærre Ansigtet op imod dem og sige bæ—æ—æ! Saa kom hans rødhaarede Fruentimmer ud og trak ham ind.

Pelle sad bøjet over sit Arbejde og lyttede ud i Smug. Hans Skikkelse plejede at virke dæmpende paa *Arkens* gale Anfald, men dette skulde han ikke have noget af at blive indblandet i. Aldrig havde han tænkt sig, at Hannes Mor kunde blive saadan! Hun var som en Furie, stod og drejede Hovedet lynsnart fra Side til Side og lyttede efter enhver Lyd, parat til at fare ud! Ak hun værgede sit Barn — nu det var bagefter! En rasende Hunkat lignede hun.

„Den aller yngste Greve —"

sang Børnene nede i Gaarden, det var Hannes Vise. Madam Johnsen stod som vilde hun flyve lige ned i Hovedet paa dem. Pludselig slog hun Forklædet for Ansigtet og gik hulkende ind.

XII

Lige fra den graa Dag brød, var der en egen Tone over *Arkens* Summen, en hæs Iver der skød Sorgløsheden til Side. Gennem de lange mørke Gange lød Skuren og Skrubben, Svalerne og de møre Trætrapper fik deres Omgang Vand. „Skylle!" blev der hvert Øjeblik raabt et eller andet Sted fra, og saa galdt det om at humme sig af Vejen. Hele Formiddagen drev Vandet fra Bislag til Bislag som over et Møllehjul.

Men nu laa *Arken* og frøs over sin egen Renhed, med et Udtryk som vilde den gamle Rede ikke kendes ved sig selv. Hist og her var der forsvundet

et Fag Gardiner eller et Stykke Bohave inden for Vinduerne — det var vandret til Pantelaaneren i Dagens Anledning. Hvad der skortede her, hang i Beboernes Ansigt som Forventning og Festglæde.

Op af Kvarterets Kælderhalse stak smaa Grantræer, og henne paa Torvet stod de som en hel Skov op ad Børnehusmuren. I Kælderbutikkernes Vinduer hang Hjærter og Kræmmerhuse og farvede Lys, og Urtekræmmeren paa Hjørnet havde en vældig Julenisse i Vinduet. Den var i rødt og graat Uldtøj og havde et helt Katteskind til Skæg.

Ned over *Arkens* Trappeværk laa Ungerne og skurede Gafler og Knive i Sand paa Trinene. Ah! sagde de og klappede sig paa Brystet, hvergang Lugten af noget stegt flød ud i Gaarden. Hvert Øjeblik maatte de af Sted efter for fem Øre og for ti Øre; der var ingen Ende paa alt det Juleaften bød paa. „Vi skal ha'e rigtige Rødbeder!“ laa en lille Unge og nynnede. „Vi skal ha'e rigtige Rødbeder, aa, aa, aa!“ Og saa rullede hun med sin lille Krop mens hun skurede.

„Fredrik!“ raabte en skarp Stemme inde fra en af Gangene. „Tag og stik ned efter en Snes Pinde og et Surbrød til ti. Men se efter at Urtekræmmeren ikke snyder dig paa Snesen — og lad vær at pille af Krummen!“

Madam Olsen med den varme Væg stegte Flæskesteg. Hun kunde jo ikke slæbe Komfuret ud paa Svalen; saa lod hun Stegen brænde paa, saa hele Gaarden hang fuld af blaa Os. „Madam Olsen! Deres Flæskesteg brænder paa!“ skreg en Snes Kvindestemmer paa én Gang.

„Det er fordi Gryden er for lille,“ svarede Madam Olsen og stak sit røde Hoved ud gennem Træværket. „Hvad skal jeg stakkels Djævel gribe og gøre i, naar nu at Gryden er for lille?“ Og Madam Olsens Gryde var den største i *Arken*.

Lidt før Mørkning gik Pelle hjemad fra Værkstedet. Han saá paa Gader og Mennesker med egne Øjne, der gød Glans over alting; det var Julestem-

ningen der sad ham i Sindet. Hvorfor — spurgte han uvilkaarlig sig selv — der ventede ham jo ikke noget særligt. Han skulde arbejde senere i Dag end ellers, og kunde ikke engang tilbringe Aftenen sammen med Ellen; hun skulde gaa i sit Køkken og gøre det hyggeligt for andre. Hvad kom den Stemning til ham for? Minder var det ikke; saa langt han kunde huske tilbage havde han aldrig haft Del i nogen rigtig munter Jul, men maatte nøjes med Frasagnene der gik om det. Og alle de andre Fattige han mødte, var i Stemning lige som han selv; den haarde Spørgen var veget af deres Ansigter, de gik og smilede hen for sig. I Dag var der ikke noget af den blytunge Knugen, der ellers rugede over Underklassen som et Forbud paa Uvejr; lykkeligere kunde de ikke se ud, om de fik alle lyse Haab indfriet! Dèr kom en Kone forbi ham med en Dyne i Favnen og gik ind i Pantelaanerens Port — hun saá nok saa fornøjet ud. Var de kanske saa glade, fordi de skaffede sig selv en lille Smovs ved at gøre en Række magre Dage endnu magrere? Nej, de festede jo, fordi Julestemningen var oppe i dem og de *maatte* feste, hvor dyrt de saa skulde købe det!

I denne Nat blev jo Kristus født — var det dérfor Folk var saa glade og gode?

Pelle kunde endnu de fleste af Skrifstederne udenad fra Skolen. De havde ligget et Sted i ham uden at volde Besvær eller tage Plads op, og engang imellem kom et af dem op og var med til at bygge hans Menneskekundskab. Men Kristus selv havde han sit personlige Billede af, lige fra han som Dreng studsede over Befalingen til de Rige om at gaa hen og sælge alting og give Pengene til de Trængende. Det lod de nu nok være med — de tog Fattigmands store Ven og hængte ham! Han naaede ikke at blive mere end et Løfte til Staklerne; men kanske var det det Løfte, de blev ved at feste for nu to Tusend Aar efter!

Saa længe havde de tiet og holdt sig i Beredskab ligesom Skriftens Jomfruer — og nu endelig kom

det jo. Nu endelig begyndte det store Evangelium at lyde for de Fattige — der var god Mening i deres Juleglæde. Men hvorfor samlede man ikke Skarerne Julenat og forkyndte dem Evangeliet? Saa vilde de alle forstaa Bevægelsen og slutte sig til den med det samme! — Det tumlede i Pelles Hoved med nye stærke Tanker. Han havde ikke før vidst, at det han var med til var saa stort; han følte sig i det Højestes Tjeneste.

Han stansede paa Torvet og betragtede stille Juletræerne — de førte hans Tanke hjem til Vogtemarken og de smaa Graner. Han fik Lyst til at overraske Børnene og købe et; de havde siddet de sidste Aftener og klippet Stads, og Karl havde tømret fire afskaarne Grangrene sammen til Juletræ.

Inde hos Urtekræmmeren købte han Knas og Julelys. Kræmmeren gik paa Tæerne i Dagens Anledning, og ekspederede de smaa snavsede Unger med sirlige Buk. Han gav Tilgift og glemte rent at sige det sædvanlige: Husk at I skylder for to Lod Te og en Fjerding Kaffe! Men han snød som sædvanlig paa Vægten.

Marie gik med opsmøgede Ærmer og havde travlt; hun smed alting og kom løbende da hun saá Træet. „Det kan jo ikke engang være herinde Pelle!" raabte hun og rejste det op. „Der maa skæres af! der maa oven i Købet skæres af! Nej hvor er det flot! Men forneden du, forneden! — Hjemme havde vi ogsaa Juletræ; Far gik selv op i Klipperne og fældede det, og vi Børn var med. Men dette her er meget kønnere!" Saa sprang hun ud paa Gangen for at fortælle, huskede paa at Drengene ikke var kommet hjem endnu, og fór ind til ham igen.

Pelle satte sig til at arbejde, nu og da hævede han Hovedet og kiggede ud. Sypigen der lige var flyttet ind ovre i Pipmandens gamle Rede, snurrede løs med sin Maskine og saá langt over efter ham. Hun var vist ensom; kanske havde hun ikke noget Sted at tilbringe Aftenen.

Gamle Frandsen kom ud paa Platformen og hum-

pede ned ad Hønsestigen i sine Kludesko, Tovet glippede i hendes rystende Hænder. Hun havde en lille Kurv paa Armen og Portemoniksen i Haanden — hun saá ogsaa ensom ud! Gamle Skind, nu var det tre Maaneder siden hun havde set sin Søn. Madam Olsen raabte hende an og indbød hende til om Aftenen, men den gamle virrede med Hovedet. Paa Tilbagevejen saá hun ind til Pelle.

„I Aften kommer han," hviskede hun henrykt. „Jeg har købt Snaps og Hakkebøf til ham, for i Aften kommer han."

„Bliv nu ikke skuffet Madam Frandsen," sagde Pelle, „men han tør jo ikke vove sig herud mere. Kom hellere over og hold Jul med os."

Hun nikkede fortrøstningsfuldt. „Han kommer i Aften du. Juleaften har han altid plejet at sove i Mors Seng, lige fra han kunde krybe. Og det kan han ikke undvære, kender jeg Ferdinand ret!" Hun havde allerede redt til sig selv paa Stolene, saa sikker var hun.

Politiet regnede nok lige som hun, for der lød fremmede Fodtrin nede i Gaarden. Det var lige i Mørkningen, hvor der kom og gik saa mange uænset. Men disse Trin fik et Kvindehoved til at jage frem over et af Balustrene og udstøde en skarp Lyd; og i et Nu var alle Svalerne fulde af Kvinder og Børn. De hang udover Træværket og lavede et øredøvende Spetakel, hele det snævre Gaarddyb fyldte de med uudholdelig Larm. Det lød som en Orkan kom ned gennem Skakten med en Regn af Tagsten; Betjenten tumlede bedøvet ind i Tøndegangen. Der stod han lidt og sundede sig, inden han fortrak. Oppe i Træværket hang de og pustede ud, matte efter den voldsomme Udladning — og sladrede som en Hærskare Smaafugle der har kastet Høgen paa Flugt.

„Glædelig Jul," raabte man nu over fra Svale til Svale. „Tak for det — og i lige Maade skulde man vel sige!" Børnene raabte: Glædelig Jul og et godt Stykke Sul! til hinanden, og svarede: Glædelig Fest og et godt Stykke Flæsk!

Helligaften var inde. Mændene kom drattende i deres tunge Trav, og Fabrikspigerne kom styrtende; hist og her fra de lange Gange sivede spæd Graad dem i Møde og gjorde ondt i de spændte Bryster. Ungerne var i ét Rend efter de sidste Ingredienser, nede ved Udgangen til Gaden maatte de klemme sig forbi to Sutter, som stod og skuttede sig i Kulden. Der var noget mistænkeligt ved dem. „Der staar to dernede, men de er ikke rigtige!“ kom Karl op og meldte. „De ligner dem fra Kasino.“

„Stik over til Gamle Frandsen og sig det,“ sagde Pelle.

Men den gamle svarede blot: „Gudskelov, saa er han da inte ta'et endnu.“

Ovre hos Olsens var Datteren Elvira kommet hjem; der var ikke rullet ned, og hun stod henne ved Vinduet med sin mægtige Hat med Blomsterne og lod sig beundre. Marie kom løbende ind. „Har du set hvor fin hun er, Pelle?“ sagde hun betaget. „Og alt det faar hun for ingenting af Herrerne — blot fordi de synes hun er nydelig. Men om Aftenen maler hun bare Kinderne.“

Børnene gik og drev ude paa Gangen og ventede paa at Pelle skulde blive færdig; de vilde ikke holde Jul uden ham. Men nu havde han ogsaa Fyraften; han smed en Trøje paa, pakkede Arbejdet ind og løb.

Ude paa Platformen stansede han et Øjeblik. Han kunde se Lysskæret fra Byen flimre op mod den dybe stjærnesaaede Himmel, Natten var saa højtidsfuld smuk. Under ham hang Træværket forladt og sukkede i Frosten; alle Døre vare lukkede for at holde Kulden ude og Glæden inde. „Højt fra Træets grønne Top —“ lød det et Steds fra, Lyskæret faldt ud og brød sig Vej paa Kryds og tværs mellem Bjælkeværket. Pludselig drønede det tungt i det — Ligkusken kom ravende hjem med en Skinke under hver Arm. Saa blev alt roligt, saa roligt som ellers aldrig i *Arken*, hvor noget bestandig gav sig og klagede, Nat og Dag. Et Barn kom stille ud og vendte

et Par spørgende Øjne opad for at spejde efter Julestjærnen! — Hos Madam Frandsen var der Lys. Hun havde hængt et hvidt Stykke for Vinduet i Aften og trukket det stramt til; Lampen stod tæt op ad Gardinet, saa den der færdedes derinde ikke kunde kaste Skygge paa det.

Det gamle Skind! tænkte Pelle mens han løb — hun kunde vist spare sig Ulejligheden. Da han havde afleveret Arbejdet, løb han over i Holbergsgade for at ønske Ellen glædelig Jul.

Der var dækket festligt inde hos ham, da han kom hjem: Svinekarbonade og Risengrød og Juleøl. Marie var rød i Kinderne af Stolthed over sit Værk; hun sad og nødte de andre men spiste næsten ikke noget selv.

„Saa god Mad skulde du lave hver Dag, Tøs!“ sagde Karl og huggede i sig. „Du kunde skam godt staa i Kongens Køkken.“

„Hvorfor spiser du ikke af den dejlige Mad?“ spurgte Pelle.

„Aa nej, jeg kan ikke!“ svarede hun og tog sig til Kinderne; hendes Øjne straalede mod ham.

De lo og sludrede og drak Skaal i Juleøllet. Karl stak de ny Brandere og Gadens sidste Refræn ud; han sankede det op paa sin Farten i Byen. Peter sad og saá urokkelig fra den ene til den anden. Han lo aldrig, men ind imellem kom han med en tør Bemærkning, som viste at han morede sig. De kiggede jævnlig over efter Gamle Frandsens Vindu — det var en Skam hun ikke vilde være med!

Der var fem Lys derovre nu — de sad nok paa et lille Juletræ i en Urtepotte. De rørte sig som fjærne Stjærner gennem det hvide Stykke, og Madam Frandsens Stemme lød tynd og sprukken: Glade Jul, dejlige Jul! Pelle aabnede Vinduet og lyttede; det undrede ham at den gamle Sjæl kunde være saa glad.

Pludselig lød en advarende Stemme op nede fra: „Madam Frandsen, der kommer Fremmede!“

Omkring paa Svalerne fløj Døre og Vinduer op,

Skikkelser styrtede ud med Mad i Haanden og lænede sig udover. „Hvem vover at forstyrre Julefreden?“ spurgte en dyb Stemme truende.

„Lovens Haandhævere,“ svaredes der nede fra Mørket. „Forhold jer rolige her — i Øvrighedens Navn!“

Ovre paa Madam Frandsens Side skimtedes to Skikkelser der løb lydløst opad paa alle fire. Deroppe skete der ikke noget, de havde nok tabt Hovedet. „Ferdinand, Ferdinand!“ skingrede en Pigestemme vildt — „nu er de over dig!“

Døren fløj op i det samme, Ferdinand stod i et Spring paa Platformen. Han slyngede en Stol ned mod Forfølgerne og ruskede rasende i Løbetovet for at feje dem af Trappen. Saa greb han i Tagrenden og svang sig op. „Farvel Mor!“ raabte han deroppe fra; hans Spring lød i Mørket. „Farvel Mor — og glædelig Jul!“ Raabet steg hult som et sygt Dyrs Brølen langt ude i Natten, og man hørte Betjentenes snublende Jagt over Tagene. Saa blev alt stille.

De kom tilbage med uforrettet Sag. „Naa De fik ham ikke!“ raabte Olsen hoverende nede fra sit Vindu.

„Nej, tror I vi vil ligge der og brække Halsen for hans Skyld?“ svarede Betjentene og kravlede ned. „Er der ingen der gi'r en Julebajer?“ Da der ikke kom noget Svar, gik de.

Gamle Frandsen gik ind til sig selv og lukkede for sig; hun var træt og kummerfuld og vilde i Seng. Men lidt efter kom hun sjokkende om paa den lange Gang. „Pelle,“ hviskede hun — „han ligger derinde! Mens de kravlede rundt paa Tagene, har han lige saa stille listet sig ned over Loftet og lagt sig i min Seng. Herregud, han har ikke lagt i en Seng i fire Maaneder — han snorksov saamænd allerede.“ Saa listede hun af igen.

Naa, det var en slem Afbrydelse! Ingen havde Lyst til at begynde igen andre end Karl; og ham regnede Marie ikke, for han var altid sulten. Saa tog hun af Bordet, og snakkede mens hun gik ud

og ind; hun kunde ikke lide at se Pelle saa alvorlig.

„Men Hemmeligheden!“ raabte hun pludselig forfærdet, Drengene løb ind til hende. De kom igen, Drengene tæt ved Siden af hinanden, og Marie bag dem med noget under Forklædet. De to Knægte kastede sig over Pelle og holdt ham for Øjnene, mens Marie stak ham noget i Munden. „Gæt,“ raabte de — „gæt!“ Det var en Porcelæns Pibe med grøn Silkekvast og en Tikroneseddel afbildet paa Pibehovedet — Ellens Julegave til ham. Børnene havde føjet en Kardus Tobak til. „Nu kan du rigtig ryge,“ sagde Marie og klemte hans Mund sammen om Pibespidsen — „du er jo saa klog i Forvejen.“

Børnene havde bedt Fremmede til Juletræet: Sypigen, den gamle Natvægter nede fra det indvendige, Fabrikspigen med sin lille Dreng — alle dem der sad og holdt Jul alene; de vidste ikke selv hvor mange! Hanne og hendes Mor var ogsaa bedt men gik tidlig i Seng, de var ikke i Humør til Selskabelighed. Nu kom de drattende den ene efter den anden med oprømte Ansigter, Marie slukkede Lampen for dem og gik ind for at tænde Juletræet.

De sad tavse og ventede, Skæret fra Kakkelovnen flakkede lunefuldt om i Stuen, belyste et Ansigt med sænkede Øjenlaag og spændte Træk, og sprang væk med et lille Smæld. Fabrikspigens Dreng var den eneste der snakkede; han havde søgt Tilflugt paa Pelles Knæ og var helt tryg ved Mørket; Barnestemmen lød forunderlig lys ud i det. „Nu skal Povl tie pænt stille,“ gentog Moderen formanende.

„Maa Povl ikke godt snakke?“ spurgte Drengen og følte efter Pelles Ansigt,

„Jo i Aften maa Povl alt hvad han vil,“ svarede Pelle. Saa pludrede Drengen videre og sparkede efter Mørket med de smaa Ben.

„Nu maa I komme!“ raabte Marie og slog Døren op ud til Gangen. Inde i Børnenes Stue var der ryddet ud, Juletræet stod midt paa Gulvet og straalede. Nej hvor var det prægtigt — og stort! nu

kunde Øjnene faa sig spærret op. Lysene tindrede i dem — og i Ruderne, i det gamle Mahonispejl og Skillingsbilledernes Glas — saa man pludselig færdedes blandt Myriader af Stjærner og glemte al sin Forhutlethed. Det var som et Ryk bort fra alle Sorger og Bekymringer, lige ind i Herligheden; og med ét brød en fin klar Stemme ud i Sang, dirrende af Undseelse:

„Velkommen igen Guds Engle smaa
fra høje Himmelsale,
med dejlige Solskinsklæder paa
i Jordens Skyggedale!
Trods klingrende Frost godt Aar I spaa
for Fugl og Sæd i Dvale.

Det lød som en Hilsen fra Sky, de lukkede Øjnene og vandrede rundt med hinanden i Hænderne. Saa gik Sypigen rødmende i Staa. „I synger jo ikke med,“ udbrød hun.

„Nu vil vi ha'e en Salme vi alle kender,“ sagde Pelle.

„Højt fra Træets grønne Top —!“ foreslog Karl.

Ja saa sang man den. Den faldt udmærket til Anledningen — om det saa var Navnet Peter passede det! Og helt morsomt var det med alle de Gaver, der kom opmarsjerende i Visen; hver eneste én var der tænkt paa! Det med Pengepungen til Slut var ogsaa altfor sandt, og der kunde været meget mer endnu at drøfte ved den Sang. Men pludselig satte Drengene Rundkredsen i Gang; de trampede som et Par Soldater, og det hele hvirvlede af Sted i vild fejende Fart, en sand Heksedans:

„Hej dikke dom,
min Mand faldt om!
Det var Lille Juleaften.
Jeg tog en Stok
og hjalp ham op!
Det var lille Juleaften.

Som alt det Lys hedede og gik til Hovedet. Døren maatte staa aaben ud til Gangen.

Derude stod Loftets Beboere og lyttede og strakte

Hals. „Kom bare ind!“ raabte Drengene. „Her er Plads nok, naar vi gaar i to Rækker.“ Saa travede man igen rundt og sang Julesalmer; hvergang det gik i Staa, kom en eller anden i Tanke om en Salme, som det var Synd ikke var kommet med. Dørene lige overfor stod ogsaa aabne, den gamle Kludesamler sad for Enden af sit Bord og sang paa egen Haand. Han havde et Rugbrød og en Tallerken Fedt foran sig, mellem hver Salme tog han sig en Humpel. Inden for den anden Dør sad tre Kularbejdere og spillede Seksogtres om Snaps og Øl. De havde Ansigterne inde ved Juletræet, og sang med mens de spillede; nu og da stoppede de op midt i Linjen for at melde eller raabe: Stukket! Pludselig smed de Kortene og kom ind. „Vi vil ikke sidde og se paa at I andre arbejder,“ sagde de og traadte ind i Kredsen.

Man blev træt af at gaa rundt og synge tilsidst og fik skrabet Sæder sammen fra de andre Rum. De maatte pakke sig tæt sammen, helt ind under det skraa Tag og oppe i Vindueskarmen; rundt om Juletræet var der en fri Kreds. De sad og pludrede, sammensunkne i forkrøblede Stillinger, som var det den eneste Maade deres Legemer rigtig kunde finde Hvile; Armene hang slapt ned mellem Knæerne. Men Ansigterne var bestandig opstemte, Osen fra Lysene og de spruttende Grangrene lagde sig blaa om dem og fik dem til at gløde fyldigt frem. Den brændte Harpiks gav Røgtaagen en mystisk, henførende Duft, og de stemte Ansigter lignede nynnende Sjæle, der svævede i Skyerne hver over sit forpinte Legeme.

Pelle sad og betragtede dem saa Hjærtet blødte i ham — det var *hans* Andagt. Ak fattig Fugl kommer hinkende, kommer linkende — hvad oplevede de nu af stort som gav dem Bod for alle Savn? Lidt Lys blot! — og de saá ud som skulde de kaste sig ind i det og omkomme. Han kendte hvers Skæbne nu, bedre end de selv; naar de kom i Nærheden af Lyset, brændte de sig altid lige som Natsværmere, saa forkomne var de!

„Det er forresten en underlig Opfindelse naar man tænker sig om," sagde en af Jordarbejderne og nikkede mod Juletræet. „Men kønt er det. Gud ved hvad det egenlig skal forestille?"

„Det skal forestille at nu gaar Aaret opad mod Lyset," sagde den gamle Vægter.

„Nej det skal forestille Hyrdernes Glæde over Jesusbarnets Fødsel," sagde Kludesamleren og kom frem i Døren. „Hyrderne var Fattigfolk lige som vi — der levede i Skyggen. Derfor blev de saa glade over ham der kom med Lyset."

„Naa, saa forskrækkeligt meget Lys synes jeg ikke man har belemret os med! Ja Juletræet her, det er sku storartet — det skal Børnene ha'e Tak for! Men det kan man ikke saadan ha'e brændende til Hverdagsbrug — og Solen ser du, den har Velhaverne lagt Beslag paa."

„Ja det har du Ret i, Jakob!" sagde Pelle som gik og tog Hjærter ned til Børnene, der fordelte Godterne. „I faar Ret alle tre — grinagtig nok! Juletræet skal baade minde os om Kristi Fødsel og om Aaret som gaar opad mod Lyset — for det er jo et og det samme. Og saa skal det paaminde os om at faa vor Del i Tingen; Kristus blev nok nærmest født for at paaminde de Fattige om deres Ret han! For Gud Herren er ikke den Slags Mand, som giver vidtløftige Anvisninger paa hvordan man skal gaa frem; han ruller sin Sol rundt om Jorden hver Dag, og saa faar enhver selv se til at anbringe sig i Solskinnet. Det er lige som med Krokonen derhjemme, som sagde til de Rejsende: Hvad ønsker De at spise? De kan faa And, Kylling, Flæskesteg — alt hvad De selv bringer med Dem!"

„Det var Fanden til Forklaring den," sagde de og lo. „Ja saa er det ingen Kunst at indbyde én paa Herligheder — naar man selv skal skaffe sig dem! Du skulde være Præst du."

„Han skulde snarere være Fandens Advokat," sagde den gamle Kludesamler. „For Kristendom er der ikke meget af i det han siger."

„Du sagde jo selv at Kristus kom med Lyset til de Fattige," svarede Pelle. „Og han har selv forklaret godt nok, at det han vilde var, at gøre de blinde seende, vække dem der var døve og døde, og give de ringeagtede og forsmaaede Anseelse igen. Saa det maa vel staa til Troende."

„Blinde se, halte gaa, spedalske renses, døve høre, døde staa op, og Evangelium prædikes for de Fattige," sagde Kludesamleren irettesættende. „Du forvansker Skriften, Pelle!"

„Jeg tror nu ikke, det var nogle faa Vanskabninger han tænkte paa — nej det var alle os i Elendigheden! og Skavankerne passer godt nok paa os. Saadan forstod Prædikant Sort det ogsaa, og han var dog en from Guds Mand. Han gik og ventede paa Tusendaarsriget for de Fattige, og mente at Kristus var paa Jorden for at forberede dets Komme."

Kvinderne sad fortabte og hørte efter med aaben Mund; de trak knap Vejret, Povl var faldet i Søvn paa Moderens Skød.

„Saa han skulde have gaaet og tænkt paa os stakkels Lus saa langt frem i Tiden!" udbrød Mændene og saá til hinanden. „Men hvorfor har vi saa ikke faaet det lidt menneskeligt for længe siden da?"

„Ja det forstaar jeg heller ikke," svarede Pelle nølende. „Vi skulde kanske forsøge os frem til det rette — det tager jo Tid."

„Jamen hæ —! Naar han ikke vilde *give* os ordenlige Kaar saa —! Tage selv behøver man ingen Kristus til."

Der var noget her Pelle heller ikke kunde klare, skønt det laa i ham som en levende Overbevisning. Man maatte selv erhværve sig sit — det var saa lysende klar en Ting, at han ikke begreb de var blinde for den; men hvorfor man maatte det, kunde han alligevel ikke forklare dem — alt det han brød sin Hjærne. „Men jeg kan fortælle jer en Historie," sagde han.

„Saa skal det være en med Spænd i!" udbrød

Karl, han kedede sig. „Det var meget bedre om Vinslev var her, han kan da hitte paa.“

„Aa ti du stille Knægt!“ sagde Marie vredt. „Pelle holder rigtige Taler — for hele Forsamlinger!“ sagde hun højtideligt nikkende til de andre. „Hvad hedder den?“

„Tudeper.“

„Ah, det er en med Per — saa er det et Æventyr. Hvad handler den om?“

„Det faar du jo at vide naar du hører den, mit Barn!“ sagde den gamle Vægter.

„Jamen saa kan man ikke glæde sig til, naar det rigtige kommer. Er det om én der drager ud i Verden?“

Handler om — Pelle betænkte sig lidt. „Den handler om Kristi Fødsel,“ svarede han raskt og blev rød i Hovedet over sin egen Dristighed. Men de andre saá skuffede ud, og satte sig til at stirre ned i Gulvet som om de var i Kirke.

Saa fortalte Pelle Historien om Tudeper, der fødtes i Sorg og Elendighed og voksede op til at blive stor og stærk og alles Hund. Den ynkeligste Ynk var det at høre om denne sværlemmede Tamp, der var saa fuld af Rædsel, at han blev vaad blot en Tøs tjattede lidt til ham — og ikke vidste anden Udvej af sin Kvide end Strikken. Hvilken Skam var det ikke, at han tjente sin Føde selv og dog var paa Sognet; ret som om der blev vist ham en Velgærning ved at sætte ham ud — naar han dog med sin Arbejdsvillighed kunde kommet an hvor som helst! Og helt uudholdeligt blev det, da han voksede til og fremdeles lod sig misbruge og hundse med af alle og enhver. Men saa pludselig sprængte han Fortryllelsen, slog sine Plageaander ned, og sprang frem i Dagen som den kækkeste af alle.

De aandede dybt ud efter det, Marie klappede i Hænderne. „Det var jo alligevel et Æventyr!“ raabte hun. Karl kastede sig over Peter og gav sig til at dænge ham, skønt den alvorlige Fyr var alt andet end en Tyran.

De snakkede i Munden paa hinanden, hver havde noget at sige om Tudeper. „Det var sku godt gjort,“ sagde Mændene. „Han tævede det hele igennem fra en Ende af — sikken en Krudtka'l! Naa, han havde jo Kræfterne — men alligevel! Men hvorfor Pokker gik han saa længe og fandt sig i alt det?“

„Ja det er jo lidt svært for os at begribe — vi som staar saa fast paa vor Ret,“ svarede Pelle leende.

„Tak, du er forresten god — den var godt langet ud!“ udbrød Glade Jakob. „Men har du Brug for en Næve, saa er min her!“ Han slog sin Haand i Pelles.

Lysene var forlængst brændt ned, de mærkede det ikke. Deres Øjne hang ved Pelle nu, søgende, med en egen Glans der kom og gik i lys Spørgen. Og pludselig faldt de over ham med Spørgsmaal! Der var nok at spørge om, en hel Verden fuld af Herligheder paastod han var deres, og nu skyndte de sig at tage den i Besiddelse. Selv den gamle Kludesamler lod sig rive med; det var altfor lokkende at tage sig en lille Rus, selv om der kanske kom en Hverdag bagefter.

Pelle stod stærk imellem dem og bekræftede Spørgsmaalene med et sikkert Smil; han vidste at det alt blev deres, selv om det ikke skete lige med det samme. Taalmodighed og Udholdenhed skulde der til, men det vilde de ikke kunne fatte nu. Naar de først havde taget Herlighederne i Besiddelse, vilde de vel vide at slaa et Slag for dem. Tvivl var der ikke i ham, han stod imellem dem som deres fremskudte Ævne, lykkeligt hvilende paa dybe Rødder.

XIII

Der steg en egen Lyd op nede fra *Arkens* Bund, stolprende Jordtrin der drog over Stenbroen i altfor

tungt Fodtøj. Alt Blodet jog Pelle til Hjærtet, han slængte Arbejdet fra sig og var i et Spring omme paa Svalen, vis paa at det bare var en forfængelig Drøm. Men dernede stod Lassefar lyslevende, og stirrede op gennem Træværket som vilde han ikke tro sit gamle Syn. Paa Ryggen havde han en Sæk med Skrammel.

„Halløj!“ raabte Pelle og tog Trapperne i lange Spring „Halløj!“

„Goddag Pøjke,“ sagde Lasse med en Stemme der rystede af Sindsbevægelse, og saá famlende paa Sønnen med sine vippeløse Øjne. „Ja her har du saa Far Lasse — om ellers du vil have'n. Men hvor kom du fra? mig synes du faldt ned fra Himlen.“

Pelle tog Sækken fra Faderen. „Kom nu med op du,“ sagde han — „du kan rolig betro dig til Trappen. Den er solidere end den ser ud til.“

„Saa ligner den jagu Lasse,“ svarede den gamle og trampede bagefter ham; Stropperne paa hans Halvstøvler stak lige ud til Siderne, han lignede i et og alt sig selv. For hver Afsats stansede han og gjorde sine Bemærkninger om Bislagene, Pelle maatte tysse paa ham. „Her snakker man ikke frit op om Tingene, det bliver let opfattet som Kritik,“ sagde han.

„Ja saa? ja man skal lære saa længe man lever. — Nej se, og her staar de og vasker oppe! — en hel Gaard skal det gøre det af for! — Av, ja jeg skal nok lade være at sige noget — og at de boede oven paa hinanden har jeg jo nok vidst. Men ikke kunde man tænke her var saa trangt om Pladsen, at de maa hænge Gaardrummet op uden for Køkkendøren, den ene over den anden. Det er jo som Fuglene der besørger alting paa en Pind! og jagu om det hele ikke braser ned en Dag!“

„Saa her bor du!“ udbrød han og saá sig skuffet om i det skraa Hummer. „Jeg har tidt undredes paa, hvordan du vel havde indrettet dig herovre. Jeg traf en Mand derhjemme for nogle Dage siden, som

sagde at der allerede gik Ord af dig; men paa din Vaaning kan det ikke ses. Naa langt til Himlen har du i det mindste ikke."

Pelle tav. Han var glad ved sin Knast og hele Tilværelsen nu, men Far Lasse blev ved at sætte Haab til ham om borgerlig Fremgang og føle sig beskæmmet. „Du har kanske bildt dig ind jeg boede i et af de kongelige Slotte?" sagde han lidt bittert.

Men Lasse saá inderlig god paa ham og lagde begge Hænder op paa hans Skuldre. „Saa stor og svær du er blevet, Pøjke!" sagde han beundrende. „Ja og her har du mig saa, men jeg kommer ikke for at ligge dig til Byrde. Nej men det blev saa trist efter det med Dues, at jeg tog af Sted uden at varsko dig. Saa kunde jeg ogsaa komme gratis med en Skipper."

„Hvad er det med Dues?" spurgte Pelle. „Da vel ikke noget galt."

„Nej ved du ikke det? Jo han har lagt straffende Haand paa sin Kone, da han opdagede dét med Konsulen. Han var jo blind og gik bestandig og troede godt om hende — lige til han greb dem i Synden. Saa tog han Livet af hende og de Børn han og hun havde sammen, og gik til Øvrigheden og meldte sig. Men den yngste, som enhver kunde se var Konsulens, rørte han ikke. Ak ja, det er en trist Ulykke! Før han meldte sig, kom han op til mig, han trængte vel til en sidste Gang at være hos en, der mente ham det uden Svig. Jeg har kvalt Anna — sagde han saa snart han fik sig sat — det maatte saa være, der er ingen Sorg, der er ingen Sorg! De Børn der er mine, har jeg sørget redeligt for! — Ja ja, han havde sørget for dem Staklen! — Jeg vilde blot bede Farvel med dig du Lasse; nu er mit Liv forspildt, saa lykkelig jeg kunde været i min Nøjsomhed. Men Anna vilde jo til Vejrs; og der har jeg gaaet og taget min Fremgang af hendes Skændsel — uden at vide af det. Jeg vilde jo ikke andet end Fattigmands ringe Lykke — en god Kone og

nogle Børn — og nu skal jeg i Slaveriet. Gudskelov Anna ikke oplever det! Hun var finere i det end vi andre, og maatte bedrage for at naa frem. — Saadan sad han og snakkede som en død, uden én saa meget som kunde mærke Følelse i ham. Og jeg turde ikke lade ham se, hvor syg i Sindet jeg var; han havde det jo bedst, saalænge Samvittigheden sov. — Dine Øjne løber i Vand Lasse — sagde han stille — du skulde bade dem med noget; Urin skal være godt! — Ja jeg skal love for de løb i Vand, herregud ja. Saa rejste han sig. Du har heller ikke meget at leve for længer du Lasse — sagde han og tog mig i Haanden — du bliver gammel nu! Men hils Pelle — han naar kanske frem!“

Pelle sad og lyttede trist i Sind til den tunge Beretning, men ved disse Ord kom han til at ryste. Han havde tidt nok hørt Klangen af denne Forventning til *hans* Lykke og glædet sig ved den; den var jo kun et Ekko af Fortrøstningen i ham selv. Men nu lagde det sig over ham som en Byrde. Det var altid de segnende, der klamrede sig til hans Lykke; idet de sank, skød de deres Haab over paa ham. Det var en trist Maade Lykken havde at varsle paa; en forfærdelig tung Velsignelse lyste denne Dødsdømte over ham og hans Fremgang, idet han traadte op paa Skafottet. Han sad og stirrede ned uden et Livstegn, med rugende Udtryk; hans Sjæl frøs under en Anelse om overmenneskelige Byrder, og kastede et pludseligt Lys fremefter for ham: Aldrig kunde der være Tale om nogen Lykke for ham alene — det Æventyr var dødt! Han var hægtet til alle de andre og skulde staa fælles Lykke og fælles Skade med dem; derfor gav de forulykkede ham deres Velsignelse! Inde i sit Sind følte han Dues tunge Vandring, som var det ham selv der bar paa det forfærdelige. Og skøn Anna, som maatte stræbe bort over sine egne og træde dem i Støvet! — aldrig mer kunde han rive sig løs og blive helt glad som før! Han havde mødt megen Elendighed allerede, og var kommet til at hade dens Aarsag; men

her slog Hadet ikke til. Dette var selve *den Store Sorg!*

„Ak ja,“ sukkede Lasse — „godt var det, at Bror Kalle ikke kom til at opleve alt det. Han sled sig op for sine Børn, og nu ligger han i Fattigjord til Tak. Albinus der farter om i Udlandet som Gøgler, var den eneste der havde Tanke for den Ting; men Pengene kom for sent, skønt han skikkede dem paa Telegraf. Har du nu hørt Mage til Tusendkunstner — at skikke Penge fra Engeland til Bornholm gennem en Telegraftraad; det er ligegodt fan til Akrobat! Naa, Bror Kalle kunde jo ogsaa et og andet Taskenspilleri, saa han har det ikke efter fremmede. Alfred lod slet ikke høre fra sig ved Jordefærden; han hører nu til de Fine og har afbrudt al Forbindelse med sin fattige Slægt. Man har valgt ham ind i forskellige Byhværv, og han er en ren Blodhund mod de Fattige — Frænde er jo Frænde værst. Men de Fine er nok ogsaa svært saa glade for ham.“

Pelle hørte kun lige den gamles Tale som et enstonigt Dryp. Due, Due! det godmodigste bedste Menneske han kendte — han som værgede Annas uægte Barn mod dets egen Mor, og holdt af det som af sine egne fordi det var værgeløst og trængte til det — han vandrede nu hen for at lægge sit Hoved paa Skafottet! Saa dyrt købte han sit Ønske om at faa et Par Heste og blive Vognmand. Heste og Vogne havde han taget paa Kredit og selv klaret Renter og Afdrag — Konsulen havde blot sagt god for ham. Og for den lille Opnaaelse vandrede han nu Forsmædelsens Vej! Skridtene blev ved at give Genlyd i Pelles Sind; han fattede ikke hvorledes han skulde bære det, og længtes efter sin tidligere Sløvhed.

Lasse snakkede sig hen over det, for ham var det Skæbne — tung og trist men som ikke kunde være anderledes. Gensynet havde ogsaa løsnet saa meget i ham, han var oprømt, alt hvad han saá var morsomt. Som man dog kunde finde paa at stuve Mennesker sammen herovre — som Sild i en Tønde!

Og hjemme paa Bornholm laa der store Strækninger, hvor ikke et Menneske holdt til. Vinduet var han ikke dristig ved at nærme sig, han holdt sig forsigtigt et Stykke inde i Stuen og kiggede ud over Tagene. Det var ligegodt tosset! man kunde lige saa godt give sig til at tælle Aksene i en Kornmark som Husene her.

Pelle kaldte paa Marie som beskedent holdt sig inde hos sig selv. „Det er min Plejemor,“ sagde han og tog hende om Skulderen „— og det er saa Far Lasse, som du allerede siger du holder af. Kan du skaffe os nogen Frokost?“ Han gav hende Penge.

„Hun er vakker hun,“ sagde Lasse og gravede i sin Sæk — „hun skal ha en Skænk! — Her har du et rødt Æble,“ sagde han da hun kom tilbage — „spis det, saa bliver du min Kærest.“ Marie smilede alvorligt og saá paa Pelle.

De laante Marskandiserskens Trækkevogn og kørte ned til Pæreskipperen efter Lasses Sager. Det meste havde han solgt for ikke at drage ud i Verden med for stor Oppakning; men en Seng med Sengeklæder og lidt andet havde han dog beholdt! „Saa har jeg jo Hilsener fra Sort og Marie Nielsen!“ sagde han.

Pelle blev rød. „Jeg skylder hende et Par Ord men har helt glemt det herovre; mit Portræt har jeg ogsaa halvvejs lovet hende. Nu faar jeg se at faa det til en Side.“

„Ja gør det,“ sagde Lasse. „Jeg ved ikke hvor nær I har staaet hinanden, men hun var en god Kvinde. Og de der sidder tilbage, føler Naget ved at være glemt — husk det!“

Allerede om Eftermiddagen hægede Lasse om sig og børstede sin Hovedbeklædning.

„Hvad nu?“ spurgte Pelle. „Du vil da ikke gaa ud alene?“

„Jeg vil ud og se lidt paa Staden,“ svarede Lasse selvfølgeligt. „Noget Arbejde har jeg i Sinde at søge mig, og kanske gaar jeg hen og titter lidt paa Kon-

gen ogsaa! Du kan bare forklare mig, hvad Retning jeg skal holde."

„Du maa hellere vente, til jeg kan følge med — du kaster dig bare hen."

„Naa gør jeg det?" svarede Lasse stødt. „Jeg fandt dog herhen alene, skulde jeg tro."

„Jeg kan følge med den gamle Mand," sagde Marie.

„Ja følg du med den gamle Mand, saa skal ingen komme og sige, han har mistet Ungdommen," udbrød Lasse skæmtende og tog hende i Haanden. „Vi to skal vist blive gode Venner tror jeg."

Henad Aften kom de igen. „Mennesker er her nok af," sagde Lasse pustende — „men Overflod paa Arbejde lader her ikke til at være. Jeg har spurgt paa baade det ene og det andet, men ingen vilde have mig. Naa det gir sig vel! Ellers kan jeg sætte en Pig i min Kæp og give mig til at samle Gadepapir op lige som de andre Gamlinge; det ved jeg da jeg duer til."

„Men det faar du ikke Lov til," svarede Pelle hæftigt. „Min Far skal ikke gaa og være Gadesamler."

„Ja ja — noget vil jeg have fat i — ellers rejser jeg hjem igen. Jeg vil ikke gaa løs og ledig og se paa at du slider."

„Du kan godt trænge til at hvile dig og have det lidt rart paa dine gamle Dage Far — men det ordner sig nok!"

„Kst, hvile mig! Jeg skulde vel ligge paa Ryggen og lade mig made som et Spædebarn? Jeg tror ikke min Ryg holdt til det, du."

De havde faaet Lasses Seng stillet op med Fodenden ind under Skraataget; der var lige Plads til den. Pelle var helt barnestemt da han gik i Seng; det var snart mange Aar siden han havde sovet i Rum sammen med Faderen. Men om Natten led han af onde Drømme, Dues forfærdelige Skæbne forfulgte ham i Søvne. Hans stærke godmodige Skikkelse blev ved at vandre og vandre i det endeløse

Graa, dybt bøjet, med Hænderne lænkede paa Ryggen, en tung Jærnlænke om Halsen, og Øjnene i Jorden som søgte han selv Afgrunden. Pelle vaagnede ved, at Far Lasse stod over hans Seng og følte ham i Ansigtet lige som da han var Barn.

„Hvad er der Pøjke?“ spurgte den gamle bekymret. „Du er da vel ikke syg?“

XIV

Lasse holdt ikke af at sidde til Stads, og var ivrigt optaget af at farte om og søge Arbejde. Naar han talte med Pelle, holdt han gode Miner til slet Spil og saa fortrøstningsfuld ud; men Storstaden havde allerede skuffet ham. Han begreb ikke dette Virvar, og følte sig for gammel til at give sig i Kast med det og faa fat i Meningen — kanske var der heller ingen! Det saa nærmest ud som enhver rendte og gjorde Jagt efter sin egen Næsetip, uden at kere sig Spor om alle andre. Man hilste ikke engang naar man mødte Mennesker paa Gaden — Lasse begreb ikke det hele. „Jeg skulde blevet derhjemme,“ tænkte han tidt.

Og Pelle var der jo det ved at — — naa ja at han var oppe i alt sit eget altsaa! det var jo bare noget at rose en Mand for. Han løb til Møder og agiterede og havde travlt, Tankerne var i det bestandig, der var ikke rigtig Plads for en troskyldig Sludder saadan som i gamle Dage. Forlovet var han ogsaa blevet, og hvad Vækkelsen ikke tog, det tog Kæresten. Som den Knægt var vokset og havde forandret sig, legemligt og i sit Væsen! Lasse havde en Fornemmelse, som om han ikke naaede ham længer end til Bukselinningen. Svært alvorlig var han blevet og helt mandig; han saa ud som havde han allerede taget Tøjlerne over et eller andet; man skulde ikke se paa ham, at han var en simpel Skomagersvend.

Der var Ansvar i Pøjken — kanske lidt for meget igen!

Marie fulgte ham gærne omkring, de var blevet gode Venner og havde nok at snakke om. Hun tog ham hen til Berlingerens Gaard; om Udhængstavlen var der fuldt af Arbejdssøgende, de fyldte Porten og stod i en lang Stime ned ad Gaden.

„Her kommer vi aldrig til,“ sagde Lasse mismodig, men Marie albuede dem frem; naar Folk gjorde Vrøvl, skældte hun ud. Lasse var helt forfærdet over den Mund Barnet kunde bruge; men det hjalp vældigt.

Marie læste Beskæftigelserne op, og Lasse gjorde højlydt sine Bemærkninger om hver af dem.

„Gaardmand — ja jeg har jo været det én Gang; men det gik skidt, saa det er vist ingen Anbefaling. Ellers har netop det været mit Livs Drøm om jeg saa tør sige — det er det herligste Virke Gud har skænket Mennesket!“ De omstaaende lo. Lasse saá uforstaaende paa dem, saa lo han med og slog overgivent med Hovedet. Han var med paa den værste.

„Hvad var det du sagde? Herskabskusk! Ja køre et Par Heste kan jeg vel, men jeg er vist ikke fin nok til Herskaberne — jeg er bange Næsen drypper!“ Han saá sig vigtigt om, som et Barn der bliver lagt Mærke til. „Men Bydreng — den var ikke uæffen, lad os notere os den. Det er ingen stor Kunst at være alles Hund! Portner — ja fy Fan! det er jo bare at sidde og titte arrigt ud af et Kældervindu. Dèr maa vi hen og friste paa.“

De indprentede sig Adresserne til de kunde dem udenad, og trængte sig ud gennem Mængden. „Pokker til gammel grinagtig Fyr,“ sagde Folk og saá leende efter dem. — Lasse var helt kry. De gik fra Sted til Sted, men ingen havde Brug for ham. Folk smilede blot ad den gamle skrøbelige Skikkelse i de bredsnudede Støvler.

„De ler ad mig,“ sagde Lasse nedslaaet — „kan-

ske fordi jeg ser noget bondsk ud. Men det maatte vel kunne overvindes."

„Det er nok mere, fordi du er saa gammel og vil ha'e Arbejde," sagde Marie.

„Tro det skulde være derfor? Jeg er dog først lige naaet de syv Gange ti; og baade paa fædre og mødre Side er vi blevet nær de halvfems. Ja saa? Men kunde jeg bare faa Lov at komme an, skulde de vel faa at se at der er Slag i Gamle Lasse endnu! mangen ung Fyr skulde kanske sætte sig paa Enden af lutter Forundring. Men hvad er det for et Folkefærd, som staar saadan og hænger saa trist med Hænderne i Lommen?"

„Det er jo de Arbejdsløse. Her er skidt med Arbejde, og de siger det bliver værre endnu."

„Og alle de som sloges om at komme til Avistavlen — var det ogsaa ledige Hænder?"

Marie nikkede.

„Men saa er det jo værre her end hjemme; der havde man dog altid Stenhuggeriet om ikke andet. — Og jeg som troede den gode Tid var ved at tage sin Begyndelse herovre."

„Pelle siger at den skal nok komme," sagde Marie fortrøstningsfuld.

„Ja Pelle — han har godt ved at snakke. Han er ung og rask og har Tiden for sig."

Lasse var i daarligt Humør, ingenting huede ham rigtig. For at glæde ham tog Marie ham hen at se paa Vagtparaden, det livede ham lidt op igen.

„Det er ligegodt nogle flotte Karle," sagde han — „hu ha som de fører sig! de er fine i Tøjet, men de ved det ogsaa selv. — Ja Kongens Krigskarl blev jeg jo aldrig. Jeg fremstillede mig til Optagelse, fordi jeg var ung og havde Mod paa noget; jeg var et rask Stykke Mandfolk dengang du! Men de vilde ikke have mig, min Krop duede ikke sagde de; jeg havde jo slidt vel meget som Barn. Det er nu noget de har sat sig i Hovedet, at man skal være saadan og saadan skabt — for at tækkes de fine

Fruer vel. Ellers kunde jeg vel nok værge mit Land, jeg ogsaa."

Nede ved Børsgraven var Stenbroen brudt op; et Hold Jordarbejdere var i Færd med at grave ud til Rørledninger. Lasse blev helt livlig og skyndte sig derhen.

„Dette var lige noget for mig," sagde han og stod og faldt i Drømme over Arbejdet; hvergang Arbejderne svang Hakken, gjorde hans gamle Hoved Bevægelsen med. Han rykkede nærmere og nærmere. „Hør du," sagde han til en af Arbejderne som pustede ud — „mon ikke man kunde faa fat her?"

Manden gloede længe paa ham. „Faa fat her?" raabte han saa, mere henvendt til sine Kammerater end til Lasse, „— ja det kunde du vist li' hva'? Her kommer I Udlændinge rendende fra Fyn og Middelfart og vil ta'e Brødet fra os Indfødte. Skrub du a hjem med dig, din jyske Rad!" Han svang leende Hakken over Hovedet.

Lasse trak sig langsomt tilbage. „Han blev sku gal, han!" sagde han mismodigt til Marie.

Om Aftenen skulde Pelle jo saa ud til alle sine Gøremaal, hvad det nu var. Travlt havde han, og alt det han virkede, blev Tilstanden ved at være lige daarlig. Det var nok ikke saadan at stemme op for Elendighedens Bæk!

„Men gaa du bare og tag Vare paa dit eget," sagde Lasse. „Jeg sidder saa og snakker lidt med Børnene — og saa gaar jeg i Seng. Jeg ved ikke — min Krop bliver gladere og gladere for Sengen, skønt jeg aldrig har haft Ord for at være doven. Det maa være Graven der minder. Og taale at gaa ledig kan jeg ikke, jeg er helt syg i Kroppen af det."

Lasse plejede ellers ikke at snakke om Graven, men nu havde han sat noget af sin Fortrøstning til. „Byen er ogsaa saa stor og forstyrret," sagde han til Børnene. „Det Gran der er til Rest af én bliver borte mellem Hænderne paa én herinde."

Han kunde meget bedre betro sig til dem om sine

Bekymringer. Pelle var blevet saa stor og alvorlig at der ligefrem stod Respekt af ham. Man følte ingen rigtig Lyst til at ulejlige ham med sine Smaatterier.

Men hos Børnene fandt han Tonen uden videre, de sloges med Smaakravl lige som han selv og kunde fatte alle hans Genvordigheder. De gav ham gode praktiske Raad, og som Vederlag talte han Gammelmands Visdom til dem.

„Jeg ved ikke hvordan det er,“ sagde han, „men Storstaden gør mig songled og smaatosset i Hovedet. Bare det, at ingen kender mig og ser til den Side, hvor jeg gaar, tager Modet af Knæerne paa mig. Hjemme var der dog én og anden, som vendte Hovedet og sagde til sig selv: Se der gaar Gamle Lasse, nu skal han ned paa Havnen og hugge Sten; svært saa godt han holder ud! Der var ogsaa dem som nikkede til mig, og selv kendte jeg jo hverandet Menneske. Her løber det hele surr! jeg begriber ikke, hvor du Karl kan finde nogen Fortjeneste her?“

„Aa det er nemt nok!“ svarede Drengen. „Klokken seks om Morgenen skynder jeg mig til Grønttorvet; der er altid noget at bringe hjem for de Smaahandlende som jo ikke har Raad til at holde Ka'l. Naar Grønttorvet er forbi, bringer jeg Blomster i Byen for Gartnerne; men det er meget usikkert, for der faar jeg ikke andet end Drikkepengene. Ellers render jeg saadan rundt, hvor jeg kan tænke mig der er noget — ud paa Østerbro og paa Frederiksberg! Og jeg har ogsaa et Par faste Steder, hvor jeg er en Time hver Eftermiddag og bringer Varer ud. Der er altid noget, bare man farter dygtigt omkring.“

„Og det kan blive til en nogenlunde Fortjeneste hver Dag?“ sagde Lasse forundret. „Det ser mig noget utrygt ud. Du kan dog aldrig vide om Morgenen, om du har tjent noget inden Aften.“

„Han er saamænd meget flink,“ sagde Marie aner-

kendende. „Naar det er ordenlige Tider, kan han holde jævnt en Krone om Dagen.“

Og det kunde blive en jævn Fortjeneste til med? Nej det begreb Lasse ikke.

„Sommetider bli'r det ogsaa helt hen ad Aften inden jeg tjener noget — men saa maa man se at lave den i en Fart. Der er altid noget, bare man kan finde det!“

„Om jeg tog og fulgte med dig da,“ sagde Lasse tankefuld.

„Det kan du ikke, for jeg løber hele Tiden. Saa kunde du meget bedre putte en Arm.“

„Putte en Arm?“ spurgte Lasse forundret.

„Ja putte den ene Arm inden for Trøjen og gaa op til Folk og be' om. Det var ikke saa vanskeligt — du ligner en Invalid.“

„Ja saa, gør jeg det mon?“ sagde Lasse og missede med Øjnene — „det kan jeg dog aldrig vide. Men selv om saa var, vil jeg dog ikke gaa og tigge ved Godtfolks Dør. Det fik vist ingen Gamle Lasse til.“

„Saa gaa ud paa Kalkbrænderiet — der søger de Skærveslagere i denne Tid,“ sagde den alvidende Knægt.

„Ja der sagde du noget,“ udbrød Lasse — „saa de har Sten dèr? Ja mit Stenværktøj har jeg taget med, og er der noget jeg længes efter paa denne Jord, saa er det efter at komme til at knagge i en Sten i igen.“

XV

Pelle var en Mand nu; han kunde overse sit eget og lidt til, og veje Forholdene mod hinanden. Græmmelsen over Dues Skæbne havde han skudt til Side og saá igen lyst fremad. Men den sad i hans Sind, dér havde den ædt sig ind til det meget andet, og sad og farvede alting med en varm mørk Farve.

Over hans Pande rugede en mørk Sky som han ikke selv vidste om at sige; men Ellen saá den og strøg med sine bløde Hænder for at faa den væk. Den stod besynderligt til det glatte rødmussede Underansigt, og virkede som en letsindig Trusel paa en lys Foraarsdag.

Han begyndte at føle Tilliden som en bærende Kraft. Ikke blot her i *Arken* forgudede de ham; hans Kammerater saá op til ham; naar der var noget vigtigt for, søgte deres Øjne uvilkaarligt ham. Havde han lidt letsindigt været lige ved at sætte Organisationen over Styr for at komme Meyer til Livs, saa var det fuldt oprettet igen; Foreningen var stærkere nu end den nogensinde havde været, og det var hans Arbejde. Der var da Raad til at rette Ryggen og se lidt paa sit eget.

Han og Ellen længtes hæftigt efter at komme sammen og faa deres eget lille Hjem. Der kunde gøres mange Indvendinger, han var ikke blind for det. Pelle var en dygtig Arbejder, men Lønnen var ikke saaledes, at der kunde stiftes Familie paa den; det var en nøgen Kendsgærning, at selv en flink Arbejder ikke kunde forsørge Kone og Børn ordenligt. Børn regnede han med som en Selvfølge, og den Dag vilde ogsaa komme, da Far Lasse ikke kunde tjene Føden til sig selv længer. Men det laa endnu ude i Fremtiden, og paa den anden Side var det ikke dyrere at leve to end én — naar man fik en god sparsommelig Hustru. Vilde man have lidt Del i Livets Glæde, fik man lukke Øjnene og springe hen over alle Indvendinger, sætte sin Tillid til Undtagelsen endnu en Gang.

„Det bliver jo ogsaa snart bedre,“ sagde Murer Stolpe. „Endnu er det smaat for de fleste Fag, men se selv hvor alt trækker sammen til et stort Slag. Saa giver vi Fremskridtet én bagi og be'r det oppe sig lidt — og saa er Fortjenesten der. Man skal gifte sig mens man er ung; hvad er der at gaa og skele til hinanden efter?“

Madam Stolpe var som altid af hans Mening.

„Vi giftede os og tog Sødmen af hinanden, mens Blodet var ungt endnu. Derfor har vi nu noget at staa imod med,“ sagde hun og saá troskyldigt paa Pelle.

Det blev bestemt, at Bryllupet skulde staa nu i Foraaret. Til Marts fik den yngste Søn Frederik udlært, saa kunde Bryllup og Svendegilde slaaes sammen.

Der stod en lille tom Toværelses Lejlighed ved Kanalen lige over for Børnehuset, den lejede de. Murer Stolpe vilde have de Unge ud paa Nørrebro „blandt ordenlige Mennesker“, men Pelle havde levet sig ind i denne Bydel. En Del Kunder havde han ogsaa herude, som det var godt at have i Ryggen — og Kanalerne var her! For Pelle var de et Kig ud, de virkede befriende paa hans Sind; inde mellem de lukkede Stenmure paa Nørrebro følte han sig altid trykket. Ellen lod ham raade, hun var lige glad hvor de kom til at bo. Med ham kunde hun gærne drage til Verdens Ende og slaa sig ned.

Hun havde sparet sig lidt sammen i sine Pladser, og Pelle havde ogsaa faaet lidt skrabet sammen; han hang godt i og satte alle Fornødenheder endnu en Streg ned. Naar Ellen havde fri, gik de rundt og købte ind til Hjemmet. Mange Ting tog de brugt, fordi det var billigt; men ikke til Soveværelset. Der skulde alt være flunkende nyt.

Det var en dejlig Tid, hvor hver Stund var fuld af sit eget rige Indhold og ikke gav Plads for Spekulationer eller Bekymringer. Ofte kom Ellen rendende op og tog ham midt i Arbejdet; han maatte med hen og se paa et eller andet der kunde faas saa billigt — straks inden det røg. Paa hendes Frisøndage gik de og bragte i Orden i det lille Hjem, og spaserede bagefter Arm i Arm gennem Byen ud til de Gamle.

Pelle havde haft saa travlt med andres og ikke skænket sig selv en Tanke — det gjorde helt godt at hvile ud i sit eget en Gang. Mudderet derude rykkede i fjærn Afstand, han skelnede det lige mens

han trak til Rede; han tænkte ikke mere paa Samfundsspørgsmaal end Fuglene der bygger i Foraarstiden.

En Dag bar saa Pelle sine Sager over i den ny Lejlighed og lagde sig for sidste Gang til Hvile i *Arken*. Her byggede ingen Fremtid, inden for disse Mure søgte kun det havarerede varig Tilflugt, og Pelle skulde videre. Men ud af Pjalterne og alt det forhutlede steg alligevel en Stemme som ikke hørtes andre Steder, et sorgløst Kvidder, en Pludren som af fattige Fugle, der sidder og plukker sig hvor lidt Sol staar paa. Det var med Vemod, han saá tilbage paa den Tid han havde tilbragt her.

Natten før Bryllupet laa han og kastede sig uroligt, noget forfulgte ham i Søvne. Endelig vaagnede han og skelnede en undertrykt Knurren, der kom med lange Mellemrum som om selve *Arken* gav sig under onde Drømme. Til sidst stod han op, tændte Lampen og satte sig til at pudse paa sine Brudestøvler, der endnu stod med Læsterne i for at holde deres smukke Form. Lasse sov endnu, og ude paa den lange Gang var alt Søvn.

Lyden kom igen, stærkere og mere langtrukken; der var noget ved den, som mindede om Stengaarden og satte hans Barndoms Gru op i ham; han sad og svedte over Arbejdet. Pludselig hørte han nogen gaa famlende ude paa Gangen og pusle ved hans Dør; han sprang hen og lukkede op, Spændingen gik som Frysninger igennem ham. Derude stod Hannes Mor og rystede i Morgenkulden.

„Pelle," hviskede hun angst — „nu er det der! Jeg kunde vel ikke faa dig til at springe hen efter Madam Blom i Torvegade? — jeg tør ikke forlade Hanne. Og saa skulde jeg ønske dig til Lykke fra hende."

Han syntes ikke videre om sin Mission men løb dog. Siden sad han og lyttede derover ad, mens han arbejdede saa stille som muligt for ikke at vække Far Lasse. Men saa var det ved den Tid Børnene skulde op; for sidste Gang dunkede han i Væggen

og hørte Maries søvndrukne: Ja—a! Nattestilheden var brudt med det samme, Beboerne tumlede ud, rendte paa bare Fødder til Vasken, og slog med Dørene. „Det er Prinsessen der klager sig!“ sagde de til hinanden. „Hun græder, fordi hun har mistet det man aldrig faar igen mere.“ Saa brast det i et Skrig, og der blev pludselig stille ovre.

Stakkels Hanne! nu fik hun en Mund at forsørge, og hvor var Faderen til den? hun fik haardt at gøre nu!

Lasse gik ikke paa Arbejde den Dag, skønt Bryllupet først skulde staa ud paa Eftermiddagen. Han var højtidelig stemt fra Morgenstunden, og gik og passede paa Pelle at han ikke lagde Ting over Kors og desligeste. Pelle lo hvergang.

„Ja du ler du!“ sagde Lasse. „Men dette er en vigtig Dag — kanske den vigtigste i éns Liv. Saa faar man vel paasé, at ikke den første den bedste Smaating skal slaa det hele i Stykker.“ Han gik og tog Varsel af alting. Solen var han godt tilfreds med, den stod op i en Vandsæk og klarede fra sig op ad Dagen. Det var aldrig heldigt, naar det begyndte altfor straalende.

Marie gik og saá paa Pelle med et Udtryk af indestængt Sorg — som en Mor der sender sit Barn ud og gør sig Umage for at lade glad, syntes han. Ja ja, hun havde i mange Dele taget sig af ham som en Mor, Barn som hun var; de havde taget ham op i deres Rede som en forladt Fugleunge, og med Undren set ham vokse forbi dem. Han havde i Smug hjulpet dem hvor han kunde; men hvad betød det mod den Opsang, det havde været for ham at se de tre forældreløse tage Tingen som den var og selv bygge hele Tilværelsen op af intet. Hvem skulde nu lette dem hen over de vanskelige Steder, uden at de mærkede Haanden? Han fik holde et vaagent Øje med dem.

Marie havde hektisk røde Kinder og skinnende Øjne, da han stod med hendes ru Haand i sin og takkede hende for godt Naboskab. Det brød i hen-

des trange Barm, der var et Genskær af skjult Skønhed over hende. Det var Pelle der havde faaet Blodet til at finde Vej til hendes graa Ansigt; naar han var stærkt fremme i noget, blussede hun i Kinderne, og en Kende af Farven blev hvergang tilbage. Det var som Safterne steg i hende med ved hans Sundhed; og nu stod hun her og søgte at sprænge den forkrøblende Skal og række fagre Ævner frem imod ham, men kunde ikke. Pludselig kastede hun sig om hans Hals. „Pelle, Pelle!" sagde hun og borede sit Ansigt mod hans Bryst. Saa løb hun ind til sig selv.

Lasse og Pelle bar de sidste Sager over i Lejligheden og satte paa Plads; klædte sig saa i stiveste Stads og gik ud til Stolpes. Pelle var for første Gang i sit Liv i høj Hat og saa helt statelig ud. „Du ligner en Storborger," sagde Lasse og kunde ikke se sig mæt paa ham. „Men hvad tror du de siger til Gamle Lasse? Det er dog halvfint Folk, og jeg forstaar ikke at gebærde mig. Var det mon ikke bedre jeg vendte om?"

„Aa ti nu stille med det, du Far," sagde Pelle.

Lasse var uhyre glad ved at skulle med til Bryllupet men havde alligevel mange Betænkeligheder. De sidste Aar havde gjort ham sky for fremmede, han krøb gærne i Krogene. Hans Gildesklæder var ogsaa gaaet til, og Stadsen her var flikket sammen; Skødefrakken havde de lejet for Anledningen, og det hvide Kravetøj var Peters. Han følte sig ikke hjemme i Klæderne og saa ud som en genert Konfirmand.

Ude hos Stolpes stod Huset paa den anden Ende. De Gæster der skulde med i Kirke var allerede komne; de gik inde i Dagligstuen og smaafløjtede, saá ned paa Gaden og kedede sig. Stolpes Skrivebord var forvandlet til Buffet, og Brødrene gik og trak Øl op og nødte gemytligt: „Aa tag nu et lille Stykke Knækbrød til! Man bli'r tør i Halsen af at staa saa længe og sige ingenting."

Inde i den pæne Stue gik Stolpe frem og tilbage

og brummede. Han var i Seler og ventede paa sin Tur til at komme ind i Sovekamret, hvor Ellen og Moderen havde lukket sig inde. Engang imellem aabnedes Døren paa Klem, og Ellens nøgne hvide Arm kom til Syne og smed et Klædningsstykke ind til Faderen. Saa fik Pelle Hjærtebanken.

Henne ved Vinduet stod Madam Stolpes Myrte og var helt plyndret.

Nu kom Stolpe ind og var færdig, Pelle maatte blot knappe Flippen paa for ham. Han gav Lasse Haanden og gik saa hen efter *Arbejderen*. „Her skal De høre hvad der siges om Deres Søn," sagde han og gav sig til at læse: *Vor unge Partifælle Pelle holder i Dag Bryllup med Datter af en af Partiets ældste og veltjente Mænd, Murer Stolpe. Den unge Mand der allerede har gjort et godt Stykke Arbejde for Sagen, blev i Aftes enstemmig udpeget til Formand for sin Organisation. Vi giver det unge Par vore bedste Ønsker med paa Vejen!* Den er oplagt hva'?" Stolpe rakte Bladet til Gæsterne.

„Ja den er sku forresten meget god," sagde de og lod Bladet gaa fra Haand til Haand; Lasse bevægede Læberne som om han løb Notitsen igennem han ogsaa. „Ja det er fans, som de kan faa det stillet op!" sagde han henrykt.

„Men hvad er det med Petersen — vil han gaa af?" spurgte Stolpe.

„Han er jo syg," svarede Pelle. „Jeg var forresten ikke der henne i Aftes, saa jeg ved ingenting." Stolpe saá forbavset paa ham.

Madam Stolpe kom og trak Pelle ind i Sovekamret, hvor Ellen stod som en snehvid Aabenbaring, med langt Slør og Myrtekrans i Haaret. „Egenlig skulde I jo ikke ha'e Lov at se hinanden, men jeg synes nu det er Synd," sagde hun og skubbede dem i hinandens Favn med et kærligt Blik.

Frederik, der havde hængt ud af Vinduet for at kigge efter Køretøjet, kom og dundrede løs paa

Døren. „Vognen er der, Børn!“ brølede han meningsløst højt. „Vognen er der!“

Saa rullede de afsted de Par Skridt hen til St. Hans. Pelle vidste knap af det hele før de sad i Vognen igen, man maatte skubbe ham til, hvad han skulde gøre, han saá kun Ellen. Hun var hans Sol, alt det andet vedkom ham ikke. Ved Alteret havde han taget hendes Haand og holdt den under hele Handlingen.

Frederik var blevet hjemme for at tage mod Bude og Folk med Lykønskninger. Da de kom tilbage, laa han i Vinduet og smed Skruptudser og Troldkællinger ned foran Hestene som en Salut til Brudeparret.

Man drak et Glas Vin med de nygifte og besaá Brudegaverne; Stolpe saá paa Uret — man var altfor tidlig efter det. „I maa gaa jer en Tur Fatter,“ sagde Madam Stolpe — „de første Par Timer kan vi ikke spise.“ Mændene drev saa ud i Ventegodts Have for at slaa en Pot Kegler, mens Kvindfolkene lavede til.

Pelle var helst blevet hjemme hos Ellen men maatte jo med; han og Lasse gik ved Siden af hinanden. Lasse havde ikke ønsket Pelle rigtig til Lykke endnu, han havde gemt paa det til de kom paa Tomandshaand.

„Naa til Lykke og Velsignelse, Pøjke!“ sagde han bevæget og trykkede Pelles Haand. „Nu er du saa en Mand med Hjem og Ansvar. Og husk saa paa at Kvindfolk er lige som Børn; man skal ikke gøre for meget Væsen af dem i alvorlige Sager men sige kort og godt: Saadan skal det være! — det passer dem bedst. Begynder man først at tinge altfor meget med dem, saa ved de ikke hvilken Side de vil slaa sig til. Ellers er de gode nok og nemme at komme fremad med — blot man behandler dem godt. Jeg har altid haft det nemt med det, for de lider den faste Haand. — Dine Svigerforældre kan du være glad for; det er gode Folk, om end de er noget stolte af deres Faglærdom. Og Ellen vil blive dig

en god Kone — forstaar jeg mig paa Kvindfolk. Hun ser paa sit eget og skal nok vide at holde sammen paa Stumperne. Lang i Kropstykket er hun som det gode Tillæg — det vil vist ikke skorte jer paa Børn."

Ude i Traktørstedets Have blev der serveret Svensk Banko, og Lasse fik Humøret op. Han prøvede at slaa et Slag Kegler — det havde han aldrig været med til før, og vovede sig til at sige Morsomheder. „Op med Skærverne Far!" sagde Pelle naar der blev gjort op; den gamle havde tabt.

„Ja Skærver er her ingen Mangel paa," svarede Lasse oprømt — „jeg har hugget adskillige Vognmandslæs i min Tid." Saa lo de andre, og Lasse rettede sig og kom ud af sin Skal. „Det er et prægtig Folkefærd de Københavnere," hviskede han til Pelle. „En flot Haand sidder der paa dem til at give ud, og et vittigt Ord har de rede til hver en Ting."

Inden man vidste et Ord af det, var det ved at blive mørkt; man maatte af Sted hjem!

Hjemme var Bordene dækket og de øvrige Gæster komne; Madam Stolpe gik og var nervøs over at de blev borte. „Nu ta'r vi og dingler lidt paa Benene allesammen," hviskede Stolpe ude i Entréen — „saa skælder Madammen ud! — Naa Mutter, har du varm Mad til os?" spurgte han og tumlede ind i Stuen.

„Aa din Nar, tror du ikke jeg kender dig!" udbrød Madam Stolpe leende. „Næ, min Mand skal man gudskelov ikke gaa og lede op paa Beværtninger."

Pelle søgte straks ud til Ellen i Køkkenet og fik hende med sig; de gik med hinanden i Haanden og besaá de sidst ankomne Gaver; der var en Bordlampe, et Kagefad af Plet og nogle emaljerede Køkkenting. En eller anden havde skænket et lille Svøbelsebarn af Porcelæn men glemt at navngive sig.

Ellen trak ham med ud i Entréen for at omfavne ham, men der stod Morten og tog sit Overtøj af.

Saa flygtede de ud i Køkkenet, men der holdt Kogekonen til; i Sovekamret fandt de endelig en uforstyrret Plet. Ellen lagde Armene om Pelles Hals og saá stum paa ham, borte i Lykke og Længsel. Og Pelle knugede det kære svaje Jomfrulegeme ind til sig og saá hende dybt ind i Øjnene, der blev mørke og skyggefulde som Fløjl og sugede hans Lys til sig. Hjærtet svulmede i ham, han følte sig usigelig lykkelig — rigere end nogen anden paa Jorden — ved den Skat han holdt i sine Arme. I sit stille Sind lovede han at værne og værge hende, og ikke have anden Tanke end den at gøre hende lykkelig.

Inde fra Stuerne lød der utaalmodige Tramp, „Brudeparret, Brudeparret!“ blev der raabt. De skyndte sig ind hver gennem sin Dør, man stod opstillet ved Bordet og ventede paa dem for at tage Plads. „Naa, det er let og se, hvad I to har taget jer for,“ udbrød Stolpe drillende — man behøver sku bare se paa Tøsens Glugger. Sikken et Par Kulgløder!“

Otto Stolpe — Skiferdækkeren — var Mundskænk og aabnede Maaltidet med at byde Akavit om. „En lille Snaps,“ sagde han til hver — „vi maa prøve om der er Fald paa Renden. Ellers bli'r der let Forstoppelse.“

„Naa, bestiller I noget Folkens?“ sagde Stolpe oppe fra Bordenden hvor han sad og filede Steg af. „Kil paa med Byggeklodserne!“ Han havde Brudeparret paa højre Haand og den nybagte Svend Frederik paa venstre. Foran ham paa Bordet stod en stor ny Potte med Hank og hvidt Trælaag over; Gæsterne kiggede efter den og lo til hinanden.

„Hvad kigger I efter?“ spurgte han alvorligt. „Er der noget I trænger til, saa spyt fra Leveren.“

„Aa det er den Terrin dèr!“ svarede hans Broder Tømreren uden at fortrække en Mine. „Min Kone vilde gærne laane den lidt, siger hun.“

Hans Kone fòr forfærdet op og gav sig til at tærske ham i Ryggen. „Aa dit Bæst,“ sagde hun og

lo halv skamfuld. „Altid skal de Mandfolk holde én for Trekant."

Saa huggede man løs igen og lod Maden stoppe Munden en Overgang. Nu og da faldt der en lun Bemærkning. „Her sidder man forresten og har det rigtig godt mens I andre slæber," sagde Badutspringeren, Ottos Arbejdskammerat. Det betød at han ingen Steg havde. „Tag og lang ham Tandkødet Mutter!" sagde Stolpe.

Da Sulten var stillet, tog Løjerne rigtig Fart. Mortens Gave var en stor Kransekage. Det var et helt Kunstværk, han havde lavet den som en Pyramide, paa Toppen stod et ungt Par af Sukker og holdt om hinanden, bag dem paa et Glansbillede gik Solen op. Op ad Pyramidens Trin kravlede forskellige Skikkelser og rakte Armene op mod Toppen. Der blev skænket Vin til Kransekagen, og Morten holdt en lille Tale til Pelle om Troskab mod den ny Kammerat han havde valgt sig. Tilsyneladende galdt det kun Ellen, men Pelle forstod at Mortens Ord skulde føres meget videre ud; de havde altid dobbelt Bund.

„Tak for det du!" sagde han bevæget og drak med ham.

Saa holdt Stolpe en Formaningstale til de nygifte. Den var fuld af kostelige Indfald og blev modtaget med Jubel.

„Ja se nu kan Fatter tale," sagde Madam Stolpe. „Naar det ikke gælder noget, saa kan han."

„Hvad er'et du siger Mutter?" udbrød Stolpe forbavset, han var ikke vant til Kritik fra den Kant. „Vil I nu høre, nu begynder sku ens egen Kone at pille Stilladset væk under én."

„Ja det siger jeg nu!" svarede hun og saà dristigt paa ham, hendes Ansigt var blevet hedt af Vinen. „Er der maaske nogen der staar saa langt fremme til det som Fatter? Han var den første, og den ivrigste har han altid været; han har gjort et godt Stykke Arbejde end de fleste. Han kunde saamænd godt været en af Førstemændene i Dag og

givet Tonen an, naar det ikke var for den forbandede Hikke. Klog er han, og sine Kammeraters Respekt har han ogsaa, men hvad kan det nytte naar man hikker? Hvergang han kommer op paa en Talerstol, falder Hikken over ham."

„Det er da vel ikke Brændevinshikke?" spurgte den lille tykke Badutspringer, Albert Olsen.

„Ak nej. Fatter har aldrig drevet Flaskeagitation," svarede Madam Stolpe.

„Naa, det var en køn Tale Mutter der holdt for mig," sagde Stolpe leende — „og hun hikkede sku ikke. Det er alligevel knusende, som der er nogen der ikke kan! — — Men saa var det altsaa din Tur Fredrik. Nu er du Svend, og skal selv tage Ansvaret for at Tingen kommer i Lod og Vinkel. Vi to har jo taget Tørnen paa Stilladset og kender saa nogenlunde hinanden — du har sommetider væ't en Klovn og sommetider et Fæhoved, og det har ikke manglet paa en Lussing fra din Gamle. Det var nu mest saadan lidt Lømmelalder; naar du bare vilde, var der ikke noget i Vejen! Og den Ros skal du ha'e, at du kan dine Sager — du behøver ikke stikke op for nogen. Vis nu, hvad du duer til, min Dreng! hold dit Skifte saa Kammeraterne ikke skal ta'e dig paa Slæb! og snyd dig ikke fra din Omgang!"

„Snyd heller ikke Ølmanden for Flaskerne!" indskød Albert Olsen. Otto stødte ham i Siden.

„Nej heller ikke det!" sagde Stolpe og lo. „Saa er der bare to Ting til," føjede han alvorligt til. „Lad vær og ha'e Pigebørn rendende neden for Stilladset i Arbejdstiden — det ser aldrig godt ud! Og hold altid Kammeratskabet højt! Der er ikke noget Navn saa lurvet som Ordet Skruebrækker!"

„Det er svart!" udbrød de Bordet rundt. „Den var godt langet ud!"

Frederik sad og lyttede med et forlegent Smil. han var i nyt hvidt Murertøj, og paa hans runde Hage sad nogle mørke Krølhaar, som han hvert Øjeblik følte til. Han ventede spændt paa at den

Gamle skulde blive færdig, saa han kunde komme til at drikke Dus med ham.

„Og nu min Dreng,“ sagde Stolpe og tog Laaget af Potten — „er du optaget i Svendenes Lav, og velkommen skal du være! Skaal du!“ Han satte med et lille Blink i Øjet Potten for Munden og drak.

„Skaal du!“ svarede Frederik med lysende Øjne, da Faderen rakte ham Drikkehornet. Det gik videre Bordet rundt, Kvinderne hvinede før de drak. Det var fuldt af Bajerskøl, og i den brune Vædske flød smaa Bajerske Pølser. Mens Drikkehornet gjorde sin lystige Runde om Bordet, istemte Stolpe Murervisen; de andre sang Omkvædet med:

Det Mandfolk med hvid Kasket og Bluse —
at han er Murer ved hver en Sjuft.
Giv ham lidt Kalk og Sten, og sikke Huse
han smækker op i den bare Luft!
Paa Gaden stanser Godtfolk i Flok:
Aa, naa da da!
Stilladset gynger, men det staar vel nok?

Den Murer balancerer skidt paa Gaden
og dratter ned i hver Kælderhals;
for han har hjemme oppe over Staden
omtrent i Højden som femte Sals.
Om Hodet basker ham Fugle smaa
— aa, naa da da!
Stilladset gynger, men kil bare paa!

For Mureren, hvad ved han af Svimlen?
Nej af sig selv holdt han aldrig op!
Han kiler bare paa durk op mod Himlen,
til Loven kommer og siger: Stop!
Pist er I gale? dér bor Vorherr'!
Aa, naa da, da!
Og han har Servitut — den var værr'!

Men varskoes han: Ugen den er omme,
han maaler op og gør ren Besked.
Med Ugelønnen i den ene Lomme
han kravler morderlig forsigtig ned.
Nø, sikke Sølvtøj han slæber paa!
— aa, naa da da!
Stilladset gi'r sig; men det maa vel gaa.

Den lille tykke Skiferdækker sad med begge Arme paa Bordet og stirrede lige ud med lidt tinnede Øjne. Da Sangen var forbi, løftede han Hovedet lidt: „Ja den kan jo være meget rigtig — saadan hvad det angaar. Men Skiferdækkeren kravler sku ligegodt højere end Mureren.“ Han var blaarød i Hovedet.

„Naa Kammerat, godt Ord igen,“ sagde Stolpe gemytligt. „Det kommer jo ikke an paa i Aften hvem der kravler højest — men bare paa at vi morer os.“

„Nej det kan jo nok være,“ svarede Albert Olsen tykt og lod Hovedet synke igen. „Men Skiferdækkeren kravler sku højest!“ Saa sad han og mumlede.

„Lad ham bare være,“ hviskede Otto — „ellers faar han Bersærkergang. — Saa lad nu vær med at være gnaven gamle Svend,“ sagde han og lagde Armen om Albert Olsens Skulder. „Der er jo alligevel ikke nogen, der kan stikke dig i den Kunst at falde ned.“

Badutspringeren havde faaet sit Navn, fordi han — bedst som han laa paa Taget og arbejdede — plejede at rutsje ud over og forsvinde i Gadedybet. Han var faldet ned fra Hushøjde flere Gange uden at komme til videre Fortræd; en Gang havde han dog brækket begge Benene og hjulede nu ikke saa lidt paa dem. For at formilde ham fortalte Otto, som var hans Makker, om hvordan han sidst faldt ned:

„Vi ligger altsaa paa Taget og mikser — ham og mig, og hundekoldt var det. Han havde naturligvis krænget Tovet af sig; og bedst som vi ligger og sludrer er han væk. Saa for Pokker! raaber jeg til de andre — nu røg Badutspringeren igen! Og vi ned ad Trapperne i en Fart. Vi var jo ikke sat op til Narrestreger kan I nok begribe — men der laa ingen Albert Olsen paa Stenbroen. Hvor Fan blev Badutspringeren af? siger vi og glor dumt paa hinanden. Men saa kigger jeg tilfældigvis over efter en Kælderbeværtning, og der sidder han sku neden for Vinduet og vinker saadan med Pegefingren op for

Øjet, at vi skal komme ned og faa en Øl. Jeg blev saa knusende tørstig, sagde han bare — jeg havde ikke Tid til at følge Trappen!"

Badutspringeren var blevet god igen ved de andres Latter. „Kan I gi'e en Øl?" sagde han og rejste sig tungt. Han fik den og satte sig hen i en Krog.

Stolpe sad og legede med Kanarifuglen som ogsaa skulde have sin Del af Gildet. Den sad oppe paa hans røde Øre og pillede ham i Haaret, hoppede saa langs hans Arm ned paa Bordet. Han spurgte hvert Øjeblik: „Hvad har Hansemand?"

„Piip!" sagde Kanarifuglen hver Gang. Saa lo de alle: Hansemand har Pip!

„Nej, hvor er han klog, at han saadan kan svare," sagde Konerne.

„Klog — nej han er durkdreven er han! Engang havde vi købt en Hun til ham; for Mutter syntes det var Synd, at han ikke ogsaa skulde ha'e Kærligheden at føle. De giftede sig ogsaa meget pænt, og Madammen la'e to Æg; men da hun gav sig til at ruge paa dem, blev Hansemand sku gnaven i Ansigtet — han kaldte paa hende, at hun værsgod skulde komme med op paa Pinden. Det vilde hun ikke, og en Dag hun var henne og tog sig lidt Mad, hoppede han ned og vippede Æggene ud mellem Tremmerne. Han var skalusse — Raden! Jo Dyr er storartet kloge, det er kolossalt som saadan en lille Tingest kan regne den ud! Vil I nu bare se dèr."

Hansemand var hoppet hen over Bordet og var i Lag med Resterne af Kransekagen. Han sad paa Kanten af Fadet, og vippede veltilfreds med Halen mens han huggede i sig; pludselig lod han noget uartigt falde ned paa Dugen. „Naa da!" udbrød Stolpe forskrækket — „det skulde bare været én anden én! Saa skulde I ha'e hørt Mutter bruge Mund."

Gamle Lasse var ved at ryste sammen af Latter, saa lystige Kumppaner havde han aldrig været imellem før. „Dette her er jo lige som at komme midt op i en halv Snes af Bror Kalles Slags," hviskede

han til Pelle. Pelle smilede blot fraværende. Ellen holdt hans Haand i sit Skød og sad og legede med Fingrene.

Der kom et Lykønskningstelegram til Pelle fra Fagforeningen; det bragte igen Samtalen ind paa alvorligere Omraader. Morten og Stolpe kom i Dispyt om Bevægelsen; Morten mente, den ikke tog nok Sigte paa den enkelte men lagde for megen Vægt paa Stemmemassen. Han mente Revolutionen skulde komme inde fra.

„Nej," sagde Stolpe — „det fører ikke til noget. Men kan vi sætte vore egne ind i Rigsdagen og faa Flertal, saa omdanner vi Samfundet efter vort Program. Og det er fuldt ud lovligt!"

„Ja men det drejer sig om Mad!" sagde Morten stærkt. „Sultne Folk skal ikke sidde og øve sig i at blive Flertal — for mens Græsset gror, dør Koen! De skal tage selv; gør de ikke det, saa er der noget i Vejen med deres Selvfølelse — og saa maa man vække dem til Bevidsthed om deres eget Menneskeværd. Hvis der kom en Lov og forbød Fattigmand at indaande Luften, tror De saa han lod være med det? — han kunde simpelt hen ikke! Det er sørgeligt, at han kan gaa og se paa Mad og lade være at spise af den — der er noget i Vejen med hans Levedygtighed her! Og det benytter Samfundet sig af ti han Fortræd. — Hvad har den Fattige med Loven at gøre, han staar jo uden for det hele! En Mand maa ikke sulte sin Hest eller Hund, men Samfundet som forbyder ham det, sulter selv sine Arbejdere! Jeg tror, det hævner sig, at præke endnu mere Lovlydighed for Smaafolk; vi faar skidt Materiale til det ny Samfund engang."

„Naa ja, det er vel ikke af Respekt for det kapitalistiske Samfunds Love vi øver os i Lovlydighed," sagde Stolpe lidt usikkert — „men af Hensyn til os selv. Gud hjælpe de Stakler der tager sig til Rette."

„De holder dog Saaret friskt! — alle de andre der sulter i Stilhed, hvad udretter de? Det er bare for

faa, saa man har Plads til dem i Fængslerne. Men hvis enhver der sulter, stak sin Arm gennem Butiksruden og tog selv — saa skulde man snart faa Madspørgsmaalet løst; man putter ikke den halve Nation i Fængsel. Nu er Sulten jo en Samfundsdyd mere, som man øver saa man sommetider dør af det — til Fordel for dem der sanker til Bunke. Brave Fattigper faar et Klap paa Skulderen, fordi han er saa lovtro — hvad behøver han mer?“

„Ja for Fanden, vist er det galt fat!“ udbrød Stolpe — „men det er jo netop derfor —. Nej De faar mig sku ikke med, min unge Ven! De er mig for rød. Den skær ikke! Nu har jeg været i Bevægelsen fra første Dag, og der er ingen der skal komme og sige, at Stolpe er bange for at vove Pelsen; men den Fason er jeg ikke med paa. Vi har holdt Retningen, og alt hvad vi har naaet fik vi paa den Konto.“

„Ja det er sandt,“ udbrød Madam Stolpe. „Naar jeg tænker paa den første Tid og saa nu, vil jeg slet ikke tro mig selv. Dengang kunde vi ikke begaa os — ikke engang blandt Folk af vor egen Stilling; de sjikanerede os paa alle Maader, og hadede Fatter fordi han ikke var samme Slags Drog som de selv, men tog sig af deres Sager. Hver Gang naar jeg kom ud af Køkkendøren, hang der en skidden Rak af en Karklud paa Haandtaget. Ogsaa værre Ting smurte de paa Døren — og hvem var det vel? Jeg sagde det ikke til Fatter, for saa var han blevet rasende og havde revet hele Huset ned for at faa fat paa den skyldige, han havde saamænd nok at slaas med endda. Men nu: Aa dèr kommer Stolpe — Hurra for Stolpe! Ham maa man ha'e Respekt for, for han er Veteran!“

„Det kan være meget rigtigt,“ mumlede Albert Olsen — „men Skiferdækkeren kravler ligegodt højest.“ Han sad med sænket Hoved og saá ond ud af Øjnene.

„Vist kravler han højest,“ sagde Madammerne. „Der er jo heller ingen der siger andet.“

„Lad ham bare være," sagde Stolpe, „han har en lille én paa!"

„Saa skulde han saamænd gaa sig en Tur i Luften og ikke sidde og være ubehagelig," sagde Madam Stolpe bestemt.

Badutspringeren rejste sig besværligt. „Sa'e De en Tur i Luften, hva' Madam? Ja for er der nogen der kan gaa i Luften, saa er det sku Albert Olsen. De storsnudede Murere, hvad kan de vel?" Han stod med ludende Hoved og gav ondt af sig. „Ja ja, saa gaar vi en Tur i Luften — mig skal I ikke være Nar for." Han ravede ud ad Køkkendøren.

„Hvad skal han dog den Vej?" udbrød Madam Stolpe forskrækket.

„Aa han skal vel bare ned i Gaarden og ha'e Kallunet vendt," sagde Otto. „Han er en brilliant Fyr, men han taaler ikke noget at drikke."

Pelle havde siddet og ridset med Blyanten paa et Ark Papir, mens de andre diskuterede. Ellen hang over hans Skulder og saá paa ham; han havde hendes hede Aande i Øret, og smilte lykkeligt mens Blyanten arbejdede. Ellen tog Tegningen da han var færdig, og skubbede den hen ad Bordet til de andre; det var en tyk svedende Mand der trillede sin egen Mave foran sig paa en Bør. „Kapitalismen — naar vi andre nægter at gøre Tjeneste længer!" stod der neden under. Tegningen gjorde megen Lykke. „Du er mig Pokker til Fyr du!" sagde Stolpe. „Den sender jeg ind til Vittighedsbladet — jeg kender Redaktøren."

„Ja han!" udbrød Lasse stolt — „der er ikke den Ting han ikke kan. Bølen maa vide hvor han har det fra, for efter Faderen er det ikke." Saa lo de.

Tømrer Stolpes skikkelige Kone sad og saá forundret paa Tegningen, flyttede saa Blikket hen paa Pelles Fingre og tilbage igen. „Jeg kan forstaa at man kan sige noget morsomt med Munden," sagde hun — „men med Fingrene, det begriber jeg ikke. Og den Stakkel, som han maa slæbe paa sin Mave!

Det er næsten værre endnu end dengang jeg gik med Viktor."

„Fætter Viktor — det er hans den mindste der var saa knusende klog!" sagde Otto forklarende og sendte Pelle et varskoende Blik.

„Ja han er rigtignok klog, skønt han ikke er mer end et halv Aar. Forleden Dag tog jeg ham med ned for at købe Mælk. Og siden vilde han saamænd ikke ha'e sin Mors det venstre Bryst; Knægten havde ved Gud set, at Kusken tappede skummet Mælk af den venstre Side af Vognen og sød af den højre. — Og en anden Gang —"

„Saa Mutter, lad du det nu være nok!" sagde Tømrer Stolpe. „Kan du ikke se de sidder og holder dig for Trekant? Nu skulde man vel saa se at komme hjem." Han saa lidt stødt ud.

„Hvad, vil I allerede gaa?" sagde Stolpe. „Ja Død og Pine, Klokken er jo blevet mange. Men vi maa ha'e en Sang først."

„Snart dages det —" foreslog Madam Stolpe anstrængt; hun var saa træt at hun nikkede.

Da man havde sunget Socialistmarsjen, brød man op. Lasse fik Lommerne stoppet fulde af Lækkerier til de tre forældreløse.

„Hvor er Badutspringeren henne?" udbrød Otto pludselig.

„Han er maaske blevet syg nede i Gaarden," sagde Stolpe — „spring ned og se, Fredrik!" De havde helt glemt ham.

Frederik kom op og meldte, at Albert Olsen ikke var i Gaarden — og Porten var laaset. „Han skulde da vel ikke være gaaet op paa Taget?" sagde én.

De gik op ad Køkkentrappen, Døren til Loftet stod aaben, et Tagvindu ligeledes. Otto smed Frakken og svang sig op gennem Vinduet. Helt henne paa Rygningen sad Badutspringeren og snorksov; han støttede Ryggen til Brandgavlens Kam der ragede en halv Alen op, lige bag ham var det bratte Dyb.

„Lad vær og raab!“ sagde Murer Stolpe dæmpet. „Og tag et ordenlig Tag i ham, før du vækker ham!“

Men Otto gik lige løs paa sin Makker. „Hallo Kammerat! det er Fyraften!“ raabte han.

„Javel,“ svarede Badutspringeren og kom paa Benene. Han stod lidt og svajede over Afgrunden, saa foretrak han Retningen over Taget, fulgte i Hælene paa Otto og krøb ned gennem Vinduet.

„Hvad Fanden har du bestilt?“ spurgte Stolpe leende. „Har du væ't paa Arbejde?“

„Jeg var bare lidt oppe og trække frisk Luft. Har I en Øl? Men hvad er den a' — gaar man allerede hjem?“

„Ja du har siddet deroppe to Timer og kigget Stjærner,“ sagde Otto.

Alle Gæsterne var gaaet, Lasse og det unge Par stod og ventede for at sige Farvel. Madam Stolpe gik med Taarer i Øjnene og bandt Ellen ind. „Pas nu paa Nattekulden!“ sagde hun tykt og blev ved at staa og nikke ned efter dem, med blændede Øjne.

„Saa! der er jo ikke noget at staa og vande Høns efter,“ sagde Murer Stolpe og førte hende ind. „Tag du nu og list i Seng, saa skal jeg nok visse Badutspringeren i Søvn. Tak for i Dag Mutter!“

XVI

Pelle havde sin Disk staaende ud fra den smalle Pille mellem Stuens to Vinduer; man kunde lige knibe sig mellem Enden af Disken og det runde Bord som stod midt paa Gulvet. Paa Hovedvæggen stod en egetræsmalet Buffet som var Ellens Stolthed, og lige over for paa den modsatte Væg stod hendes Ungpigekommode med Spejlet over og hvid Hedebodug paa. Paa Komoden stod et poleret Syskrin,

et Par Fotografier og nogle Nipsgenstande; med sit hvide Klæde lignede den et lille Alter.

Pelle var kun hos Mester Beck hveranden Dag, den øvrige Tid sad han hjemme og agerede Smaamester. Han havde mange Bekendte herude, lutter Fattigfolk som sled deres Skotøj ind til Strømpen, før de lod det gøre i Stand; men der kunde dog holdes en Dagløn paa det. Fra Ellens Familie og deres Omgangskreds fik han ogsaa Arbejde. Det var en anden Slags Folk; selv om de kunde sidde haardt i det, bevarede de altid Skinnet og optraadte med en vis Flothed. Deres smalle Steder beholdt de for sig selv.

Han kunde sagtens have fundet Svendearbejde nok, men holdt af denne Ordning der gav Grundlaget for noget selvstændigt; der var mere Fremtid i den. Der var ogsaa en egen Klang i Arbejdet med Hjemmet som Baggrund; det gav grødefuld Varme i Sindet at lade Blikket glide fra Arbejdet ind i Stuen, hvor Tingene stod saa fortroligt og bredte Hygge om sig som havde de altid hørt sammen. Naar Morgensolen faldt ind, lo det hele; og midt i det gik Ellen nynnende og havde travlt. Hun trængte til at være i hans Nærhed bestandig, og var glad for hver Dag han tilbragte hjemme. Saa gjorde hun sit Arbejde i Køkkenet saa kort som muligt og sad inde hos ham; han maatte lære hende at stikke Lapper paa og afneje en Saal, og hun hjalp ham med Arbejdet.

„Nu er du Mester, og jeg er din Svend," sagde hun glad. Hun bjærgede ogsaa Kunder til ham, det var hendes Higen at beholde ham hjemme altid: „Jeg skal nok hjælpe dig alt det jeg kan! Og en Dag har du saa meget Arbejde, at du kan antage en Dreng — og siden en Svend." Saa tog han hende i sine Arme, og de arbejdede omkap og sang Viser.

Pelle var helt lykkelig og havde lagt alle Sorger og Byrder fra sig. Dette var hans Rede, hvor hver Pind og hvert Straa var mere værd end alt andet paa Jorden, Der var nok at gøre med at holde sam-

men paa den og fore den lidt blødt ud, og Pelle gik op i dette Arbejde med en Glæde som havde han først nu fundet sin egenlige Bestemmelse. Nu og da kom de tunge Dønninger ind til ham fra Massens Bevægelse og satte hans Sind i stærke Svingninger. Saa talte han ildfuldt op i stærk Indignation, eller hans Lykke gav ham lyse Syn som han udviklede for hende. Det blev Ellen der fik dét ogsaa! Hun hørte stolt paa ham; og under hendes forelskede Øjne dristede han sig frem i stærkere Udtryk og Billeder, end det egenlig laa til ham. Naar han endelig tav, blev hun ved at dvæle paa ham med sine mørke Øjne, der altid syntes at se noget i ham han ikke selv kendte.

„Hvad tænker du nu paa?“ spurgte Pelle, som gærne vilde have en Samtale i Gang om det der var oppe i ham. Der var ikke andre til for ham end Ellen, han trængte til at drøfte det ny netop med hende, og føle den vidunderlige Lykke ved at være to om dét ogsaa.

„Jeg tænker paa, hvor rød din Mund dog er naar du taler! — den længes vist efter Kys!“ svarede hun og fløj ham om Halsen.

Foreteelserne ude omkring interesserede hende ikke; hun kunde kun tale om sin Kærlighed og hvad der angik dem selv. Men den hæftige Stirren i hendes Blik gav Tilværelsen dyb Baggrund, helt gaadefuldt kunde den virke paa ham som en Lokken for ukendte Sider af hans Væsen. „Den Pelle hun ser, maa være en anden end den jeg kender,“ tænkte han lykkelig. Noget kønt og stærkt maatte det være, som holdt hende saa fast at hun led ved at fjærne sig blot et Øjeblik! — Naar hun saa havde stirret længe nok, knugede hun sig forvirret ind til ham og gemte sit Ansigt bort.

Uden at han mærkede det, ledte hun hans Kræfter tilbage og over paa hans eget. Han kunde arbejde for to, naar hun sad over for ham ved Disken og underholdt ham mens hun hjalp til. Pelle syntes egenlig deres lille Rede var ganske hyggelig, men

Ellen havde Sindet fuldt af Planer til Forbedringer og Fremgang ogsaa dèr. Til Forretningen hørte et borgerligt Hjem med bløde Møbler og mange Slags Ting, det byggede hun allerede paa. Hjemmet her, der for ham var som et kært Ansigt man overhovedet ikke tænker sig anderledes, var for hende noget foreløbigt — Ting der efterhaanden skulde erstattes af kønnere og bedre. Bag hendes hyggelige Snak om daglige Smaating aabnede der sig et stort Perspektiv; han maatte hænge i, skulde han svare til alt det hun ventede af ham!

Ellen var ikke den der forsømte sit Hus — der randt overhovedet ikke noget bort mellem Fingrene paa hende. Naar Pelle var paa Værksted, endevendte hun det hele, skurede og skrubbede, og havde noget godt til ham ved Maaltiderne. Om Aftenen var hun uden for Værkstedsdøren og ventede paa ham. Saa gik de en Tur langs Kanalen og over den grønne Vold hvor Børnene legede. Ellen hang tungt paa hans Arm. „Nej Pelle, som jeg har længtes efter dig i Dag!“ sagde hun dvælende. „Nu har jeg dig jo, og alligevel gør det helt ondt i mine Bryster; de ved ikke endnu at du er hos mig.“

„Skal vi ikke arbejde lidt i Aften — blot et Kvarter?“ sagde hun gærne naar de havde spist. „Des før bliver du Mester og kan tage dig det lidt behageligere.“ Pelle havde maaske mere Lyst til at gaa Aftentur med hende gennem Byen, eller tage ud et Sted og nyde Solnedgangen; men hendes mørke Øjne lukkede sig om ham.

Hun var fuld af Vilje i al sin Kærlighed — og altid var det ham det drejede sig om. Der var noget ved hendes Væsen, som udelukkede den Mulighed at hun tænkte paa sig selv. I Forhold til hende selv var alting hende ligegyldigt, det var kun sammen med ham hun ønskede — og for ham! Hun var uberørt og gavmild som ny Jord; Pelle havde vakt Kærligheden i hende — som en uophørlig Trang til at give. Han følte ydmygt, at alt hvad hun

ejede bragte hun ham som Gave, og gjorde alt for at gengælde hendes Rundhaandethed.

Han havde afslaaet at overtage Ledelsen af Organisationen. Samlivet med Ellen og Opretholdelsen af det nystiftede Hjem lævnede ikke Tid til en anstrængende Virksomhed udad. Ellen blandede sig ikke i det, men naar han kom hjem og havde tilbragt sin Aften med Møder, var hun forgrædt. Der var en Svaghed i det han ikke forstod at møde paa anden Maade, saa blev han hjemme hos hende. Og han kom ikke til at savne noget, Ellen gav ham rigelig Erstatning. Hun forstod at lukke det lille Hjem om ham og gøre det til en Verden af rigt inderligt Liv. Større Lykke gaves ikke end at sætte sig som festligt Maal — en Porcelæns Urtepotte der kunde staa i Vinduet med Aspedistraen. Det tog en Uges Overlæg og Sparen; og naar de havde faaet den, gik de Arm i Arm over paa den anden Side Kanalen og skottede over til Vinduerne for at se Virkningen. Og saa dukkede noget nyt op — Brødmaskine, graveret Dørplade; hver Lørdag Aften betød en ny lille Erhværvelse.

Arbejderen laa og blev ikke læst; naar Pelle lagde Arbejdet fra sig et Øjeblik for at kigge i den, var Ellen der og nappede ham i Øret med sine Læber — hans Fritid tilhørte hende. Og det var en dejlig Adspredelse i Arbejdet at lege sorgløst som to Hundehvalpe, dejligere end at slæbe paa Byrden af de manges trælse Kaar. Saa blev Bladet sagt af; Ellen fik Pengene hver Uge til sin Sparegris. Hun havde udset sig et Hjørne henne paa Torvegade, hvor de skulde have Butik og Værksted med trefire Svende — det sparede hun sammen til. Pelle maatte beundre hendes Klogskab, for det var et godt Strøg.

Efter Giftermaalet kom de ikke saa meget hos Svigerforældrene. Stolpe syntes at Pelle var i Færd med at løbe kold, og gjorde saa smaat Nar ad ham for at sætte Farten op i ham igen. Men saa blev Ellen vred og tørnede haardt sammen med ham —

hun taalte ikke nogen Kritik over Pelle. De tog kun derud, naar Pelle foreslog det; hun selv syntes ikke at trænge til Slægten men blev helst hjemme. Ofte lod de som de ikke var hjemme, naar Familien ringede paa — for at have det for sig selv. Og om Søndagen tog de helst ud alene, til Dyrehaven eller Kongens Lyngby.

Lasse saá de ikke meget til. Ellen havde engang for alle indbudt ham til at komme og spise til Aften; men naar han kom hjem fra Arbejdet, var han for træt til at skifte Klæder og pudse sig, og Ellen var øm over sit lille Hjem. Han havde stor Respekt for hende, men følte sig ikke rigtig hjemme i hendes Stuer.

Han havde beholdt Pelles gamle Værelse og fik sin Kost og Forplejning hos de tre forældreløse. De holdt meget af ham, al deres pudsige Omsorg for det store Hittebarn Pelle havde de ført over paa den gamle Mand. Og her faldt den bedre til; Lasse var ved at blive Barn igen og trængte til at blive tullet lidt med. Han kunde lytte med stor Andagt til Maries Smaabekymringer, og Drengenes Fortællinger om hvad de oplevede; og svarede med Oplevelser fra sine Drengeaar eller ude fra Stenpladsen, dygtigt pralende for ikke at staa tilbage. Naar Pelle kom over for at faa Faderen med hjem, sad de fire gærne og havde et eller andet Børneværk for; de smaatrættedes om Fremgangsmaaden, for Lasse vilde jo være den klogeste. Den gamle undslog sig:

„Du faar ikke være vred, du Pøjke, fordi jeg forsømmer jer; men jeg er træt om Aftenen og gaar tidlig i Seng.“

„Saa kom over paa Søndag da — og spis Frokost med os. Saa tager vi ud bagefter!“

„Nej, paa Søndag har jeg noget for — et Stævnemøde du,“ sagde Lasse skælmsk for at undgaa videre Spørgsmaal. „Nyd I jer unge Lykke, den varer ikke bestandig!“

Hjælp vilde han aldrig tage imod. „Jeg tjener til Føden og lidt Klæder; meget behøver jeg ikke af

nogen af Delene og er godt fornøjet. Du har vist ogsaa nok at gøre, du!“ svarede han bestandig.

Lasse var altid mild og venlig og lod fornøjet, men der laa et eget Slør over hans Øjne som sad der Skuffelse i hans Sind.

Og Pelle forstod det godt — det havde altid været den selvfølgeligste Sag, at Lasse skulde tilbringe sine gamle Dage ved hans Arne. I Barneaarenes Fremtidsdrømme saa forskellige de kunde være, var Far Lasse altid med og nød sin Alders Hvile til Tak for hvad han havde gjort. Saadan maatte det være, i ethvert Fattighjem derude paa Landet sad der en Gamling i Ovnkrogen — Børn er Alderdoms eneste Trøst for Fattigmand.

Det lod sig ikke indrette foreløbig, i deres to smaa Stuer var der ikke Plads. Ellen manglede sikkert ikke Hjærterum, hun tænkte ofte paa den gamle med et eller andet; men hendes hæftige Kærlighed tillod ikke Tredjemand at komme helt ind paa Livet af dem. Det var heller aldrig faldet hende ind med en Tanke; og Pelle følte, at hvis han overtalte hende til at tage Far Lasse i Huset, maatte det vidunderlige i deres Samliv dø. Saa rigt som han og hun levede fra Stund til Stund — det var en hellig Lykke som ikke kunde ofres men selv krævede alle Ofre! Deres Forhold var ikke den jævne praktiske Holden-af men selve den store Kærlighed — der ellers kun strøg hen over Fattigfolks Hverdag i skønne tragiske Sange om ulykkelige Elskende. Her til dem kom den selv — som et lysende Under!

Og nu var Ellen med Barn. Hendes Skikkelse blev fyldigere og blødere. Over for alle andre bevarede hun det fremmede, kolde i sit Væsen; men mod Pelle aabnede hun sig helt. Det lille Forbehold — der altid havde holdt til et Steds i hende, som var der noget ikke engang han kunde erobre — forsvandt; hendes Blik stirrede ikke ransagende længer men lagde sig hengivent til Hvile i hans. Der kom en forunderlig blød Ligevægt over hende — som havde

hun nu taget hele sit i Besiddelse; og hun blev skønnere Dag for Dag.

Pelle følte sig stolt over at se hende udfolde sig saa rigt under hans Kærtegn. Han havde den samme Følelse af overvættes Gavmildhed, som Mulden pludselig kunde indgive ham i hans Barndom; hans Sind fyldtes af uendelig Ømhed. Der var en besnærende Magt i Ellens løfterige Hjælpeløshed; han ofrede gladelig hele Verden for at tjene hende og det hun bar saa vidunderligt paa.

Han stod selv op om Morgenen og gjorde i Stand og lavede Kaffe, inden han gik paa Arbejde; naar han kom hjem og Ellen havde skuret og skrubbet i Huset, blev han vred. Han fordoblede sig selv for at skaane hende, kneb paa Søvnen og var rastløst paa Færde; hans Ansigt havde et stillestaaende Præg af Lykke, der gav ham Udseende af at være indskrænket. Uden for de fire Vægge gik hans Tanker ikke, Ellens velsignede Skikkelse tog det hele.

Nyanskaffelserne hørte op, i det Sted gjorde Ellen besynderlige Indkøb af Lærred, Flonel og Lister. Der var hemmelige Samtaler mellem hende og Moderen, som Pelle holdtes udenfor; og naar de kom ud til Svigerforældrene, fik Madam Stolpe travlt med at rode i Skuffer og gav Ellen smaa Pakker med hjem.

Tiden gled altfor hurtigt forbi; saa udelukkende de levede for deres eget, syntes de ikke engang de fik alting med. Og en Dag var det, som det hele skulde falde sammen om dem. Ellen laa i Sengen, hun vred sig og skreg som om en ond Aand havde taget Bolig i hende! Pelle stod bøjet over hende med et hjælpeløst Udtryk, og for Fodenden af Sengen sad Madam Blom; hun strikkede og læste i sin Avis som var der ingenting paa Færde. „Skrig kun, lille Madam“ sagde hun engang imellem naar der blev hende for stille — „det er det der skal til!“ Ellen saá hadsk paa hende og pressede trodsigt Læberne sammen, men i næste Øjeblik spærrede hun Munden vidt op og brølede vildt. Hun havde et

Reb ned om Fodenden af Sengen, det trak hun i mens hun skreg. Saa faldt hun udmattet sammen. „Du stygge, stygge Dreng,“ hviskede hun med et svagt Smil. Pelle bøjede sig glad ned over hende, men hun stødte ham pludseligt bort, hendes skønne Legeme forskød sig, den forfærdelige Kamp rasede igen i hende. Med ét løste en spæd Stemme hende af og fyldte Hjemmet med en ny Tone. „En ny Mund at mætte,“ sagde Madam Blom og holdt den nyfødte op ved det ene Ben — det var en Dreng.

Pelle gik om rød i Hovedet og helt fortumlet, som var der hændt ham noget ingen anden havde oplevet Magen til. Han tog Mester Becks Arbejde hjem den første Tid, og passede selv Drengen om Natten. Hvert Øjeblik maatte han smide Arbejdet og ind til de to. „Det er storartet med dig, som saadan giver et Barn for et Kys,“ sagde han straalende — „og oven i Købet en Dreng! Sikken et Mandfolk der skal blive af ham.“

„Næ — er det en Dreng!“ sagde Familien. „I er ikke væk!“

„Det manglede bare!“ svarede Pelle vigtigt.

Den kvindelige Familie gjorde Nar ad ham, fordi han passede Barnet. „Sikken et Mandfolk — han la'e sig saamænd gærne i Barselseng,“ sagde de drillende.

„Det kunde være lige meget med det,“ brummede Stolpe. „Men han er lige ved at blive Idiot — det er meget værre. Og det gør én ondt at maatte sige det, men det er Tøsens Skyld! Nu har hun dog gaaet her al sin Tid og ikke hørt andet end hvad godt er. Men Fruentimmer er ligesom Katte, der hænger ikke noget ved dem.“

Pelle lo blot ad deres Stiklerier, han var ovenud lykkelig.

Nu kunde Lasse ellers finde Vej om til dem! Aldrig saa snart havde han faaet Melding om Begivenheden, før han mødte op som han gik og stod. Der var kommet et dristigt Sving over ham, han smed sin Kabuds paa Gulvet inden for Døren, og

brasede ind i Sovekamret som vilde nogen holde ham tilbage. „Ak det lille Væsen! har én nu set Mage til Guds Engel!“ udbrød han og gav sig til at kvidre løs over Barnet, saa Ellen blev rød i Kinderne af Moderstolthed.

Hans Glæde over at være blevet Bedstefar kendte ingen Grænser. „Saa kom det jo, saa kom det jo!“ blev han ved at gentage. „Og jeg, som frygtede jeg skulde komme til at gaa i min Grav uden Stedfortræder! — Ak sikken en lille buttet Fanden! der er noget at begynde Tilværelsen med, dèr! Han bliver sikkert Storborger han, du Pelle! vil du se saa trind han er! Kanske Købmand eller Fabrikant eller noget sligt! Den der kunde faa se ham i hans Magt og Vælde — men det lykkes nok ikke Gamle Lasse det.“ Lasse sukkede. „Ja ja, nu er han her saa, og som han ser paa én allerede! Kalurius tænker nok: Hvad er det for en runken og skrunken Mandsling, dèr staar og hilser paa i sit gamle Tøj? Ja det er Lassefar det, du! se kun paa ham — han er kommet til sine Herligheder paa en ærlig Maade.“

Saa gik han hen til Pelle og famlede efter hans Haand: „Nej, det havde jeg ligegodt aldrig turdet haabe — hvor er han vakker, du Pøjke! Hvad mon han saa skal hedde?“ Lasse endte bestandig i det Spørgsmaal og saá ængsteligt paa Sønnen. Hans gamle Hoved dirrede lidt nu, naar der var noget oppe i ham.

„Han skal hedde Lasse Frederik efter sine to Bedstefædre,“ sagde Pelle en Dag.

Saa var den gamle glad, han gik ud og tog sig en lille Rus i den Anledning.

Han kom næsten daglig nu. Søndag Formiddag gjorde han sig omstændeligt i Stand, pudsede og børstede sig for at være saapas præsenterlig; og naar han kom forbi fra Arbejdet, hørte han op om Lille Lasse havde sovet godt. Han holdt Lovtaler over Ellen som kunde sætte saadan et lyst og vakkert Drengebarn til Verden, og hun blev helt indtaget i den gamle Mand for hans Glæde over Barnet. Hun

betroede ham tilmed at sidde ved den lille, og Lasse var aldrig gladere, end naar de skulde ud og sendte Bud efter ham.

Saaledes virkede Lille Lasse straks ved sin Opdukken til at sprede Misforstaaelser, og Pelle velsignede ham. Det var dog en Pokkers lille Fyr allerede, førte han ikke en Dag Far Lasse og Ellen lige i Armene paa hinanden! Pelle fulgte Skridt for Skridt det lille Væsens Gang ind i Verden; han oplevede, at Drengens Blik første Gang viste vaagen Erkendelse ved at flytte sig efter en Genstand — og første Gang Haanden greb efter noget. „Ej ej, se til ham! nu begynder han og vil have Haand i Hanke med Tingene!“ raabte Pelle henrykt. Det var hans lyse Overskæg Knægten allerede var ude efter — jo han var tidligt med! Den lille Haand havde faaet godt fat og var næsten ikke til at lukke op; den havde smaa Gruber ved Fingrene og en dyb Fold om Haandleddet. Der var skam god Kraft i Ellens Mælk!

Morten saá de aldrig noget til mere; i Begyndelsen besøgte han dem men hørte saa op med at komme. De var saa optaget af hinanden dengang; og Ellens kolde Væsen havde maaske skræmt ham. Han kunde jo ikke vide, at det var hendes Maade at være paa over for alle! Pelle kunde aldrig finde en ledig Stund til at opsøge ham, men savnede ham tidt. „Kan du forstaa, hvad der er i Vejen?“ sagde han forundret til Ellen. „Vi har dog haft saa meget sammen, han og jeg. Mon jeg ikke skulde bryde overtvært og se ud til ham?“

Ellen svarede ikke paa det men kyssede ham blot. Hun vilde have ham for sig selv og omgav ham med sin Kærlighed; dens varme Aande gjorde ham lykkelig og veg. Bag om ham lukkede hendes Hjærte sig som en Mur; han følte det svagt men rørte ikke paa sig. Han havde det behageligt hvor han var.

Barnet bragte nye Udgifter, og Ellen havde nok at gøre, der blev ikke megen Tid til at hjælpe ham. Han maatte være godt om sig, for at de kunde holde

sig den sløje Vinter fra Livet og sidde lunt inden Døre. Nogen Lejlighed til at stanse og tænke sig om var der ikke. Det var en Kendsgærning den daglige Tilværelse selv fastslog, at Smaakaarsfolk havde rigeligt at gøre med at passe deres eget — den behøvede ikke engang passere Bevidstheden!

Han havde ingen Tanker færdende derude mer; det var nærmest gammel Vane naar han under Frokostpavsen paa Værkstedet sad og kiggede i Madpapiret — gamle Eksemplarer af *Arbejderen*. Saa kunde det hænde, at han følte noget drage hen i Luften over sig som han ingen Del fik i — og løftede Hovedet med et lyttende Udtryk. Men Ellen kendte det fremmede der kom ind i hans Blik, og forstod at viske det ud med Kærtegn.

En Dag traf han Morten paa Gaden. Pelle blev glad, men i Mortens Blik var der et skeptisk Udtryk. „Hvorfor ser du aldrig ud til mig mere?“ sagde Pelle. „Jeg længes tidt efter dig men kan jo ikke saa godt slippe hjemme fra.“

„Jeg har faaet mig en Kærest — det tager jo alt andet.“

„Har du det?“ udbrød Pelle livligt. „Fortæl mig lidt om hende.“

„Aa der er ikke noget at fortælle,“ sagde Morten med et trist Smil. „Hun er saa pjaltet og forkommen at ingen anden vilde ha'e hende — saa tog jeg hende.“

„Det kunde forresten godt ligne dig!“ Pelle lo. „Men alvorligt talt — hvad er din Pige for en? — hvor bor hun?

„Bor?“ Morten stirrede et Øjeblik uforstaaende paa ham. „Ja det har du i Grunden Ret i — naar man ved hvor Folk bor, har man det hele. Politiet gør ogsaa altid det Spørgsmaal.“

Pelle vidste ikke, om Morten talte underfundigt eller i god Tro — i Dag var han slet ikke til at blive klog paa. Hans blege Ansigt saá forpint ud, der var et underligt Glimt i Øjnene. „Man maa jo i al Fald bo et Sted i denne Vinterkulde,“ sagde han.

„Ja det har du Ret i, og hun her bor paa Fælleden — naar Betjenten ikke smider hende ud. Han er Vicevært for de ulykkelige, ser du! Der har jo nylig været Folketælling — lagde du Mærke til hvordan man gik frem? Man befalede, at alle skulde opgive hvor de boede en bestemt Nat. Men blev der lagt Mandtalslister ud til de husvilde mon? Nej alle de der holder til i Skure, paa Fælleden, i Nybygninger og Vognmændenes lukkede Møddingskuler — de har ikke noget Hjem og tæller altsaa ikke. Det er saa snildt ser du! de eksisterer slet ikke. Ellers fik man et hæsligt Tal ind paa Livet af sig — Tallet paa de Husvilde. Der er kun én her i Byen der kender det, en Gaardmissionær; og ham har jeg været ude med nogle Nætter; det var gruopvækkende det vi saá! Overalt hvor der er en Sprække, kniber de sig ind for Læ, inde under Jærntrapperne ligger de og fryser ihjæl. Vi fandt saadan én — en gammel Mand — og kaldte paa en Betjent; han stak sin røde Næse ned til Ligets Mund og sagde: Død af Druk! Det kommer der til at staa, hvor Beretningen skulde lyde paa: Sultet ihjæl! Det maa ikke hedde sig at nogen lider virkelig Nød i dette Land, forstaar du nok; her fryser ingen der vil røre sig, sulter nogen er det hans egen Skyld. Saadan maa det nødvendigvis hedde i et af Verdens mest oplyste Lande, man er blevet for kultiveret til at kunne have Nøden gaaende løs ved sin Side; det vilde ødelægge Nydelserne og indvirke paa Nattesøvnen. Altsaa maa man holde sig den fra Livet, afskaffe den er lidt vidtløftigt, men Politiet er jo dresseret til at jage den ind i Krogene. Gaa hen til Trangraven og se, hvad de bringer i Land hver eneste Dag i denne Tid — du har jo ikke saa langt derhen! Ulykkestilfælde, ikke sandt! Føret er jo glat, og Folk kommer for nær til Kajen! — Forleden Aften fødte en Kvinde i en aaben Port paa Nørrebrogade — i ti Graders Kulde. Folk som kom forbi var opbragte; det var uforsvarligt af hende at gaa ud i den Tilstand — hun kunde holde sig hjemme. Det faldt

dem ikke ind, at hun ikke havde noget Hjem. Naa ja, men saa burde hun henvende sig til Politiet, det *skal* tage sig af Folk! Hun skreg tvært imod, da vi puttede hende i Drosken. „Ikke til Fødselsstiftelsen!“ hvinede hun rædselsslagen — hun havde dog været der en Gang før. Hun maa ha'e haft Grunde for at foretrække Porten — lige som de andre der vælger Kanalerne for Fattiggaarden.“

Morten blev ved, hensigtsløst syntes det, som maatte han have Luft for en indvendig Lidelse. Pelle lyttede undrende til dette Udbrud af sønderreven Smærte, med en skamfuld Følelse af at han selv havde Fedt om Hjærtet. Elendigheden fik et eget levende, grumt Skær igen ved Mortens Tale.

„Hvorfor fortæller du mig alt det som om jeg var en Overklasser,“ sagde han. „Jeg kender det jo lige saa godt som du.“

„Og saa er det ikke engang Nødaar,“ blev Morten ved — „det er de normale Tilstande som de altid følger Aarstiden. I Gaar stjal en fattig Mand et Brød fra Disken hos os og rendte med det; nu skal han æreskændes for hele Livet. — Herregud at han vilde gøre sig til Tyv for saa lidt — sagde Mesters Madam — et Brød til 35 Øre! Er det ogsaa til at begribe — brændemærket hele sit Liv for en Humpel Brød?“

„Han sultede jo,“ sagde Pelle dumpt.

„Sultede? naturligvis! Men for mig er det Vanvid siger jeg dig — jeg fatter det ikke; og enhver anden synes det er saa nemt at forstaa. Hvorfor jeg fortæller dig det — spørger du, du ved jo det hele selv! Nej men du ved det ikke rigtigt alligevel — ellers maatte du spekulere dig gal paa det forfærdelige Vanvid i, at de to Ord Brød og Forbrydelse kan høre sammen! Er det da ikke forrykt at dé to Ender skal bøje sig mod hinanden og lukke Ringen om et Menneskeliv? At man overhovedet kan stjæle Brød — *Brød* forstaar du! det burde ikke kunne stjæles — hvad har det med Tyveri at gøre at en spiser sig mæt? — Om Morgenen længe før seks

møder de Fattige uden for vor Butik, og staar opstillet for at komme først til det gamle Brød som sælges for halv Pris. Politiet ordner dem i Rækker lige som ved Billethullet i Teatret, og nogle kommer allerede Kl. fire og staar to Timer i Kulden for at holde deres Plads. Men foruden dem der køber, er der altid mødt en Del endnu fattigere; de har ikke noget at købe for men staar alligevel og stirrer — som interesserede det dem meget at se de andre komme billigt til Brødet. De staar og venter paa Miraklet du, i Form af en Skive Brød! Man kan se det af den Maade deres Øjne følger hver af ens Bevægelser, med det samme desperate Haab som der er i Hundenes Blik, naar de staar omkring Slagtervognen og tigger til Himlen om at Slagteren maa tabe noget. De begriber ikke, at ikke et eller andet forbarmer sig over dem. Ikke vi Mennesker — du skulde se deres Overraskelse naar vi giver dem noget — men Tilfældet, Uheldet. Herregud, Brød er saa billigt — det billigste af alt vigtigt paa denne Jord, og saa kan de ikke engang faa nok af det! I Morges stak jeg et Brød til en stakkels Kone, hun kyssede det og græd af Glæde. — Er det da til at holde ud tror du?“ Han stirrede paa Pelle, der lurede Vanvid i hans Blik.

„Du gør mig Uret, hvis du tror jeg ikke ogsaa føler det,“ sagde Pelle stille. „Men hvor er der nogen hurtig Vej ud af det? Vi maa være langmodige, organisere os og haabe paa Tiden. Tage os til Rette som de gør andre Steder dur vi ikke til.“

„Nej det er jo netop det! man ved vi ikke dur til det — derfor kan Retfærdigheden ikke trives. Folket faar kun hvad der tilkommer det, naar de Ledende ved, at det i værste Fald kan skaffe sig det selv.“

„Jeg tror ikke der kan komme noget godt ud af Oprør,“ sagde Pelle vaagent. Han følte igen den gamle Kampberedthed i sig.

„Det forstaar du dig ikke paa, naar du ikke har følt det i dig!“ svarede Morten hæftigt. „Revolution

er Guds Røst som øver Ret og Skel, og kan ikke diskuteres. Hvis de Fattige rejste sig og tog sig til Rette, var det Guds Dom, og den omstødes nok ikke. Tiden har vel Lov at indhente sig selv, naar den er kommet i Baghaand paa saa alvorligt et Punkt; og det sker kun ved et Spring fremad. Men de rejser sig ikke, de er som fugtigt Krudt! Du har vel været nede i Jærnhandlerens Kælder under *Arken* og set hans Lager af Klude og Ben og gammelt Jærnskrammel? Det er lutter Uhumskheder fra Lossepladsen, Ting Samfundet har fortæret én Gang og sendt derud. Han henter det ind igen, og nu kan de Fattige faa det til Købs. Han køber ogsaa Brødet af Soldaterne naar de skal paa Sold, og smider det ned i Snavsdyngen; det hedder sig det er til Hestefoder, men de Fattige køber det af ham og æder det. Lossepladsen er Fattigfolks Spisekammer — at sige naar Svinene har taget hvad de vil. Amagerbønderne feder deres Svin dèr, og Sundhedskommissionen tænker paa at forbyde det; men Københavns Fattige har ingen Medlidenhed med."

Pelle gøs. Der var noget dæmonisk ved Mortens forfærdelige Viden — Han vidste jo mere om *Arken* end Pelle selv. „Har du da været nede i den modbydelige Kludekælder ogsaa?" spurgte han. „Eller hvor ved du det fra?"

„Nej, men jeg ved det nu — det er jo min Forbandelse! Spørg selv, om de ikke koger Suppe paa de raadne Ben derude fra. — Og ikke engang Lossepladsens Giftstoffer kan tænde dem; de æder det og rækker efter mere. Jeg holder det ikke ud, hvis der ikke sker noget! Nu er du listet fra, og saadan gør enhver der skulde udrette noget — den ene efter den anden; fordi de er tilfreds, eller for at mele deres egen lille Kage. De der dur kniber ud, og der bliver kun Staklerne til Rest."

„Jeg har ikke svigtet," sagde Pelle varmt. „Du skal faa at se at jeg ikke har."

„Og er det underligt, om de bliver trætte," blev Morten ved. „Selv Gud mister Taalmodigheden med

dem, der bliver ved at lade sig træde ned. Jeg drømte i Nat, at jeg hørte til dem der sulter. Jeg gik ned ad Gaden og var bedrøvet over min Tilstand, og saa mødte jeg Gud. Han var klædt som en gammel Kosakofficer og havde Knutten hængende om Halsen.

„Hjælp mig, kære Gud Fader!“ raabte jeg og faldt paa Knæ for ham. „Mine Brødre vil ikke.“

„Hvad fejler dig?“ sagde han — „og hvem er du?“

„Jeg er en af dit udvalgte Folk — de Fattige,“ svarede jeg. „Og jeg sulter.“

„Du sulter? og kommer og anklager dine Brødre som har lagt fuldt op af Madvarer frem til dig?“ sagde han forfærdelig opbragt og pegede paa alle de herlige Butikker. „Du hører ikke til mine udvalgte — pak dig!“ Og saa slog han mig med Knutten over Ryggen.“

Morten gik og hang og talte ikke mere; det syntes som han hverken saá eller hørte, han var faldet helt sammen. Pludselig drejede han af uden at sige Farvel.

Pelle 'gik hjem; han var ærgerlig over Mortens Hæftighed, som han følte var et Angreb paa ham. Han vidste med sig selv at han ikke var troløs; den Lykke det var at sætte Bo, burde ingen misunde ham. Han gik og blev gal i Hovedet — for første Gang i lange Tider. Her kom de og stak til ham, som havde gjort mere for Bevægelsen end de fleste — bare fordi han havde set paa sit eget en Stund. Inde i ham rørte noget ubændigt sig, han følte en pludselig Trang til at slaa til Side — komme ud i et rigtig haardt Tørn og ryste Hjemmevarmen af Kroppen.

Nede paa Kanalerne var man i Færd med at hugge Isen op for at hjælpe Vandet. Der var allerede Foraarsdrift i det, det førte Isstykkerne af Sted ud mod Havet med utrolig Langsomhed. „Det var i Grunden et Arbejde for dig,“ tænkte han und-

vigende. Han følte det egenlige bagved, men lod det ikke komme op i sig.

Saa snart han var inden for Døren, faldt han til Ro. Ellen sad ved Kakkelovnen og puslede Lille Lasse, der laa paa Maven over hendes Skød og sprællede.

„Her skal du bare se, saadan et sødt lille Franskbrød han har," sagde Ellen — „han er ikke Spor af hudløs!"

XVII

Fra sin Plads ved Vinduet kunde Pelle se ned over Kanalen med Børnehusbroen, hvor Fangerne laa paa Træflaaden og vaskede Uld. Han genkendte Ferdinands høje kraftige Skikkelse; lidt efter Jul havde man fanget ham i et underjordisk Gravkammer paa Assistens Kirkegaard, hvor han havde indrettet sig; Sneen forraadte hans Skjul. Og nu sad han her saa nær ved *Arken* og sin Mor! engang imellem løftede han det kortklippede Hoved og saá derover ad.

Paa den anden Side Broen — opad Torvet — laa Pottemanden med sin Skude; han havde stablet Kajen fuld af Jydepotter, og Kristianshavns Madammer kom og slog Handel af. Og bagved ragede *Arkens* Masse op.

Saa uhyre den var, virkede den ikke som nogen Kaserne, men laa der med sit vilkaarlige Præg af Landsby — af hundrede Landsbyer fejet sammen i en uredelig Dynge. Oprindelig kunde der have været en lille Bindingsværksrønne paa ét Stokværk, med Frontspids. Den havde saa givet sig til at yngle Storstad, sat sig af ved Knopskydning til alle Sider og opad helt kalejdoskopisk, til en vældig Klump med smaa Stumper Fasade, en Kile Tag, dybe Kroge og ludende Frontspidser mellem hinanden i et endeløst Virvar — helt op til femte Sals Højde over

Midten. Deroppe svævede altid en blaa Dunstkreds og angav Skakten, det fælles Aandehul for *Arkens* Mylder. Han kunde skelne Madam Frandsens Kvist med Røghatten deroppe; og længere nede, i en dyb Kløft som skar sig ind i Massen, genkendte han Hannes Vindu. Ellers kunde han ikke lokalisere ret mange af de smaa Vinduer, der stirrede ud som brustne Øjne. Selv Kulmanden der var Vicevært, vidste daarlig Rede paa *Arkens* Krinkelkroge og Gange.

Han saá *Arkens* Væsner rende frem og tilbage over Broen, sorgløse og med korteste Sigt; de var altid paa Færde i sidste Øjeblik og styrtede af Sted. Der var noget rørende over deres Glemsomhed, som Nøden havde fremkaldt; i *Arken* skulde man først til at bjærge Føden, naar man havde sat sig til Bords og opdagede at der ingenting var.

Og ind imellem dem vandrede Arbejdere i Smaaflokke ind og ud over Broen; det taktfaste Traadd fra Nørrebro havde bredt sig herud ogsaa — som søgte det ham op.

Det gærede ikke længer vildt i Masserne, der var ved at komme én tung Vilje i Stedet. Af Forvirringen og det kaotiske Virvar dukkede nu Linjer frem, en fælles Bevidsthed var ved at bundfælde sig og blive til Retning. Paa en forunderlig Maade var Tusenderne faldet til Ro over det samme, og skred nu langsomt og sindigt frem under Sammenslutningstanken. For den der var mindre lydhør, kunde det se ud som der ingenting foregik — at de igen var faldet hen i Skæbnen; men Pelle vidste hvad der gik for sig. Han havde selv lagt Skulderen til, og var dulgt med i det hele igen.

Han tog glad mod Ellens fordoblede Kærlighed, og alt hvad han foretog sig, galdt hende og Barnet.

Men inde i ham gik Fodtrinene igen og lod sig ikke bringe til Tavshed; de var længere inde end han kunde naa. Det var som der pludselig var taget en Lyddæmper bort, enten han vilde eller ej, hørte han hvert Skridt af Vandringen derude.

De daarlige Tider fik dem til at færdes stille nok, men i det skjulte arbejdede det. De ny Ideer var ved at blive gængse, Bladet trængte sig ind i Hjemmene med dem, de lød fra Folkets Talerstole og ved Maaltiderne paa Arbejdspladserne — de smittede over Trappegangen fra Dør til Dør. Organisationer, der var dannet og gaaet i Stykker nogle Gange, dannedes igen — og denne Gang for at bestaa. Arbejdsherrerne bekæmpede dem men kunde ikke slaa dem ned; de var som en indre Lov i Massen — en Struktur hvorefter den *maatte* lejre sig.

Man beskattede sig selv og stjal af sin Mad for at styrke Foreningskassen, i blind Overbevisning om at der nok skulde komme et eller andet vidunderligt ud af det. De Fattige bragte Formuer til Veje gennem Sult og Savn og Taarer, og havde til Gengæld den Tilfredsstillelse at de dog var rige gennem deres Organisation. Ved at slutte sig mange sammen smagte de Rigdommens Sødme; og taknemmelige som de var, betragtede de allerede dét som et Resultat. Velstandsfølelsen stillede dem over de uorganiserede, socialt følte de sig overlegne over dem; at gaa ind i Fagforeningen kom nu til at betyde en Oprykning i Samfundet. Det tog mange, og andre dreves ind ved den stærke Kontrol blandt Husbeboerne. De store Arbejderkaserner gennemtrængtes efterhaanden af Ideerne; de der ikke vilde slutte sig til dem maatte fortrække. De blev betragtede som et Slags Ross og maatte ty sammen i bestemte Kvarterer.

Nu vilde det ikke være umuligt at faa Fasthed i Organisationen og udrette noget for Faget — om der kom en rask Mand i Spidsen. Det at de fleste arbejdede hjemme paa Logi kunde ikke længer skjule dem — Bevægelsen havde Øjne alle Vegne. Pelle greb sig i at sidde og lægge Planer for Fagets Fremgang.

Han slog til det og rettede hele sit Sind mod Ellen og Barnet. Hvad havde han med fremmed Nød at skaffe, naar de to kunde behøve alle hans

Ævner og Kræfter for at have det nødvendige? Han havde pintes nok under Trykket af Elendigheden — til ingen Nytte! og fundet sin Befrielse her, i et velsignet Virke, der var til at overkomme naar han ikke forsømte noget! Hvad skulde saa denne indvendige Manen til, som om han forbrød sig mod sin Pligt?

Han fik det til at tie ved sin Glæde over de to, men det kom underfundigt igen og spøgede ukendeligt i hans Sind.

Stundom kaldte noget paa ham bedst som han sad: Pelle, Pelle! — eller det bankede midt om Natten. Saa rejste han sig lydhør over Ende i Sengen, Ellen og Barnet sov trygt, han hørte Lille Lasses Aandedrag som bløde Fløjt. Han gik til Døren og lukkede op, rystede saa paa Hovedet af sig selv. Det var jo et Varsel; nogen af dem der stod ham nær maatte være stedt ilde!

I denne Tid kastede han sig med al sin Hæftighed over Samlivet med Ellen og Barnet; han levede saa stærkt med dem, som stod han foran et snarligt Opbrud. De havde anskaffet sig en Barnevogn paa Afbetaling, hver Søndag pakkede de Mad i Magasinet og trillede ud paa Udflugt, til Fællederne eller en Krohave i Byens Omegn hvor de spiste deres Mad og købte Kaffe. Ofte tog de Strandvejen fat og kørte helt ud til Skoven. Lasse Fredrik som Ellen kaldte ham, tronede i Vognen i al sin Stads og lignede en lille Afgud, Pelle og Ellen skiftedes til at køre ham. Ellen protesterede. „Det er ikke noget for en Mand at køre Barnevogn," sagde hun — „du ser heller ingen af de andre gøre det! De la'r pænt deres Koner slaas med Gumpekassen."

„Hvad kommer de andre mig ved," svarede Pelle. „Jeg holder ikke Hest."

Hun sendte ham et taknemmeligt Blik — men syntes alligevel ikke om det.

Derude havde de herlige Timer. Lille Lasse fik Lov at kravle om som han vilde, og var et rent Vidunder til at tumle sig; han var som en ør Bjørne-

unge. „Jeg tror han kan mærke Jorden under sig," sagde Pelle som kendte sin egen Barndomsrus igen. „Det er alligevel skidt med de Kaserner derinde!" Ellen saá uforstaaende paa ham.

De kom ikke af Pletten selv men havde nok i at ligge og more sig over Ungen; til han pludselig satte sig paa Halen og saá forundret paa dem — som opdagede han dem først nu. „Nu begynder han at tænke," sagde Pelle leende — „saa kan du godt tro han er sulten." Og Lille Lasse kravlede ganske rigtig hen til Moderen, stødte Haandbalgen mod hendes Bryst og sagde: Mam, mam! Pelle og Barnevognen maatte staa for, mens han blev fodret af.

Naar de kom hjem, var det Aften. Hvis Maatten var flyttet, havde der været nogen for at besøge dem; af dens Stilling kunde Ellen regne ud, hvem det var. Den stod paa Kant op ad Væggen.

„Det er din Onkel Tømrerens," sagde Pelle sagte; Lille Lasse hang sovende paa hans Arm, med Hovedet mod hans Skulder.

„Nej det er Kusine Annas," svarede Ellen og lukkede op. „Gudskelov vi ikke var hjemme, for saa havde vi faaet hele Religheden til Aftens. De spiser aldrig noget hjemme om Søndagen men ta'r lige en Sjat Kaffe; saa gaar de rundt og æder Familien ud af Huset."

XVIII

Pelle tænkte ofte med Bekymring paa de tre forældreløse i *Arken*. De lærte ikke noget som kunde komme dem til Gode i Fremtiden, men havde nok at gøre med at slaa sig igennem. De daarlige Tider ramte dem ogsaa, især gennem Karls Fortjeneste; Folk kneb paa Drikkeskillingen. I disse Tider havde de aldrig mere end en Dags Forspring for Mangelen, det mindste Uheld satte den ind paa Livet af dem. Men de lod sig ikke mærke med det, var kun lidt

mere alvorlige og stilfærdige end før. Han havde forhørt sig flere Steder for at skaffe Hjælp til dem, men det lod sig ikke gøre, uden at de med det samme blev revet fra hinanden. De der havde Magt til at hjælpe, vilde ogsaa skride ind mod den lille Arne; og det vilde være det værste der kunde overgaa Børnene.

Naar han kom derover, havde Marie altid fuldt op at fortælle og spørge om; han var endnu hendes eneste fortrolige og maatte høre paa hendes huslige Bekymringer og give Raad. Hun løb i Vejret og saá friskere ud end før, hans Nærværelse satte Glæde op i Øjnene paa hende og gav hende røde Kinder. Far Lasse holdt hun Lovtaler over i en rørt Tone, som var han et lille hjælpeløst Barn; men naar hun spurgte til Ellen, blinkede der lidt Skadefryd i hendes Øjne.

En Formiddag han sad hjemme og arbejdede og Ellen var ude med Barnet, ringede det. Han gik ud og lukkede op, der sad et Nummer af *Arbejderen* i den lille Brevkasse, med Opfordring til at være Holder. Han aabnede ivrigt Bladet mens han satte sig ved Disken igen; en underlig Tilbøjlighed i ham fik ham til altid at løbe Ulykkestilfældene igennem først.

Det gav et Stød i ham. Øverst i Rubrikken stod om en fjortenaars Dreng, der arbejdede paa en Blikvarefabrik og havde faaet Fingrene skaaret af den højre Haand. En Anelse sagde ham, at det var hans smaa Venner Ulykken var slaaet ned paa; han smed en Trøje paa og løb over i *Arken*.

Marie kom ham urolig i Møde. „Kan du forstaa, hvad der er med Peter? han har ikke været hjemme i Nat!“ sagde hun bekymret. „Der er saa mange Drenge, der farter om paa Gaderne om Natten; men af den Slags har Peter aldrig været. Og jeg gik og holdt hans Mad varm lige til Midnat. Han er kanske faldet i daarligt Selskab, tænkte jeg.“

Pelle viste hende Avisen. Om lidt vilde *Arkens* Beboere faa Øje paa Meddelelsen og komme bu-

sende med det, saa var det bedre han forberedte hende. „Men det er jo ikke sikkert," sagde han opmuntrende. „Maaske er det slet ikke ham."

Marie brast i Graad: „Aa jo, det er ham! Jeg har saa tidt gaaet og gruet, naar han fortalte om de skarpe Knive som løber rundt mellem deres Fingre altid. Og de kan jo ikke tage sig rigtig i Agt heller, for det skal gaa hurtig fra Haanden, ellers faar de Afsked. Aa lille Peter, lille Peter dog!" Hun var sunket ned paa Stolen og sad og vuggede over sit Skød som en ulykkelig Moder.

„Vær nu stor og fornuftig, Marie!" sagde Pelle og lagde Haanden paa hendes Skulder. „Kanske er det slet ikke saa slemt; Aviserne overdriver altid. Nu skal jeg stikke ud og faa ham opsøgt."

„Gaa først ud paa Fabrikken!" raabte Marie og rejste sig energisk — „der ved de lettest noget. Men du maa endelig ikke sige hvor vi bor — hører du! Husk paa Skolegangen — og han har ikke meldt sig til Præsten for at blive konfirmeret. Vi kan blive straffede, hvis man opdager det."

„Jeg skal nok tage mig i Agt!" sagde Pelle og skyndte sig af Sted.

Ude paa Fabrikken fik han den Besked, at Peter var paa Hospitalet. Han løb derind og naaede lige at komme i Besøgstiden. Peter sad over Ende i Sengen med Haanden i Bind; den stumpede underlig forkrøblet i Bindet. Og i Drengens Ansigt havde Græmmelsen allerede traadt de dybe uudslettelige Spor, der saa trist kendetegner Arbejdets Invalider. Lemlæstelsens hele frygtelige Rækkevidde stod og grublede i hans Barneblik.

Han blev glad da han saá Pelle, og gjorde en uvilkaarlig Bevægelse med den højre Haand; saa tog han sig i det og rakte den venstre frem. „Nu skal man jo til at stikke paa Næven med Kejten," sagde han med et græmmet Smil — „det bliver underligt. Naar jeg endda bare kan bestille noget, for ellers —" han gjorde en truende Bevægelse med Hovedet. „Jeg skal ikke have noget af at ligge Marie og Karl til

Byrde hele mit Liv. Tror du jeg vil komme til at arbejde igen?"

„Vi skal nok finde paa noget," sagde Pelle — „der er ogsaa gode Mennesker til. Kanske hjælper en eller anden dig til at studere!" Han vidste ikke selv, hvorfor han faldt netop paa den Tanke; han havde aldrig selv set noget saadant Tilfælde. Det var Barndommens Æventyrdrømme der fostrede hele den Forestillingskreds, næret af Læsebøgernes Anekdoter om fattige Drenge. Han stod over for det umulige og greb simpelthen efter det umulige.

Peter havde ingen Læsebøger bag sig. „Gode Folk!" udbrød han og blæste haanligt — „de ejer jo aldrig noget! Og jeg kan ikke engang læse — hvordan skal man saa lære at studere? Karl kan, han har lært sig det af Skiltene paa Gaden naar han løb Bud — han skriver ogsaa! Og Hanne har lært Marie lidt. Men jeg har jo hele Tiden bare staaet paa Fabrikken." Han stirrede bittert ud for sig; det var trist at se saa hærget hans Ansigt var — helt indfaldent!

„Du skal nu ikke være bekymret alligevel," sagde Pelle fortrøstningsfuldt. „Vi finder nok noget."

„Ja men ikke Fattigvæsenet — lad vær med at rende og tigge til mig," svarede Peter vredt. „Og Pelle," — han hviskede for at ingen paa Stuen skulde høre det — „her er ikke morsomt. I Nat laa der en gammel Mand og døde lige her ved Siden af mig; han døde af Kræft, og de stillede ikke en Gang et Skærmbrædt for. Hele Tiden laa han og gloede paa mig! Men om nogen Dage kan jeg nok slippe ud. Saa skal der betales — ellers gaar det for Fattighjælp og de giver sig til at snuse — jeg har stukket dem en Plade du! Kunde du ikke komme og løse mig ud? Marie har Huslejepenge liggende — dem kan du ta'e."

Pelle lovede det og skyndte sig hjem til sit Arbejde. Ellen var hjemme — hun gik og saa forundret ud. Han satte hende ind i Sagerne. „En rigtig prægtig Gut er han," sagde han næsten græde-

færdig. „Lidt for alvorlig af alt det Arbejde — og nu er han Krøbling. Et Barn kun og allerede Invalid for Arbejdet — det er forfærdeligt at tænke paa!"

Ellen kom hen og tog hans Hoved ind til sig, hun strøg ham dulmende hen over Haaret.

„Vi maa gøre noget for ham, Ellen!" sagde han dumpt.

„Du er saa god Pelle — du hjalp jo gærne alle Mennesker. Men hvad kan vi? Sparepengene brugte vi jo til Barselhistorien."

„Vi maa sælge en af Stumperne du — eller sætte noget ud!"

Hun saá forfærdet paa ham. „Pelle, vort Hjem! her er jo ikke mere end lige det nødvendige. Og som du elsker vore fattige Ting! Men hvis du synes, saa —! Du gør jo allerede noget for ham ved at ofre din Tid."

Saa tav han. Hun bragte det flere Gange paa Tale som noget der maatte overvejes, men han svarede ikke. Hendes Tale pinte ham — enten handlede man eller tav!

Om Eftermiddagen gjorde han sig et Ærende i Byen og tog ud paa Fabrikken. Han henvendte sig paa Kontoret og fik Fabrikanten selv i Tale. Fabrikanten var ilde berørt af det passerede, men maatte gøre gældende at det udelukkende skyldtes Uforsigtighed. Han raadede Pelle til at faa en Indsamling i Gang blandt Fabrikkens Arbejdere, og aabnede selv Indsamlingen med et Beløb paa tyve Kroner. Desuden stillede han i Udsigt, at Peter som var en paalidelig Fyr, kunde faa Stillingen som Bud og Opkræver naar han kom sig.

Peter var godt lidt blandt sine Arbejdskammerater; der kom et pænt lille Beløb ind. Pelle betalte hans Hospitalsophold, og der blev saa meget til overs, at han kunde gaa hjemme og hvile ubekymret, til Haanden var lægt og han kunde tiltræde Pladsen som Fabrikkens Bud. Den lille Invalid var i helt godt Humør ved at vide Udkommet sikret;

han anvendte Tiden til at drive om i Byen hvor der var Musik og lære sig de nye Melodier. „Det er den første Ferie jeg har haft, siden jeg kom paa Fabrikken," sagde han til Pelle.

Stillingen som Bud fik han ikke — der var kommet en anden i Vejen. Men han fik Lov til at gaa ind i sit gamle Arbejde igen! Resterne af den højre Haand kunde nok holde Blikpladen ned mod Bordet, og den venstre maatte øve sig i at føre den rundt mellem de roterende Knive. Det krævede bare Tid, og endnu lidt mere Aarvaagenhed.

* *
*

Ulykken brændte sig ind i Pelles Sjæl og kaldte paa hans hvilende Harme! Tilfældet havde givet ham de tre forældreløse til Søskende, og han følte Peters Skæbne saa sviende, som havde den ramt ham selv. Skændigt var det, at Børn skulde friste Opholdet ved livsfarligt Arbejde for at holde sig et forsmædeligt Fattigvæsen fra Livet. Hvad var det for en Samfundsorden? Han følte en kvælende Trang til at slaa!

Byrden fra Dues Skæbne lagde sig igen over hans Ansigt, øget med dette ny; Ellens bløde Hænder kunde ikke stryge den bort. „Lad dog være med at se saa bister ud — du skræmmer jo Barnet," sagde hun og rakte Lille Lasse hen imod ham. Og Pelle forsøgte at le. Men det blev et grumt Smil.

Han følte ingen Trang til at lade Ellen se ind i sit blødende Sind, og talte med hende om ligegyldige Ting. Ellers sad han og saá sig ud, vaagent spejdende efter Tegnet. Følelsen af at være udvalgt til noget fyldte ham igen, han var vis paa at der var Bud under Vejs til ham.

Saa døde Formand Petersen, og han blev igen opfordret til at overtage Ledelsen af Fagforeningen.

„Hvad siger du til det?" sagde han til Ellen, skønt Beslutningen var uigenkaldelig.

„Det maa du jo nærmest selv om," svarede hun

forbeholdent. „Hvis du har nogen Fornøjelse af det, saa —“

„Det er ikke for min egen Skyld jeg gør det,“ sagde Pelle mørkt. „Jeg er jo ikke noget Kvindfolk.“

Han fortrød straks sine Ord og gik hen og kyssede hende. Hun havde Taarer i Øjnene og saá forundret paa ham.

XIX.

Der var nok at tage fat paa. Løsgængerne maatte igen læmpes inden for Organisationen — læmpes eller tvinges; Pelle tog de nemmeste først og lod Tallene virke paa de andre. De helt stædige fik Lov at sejle deres egen Sø indtil videre; naar de var isolerede og godt afmærkede, kunde de ingen videre Fortræd gøre.

Han var godt udhvilt og gik helt metodisk til Værks. Følelsen af at have Kræfter nok til Vejs Ende gav ham en bred Ro, som indgød Tillid. Han forhastede sig ikke men tog det hele fra Bunden af; de egenlige Spørgsmaal lod han rolig ligge, til Betingelserne for at løse dem var til Stede. Han vidste fra sidst, at uden fast sammenbankede Rækker kunde der ingenting udrettes.

Det tog Resten af Sommeren. Saa stod Organisationen der og saa ud til at kunne staa for et Tryk; og det første Spørgsmaal var Priskuranten. Den var forældet og slet, tilbage næsten paa alle Punkter; Faget sukkede under de lave Satser, der ikke havde holdt Skridt med Udviklingen og Fordyrelsen af alle Ting. Men Pelle tog sin praktiske Sans fangen. Tidspunktet var ikke gunstigt for Krav om Lønforhøjelse. Organisationen kunde ikke give Kravet fornøden Vægt, men maatte foreløbig nøjes med at faa den gældende Priskurant respekteret. Flere af de større

Mestre misligholdt den, skønt de havde været med til at indføre den. Det var navnlig galt med Hofskomager Meyer, han benyttede alle Udveje til at komme bag om de klareste Lønsatser.

Der indløb stadig Besværinger, og en Dag gik Pelle op til ham for at paatale Forholdet og komme til et Resultat. Han var klar til at tage en Kamp paa Spørgsmaalet om Priskurantens Ukrænkelighed, ellers kunde enhver jo give store Løfter og rende fra dem. Han ventede nærmest at Hofskomageren skulde vise ham Døren; det skete dog ikke, men Meyer behandlede ham med en Slags høflig Uforskammethed. Hadet til den gamle Fjende vaagnede paa ny i Pelle, han havde sin Nød med at styre sig. „De faar Blokade, hvis De ikke inden otte Dage ordner Dem med Deres Svende," sagde han truende.

Meyer lo spottende: „Ak saa? Ja Deres Blokade den kender vi jo. Men saa erklærer Mesterforeningen Lockout for hele Faget — hvad siger De til det? Saa bliver der godt Køb paa gamle Hatte!"

Pelle tav og trak sig tilbage, det var den eneste Maade han kunde bevare Koldblodigheden paa. Nu var dét sagt der skulde siges, og han var ingen Diplomat som kunde staa og smile roligt med en Djævel i Øjet.

Meyer fulgte ham bukkende til Døren: „Er der ellers noget jeg kan være Dem til Tjeneste med — Arbejde for Eksempel? Jeg kan godt bruge en Børnearbejder i denne Tid."

Da Pelle kom ned paa Gaden, aandede han ud. Puh ha, det var haardt; nogle Grovheder og et Par paa Snuden havde været det naturligste Svar paa Mandens Uforskammethed. Naa, det var en Prøve for hans hidsige Sind, og nu var den bestaaet! Naar han holdt Mund kunde han altsaa beherske en Situation!

„Nu blokerer vi altsaa Meyer," tænkte han mens han gik ned ad Gaden. „Og hvad saa? Ja saa slaar han igen og laver Lockout. Kan vi holde til det?

Ikke ret længe, men det kan Mestrene heller ikke — saa ruineres deres Forretninger. Men saa tager de Svende fra Udlandet — eller lader Arbejdet udføre uden for Pladsen hvis den Trafik kan stoppes; indfører Fabriksfodtøj i stor Stil og indfører Maskiner — hvad de allerede saa smaat er i Gang med!"

Pelle gik i Staa midt paa Gaden — dette her gik pinedød ikke! Han maatte passe paa, at han ikke gik hen og lavede Æggekage af hele Historien. Fik alle disse Ting først Indpas, saa var en hel Masse Mennesker gjort brødløse med det samme. Men Hofskomageren vilde han have Ram paa; der maatte gives et Middel til at lange den Blodsuger en Lussing saa det snærpede i hans Pengepung!

Næste Morgen kom han hen til Mester Beck som sædvanlig. Beck saá langt paa ham over Brillerne. „Jeg har ikke mere til Dem at bestille, Pelle," sagde han lavt.

„Hvad for noget?" udbrød Pelle forskrækket. „Men vi har jo travlt, Mester!"

„Ja men jeg kan ikke beskæftige Dem længer. Det er ikke med min gode Vilje, jeg har altid været godt tilfreds med Dem; men Forholdene er nu engang saadan. Der er saa meget man maa tage i Betragtning; en Skomager kan ikke arbejde uden Materialer, og Kredit hos Læderhandleren kan man heller daarlig undvære." Mere vilde han ikke sige.

Men Pelle havde ogsaa forstaaet tilstrækkeligt. Som Formand for Mesterforeningen havde Meyer tvunget Beck til at afskedige ham — ved Truslen om at stoppe Kilderne for ham. Pelle blev ramt fordi han var i Spidsen for Organisationen — skønt den nu var anerkendt; det var et Indgreb i Foreningsretten. Og alligevel kunde det ikke paatales; man havde Lov at afskedige en Mand, naar man ikke havde Brug for ham længer. Meyer var en snedig Mand!

Pelle drev lidt slukøret om. Han havde ikke megen Lyst til at komme hjem til Ellen med den bedrøvelige Efterretning, og gik rundt til forskellige

Mestre for at høre om Arbejde. Men saa snart de hørte hvem han var, kom de i Tanke om at der nok ikke var noget alligevel. Han mærkede at der var sat Kors ved ham.

Han maatte støtte sig til sit Hjemmearbejde, og se at støve mere op blandt Bekendtes Bekendte. Og ellers være parat Nat og Dag naar en Smaamester, som sad og nussede uden Hjælp, pludselig fik mere end han kunde overkomme.

Ellen tog Forholdene op som de var, og beklagede sig ikke. Men over for Aarsagen til dem øvede hun stum Modstand; Pelle fandt ikke Medhold hos hende i sin Kamp; hvad han dèr havde for, maatte han gaa ene med. Det forrykkede ikke hans Kurs men satte snarere Stædighed op i ham. Der var en Side ved ham Ellens Væsen ikke kunde dække — naa ja, hun var jo et Kvindfolk som man bar over med! Han var god imod hende, og slog hende i sine Tanker mere sammen med Lille Lasse. Derved gjorde han sig fri af hendes Mening om alvorlige Sager — og følte sig mere Mand.

Takket være hans lille Formandsløn led de ikke Nød. Pelle holdt ellers ikke af det og havde mest Lyst til at give Afkald paa de Par Hundrede Kroner; der flød ikke Spor af Embedsmandsblod i hans Aarer, han begreb ikke rigtig, at man skulde have Vederlag for den Alménnytte man gjorde. Men nu kom de alligevel tilpas, og han havde andet at bestille end at gaa og gøre et Nummer ud af Smaating. Blokaden havde han opgivet, men hans Hjærne pønsede stadig paa Udveje til at faa Ram paa Hofskomageren; det sysselsatte ham Dag og Nat.

En Dag snublede hans Tanker over Meyers egen Taktik! Ganske uskyldigt havde man faaet ham puttet ud af Arbejdet — hvad om han bar sig ad paa samme Maade og i Stilhed pillede Hofskomagerens Folk fra ham? Meyer var Fagets onde Aand, han sad som en Tyran i Kraft af sin Overmagt og holdt det nede; det vilde ikke være saa umuligt at sætte Kors ved ham til Gengæld! Og

Pelle havde ikke i Sinde at tage det saa nøje med Midlerne her.

Han drøftede det med Svigerfaderen, der igen havde faaet Tiltro til ham. Stolpe som var en gammel dreven Taktiker, raadede ham til ikke at holde noget Møde om Sagen, men ordne det hele paa Tomandshaand med hver enkelt, saa at der ikke blev noget at hænge sin Hat paa over for Fagforeningen. „Du har jo god Tid nu," sagde han. „Gaa først til de paalidelige, og gør dem begribeligt hvad for en Kumpan Meyer er; og tag først og fremmest hans bedste Folk fra ham, de daarlige har han ingen Gavn af at beholde. Du kan jo fyre op under Kammeraterne, naar du vil! gør det saa godt, at ingen kan være bekendt at gaa i deres Sted der forlader ham. Han maa stemples som den han er, Mand og Mand imellem."

Pelle sparede sig ikke; han gik fra Fælle til Fælle, stærk og ildnende. Og hvad der havde vist sig umuligt for to tre Aar siden, lod sig udføre nu; Harmen mod Uretten havde bundfældet sig i Sindene.

Meyer havde haft for Skik at lade sine Arbejdere rende forgæves efter Arbejde — det var ikke helt lavet til, de maatte komme igen! Og naar de fik det udleveret, skulde det gærne være færdigt over Hals og Hoved. Der laa en Hensigt i det, det gjorde Folk ydmyge og medgørlige.

Men nu vendtes Forholdet om. Arbejderne kom ikke og afleverede presserende Arbejde til den Tid de havde lovet; han maatte sende Bud efter det og fik sine egne Ord igen: Det var ikke ganske færdigt, men de skulde se hvad de kunde gøre for ham! Han maatte rende sine egne Arbejdere paa Dørene for ikke at støde de fine Kunder. De første Tilfælde behandlede han over en Bank med Afsked, men det hjalp ikke; der var faret en Hovmodsdjævel i simple Skomagersvende, det saa ud som de vendte op og ned paa Begreberne Herre og Undergiven! Han maatte lade den haarde Haand fare og forsøge med gode Ord, Forretningen havde hele den fornemme

Verden til Kundekreds og behøvede altid en Stab af Elitearbejdere. Men ikke engang Venlighed hjalp, bedst som han havde faaet fat i en god Svend, var han gaaet! Og naar han spurgte om Aarsagen, fik han altid det samme drilske Svar: de var kede af hans Arbejde. Han bød høj Arbejdsløn og indforskrev med stor Bekostning dygtige Folk ude fra; men Pelle holdt sig underrettet og søgte dem op. Naar de havde været nogle Dage under Paavirkning, rejste de hjem igen eller tog fat hos de andre Mestre, der fik mere at bestille efterhaanden som Meyers Forretning gik tilbage. De der kom paa Lageret fortalte, at han gik deroppe og rasede, skældte de uskyldige ud og jog dem ogsaa fra sig.

Meyer følte en Haand bag alt dette, han vilde have Mesterforeningen til at erklære Lockout. Men de andre Mestre vejrede et Træk i det fra hans Side; hans egen Forretning laa død, og saa vilde han stanse deres ogsaa. De havde maaske ikke noget egenlig mod den ny Tilstand; noget Grundlag for en Lockout kunde de i alt Fald ikke faa Øje paa.

Saa bekvemmede han sig til at skrive til Pelle og anmode ham om en Forhandling — for at faa Uroen i Faget hævet. Pelle der endnu ikke var stiv i Forhandlingskunsten, svarede saadan noget som, at man vilde blæse ham en lang Marsj. Han viste dog Svigerfaderen Svaret, før han afsendte det.

„Nej den gaar pinedød ikke!“ udbrød Stolpe. „Ser du min Dreng, det er Tonen det hele kommer an paa, naar man vil drive Fagpolitik! de Store ser svært paa Indpakningen! Saadan var jeg sku ogsaa til at begynde med — Sandheden frem og lige i Synet med den! Men den skar ikke —: man var for ubehøvlet, de kunde ikke forhandle med én. Saadan lidt pæn Løgnagtighed gør sig meget bedre! Naa ja, saa maa man være Diplomat og fange Ræv med Ræv. Tag og krads det ned, saa skal jeg give dig Opskriften. Altsaa —!“

Stolpe gik en Stund op og ned ad Gulvet og saa spekulativ ud; han var i Skjorteærmer og Tøfler og

havde Tommelfingrene i Vestelommerne. „Er du klar Svigersøn? — Altsaa:

Til Formanden for Skomagernes
Mesterforening, Hr. Hofskomager Meyer!
Idet jeg anerkender Modtagelsen af Deres meget ærede af Gaars Dato, skal jeg tillade mig at bemærke, at der mig bekendt hersker god Ro og ordnede Forhold overalt i Faget for Tiden. Saa at altsaa Grundlaget for en Forhandling savnes.

Paa Fagforeningens Vegne
Ærbødigst
Pelle.

„Se det er noget med noget paa, hva'! det kunde sku selv Napoleon være bekendt at sætte Navn under. Og tilpas ondskabsfuldt er det," sagde Stolpe fornøjet. „Prent det nu lidt pænt — og saa en stor Konvolut."

Pelle var helt imponeret af Skrivelsen, da han fik renskrevet den paa et stort Ark Papir; den lignede en Dagsbefaling fra Amtmand eller Borgmester derhjemme. Kun det ondskabsfulde i den havde han sine Tvivl om den Dag.

En Formiddag nogle Dage efter sad han hjemme og arbejdede. De mellemliggende Dage havde han været nødt til at tage Lossearbejde paa Havnen, nu sad han og forsaalede et Par Søstøvler for en Matros paa Kulskibet. Paa den anden Side af Disken sad Lille Lasse og pludrede og gjorde hans Bevægelser efter; hvergang Pelle slog en Pløk i, daskede Drengen paa Kanten af Disken med sin Rangle. Og Pelle lo til ham. Ellen gik ud og ind mellem Køkken og Stue, hun var alvorlig og tavs.

Det ringede. Hun jog til Kakkelovnen og rev noget Barnetøj ned, saa gik hun ud og lukkede op.

En mørk svær Herre i Spaserepels traadte bukkende ind, den høje Hat holdt han foran sig sammen med Handskerne og Stokken. Pelle vilde ikke tro sine egne Øjne — det var Hofskomageren. „Han kommer nok for at gøre op!" tænkte han og be-

lavede sig paa en Dyst. Han fik Hjærtebanken og noget sank pludselig i ham; gammel Underdanighed var ved at komme op og bemægtige sig ham. Men det varede kun et Øjeblik, saa var han igen sikker paa sig selv. Han bød roligt sin Gæst en Stol.

Meyer sad og saá sig om i den tarvelige nette Stue, som vilde han først sammenligne Fjendens Forraad med sine egne, inden han foretog sig noget. Pelle fangede noget i hans vandrende Blik og blev pludselig en hel Del klogere i Menneskekundskab. „Han sidder jo ligefrem og kigger efter, om der ikke er røget noget paa Laanekontoret,“ tænkte han opbragt.

„Hm — jeg har modtaget Deres ærede Skrivelse,“ begyndte Meyer endelig. „De mener ikke der er Anledning til nogen Drøftelse af Tilstanden; men æ — jeg synes dog —.“

„Nej, det mener jeg rigtignok ikke,“ svarede Pelle som havde sat sig for at holde Skrivelsens Tone — „der er jo den bedste Orden over det hele. I det hele lader det jo til at skulle gaa nu, da vi har hver sin Forening og kan drøfte Sagerne som Ligemænd.“ Han saá uskyldigt paa Meyer.

„Naa det synes De? Det kan dog ikke være Dem ubekendt, at mine Arbejdere forlader mig den ene efter den anden — for ikke at sige at de pilles bort. Jeg kan ikke tjene Dem i at kalde det ordnede Forhold.“

Pelle sad og ærgrede sig over Meyers slikkede Tone. Hvorfor Fanden brændte han ikke løs som et ordenlig Mandfolk, i Stedet for at sidde og svede Hentydninger ud! Men skulde der laves Dikkedarer, saa hvorfor ikke? „Saa Deres Folk forlader Dem?“ spurgte han interesseret.

„Ja de gør!“ svarede Meyer og saá overrasket op, Pelles Tone gjorde ham usikker. „Og de sjikanerer mig, overholder ikke Aftalerne og lader mine Bude rende forgæves. Tidligere har hver Mand hentet og bragt sit Arbejde, nu maa jeg holde Bude til det; det kan Forretningen ikke bære.“

„Svendene har nu ogsaa maattet rende forgæves — jeg har jo selv arbejdet for Dem," svarede Pelle. „Men De mener altsaa, vi bedre kan bære den Tidsspilde?"

Meyer trak paa Skuldrene. „Det er dog et Led i deres Erhværv, Forholdene ere nu engang baserede paa den Ordning. Men naar jeg saa endda var sikker paa at have Folk. — Det gaar ikke, det dèr, Mand!" skreg han pludselig op — „det gaar pinedød ikke! Det er ikke hæderligt!"

Lille Lasse sprat i Vejret og gav sig til at brøle, Ellen kom hastigt og tog ham ind i Sovekammeret.

Pelle var blevet skarp om Munden. „Naar Deres Folk forlader Dem, har de vel sagtens Grund til det," svarede han, men havde mere Lyst til at sige Meyer lige op i Synet at han var en Udpiner. „Fagforeningen kan ikke tvinge sine Medlemmer til at arbejde for en Mand, de maaske ikke kan komme til Rette med. Jeg har selv lige faaet Afsked paa et Værksted — man kan dog ikke alarmere de to Foreninger af den Grund." Han saá fast paa sin Modstander, idet han langede ham dén ud; Linjerne i hans Ansigt dirrede let.

„Aha!" udbrød Meyer og gned sig i Hænderne med et Udtryk som sagde, at nu endelig følte han fast Bund under sig. „Ak so — der slap det endelig ud! De er jo Diplomat ogsaa — stor Diplomat! — Det er en klog Mand De har, lille Frue!" vendte han sig til Ellen der stod og puslede ved Buffeten. „Hør Hr. Pelle, De er en Mand for mig, og vi maa komme til et Resultat. Naar to dygtige Folk taler sammen, kommer der noget ud af det — det kan ikke være andet! Jeg har Brug for en intelligent og dygtig Fagmand til at forestaa Maaltagning og Tilskæring, Pladsen er godt lønnet, og De kan faa skriftlig Kontrakt paa en Aarrække. Hvad siger De til det?"

Pelle løftede Hovedet i et Ryk. Ellens Øjne skød Gnister; de blev forunderlig mørke og lagde sig tvingende over ham — som vilde de brænde en

Vilje ind i ham. Et Øjeblik stirrede han fortumlet frem, Tilbudet kom saa overvældende stort bag paa ham. Saa smilede han. Ej ej! skulde han nu sælges som Udpinerens Haandlanger!

„Det er vist ikke noget for mig,“ svarede han.

„De maa naturligvis have Lov at tænke over mit Tilbud,“ sagde Meyer og rejste sig. „Skal vi sige tre Dage?“

Da Hofskomageren var gaaet, kom Ellen langsomt hen og lagde sin Arm over Pelles Skulder. „Hvor er du en klog og dygtig Mand,“ sagde hun stille og legede med hans Haar — der var noget som lignede Afbigt i hendes Væsen. Tilbudet nævnede hun ikke med et Ord, men gav sig nynnende i Lag med sit Arbejde. Det var længe siden Pelle havde hørt hende synge; og Sangen gav ham en lys Følelse af at denne Gang vilde han sejre.

XX

Pelle førte ufortrødent Kampen videre, sloges med smaa Kaar og med Frafald og gik bare paa. Talrige Gange i Kampens Løb var han lige vidt, Meyer havde faaet et nyt Hold Arbejdere fra Udlandet, og han maatte begynde forfra: bearbejde dem saa de rejste igen, eller gøre dem umulige blandt Husbeboerne saa de maatte fortrække. Eftervinteren var haard og kom Meyer til Hjælp. Han gav god Arbejdsløn nu, og havde faaet skrabet sig et Sjak Løsgængere sammen; en Overgang saa det ud som han skulde faa sin Forretning i Vejret igen. Men Pelle havde blot ladt Løsgængerne i Ro af Mangel paa Tid; nu hjemsøgte han dem og kom med mere Avtoritet end sidst. Der gik allerede Ord af hans Vilje, de fleste overgav sig paa Forhaand. „Ham kan ingen Djævel staa sig mod!“ sagde de.

Han vaklede ikke i sin Tro paa Sejren og gik paa

og paa, filosoferede ikke frem paa den anden Side Resultatet men satte alle Ævner ind paa at naa det. Stærke Kræfter var oppe i ham og førte ham den lige Vej. Foreningsfællerne fulgte ham villigt, og paalagde sig de Savn Affolkningen medførte. Han havde deres Tillid, og de syntes i Grunden det var en herlig Spas denne Bytten Gaarde, hvor de for én Gangs Skyld vendte Trykket tilbage mod Udgangspunktet. De havde beskt prøvet, hvad det vilde sige at rende forgæves, tigge om Arbejdet, tigge og trættes om Tilgodehavendet — være de smaa. Det var morsomt at bytte Rollerne! Nu legede Musene med Katten og morede sig godt, skønt dens Klør nu og da sved til dem.

Pelle følte Tilliden Mand og Mand imellem, ved den Villighed hvormed de fulgte ham, som var han kun Udtrykket for deres eget Sindelag. Og naar han stod paa Generalforsamlinger og Møder for at aflægge Beretning eller agitere, og Kammeraternes Bifald slog ham i Møde, mærkede han, hvorledes stærke Kræfter forenede sig i ham. Han var som Skibets Vædder, hele Styrken stødte fremad i ham. Han begyndte at finde sig til Rette som Udtryk for noget større; der var et Formaal med ham.

Den Pelle, der saa klogt og roligt havde forhandlet med Meyer, og rammet ud hvad han vilde uden et ondt Ord, var ikke den almindelige! Et større Væsen arbejdede i ham, mere ansvarligt end han selv ævnede det! Og han gik sig selv efter for at tilegne sig det bevidst; han følte at der var Kræfter dèr.

Dette højere havde mystisk Sammenhæng med saa meget; helt tilbage til sin tidligste Barndom kunde han følge det som et rigt Løfte. Saa mange havde ogsaa uvilkaarlig ventet sig noget af ham; han havde blot lyttet forundret til dem, nu blev det en Profeti.

Han blev mere nøjeregnende med Ord i sit personlige Forhold, nu da deres ubegrænsede Rækkevidde havde aabenbaret sig for ham. Men i Agitatio-

nen faldt de stærkeste Ord ham naturligt, de kom som et Ekko af det grænseløse tomme Rum der laa bag ham. Han syslede med sin Personlighed; alt det han før sorgløst havde givet frit og ubehersket Spillerum, maatte nu helst ind og tjene Formaalet. Ogsaa sit Forhold til Ellen gik han efter, undskyldte hende og gjorde sig Umag for at forstaa hendes Fordringer til Lykke. Han var mild og god mod hende — men ubøjelig i det væsenlige.

Hofskomageren gjorde han sig ingen Samvittighed af. Han havde længe nok misbrugt sin Overmagt paa alle Omraader; ved sin store Forretning var han den der skabte og beherskede Tilstandene, de daarlige Vilkaar maatte føres tilbage til ham. Det var Sommer og Godtid for Arbejderne nu, og hans Forretning gik stærkt tilbage. Pelle forudsaa hans Fald og følte sig som en retfærdig Hævner.

Den aarelange Kamp tog hele hans Sind. Altid var han paa Færde, kom styrtende hjem til Arbejdet der laa og ventede, klarede det til Side som en rasende, og var afsted igen. Ellen og Lille Lasse saá han ikke meget til i denne Tid, de levede deres Liv uden for ham.

Han turde ikke slaa sig til Ro i den Kendsgærning at Sammenholdet nu var stærkt. Bestandig var han paa Færde for yderligere at stive af og underbygge; han vilde ikke falde for det uforudsete. Hans Utrættelighed smittede Kammeraterne, de blev ivrigere og ivrigere alt som Kampen trak ud. Den voksede for dem ved de Ofre den krævede, og ved Styrken i Modstanden; Meyer blev efterhaanden til en Kolos som enhver maatte vove sin Velfærd for at hugge ned. Der gik Hjem i Stykker ved det; men jo flere Ofre Kampen krævede, des sorgløsere syntes de at gaa til den. Og de jublede af Glæde, den Dag Kolossen faldt og begravede nogle af dem under sin Masse.

Sejren var uomtvistelig Pelles, Skomagersvenden havde fældet Fagets største Arbejdsherre! De spurgte ikke om hvad det havde kostet, men bar hans Navn

i Triumf. De raabte Hurra, naar han viste sig eller hans Navn nævnedes. Tidligere vilde det vel være gaaet ham til Hovedet, men nu fandt han Udfaldet ganske naturligt — som Udslag af en højere Vilje!

Allerede et Par Dage efter sammenkaldte han til Møde i Fagforeningen, fremlagde Udkast til en ny tidssvarende Priskurant og opfordrede til at tage en Kamp paa den netop nu. „Lejligheden kan aldrig være bedre," sagde han — „nu har de set hvad vi dur til! Og det var paa Spørgsmaalet om Priskuranten vi slog Meyer ned, derfor maa vi smede mens Jærnet er varmt!"

Han regnede med at Kammeraterne netop nu havde Krigshumør, trods alle de Savn Kampen havde paaført dem — og tog ikke fejl. Hans Forslag blev enstemmig vedtaget.

Nogen Lønkamp blev der ikke. Meyer løb nu rundt til Mestrene med Prøvekassen for et Læderfirma, Synet af den før saa mægtige Mand virkede nedstemmende. Mesterforeningen udpegede et Par Mestre til at forhandle med Fagforeningen om Lønforhøjelsen.

XXI

Det hændte tidt Pelle at han længtes tilbage mod det stille inderlige Samliv med Ellen og Lille Lasse, han følte vemodigt, at de levede inde i en lykkelig Verden og var i Færd med at indrette sig paa at undvære ham. „Naar du nu faar dette fra Haanden, skal du rigtig have det hyggeligt med dem igen," tænkte han.

Men det ene hang uløseligt sammen med det andet, af et Spørgsmaals Løsning fødtes et andet, Fattigmands Verden viste sig at være en indviklet Historie. Rygtet om hans lykkelige Haand som Organisator bredte sig udover, overalt arbejdedes der for

Sammenslutningstanken, de mange begyndte at rette Øjnene paa ham i Forventning.

Jævnlig kom der Arbejdere til ham og bad ham være dem behjælpelig med at danne Organisation — ingen havde saa godt Greb paa det som han. Saa sammenkaldte de til Møde, og Pelle lagde Sagerne frem for dem. Der var kommet noget af det store Sving i hans Tale, men de forstod ham godt. „Han taler, saa Ørerne klør paa én," sagde de til hinanden. Der blev saa valgt Tillidsmænd, og Pelle satte dem ind i den praktiske Side af Sagen.

„Men I maa ofre Penge, saa I faar en Kasse," sagde han bestandig — „uden Penge ævner vi ingenting. Husk paa, det er selve Kapitalen vi slaas med."

„Skal der anvendes Bøsser i Kampen?" spurgte en enfoldig Arbejder engang.

„Ja Sparebøsser!" svarede Pelle raskt.

Saa lo de og vendte de brøstfældige Lommer. De saá lidt paa Pengene, før de gav dem fra sig. „Skidt, det slaar jo aldrig til alligevel," sagde de saa.

„Der kommer nok den Dag da det slaar godt til — bare vi staar sammen," sagde Pelle fortrøstningsfuld.

Det var Fedtet der blev skrabet af deres Brød — han vidste det godt. Men det fik ikke hjælpe! Han var ikke selv saa godt stillet i denne Tid som en af dem.

Virksomheden førte ham udad i større og større Kredse, til han en Dag følte sig midt i Masserne. Deres Antal forbløffede ham ikke, han havde egenlig altid kendt det! Han voksede med Tilgangen og anlagde stadig større Maal paa Bevægelsen og sig selv.

I disse Tider foregik der en mærkværdig ydre Forandring med ham. Over hans Pande laa fremdeles de dybe Rynker der hos unge Mennesker plejer at tyde paa en mørk Barndom; de var det eneste bitre Vidnesbyrd om hvad han havde taget paa sig,

og mindede om en ladet Sky. Ellers var han frisk nok, de daarlige Kaar kuede ham ikke; han levede i Samfølelsen og var næsten altid glad. Han fik runde Kinder som en Hornblæser, og udspilede Næsebor der understregede det fyrige; han forbrugte megen Luft og holdt altid Klæderne opknappet over Brystet. Gangen var rank og spændstig, hele Skikkelsen paagaaende. Naar han talte ved Møder, var der Slag i hans Ord, han blev ildrød i Hovedet og svedte. Noget af Rødmen blev staaende paa Ansigt og Hals, og der var bestandig en hidsig Klang i Kroppen paa ham. Naar han kom gaaende, virkede han som Forblæseren til en Kolonne.

De mange var hans Element. Der var meget som skulde samles under én Hat. Endnu manglede de fleste klar Forstaaelse, gammel Mistro dukkede pludselig op, der løb mange Tvivl løse mellem Masserne. Nogle troede blindt, andre sagde: Skidt, enten den ene eller den anden plukker os! Der skete ikke noget haandgribeligt stærkt som kunde falde enhver i Øjnene; de maatte støtte sig til Personen som den Blinde til Føreren, og forlangte at høre hans Stemme bestandig. Pelle blev deres Yndlingstaler. Han følte deres blinde Tillid løftende paa sig, og saá langt ud over Virvaret for dem. Han havde altid haft noget med Lykken at skaffe, han! nu øjnede han den tydeligt ude i Forlængelse af Fremmarsjen og tændte i dem med sin uimodstaaelige Ildfuldhed.

En Aften var han tilkaldt for at vække et sløvt Fag. Det var Renovationsarbejderne, og for at ægge deres Selvfølelse viste han dem, hvilken uhyre Magt de havde i deres foragtede Haandtering. Han gjorde det Tankeeksperiment at lade dem nedlægge Arbejdet, og udmalede med meget Humør Følgerne for den fine Verden. Det havde en overvældende Virkning paa Forsamlingen, man gloede paa hinanden som opdagede man først nu sig selv, og sad i én Latter. For at forfølge sin Virkning viste han, hvor afhængig den ene Virksomhed var af den anden, og lod Fag støtte Fag til Generalstrejken havde lagt sin

lammende Haand over Byen. Det var en Fantasi! Pelle kendte intet til Bevægelsens Teorier, men Højtrykket i ham løftede Sløret for de yderste Konsekvenser. Arbejderne gik hjem, vaagne og forskrækkede over den forfærdelige Magt de laa inde med.

Der var noget i det som ikke tilfredsstillede ham selv, det var hans Natur at frembringe — ikke ødelægge! Hvis de Fattige bare vilde, kunde de tage det hele igen — havde Morten engang sagt; og de Ord var blevet ved at spøge i ham. Men han kunde ikke lide voldsomme Omvæltninger, og nu havde han jo fundet en god Vej uden om! Han følte sig overbevist om, at det ubrydelige Sammenhold var uimodstaaeligt og vilde omskabe Tilværelsen ad fredelig Vej.

Sine egne Fagfæller havde han jo svejset sammen, saa de nu stod Last og Brast med hinanden. Det var straks lidt naaet, men skulde der komme noget rigtigt ud af det, maatte Fagets Udøvere her arbejde sammen med dem i alle Landets andre Byer — og det var allerede saa smaat i Gang baade i hans eget og andre Fag. Men alle disse Forbund af lokale Fagforeninger burde igen gaa op i en mægtig Helhed, saa hele Landet blev som én Tanke! I andre Lande foregik jo det samme som her, og hvorfor saa ikke som Slutstén samle alle Landene i én stor Samvirken?

Inden Pelle vidste af det, havde han omspændt hele Jorden med sin Solidaritet. Han vidste nu at Elendigheden er international. At Almuen følte ens Jorden over, var han overbevist om.

Tankens Storhed gik ham ikke til Hovedet; den var groet naturligt ud af Linjerne i hans egen Organisation — det ene var som det andet. Men han blev ved at sysle med den, til den antog faste Former. Saa gik han til Svigerfaderen, der var Medlem af Partibestyrelsen, med sin Plan, og blev gennem ham opfordret til at komme og forelægge den for Hovedledelsen.

Pelle var vant til at tale nu, men havde alligevel

Feber da han stod over for Bevægelsens stærke Hjærte. Hans Ord kunde tage de mange; men vilde det lykkes ham at vinde disse prøvede Mænd, der stod styrende bag det hele mens de stilfærdigt passede deres Haandtering? Han følte Dagen som den betydningsfuldeste i sit Liv.

Det var Mænd med et sindigere Temperament end hans. De sad ubevægelige og hørte efter med halv lukkede Øjne; hans stærke Ord vakte Antydningen af et Smil hos dem — dem var de nok ude over! Det var Haandværkere og Arbejdsmænd, der sled haardt for Udkommet hele Dagen lige som han selv; men flere af dem havde et betydeligt Selvstudium bag sig og maatte kaldes lærde Folk. Om Aftenen og Søndagen arbejdede de for Bevægelsen, lagde politiske Planer og sled sig ind i Regnskabsvæsen og stadig voksende Administration. De var blevet tunge af alt dette uvante, der hidtil havde været forbeholdt de andre Samfundsklasser og maatte tilegnes helt fra Bunden; Hovederne var graanede og furede.

Pelle følte at han endnu kun var ved Begyndelsen. Disse Mænd virkede paa ham som et mægtigt hemmeligt Raad; derude saa de ud som enhver ellers, men her ved det grønne Bord sad de og skabte den uhyre Konstruktion, som han blot var med til at genne Masserne ind i; Storpolitiken blev til her. Der var noget gudsforgaaent over det — som at se Myrer lægge Planer til at flytte et Bjærg; og her maatte han ind, skulde han opnaa at udrette noget rigtigt! Men her forlangte man andet end stærke Ord! Han neddæmpede uvilkaarlig sin Tone og gav sig til at tale rent sagligt.

Der lød intet Bifald, da han tav; Mændene sad og og saá jævntgrundende frem for sig. Tavsheden virkede paa ham som det uhyre tomme Rum og gjorde ham svimmel. Alt i ham laa udadvendt og sugede Styrke af Genlyden derude fra, fra de mange som havde skabt ham. Men her i det afgørende tav det hele og lod ham svæve — uden Holdepunkt af no-

gen Slags. Var hele den mægtige Plan for Samvirken da kun Taabelighed? eller var han en Klovn til at fremsætte den? Ingen svarede. Lederne spurgte ham roligt ud om Enkelthederne i hans Plan og tog den saa under Overvejelse.

Pelle gik og var i en forfærdelig Spænding. Han følte, at han havde rørt ved noget af det der bærer de store Afgørelser i sig, og trængte til en Bekræftelse paa at han havde faaet rigtig fat. I sin Vaande vendte han sig mod sig selv. Det laa ikke til ham at spørge indad, men her vilde ingen anden svare. Han maatte søge Anerkendelsen hos sig selv.

Det var første Gang Pelle for Alvor tyede til sit eget Jeg og erfarede, at der lod sig falde tilbage paa det i afgørende Øjeblikke. Men han holdt ikke af Ensomheden og gjorde det nødtvungent. Hjærtet sprang ubændigt i ham, da han fik Meddelelse om at Planen var kendt god. Der blev nedsat et Udvalg til at føre den ud, Pelle blev Medlem af det.

* *
*

Lands-Sammenslutningen skabte med ét Slag en Hær af de mange Delinger og virkede tiltrækkende alene ved sin Masse. Det blev et stort og anstrængende Arbejde at ordne Skarerne der strømmede til som Vand strømmer til Havet — i Kraft af en Naturlov. Der vilde kræves et stort Feltherretalent til at opstille dem til det endelige Slag og føre dem i Ilden.

Pelle bares naturligt frem i første Række af det store Organisationsværk; hans Arbejde blev særlig det banebrydende, agitatoriske, ingen havde som han de manges Øre. Han havde faaet fast Værkstedsarbejde hos en af de større Mestre, der laa en Anerkendelse af Organisationen i det, og Lønforhøjelsen gjorde at han tjente nogenlunde. Han havde ikke noget imod at Arbejdet faldt ude, Tonen i Hjemmet havde tabt sin lyse Klang. Ellen var kærlig nok,

men hun havde altid en Hensigt med det — og han lod sig ikke binde igen!

Naar han kom hjem, var det gærne for at indtage sit Maaltid, gøre sig i Stand og jage af Sted igen — til Møder og Forhandlingsudvalg. Far Lasse var der som Regel om Aftenen, og saá langt efter ham naar han saadan forlod Kvinde og Barn for at stryge ud paa Farten. Han begreb det ikke men vovede sig ikke til at sige noget — han havde stor Respekt for Pøjkens Forehavender. Den gamle og Ellen havde fundet hinanden og var som to røde Kør; der var stor Trøst i det.

Pelle gik frem i en Styrkerus ved Følelsen af de øgende Skarer. Han var som en Legemliggørelse af dem og hørte deres Fodslag gaa igen i sine Skridt; det var naturligt at Forholdene antog store Dimensioner. Han var et Produkt af gammel Kultur, men en Kultur, der altid havde holdt til paa Skyggesiden og var bygget paa tunge knappe Sætninger, som hver for sig rummede en Livssum af bitre Erfaringer. Trangen til Sol og Lys var bestandig blevet skubbet til Side og laa ophobet gennem umindelige Tider — til en uhyre Spænding! Nu brast det, og han tog svimlende Fart; hans Hjærne ravede højt oppe i en blændende Lystaage!

Men paa Bunden var han fremdeles den haandfaste Realist og havde Fødderne paa Jorden! De Slægtled han stod paa, havde Kulden avet og lært at holde sig til det nødvendige, de leverede ham af — enkel og lige til, uden noget Udstyr af Fiksfakserier. Fænomenerne i hans Verden virkede lige ud, en paagaaende Lugt omsatte sig ikke til en spøgelseagtig Banken paa Fortænderne. Virkning stammede i lige Linje fra Aarsag — men de forholdt sig ofte som den store Brand og Tændstikken. Her laa Styrken i hans Fantasi; paa dét var det, han med saa enkel Udrustning kunde omspænde det hele.

Bange for disse Massers Skæbne var han ikke; hvor han ikke kunde se frem, kom gammel Fatalisme ham til Hjælp. Hans Ord flammede lige fuldt og

holdt Haabet oppe i de mange, der ikke selv saá Meningen med det hele og syntes, at Tallene nok blev større og større, men at man forøvrigt var lige vidt. Hvor han intet saá selv, var han som en Linse, der samlede Halvmørket og gav det igen som fuldt Lys.

Morten undgik han helst. Pelle havde jævnt opsuget alle Bevægelsens Teorier, de fyldte godt og behageligt ud i ham, og hvad kunde man opnaa mere end at have det hele med sig? Morten havde denne ufrugtbare Trang til at slaa Sindet ud af dets Sikkerhed; han hentede altid Ordene frem indefra, fra Steder hvor man aldrig havde været; og stillede sig op om Gudsrøsten i Biblen, der altid skulde stanse Folk i deres Forehavende! Pelle nærede Ærefrygt for hans egenartede Væsen der aldrig gik i Flok — og søgte uden om ham.

Men Tankerne løb ofte paa ham. Morten havde tændt det første Lys i det Kaos, Erfaringerne fra Pelles Fattigmandsverden laa hen i, og naar han stod over for noget afgørende, spurgte han uvilkaarlig efter, hvordan Morten vilde have handlet.

Undertiden traf de hinanden paa Møder, som var sat i Scene af Arbejderne selv og hvor de begge medvirkede. Morten havde ingen Respekt for de bestaaende Love og nok heller ikke for nye; han tog ikke ivrig Del i Partidannelsen og blev holdt lidt til en Side af de ledende. Men Menigmand stod han i nær Berøring med. Han virkede paa egen Haand, greb ind som ingen anden i det enkelte Tilfælde af Nød og Uret, og arbejdede paa at faa Folk til at tænke selv.

Og de holdt af ham. Pelle og de andre saá de op til, og gjorde med lysende Øjne Plads for dem; Morten stillede de sig smilende i Vejen for og vilde trykke hans Haand — han kunde næsten ikke arbejde sig op til Talerstolen. Hans blege Ansigt fyldte de andres med Glæde — Kvinder og Børn hang ved ham. Naar han gik gennem Fattiggaderne i sit tarvelige Tøj, smilede Konerne til ham. „Det er ham

Mestersvenden, der er saa boglærd og god af sig," sagde de til hinanden. „Og nu har han solgt alle sine Bøger for at hjælpe et stakkels Barn!" Saa gav de deres smaa et Skub. Og Børnene kom hen, tog ham i Haanden og fulgte ham til Enden af Gaden.

XXII

Naar Pelle engang imellem var ovre i *Arken* for at se til de tre Søskende, rygtedes det hurtig rundt. „Pelle er her!" lød det fra Svale til Svale, og de skyndte sig ud i Træværket for at nikke til ham og prøve at lokke ham ind med en Kaffetaar. Gamle Frandsen var flyttet; hun forsvandt dengang Ferdinand kom ud — ingen vidste hvorhen. Ellers var her ingen Forandring. Nogle Fabrikspiger stak af fra Huslejen ved Nattetid, og andre kom i Stedet; en og anden udslidt Fyr blev hentet frem fra de mørke Gange og baaret ud til Rustvognen — som altid. Paa *Arken* mærkedes ingen Forandring.

Det hændte at han kiggede over til Enkemadam Johnsen. Hun sad saa trist og vendte de gamle Soldaterbukser, mens hun passede Hannes Unge der tegnede til at blive en køn Pige. Gammel i det var hun blevet, og sad bestandig og smaagnavede over Barnet; med Pelles Besøg kom der et frisk Pust ind i hendes glædesløse Tilværelse. Saa mindedes hun Skovturen og de lune Aftener under Ampelen — og sukkede. Hanne saá slet ikke til Pelle. Naar hun kom styrtende hjem fra Fabrikken, havde hun kun Øje for sin lille Pige, der kastede sig imod hende og straks vilde til at lege. Dagens Øde sad den lille i Øjnene, og Moderen maatte tage hende i Hænderne som hun gik og stod, og trave rundt med hende og Dukken.

„Jeg gik mig over høje Bjærg —"

sang Hanne, og den lille sang med — hun kunde allerede! Hannes Øjnene hvilede rolige og afklarede paa Barnet, tilfredse i deres Udtryk som havde hun virkelig fanget Lykken ind. Hun lignede en ung Enke der har faaet sin Part af Tilværelsen; og i *Arken* kaldte alle hende Enke — Enken Hanne. Det var en Hyldest til hendes Væsen, de kastede Enkesløret over hendes Skæbne, fordi hun bar den saa smukt. Hun havde ventet sig saa meget, og nu tog hun om sit Barn som kunde det fremmede aldrig have givet hende større Gave! — —

Peters Ulykke havde givet det lille Hjem et alvorligt Stød. Det havde altid været lige til; nu tjente han mindre med sin vanføre Haand. Karl vilde frem og gav sig til at gaa til Præsten — det kostede også i Tid og Klæder. Peters Nedgang i Fortjeneste havde de oprettet ved at sige Lasses Værelse op og flytte hans Seng ind i Børnenes Værelse. Men de voksede godt til alle tre, der skulde noget til baade af Mad og Klæder.

Peters Karakter havde lidt et Knæk, han var ikke saa glad ved Arbejdet længer; ofte skulkede han og gik og drev paa Gaden i Stedet for at gaa til Fabrikken. Undertiden var han ikke til at drive ud af Sengen om Morgenen, men krøb ned under Sengeklæderne og skjulte sig. „Jeg kan ikke med min daarlige Haand," sagde han grædende naar Marie trak i ham — „hvert Øjeblik er Knivene lige ved at nappe mig."

„Saa bliv hjemme da," udbrød Marie tilsidst. „Pas du Huset, saa skal jeg gaa ud og faa lidt Fortjeneste fat. Jeg kan faa Rengøringen ovre i den ny Ejendom i Torvegade."

Men saa stod han op og luskede af, han vilde ikke have et Kvindfolk til at tjene Føden til sig.

Karl var en frisk, gavtyveagtig Tamp som ingenting bed paa. Gaden havde opdraget ham, fældet sit Slamlag paa hans Ydre og tændt den uslukkelige Gnist i hans Øjne. Han var som Hovedstadens Spurve der røgsværtede lyser af Byens Intelligens,

tumler ud og ind under de tunge Vognhjul og véd alt. Han var daglig i Klemme men kom aldrig til Fortræd. Den bestandige Farten sad ham i Kroppen som en aldrig hvilende Impuls; mange Udveje havde han til at bøde paa Utrygheden i sit Erhværv; den lille Husholdning hvilede hovedsagelig paa ham. Men nu var han ked af at søge sin Føde paa Gaden, der var Fremdrift i ham, han vilde gærne være Handelsmand. Det eneste der holdt ham tilbage var Hensynet til Hjemmet.

Pelle saá at det lille Hjem maatte opløses nu. Marie udviklede sig stærkt og trængte til at komme ud af *Arken,* og hvis Karl ikke fik Lov at følge sin Ungdom men skulde gaa og ofre sig for sine Søskende, vilde han ende som Torvebisse. Rask som han var blevet til at handle paa egen Haand, skaffede han Karl det nødvendige Udstyr gennem en Understøttelsesforening, og tingede ham i Lære hos en Handlende, som Drengen havde løbet i Byen for.

En Søndag Formiddag gik han over til *Arken* med en stor Pakke under Armen; han havde Lille Lasse ved Haanden, hvert Øjeblik bukkede Purken sig besværligt og tog en Smaasten op, trak Faderen med hen til Bolværket og plumpede Stenen i Vandet. Han snakkede ustanseligt.

Pelle lod sig mekanisk trække med og svarede hen i Vejret. Han tænkte paa det lille Barnehjem, der engang havde aabnet sig saa gæstfrit for ham og nu skulde opløses. Kanske blev det Karls og Maries Redning; der laa en Fremtid for dem ude omkring — friske og kække som de var. Og Far Lasse kunde flytte hjem til ham; det lod sig gøre at stille hans Seng op i Dagligstuen for Natten og flytte den af Vejen om Dagen — Ellen var ikke saa pertentlig længer. Men Peter — hvad skulde der blive af ham? Hjemmet var det eneste der holdt sammen paa ham.

Da Lille Lasse gennem Tøndegangen saá ind i *Arkens* Mørke, vilde han ikke med. „Fæl, fæl!“

sagde han og strittede energisk imod. Pelle maatte tage ham paa Armen. „Lasse ikke li' det!“ sagde han og stemmede Hænderne mod Faderens Skulder. „Vil ned!“

„Saa?“ udbrød Pelle leende — „kan Lille Lasse ikke lide *Arken?* Far synes her er storartet.“

„Hvorfor?“ spurgte Drengen surmulende.

Hvorfor — ja det havde Pelle ikke engang Rede paa. „Fordi jeg har boet her engang, vel!“ svarede han.

„Og hvor var Lille Lasse dengang henne?“

„Dengang sad du inde i Mors Øjne og lo til Far.“

Saa glemte Drengen sin Frygt for Mørket og det tunge Træværk. Han satte sin buttede Næse paa Faderens og kiggede ham ind i Øjnene, for at se om der sad en lille Dreng inde i dem ogsaa; og han lo da han fik Øje paa sig selv derinde. „Hvem sidder saa inde i Mors Øjne nu?“ spurgte han.

„Nu sidder der en lille Søster og glæder sig til at lege med Lasse Fredrik,“ sagde Pelle. „Men nu skal du gaa selv, det er ikke noget for et Mandfolk at sidde paa Arm!“

De tre Søskende gik og ventede spændt, Karl hoppede og stangede i Luften da han saá Pakken.

„Hvor er Lassefar henne?“ spurgte Pelle.

„Han er kørt ud med Trækkevognen for Marskandisersken — han skulde hente en Sofa,“ svarede Marie. Hun havde faaet Lille Lasse op til sig og var lige ved at spise ham.

Karl trak i Stadsen, hans frejdige Ansigt lyste af Glæde. Bukserne var rigelig lange; men det var netop flot at gaa med dem opsmøgede, saa det kom man nemt over.

„Nu ligner du jo en rigtig Rosinpiller,“ sagde Pelle leende.

Karl løb ud paa Gangen og kom straks efter ind igen med pjaskvaadt Hoved og Haaret skilt midt i Panden. „Aa dit Fjols, vil du la'e vær med det!“ raabte Marie hæftigt og pjuskede ham i Hovedet.

De kom op at nappes. Henne i en Krog sad Peter trukket ind i sig selv og stirrede græmmet ud af Vinduet.

„Naa Peter, op med Hovedet!“ sagde Pelle og slog ham paa Skulderen. „Saa snart vi faar den store Sammenslutning til at virke rigtig, skal jeg nok skaffe dig noget. Du kan blive Bud for Eksempel.“

Peter svarede ikke men vendte Hovedet bort.

„Saadan gør han altid — han er saa gnaven! — Du skulde værsgod være lidt manerlig, Peter!“ sagde Marie irettesættende. Saa tog han sin Kasket og gik.

„Nu gaar han ud paa Nørrebro til Kæresten — og saa ser vi ham ikke de første Dage,“ udbrød Marie og saá efter ham. „Det er en Fabriksarbejderske — hun har et Barn med én som stak af fra hende!“

„Han holder allerede Kæreste?“ sagde Pelle.

„Ja hvad saa? han er jo sine sytten Aar. Men der er bare ikke noget ved hende.“

„Hun er rødhaaret! og saa trækker hun det ene Ben efter sig som om hun flyttede Brosten med det,“ sagde Karl. „Hun kunde godt være Mor til ham.“

„Jeg synes ikke, I skulde gøre Nar ad ham,“ sagde Pelle alvorligt.

„Det gør vi heller ikke,“ svarede Marie. „Men han bryder sig ikke det mindste om at vi er gode ved ham. Og han kan ikke taale vi er glade. Lasse siger ogsaa at han er ligesom forgjort.“

„Nu har jeg en Plads til dig, Marie!“ sagde Pelle. „Det er hos Ellens gamle Herskab i Holbergsgade, du faar det godt dér. Men du maa tiltræde den til Oktober.“

„Det bliver sjov — saa skal Karl og jeg i Plads paa samme Dag!“ hun klappede i Hænderne. „Men Peter!“ udbrød hun pludselig — „hvem skal saa tage sig af ham? Nej det kan jeg ikke, Pelle!“

„Vi maa se at finde paa et godt Logi til ham. I Plads skal du nu — du kan ikke blive ved at gaa her!“

Der trængte en underlig Lyd ind til dem henne fra Enden af den lange Gang, det lød som en Blanding af Salmesang og Graad. Lille Lasse stod nede paa Gulvet ved den aabne Dør og sagde: „Sss, synger, sss!"

„Ja det er Paparbejdersken og den store Jyde," sagde Marie — „de har Begravelse i Dag. Nu har det lille Skind udstridt, gudskelov!"

„Er det nogen ny?" spurgte Pelle.

„Nej det er nogen der flyttede ind i Foraaret. Han boede ikke her, men hver Lørdag Aften kom han og fik hendes Ugeløn. Du er en god Tosse og gi'e ham Ugelønnen, naar han ikke bor hos dig! sa'e vi! for han skulde haft nogen Klø og ikke Pengene. Han er jo dog Far til Barnet! svarede hun saa og gav ham Pengene alligevel. Om Søndagen naar han havde drukket dem op, fortrød han det; og saa kom han og tæskede hende, fordi hun kunde ha'e ladt være og gi'e ham dem. Hun var nu godt tosset, for hun skulde bare gaaet ud naar han kom. Men hun holder af ham og brød sig ikke om de Par Lussinger — hun satte bare Barnet her ind saalænge. Nogen Mad til det havde hun aldrig, og nu er det død."

Døren gik op dernede, og den store Jyde kom ud med en lille Kiste under Armen. Han sang Salmeversene med tyk Stemme, mens han stod og ventede; inde i Sidefløjen bag Skillerummet gav en Drengestemme Sangen vrængende igen. Han var rød og svullen i Ansigtet af Graad, Nattens Kæfert sad ham tungt i Benene. Bag ham kom Moderen, og de gik med Gravskridt hen ad Gangen; hendes tynde sorte Sjal hang saa trist om hende, hun holdt Lommetørklædet for Munden og græd stille. Det lighvide Ansigt var jordslaaet i Bunden.

Pelle og Lille Lasse maatte af Sted.

„Du har altid saadant Hastværk nu," sagde Marie misfornøjet. „Jeg vilde ellers lave Kaffe."

„Ja jeg har en Del at gøre i Dag. Ellers blev vi gærne hos dig lidt."

„Ved du at du er lige ved at blive berømt?“ sagde Marie og saá beundrende paa ham. „Folk snakker næsten lige saa meget om dig som om den stærke Blikkenslager. De siger du har væltet en af Byens største Mænd.“

„Ja hans Forretning har jeg da væltet,“ svarede Pelle leende. „Men hvor er Handelsmanden henne?“

„Han er nok nede paa Gaden for at vise sig!“

Karl gik ganske rigtig dernede og lod sig beundre af Kvarterets Drenge og Tøser, der var en hel Klynge om ham. „Du, saa kommer vi ind i Butikken til dig naar Kræmmeren ikke er der, og saa giver du noget ud!“ hørte Pelle en af dem sige.

„Gu gør I ej — for saa faar I paa Snuden,“ svarede Karl. „Tror I jeg vil ha'e jer rendende dèr!“

Oppe for Enden af Gaden vaklede den store Jyde af Sted med Kisten under Armen, Pigen gik i Hælene paa ham, og de holdt sig midt ad Kørebanen som dannede de Ligtog. Det var et sørgeligt Syn; den graa øde Gade lignede et Fængsel.

Der var Skodder for alle Kældervinduerne undtagen Brødkonens. Oven for hendes Butik stod en Flok snavsede Unger og smurte sig til med Slik; hvert Øjeblik drattede de ned i Kælderen for at købe for en Øre. En lille søndagsklædt Pige med strittende Fletning balancerede langs Rendestenen med en Spølkop Fløde, og ovre i en Port stod nogle Labaner og havde et eller andet Skarnsstykke for.

„Skal vi noget Sted ud i Dag?“ spurgte Ellen da Pelle og Lille Lasse kom hjem. „Den gode Aarstid er snart forbi.“

„Jeg skal til Udvalgsmøde,“ svarede Pelle nølende. Han havde ondt af hende; hun var med Barn, og gik og saa forladt ud. Men det lod sig ikke gøre at blive hjemme.

„Hvornaar tror du du kommer hjem?“

„Jeg ved det ikke, du. Det kan godt komme til at tage hele Dagen.“

Saa tav hun og satte Mad frem.

XXIII

Aaret var om muligt endnu daarligere end de foregaaende; allerede i September stod de Arbejdsløse i Række langs Kanaler og Torve med Fødderne i Væde. Knoklen paa deres Haandled var stor og blaa og varslede stræng Vinter, gamle Folks Knyster havde forudsagt den for længe siden, og under Bunden paa Fattigmands Gryde løb der Ildstjærner. „Nu kommer den store Vinter og slutter Elendigheden af!“ sagde Folk. „Og saa faar vi gode Tider.“

I Oktober meldte Frosten sig og begyndte at lukke af for alt det, de daarlige Tider ikke havde stanset.

I Fattigstaden gaar Livet fra Haanden i Munden; slaar i Dag fejl, ses det paa Tallerkenerne i Morgen tidlig. Nøden ligger altid sammenrullet under Bordet i de titusend Hjem; som en Bjørn i Hi ligger han der Sommeren igennem, forfærdelig slunken, og knurrer i onde Drømme. Men de er vant til hans Selskab og ænser ham ikke, før han lægger sin tunge Lab op paa Bordet. En Dags Sygdom eller Fejlslag i Arbejdet — straks er han der.

„Nu skulde det være godt at have et Saltkar at tage til,“ sagde de som endnu kunde mindes Landet. „Men Vorherre har taget vore Sulekar og lavet Pantelaanere af dem.“ Og saa begyndte de at sætte ud af Stumperne.

Det var svært som Folk krøb sammen! Byen der om Sommeren var spredt for alle Vinde, tætnede sig; de husvilde rykkede ind fra Fællederne, og de store Godsejere kom og tog deres Vinterpaladser i Brug. Madam Rasmussen paa Kvisten kunde pludselig optræde med Mandfolk paa, Druk-Valde var kommet tilbage, Kulden drev ham saa at sige i hendes Favn. Det første Foraarstegn vilde jage ham af Sted igen, ud i Favnen paa hans Sommerkærest Madam Græsmejer. Men saa længe han var her, var han her! Han stod Dagen lang og hang nede i Porten, med Dun i det pjuskede Nakkehaar der saa tørt og dvaskt ud, med Sengehalm paa den

store flade Ryg. Hans Kapsko var altid pænt børstede — Madam Rasmussen besørgede det før hun gik paa Arbejde om Morgenen. Og hun var dobbelt om sig, for at hendes store dejlige Drivert af en Greve kunde være fri for saa meget som at klø sig.

Kulden lukkede af fra Uge til Uge — for Jorden saa Jordarbejderne ikke kunde komme i den, for de Fattiges lille Kredit. Ude omkring havde den allerede lukket Havnene, Fjærntrafikken skrumpede ind til næsten ingenting, Havnearbejderne kunde gaa hjem. Sindene trak sig sammen under dens Snærpen — og de store Pengepunge som holdt alting gaaende. De faste Bedrifter tog fat at arbejde paa indskrænket Arbejdstid, og de løse stansede. Folks Driftighed skrumpede ind, de satte ikke noget i Gang og arbejdede ikke paa Lager; der var gaaet Panik i dem. Alt hvad der havde Traade ude, trak dem hjem — de ligesom frøs væk. Jorden havde trukket sine Væsker ned i sig og lagt en Isskorpe om dem, og Menneskene gjorde det samme. Fattigfolk trak deres Smule Blod ind til Hjærtet for at holde Livsspiren vedlige, Lemmerne var kolde og blodløse, Huden graa. De krøb ind i sig selv og ind i den mørkeste Krog, tæt ind til hinanden. De forbrugte ingenting. Og mange af dem der havde nok, undte sig knap Føden — Kulden frøs deres Fornødenheder bort og satte Skræk i Stedet. Forbruget var ved at gaa i Staa.

Termometrene var ikke til at rette sig efter — efter dem havde det frosset meget værre før. „Hvad, er det ikke værre!“ sagde Folk studsende. Men de følte sig lige forkomne og kuede. Hvad forstaar Termometret sig vel paa den store Vinter? Den er de daarlige Tiders Følgesvend og gaar sin lige Vej enten det fryser eller tør — og frøs gjorde det!

I de Fattiges Kvarterer laa Gaderne som affolkede. Et Snefald kunde lokke Beboerne frem af deres Skjul; det mildnede Luften, og der blev et Par Kroners Fortjeneste ved at skaffe Sneen bort. Saa forsvandt de igen, faldt hen i en Slags Sporetilstand og

holdt den gaaende af ufatteligt lidt, af ingenting. Kun om Morgenen tidlig var Gaderne levende — naar Mændene drog ud for at søge om Arbejde. Overalt hvor der var Brug for én Mand, mødte hundrede og bød sig til. Dagningen saá dem luske nedslaaede hjem og fjæle sig bort; de sov Tiden hen eller sad Dagen lang med Albuerne paa Bordet og stirrede, uden et Ord.

Kulden som lukkede for alt andet, havde den modsatte Virkning paa Hjærterne; Medlidenheden var stor. Mange, hvis Forstand Kulden havde svedet saa de ikke turde holde Bedriften i Gang, havde ingen Skade taget paa Hjærtet og satte deres Midler i Velgørenheden. Gode Mennesker kaldte paa de Fattige og gav sig til at søge efter dem — de var ikke lette at finde.

Men Vorherre har skabt Væsner til at leve oven paa Jorden og andre til at leve under Jorden, Væsner til Luften og Væsner til Vandet; selv i Ilden lever der Skabninger som yngler og formerer sig. Og noget foldede sig ud af Kulden ogsaa, et helt Hold Væsner, der lever klods ind paa Arbejdet og snylter paa det. De gode Tider er deres daarlige, saa falder dé hen og er ikke meget bevendt. Men saa snart Kulden og Nøden er der, myldrer de frem; det er dem der varskoer Velgørenheden — og indkasserer Broderparten af den. De vejrer Uaaret og oversvømmer den velstaaende Bydel. „Se hvor mange Stakler der kommer til vor Dør i Aar,“ siger Folk og aabner for Pengepungen. „Det er strænge Tider for de Fattige.“

*   *
*

I Efteraaret var Pelle flyttet ud paa Nørrebro og boede nu i en lille Toværelses Lejlighed paa Kapelvej. Han havde sine Tilknytningspunkter herude nu, og vilde ogsaa gærne have Ellen nærmere ved Forældrene naar hun skulde ligge. Lasse vilde ikke med, han foretrak at blive i *Arken;* nu havde han levet

sig sammen med Beboerne dèr, og klarede sig helt ordenligt ved tilfældigt Arbejde rundt i Kvarteret.

Pelle stred tappert for at holde sig og sine Vinteren fra Livet. Der var ikke noget paa Værkstedet, og han maatte være paa Færde tidlig og silde, mødte op overalt hvor der var et Nap, og albuede sig frem mellem hundrede andre. Hans Kunder trængte mere til Fodtøj nu end nogensinde, men havde ikke noget at betale med.

Han og Ellen kom hinanden nær i denne Tid og lærte hinanden at kende fra en ny Side. Den onde Tid førte dem sammen, og han fik Lejlighed til at beundre Styrken i hendes Sind. Hun tog Forholdene op med vidunderlig Vilje og fik meget ud af lidt. Kun Kakkelovnen kunde hun ikke med. „Den æder alt hvad vi kan skrabe sammen,“ sagde hun bedrøvet — „det futter op gennem Skorstenen og varmer ikke. I Dag har jeg puttet en Skæppe Kul i den, og lige koldt er her. Hvor jeg tjente, kunde vi varme to store Stuer op med en Spandfuld! Jeg maa være et Fæ, men vil du ikke se paa den?“ Hun var lige ved at græde.

„Det skal du ikke tage dig nær,“ sagde Pelle dystert — „saadan er Fattigfolks Kakkelovne nu engang. Det er en gammel Slags som er kasseret, saa køber Husejerne dem som gammelt Jærn og stiller dem op i Arbejderboligerne. Saadan er det jo over det hele! Vi Fattige faar det daarligste og betaler det dyrest — skønt det er os der laver Tingene. Fattigdommen er et Sold, du!“

„Ja det er forfærdeligt,“ svarede Ellen og saá lidende paa ham. — „Og jeg kan godt forstaa dig nu!“

Den truende Nød havde ført hende ind under ham, hun turde ikke tænke selv mere men tog alt af hans Haand.

En Dag kort efter Barselsengen opfordrede hun Pelle til at gaa ud og se efter Far Lasse. „Faa ham med hjem, du!“ sagde hun. „Vi kan godt have ham

naar vi kryber sammen. Jeg er bange han gaar og lider Nød.“

Pelle blev glad for Tilbudet og gik straks derud. Det var stort af Ellen at aabne sit Hjærte for den gamle, netop nu de ikke engang vidste sikker Udvej for Føden til dem selv.

Arken laa og saa hærget ud. Gardinerne var forsvundne overalt undtagen hos Olsens — sammen med den forgyldte Stok indbragte de altid en Halvtredsøre; Blomsterne var frosset bort af Vinduerne. Man kunde se lige ind over det hele, og indenfor var der ogsaa tommere. Der var noget skamløst over Vinteren, som saadan klædte af i Stedet for paa — og først af alt afhændede Skærmbrædtet. Udenomsbekvemmelighederne i Gaarden havde mistet Døre og Laag, og Pelle havde Nød med at naa op til Kvisten! Det meste af Balustrene var borte, af Trinene manglede hverandet — *Arken* hjalp sig som den kunde. Ovre hos Madam Johnsen manglede Egetræsbaljen, der ellers altid stod i Krogen paa Svalen naar den ikke var ude paa Omgang — *Arken* havde kun den ene. Og nu var den brændt eller solgt. Pelle kiggede derover efter men havde ikke Mod til at hilse paa dem; Hanne var arbejdsløs vidste han.

Paa tredje kom en Kone listende ud og pillede lidt af Træværket; hun nikkede genkendende til ham. „Til en Kaffetaar,“ sagde hun — „og Gud velsigne Kaffen! Den kan gøres lige saa tynd det skal være, naar bare den er godt varm.“

Lejligheden stod tom, Lasse var der ikke. Pelle forhørte sig paa den lange Gang, og fik at vide at han holdt til i Kælderen hos Marskandisersken. Magre graa Ansigter kom et Øjeblik frem i Dørene og stirrede paa ham, saa forsvandt de lydløst.

I Marskandiserskens Kælder var der overfyldt med Ting; Vinteren blæste de Fattiges Stumper her ned. Lasse sad i en Krog og lappede paa en Madras, han var ene hernede. „Hun er ude at se paa Ting,“ sagde han — „der er noget for hendes

Penge at gøre i denne Tid! Nej jeg vil ikke med hjem og spise jert Brød; jeg faar Føden her for at hjælpe hende — hvormange andre kan sige at de har Udkommet sikret i denne Vinter? Og en Krog at ligge i har jeg. Men kan du ikke sige mig, hvad der er blevet af Peter? Han forsvandt en Dag for mig deroppe fra Værelset, siden har jeg ikke set ham."

„Saa er han vel flyttet sammen med Kæresten," svarede Pelle. „Jeg skal se at faa det at vide."

„Ja tak, dersom du vilde det. Det var rare Børn de tre; Synd var det om nogen af dem skulde komme noget til."

Pelle vilde ikke rive Faderen ud af hans sikre Udkomme. „Vi ved jo ikke engang, hvad vi kan byde dig til Gengæld. Men husk paa du er altid velkommen — det er Ellen selv som har sendt mig!"

„Ja ja, tak hende saa meget da! Og gaa nu bare, inden Marskandisersken kommer hjem," sagde Lasse ængstelig. „Hun lider ikke her er nogen — hun er bange for sine Penge." — — —

Det første der maatte springe, var Pelles Vinterfrakke. Han satte den en Dag uden at Ellen vidste det, og kom hjem og overraskede hende med Pengene, som han glad kastede paa Bordet Krone for Krone. „Hør hvor de synger!" sagde han til Lille Lasse. Drengen hoppede og vilde have dem til at spille med.

„Hvad skal jeg med Vinterfrakke?" svarede han paa Ellens venlige Bebrejdelser. „Jeg fryser ikke, og det er jo bare at have hængende. Nu har jeg smækket mig med den hele Sommeren. — Ah, hvor den varmer!" sagde han til Drengen, da Ellen havde hentet Brændsel. „Det var rigtignok en god Vinterfrakke, Far dèr havde! den kan varme Mor og Søster og Lille Lasse ogsaa!"

Drengen lagde Hænderne paa sine Knæ og kiggede ind i Ilden efter Fars Frakke. Ilden tændte Flammer i hans store Barneøjne og legede over de

røde Kinder. „Det er god Frakke!" sagde han og lo over hele Ansigtet.

Husbeboerne saá de ikke meget til, og Familien heller ikke; Folk færdedes stille og sloges i Enrum hver med sit. Om Søndagen satte de den lille ind til en af Naboerne, gik ind i Byen og stod en Timestid og frøs uden for et eller andet Konsertlokale, lyttende til Musikken. Saa gik de hjem igen og sad og kukkelurede uden at tænde Lys, ved Skæret fra Kakkelovnen.

En Søndag var det galt. „Kullene slaar ikke til længer end til Middag," sagde Ellen — „vi maa gaa i Byen. Mad har jeg heller ikke videre af. Men vi kan se over til de gamle, saa ber de os nok til Aften."

Da de skulde gaa, kom Ellens Broder Otto med sin Kone og to Børn i Besøg; Ellen vekslede et fortvivlet Blik med Pelle. Vinteren havde præget dem ogsaa; de var smalle og alvorlige i Ansigterne. Men varmt Tøj havde de da endnu. „I maa beholde Overtøjet paa," sagde Ellen — „for jeg har ikke mere Brændsel. Jeg havde saa travlt i Gaar og maatte opsætte det til i Dag; men saa vil Ulykken, at der ingen er hjemme hos Kulmanden."

„Bare de smaa ikke fryser," sagde Pelle. „Vi voksne kan jo nok holde Varmen."

„Naa! saalænge der ikke hænger dem Istapper under Næsen, klarer de sig sku nok!" sagde Otto med lidt af sit gamle Humør.

De trippede uroligt frem og tilbage i Stuen og talte om de daarlige Tider og den voksende Elendighed. Ja det er skrækkeligt at der ikke er nok til alle Mennesker," sagde Ottos Kone. „Men nu faar den strænge Vinter nok Has paa Elendigheden — og saa bliver det godt igen."

„Du mener Vinteren skal gøre Kaal paa os først?" sagde Otto og lo fortvivlet.

„Nej ikke paa os — paa Elendigheden naturligvis. Aa, du ved godt hvad jeg mener. — Men saadan er han altid," vendte hun sig til Pelle.

„Det er underligt I Kvindfolk kan blive ved med at gaa om i den gamle Vorherretro, at der ikke skulde være nok af Sagerne," sagde Pelle. „Der ligger dog fuldt af Kuldynger ved Havnen, og Butikkerne mangler ikke Fødevarer. Der er netop meget mere end ellers, fordi saa mange maa undvære — det kan du ogsaa se deraf, at alting er billigt inde i Byen! Men hvad kan det nytte naar man ingen Penge har. Det er Fordelingen, det er galt med."

„Ja det er rigtigt nok!" udhrød Otto Stolpe. „Fandens ogsaa, at man ikke har Mod til at ta'e for sig af Retterne!"

Pelle hørte Ellen gaa med Køkkendøren, og lidt efter kom hun ind med Brændsel i Forklædet — hun havde laant. „Jeg skrabede alligevel lidt sammen," sagde hun og lagde sig paa Knæ foran Kakkelovnen. „Det er da altid til at varme en Kop Kaffe ved."

Broderens bad hende saa mindeligt endelig ikke gøre Anstalter; de havde lige drukket Kaffe inden de gik hjemme fra — oven paa en solid Frokost. „Om Søndagen spiser vi altid solid Frokost," sagde den unge Madam Stolpe — „det har man saa godt af." Mens de talte, fulgte deres Øjne mekanisk hver af hendes Bevægelser, som om noget i dem regnede efter hvor hurtig Kaffen kunde være der.

Og Ellen talte mens hun tændte op. Jo rigtignok, en Kop Kaffe *skulde* de have; de fik ikke saadan Lov at gaa tørmundede.

Pelle sad og lyttede undrende og trist til dem — deres uskyldige Pral gjorde Elendigheden endnu grellere for ham. Han kunde se paa Ellen, at hun var i en forfærdelig Knibe, og fulgte efter hende ud i Køkkenet.

„Pelle, Pelle!" sagde hun fortvivlet. „De har regnet ud at de skulde spise til Aften hos os, og jeg har ikke en Bid. Hvad skal vi dog gøre?"

„Sige det som det er naturligvis!"

„Det kan man dog ikke! Og de har heller ikke

faaet noget at spise i Dag — kan du da ikke se det paa dem?" Hun brast i Graad.

„Naa, lad mig nu ordne det," sagde han trøstende. „Men hvad vil du give os til Kaffen?"

„Det ved jeg ikke! Jeg har ikke andet end Rugbrød og lidt Smør."

„Aa Herregud, dit lille Fæ," sagde han leende og tog hende om Hovedet, „og saa staar du og jamrer dig. Vil du saa se, du kiler paa med at smøre Maden."

Ellen gav sig nølende til det. Men før hun satte Traktementet ind, hørte de hende gaa larmende med Hoveddøren og løbe ned ad Trappen. Lidt efter kom hun op. „Nu har ved Gud Bageren solgt sit Finbrød ud," sagde hun. „Saa maa I tage til Takke med Smørrebrød til Kaffen."

„Ork, det er saamænd storartet," sagde de — „Smørrebrød er netop det aller dejligste til Kaffe. Det er bare en Skam, at vi kommer og gør saa megen Ulejlighed."

„Hør nu her," sagde Pelle endelig. „Det kan være I holder af at sidde og lege Kispus med hinanden; jeg gør det ikke! — For at tale rent ud: Her er det skralt, og det er nok ikke bedre hos jer. Hvordan staar det til hos de Gamle?"

„De klarer sig sagtens," svarede Otto. „Kredit har de altid, og lidt i Baghaanden tror jeg ogsaa nok de har."

„Skal vi saa ikke gaa derover og spise til Aften? Ellers er jeg bange for vi ingenting faar."

„Lad gaa med det! De Gamle havde os nu rigtignok i Forgaars — men ligemeget. Et Sted skal det sku komme fra, og det bli'r jo i Familien."

* *

*

Kulden tog ikke paa Pelle, Blodet rullede rask nok i ham, han var altid varm. Elendigheden tog han som en Manen og følte sig stærkere end før;

han benyttede den tvungne Lediggang til Arbejde for Sagen.

Det var ikke Tid til Folkemøder og stærke rungende Ord — mange havde ikke engang Klæder at gaa til Møde i. Bevægelsen havde mistet sit Sving i Kulden, der var nok at gøre med at holde sammen paa det der var. Pelle tog det som sin Opgave at holde Haabet oppe i de fortrykte og var meget paa Farten; han kom i Berøring med mange Mennesker. Elendigheden lagde dem blot og udvidede hans Menneskekundskab.

Overalt hvor Fag stansedes og Nød slog ind, var han og de andre paa Færde for at modvirke Demoralisationen og agitere ud fra Tilstanden. Han saá, hvor Nøden bredte sig som Pest og efterhaanden erobrede det hele — der var et haardhændet Fællesskab i Massernes Skæbne. Paa otte fjorten Dage kunde Arbejdsløsheden rasere et Hjem for al den Smaahygge, der var skrabet og sparet sammen gennem Aar — saa skrigende var Misforholdet. Her var nok til at ætse en Opfattelse ind saa den aldrig forgik, og nok at slaa med i Agitationen. Enhver der ikke var sløvet, kunde nu indse hvad der skulde til.

Her var Folk endnu som dem hjemme! Nøden gjorde dem endnu mere ydmyge, de begreb ikke den Naade, at de fik Lov at gaa paa Jorden og sulte. Dem var der intet Udkomme med! De var født Slaver, og Slavemærket sad dybt i deres Sind som ynkelig Hundskhed.

Det var Folk ude over en vis Alder — af et ældre Slægtled end hans. De yngre var af et helt andet, haardere Stof; han maatte ofte lytte forbavset, saa kraftigt Tankerne svarede igen i deres Sind. De var rede til at vove og sagde haardt imod haardt. Dem maatte der holdes igen paa, for at de ikke skulde skade Bevægelsen — de kom aldrig hurtig nok frem.

Hans Hjærne var ny og uberørt og arbejdede godt i Kulden; den sammenlignede rastløst og ud-

drog Resultater af alt det han kom ind paa Livet af. Det syntes, som Individerne selv ikke flyttede sig stort; Agitationen bestod nærmest i at vække det der engang var. Forresten maatte de dø i deres og erstattes af yngre, hvem Kravene til Gengæld laa lige paa Læben. Saa vidt han kunde overse Udviklingen, foregik den ikke saa meget gennem Slægtledene, men groede paa en eller anden forunderlig Maade i det tomme Rum imellem dem. Saa langt kunde Ungdommen begynde forude for, hvor de gamle slap.

Aandens Færden virkede nu lige saa dulgt og mystisk paa ham som Blodets i hans Barndom; han kunde overfaldes af en hemmelig, gysende Forundring over sig selv, og begyndte at ane hvad Morten havde ment med at Mennesket var helligt. Des forfærdeligere var det, at det skulde lide saa megen Nød, og hans Harme uddybedes.

Gennem sin Berøring med alle de enkelte erfarede han nu, at Morten ikke stod saa helt alene. Mange Sind genlød af den samme Utaalmodighed og begreb ikke, at den der sulter skal slaa sig til Taals og nøjes med at organisere sig. Der laa Stof til en Omvæltning i Sindene, en haard Tone kom op, som fik pæne Folk til at gaa langt uden om de Arbejdsløse, og gamle Folk til at spaa Verdens Undergang. Den Tone de Forarmede nu lagde sig til, havde ingen kendt.

En Dag stod han i en Port sammen med nogle andre unge Mænd og drøftede Situationen; det var et koldt Mødested, men de havde ikke Raad til at samles i det sædvanlige Beværtningslokale. Diskussionen førtes i en meget dæmpet Tone, der var noget indædt over Stemmerne. Der gik en velklædt Herre forbi. „Dèr skal I se en pæn Frakke,“ udbrød en — „saadan en kunde jeg lide at ha'e! Skal vi ikke tage ham her ind i Porten og trække Frakken af ham.“ Han talte højt og vilde træde ud paa Gaden.

„Ingen Dumheder her,“ sagde Pelle mørkt og tog

ham i Armen — „vi skader blot os selv! Husk paa, Øvrigheden har i Forvejen et godt Øje til os.“

„Aa skidt, lidt Indespærring! saa havde man da Kost og Logi i den Tid!“ svarede Kammeraten. Der var et ildevarslende Glimt i hans før saa kloge, rolige Øjne.

XXIV

Der gik Rygter om, at Kommunen vilde træde til og raade Bod paa Arbejdsløsheden, og op under Jul blev ogsaa noget Jordarbejde sat i Gang. Det var et Stykke af de gamle Volde, der skulde sløjfes og laves om til Park og Bulevard. Pelle mødte blandt tusend andre og var saa heldig at faa fat; Entreprenøren tog fortrinsvis de unge Kræfter.

Hver Morgen mødte Arbejderne op i Masser, Formændene tog dem ud de havde Brug for, Resten kunde gaa igen. Hjemme sad Kone og Børn og glædede sig, man havde ingen Lyst til at komme hjem med ond Besked og blev hængende ved Arbejdsstedet.

De stillede paa Arbejdsstedet længe før Dag for at være de første, skønt der ikke var noget Haab. Saa var der dog et Paaskud til at forlade Sengen, Lediggangen brændte dem over Lænderne som Helvedesild. Naar Formændene kom, trængte de sig frem, stumme men med indtrængende Øjne. Der var en Kone mødt op med sin Mand, han fulgte spagfærdigt efter hende, holdt Øjnene ufravendt rettet paa hende og gjorde nøjagtig som hun. En stor og stærk Prygl var han; men han foretog sig ikke noget paa egen Haand — snød ikke engang Næsen før hun puffede til ham. „Kom her, Thorvald!“ sagde hun og albuede sig frem saa det sved. „Hold dig lige efter mig!“ Hun snakkede med haard Stemme ud i Luften som for at begrunde sin Adfærd for de

andre, men saá ikke paa nogen: „For han snakker saa daarligt for sig, dermed saa!“ sagde hun paa maa og faa. Hendes inciterende Stemme gav et Sæt i Pelle — hun var fra Bornholm. Ak de sikre Ungpiger derhjemme, der var Mandsfrelse i dem! — „Og Børnene skal jo ogsaa leve!“ blev hun ved. „Vi har otte, har vi!“

„Saa er han ikke lige umulig til alting,“ sagde en forkommen Arbejder.

Konen masede paa og fik sin Prygl anbragt. „Og saa gør du pænt hvad de sætter dig til! og lader dig ikke lokke med til nogen Tossestreger!“ sagde hun og gav ham et Dunk som satte ham i Drift over mod Arbejdsstedet. Hun rejste trodsigt Hovedet mod den spotske Latter.

Pladsen lignede et Slavemarked, Formændene gik rundt og pillede de kraftigste ud, beføIte dem med Øjnene og tog efter Muskler og Rygbrede. Entreprenøren fór om og gav Anvisninger. „Han er Storkarl!“ sagde Arbejderne knurrende. „Her maa Byens Arbejdskraft møde op for at han kan pille det bedste ud, skønt han har sat Daglønnen halvtreds Øre ned. Han har tilmed selv været Jordarbejder, nu er han en Mand paa Hundredtusend om Aaret. En rigtig Blodsuger er han!“

Masserne blev ved at staa der og hænge Dagen lang, i det Haab at nogen skulde gaa fra, blive syg — et eller andet vanvittigt — saa man kunde komme i hans Sted. Det var dem umuligt at løsrive sig, selve det at der var Arbejde i Gang bandt dem. De saa ud, som kunde de naar som helst storme Arbejdspladsen, og Politiet havde slaaet Kreds om den. De stod og trykkedes frem, aandsfraværende af Drift mod Arbejdet, med syg Længsel i Minerne. Naar Massen var kommet for langt ind, lod den sig nølende drive tilbage. Pludselig kunde der gaa Hul paa den, en Mand sprang over Lægterne og greb en Hakke. Et Par Betjente vristede Redskabet fra ham og førte ham bort.

Der groede Trods frem i dem som de stod dèr,

mod Nøden og hele den skamløse Situation; det gav sig Udslag i en ond, halv indvendig Kværuleren. De fulgte Entreprenøren med underlige Øjne, som granskede de noget ved ham de ikke kunde komme i Tanke om.

I sit Overmod over det svimlende Tilbud paa Arbejdskraft vilde han gaa videre endnu og lægge en Time paa Arbejdstiden. Det meddeltes Arbejderne en Morgen de lige havde begyndt — som en Befaling.

Men i samme Nu smed de fire Hundrede Mand Værktøjet paa et Par nær og gik ud til deres Kammerater. Formændene kom og raabte paa ny Arbejdskraft, men ingen meldte sig. De stod og snakkede om det, blaa i Ansigterne af Harme — nu skulde deres Udsultethed bruges til at berige Entreprenøren med endnu et Hundredtusend! „Vi maa gaa til Kommunen!“ raabte nogle. „Nej til Bladet!“ svarede andre. „Bladet er bedre!“

„Gaa til Kommunen nytter ikke — ikke før vi faar vore egne valgt!“ raabte Pelle. „Husk dem det nu til Valgene, Kammerater! Vi maa have vore egne ind over det hele, før er det ikke Slut med deres Overgreb. Og nu maa vi staa sammen og holde ud! Skal det være, saa er det bedre at sulte ihjæl med èn Gang end langsomt!“

De svarede ikke men tætnede sig om ham og hørte tungt efter, altfor forfærdeligt drøjt og grundigt lyttedes der. Disse Mænd havde midt i Vinterens Nød og Elendighed gjort Strejke paa deres eneste Udvej — hvad mon de nu tænkte paa? Pelle saá rundt paa dem og forfærdedes over deres stumme Mod. Denne truende Tavshed maatte ikke være, hvad kunde den ikke føde? Et eller andet overvældende som ikke lod sig beherske, syntes at ville springe frem af deres stenhaarde Stumhed! Han sprang op paa en Stenbunke.

„Kammerater!“ raabte han med mægtig Stemme. „Dette her er blot en Overgang — som Ræven sagde da de trak Pelsen af ham! Klæderne har de

jo taget, og det meste af Maden og Hjemmets Hygge — nu vil de forsøge at slide Skindet af os ogsaa. Nu er det da det gælder — frem eller tilbage! Den store Prøvetid er maaske inde, nu skal vi svare til hvad vi har villet! Hold sammen Kammerater, forløb jer ikke, og giv ikke efter! Det er haardt nok, dette her; men husk paa, vi er i den store Vinter som varsler Opgangen! Natten er altid ondest lige før Dagen gryr! Og skulde vi være bange for at lide lidt — vi som har lidt og taalt i Aarhundreder. Hjemme sidder vore Koner og græmmer sig — kanske bliver de gnavne paa os. Vi kunde dog i det mindste tage hvad der tilbød sig, siger de. Men vi kan ikke blive ved med at se paa, at vore derhjemme visner bort trods vort Slid. Hidtil har Fattigmands Arbejde været som en ørkesløs Bøn mod Himlen: Skaan os for Sult og Snavs, Elendighed og Kulde — giv os Brød og Brød igen! Skaan vore Børn for vor Skæbne, lad ikke deres Lemmer visne, og deres Aand dø hen i Idioti! — Det har været vor Bøn, men der er kun én Bøn der dur, og det er at trodse det onde! Vi er det udvalgte Folk, og derfor maa vi sige Stop. Vi vil ikke gaa med længer — for vore Koners Skyld, og vore Børns, og deres igen! Jamen hvad kommer Eftertiden os ved? Jo den gør — netop os! Var jeres Gamle som I? Nej, de knugedes i Støvet af Fattigdommen og krøb ydmygt for Magten og de Store. Hvor har vi da det fra, alt det der gaar saa stærkt i os og faar os til at søge sammen? Tiden er stanset, Kammerater! den har sat sin Finger paa *vort* Bryst og sagt: I skal gøre det. Her hvor vi staar, hører det gamle op og det ny begynder; derfor smed vi vort Redskab med Nøden i Øjnene — aldrig er det set før! Vi skal vende Tilværelsen og gøre den god for Fattigmand til alle Tider. I som saa tidt har vovet Liv og Velfærd for en Tokrone — nu holder I hele Fremtiden i jeres Haand. Hold ud nu siger jeg jer, rolig og støt! — og I vil aldrig blive glemt, saa længe der findes Arbejdere paa Jorden! Denne Vinter vil blive den

sidste, blot vi holder ud, bagved ligger Landet vi har vandret efter. — Kammerater! ved os skal det dages."

Pelle vidste ikke selv, hvilke Ord han raabte ud, han følte blot at noget talte igennem ham — det mægtigste som aldrig løj. Der var en lys, profetisk Klang over hans Stemme som rev med, hans Blik flammede. For deres Øjne løftede en Skikkelse sig ud af den knugende Vinter og ragede frem i Lyset, en Skikkelse der var dem selv — og dog en ung Gud. Han steg nyfødt frem af selve Elendigheden, slog den tunge Skæbnetro til Side og gav en ny Tro i Stedet — den lyse Tro paa egen Kraft! De raabte op til ham, først enkelte Stemmer, saa alle. Han samlede deres Raab i et mægtigt Leve for den ny Tid. — —

Hver Dag mødte de op, ikke for at arbejde men for at være der i stum Protest. Naar Formændene kaldte Arbejdere frem, stod de i tavse Klynger, truende som et mørkt Fjæld. Nu og da raabte de en Forbandelse ind over dem der havde svigtet. Kommunen foretog sig intet; man havde rakt de Nødlidende en hjælpende Haand, og de havde slaaet til den — nu maatte de selv tage Følgerne. Entreprenøren havde faaet Lov til at stanse Arbejdet helt, men holdt det gaaende med en Snes Skruebrækkere for at drille Arbejderne.

Inde over det store Terræn herskede der død Ro uden for det Hjørne hvor den lille Trup arbejdede, med en Betjent ved Siden som Tugthusfanger. Børene laa med Bunden i Vejret; det saa ud som Pest eller Sot var gaaet hen over Arbejdspladsen.

Skruebrækkerne var Folk af alle Fag, nogle af de Arbejdsløse tog deres Navne og Adresser ned for at sætte dem i *Arbejderen*. Der var en af Stolpes Fagforeningsfolk imellem, han var en sat Familiefader og havde været med i Bevægelsen fra dens første Dage. „Det er Synd for ham," sagde Stolpe. „En gammel Arbejdskammerat af mig er han, og har altid været en god Kammerat lige til nu. Nu vanker

der skarp Konfekt til ham i Bladet — vi er nødt til det. Standen kan ikke være tjent med, at en af dens Repræsentanter gaar og gør Sjofelisttjeneste."

Madam Stolpe var ulykkelig. „Det er saadan en pæn Familie," sagde hun. „Vi har altid omgaaedes dem — og jeg ved de har sultet længe. Han har ogsaa en ung Kone, Fatter; det er ikke saa nemt at staa for."

„Jeg er selv ked af det, du!" svarede Stolpe. „Men man er nødt til det, ellers faar man Skyld for Partiskhed. Og paa mit Gebet skal ingen komme og sige, at der gælder Persons Anseelse."

„Lad mig gaa ud og tale med ham," sagde Pelle. „Kanske giver han det op."

Han fik Adressen og gik derud efter Fyraften. Det var et raseret Hjem med fire Smaabørn; der var tung Luft over det. Manden der var noget til Aars men kraftig, sad forgræmmet og aad sin Mad, mens Børnene hang over Bordkanten med Hagen og fulgte opmærksomt hver Bid han tog. Den unge Kone gik til og fra og satte med en egen kærlig Bevægelse den tarvelige Mad for ham.

Pelle bragte Spørgsmaalet paa Bane; han var ikke helt glad over for denne gamle Veteran, men siges skulde det jo.

„Ja jeg ved det godt," sagde Manden og nikkede hen for sig. „Du behøver ikke begynde paa Lektien, for jeg har selv været med fra første Dag. Og jeg har holdt mine Forpligtelser til nu; nu faar det være nok med mig. Og hvad vil du her Dreng? Har du Kone og Børn som sulter og raaber paa Brød? Saa tænk paa dine egne!"

„Vi raaber ikke, Hans!" sagde Konen stille.

„Nej I gør ikke, og det er meget værre! Kan jeg blive ved med at gaa her og se paa, at I magres af og fryser? Til Helvede med Kammeraterne og deres store Ord! hvad har de ført til? Vi smaasultede før, og nu skal vi til at sulte stort — det er Forandringen. Lad mig være, siger jeg! hvorfor Fanden maa jeg ikke være i Fred?"

Han tog sig en Slurk Brændevin af Flasken. Konen skød Glasset hen til ham, men han stødte haardt til det.

„De vil sætte dig i Bladet i Morgen," sagde Pelle varsomt. „Jeg vilde blot sige dig det."

„Ja og skrive om mig, at jeg er et Svin og en skidt Kammerat, hva'? kanske ogsaa, at jeg prygler min Kone! Men de ved jo selv det er Løgn — hvad rager det saa mig? — Vil du ha'e en Dram?"

Nej Pelle trængte ikke til noget.

„Saa kan jeg selv," sagde Manden og lo ondt. „Nu kan du jo vidne at jeg er et Svin — jeg pægler af Flasken du! Og en anden Aften kan du komme og lytte ved Nøglehullet, kanske hører du at jeg mishandler min Kone."

Konen gav sig til at græde.

„Ja hvad Fanden — de kan jo lade mig være i Fred," sagde Manden trodsigt.

Pelle maatte gaa med uforrettet Sag.

XXV

Arken laa og frøs under Nordenvinden, afklædt for alle sine Livsytringer. Larmen der Sommeren igennem kogte ovenud af det snævre Gaarddyb var forstummet. Det ustanselige Dryp fra hundrede Vasketude, der forvandlede Gaarden til en smal Brønd med grønne slimede Vægge, var ogsaa indstillet. Frosten havde drejet Stophanen for, og hvor Tudserne sad og kroede sig i Murhullerne, i fantastiske Grotter af grønt Mos og slimede Tjavser fra Vasketuden, hang nu en Isskorpe ned — en skiden Gletscher, der naaede fra Kvisten helt ned over Gaardens Bund.

Hvor var nu de snavsede glade Unger henne? Og Ligkuskens Aftenkæfert, som Konen maatte banke ud af ham nu? Den ukuelige Kvindestemme da,

som pludselig kunde skære ud over et eller andet Rækværk og hegle hele Gaarden igennem — skarp som en Ragekniv?

Frosten var skarpere endnu! Den havde raget det hele af Vejen, og stænget for det saa godt det lod sig gøre. Liremanden laa nede i sin Kælder og havde Besøg af Nordenvindens gode Ven Gigten; og nede i den forladte Gaard gik Trækken og snusede langs de fugtige Vægge. Hver Gang nogen passerede Tøndegangen, greb han dem om Knæerne med sine Isfingre, saa det gjorde ondt helt op i Hjærtet.

Den gamle Kaserne laa og gloede tomt ud af de sorte Vinduer. Kulden havde taget det sidste Fag blomstrede Gardiner ned og bragt dem paa Laanekontoret, Kanarifuglen havde den afhændet for en Snes Pinde, og stanset den daglange ensomme Graad af Smaabørn bag laasede Døre — Lovsangen til Arbejdet — der først stilnede af om Aftenen, naar Mødrene kom hjem fra Fabrikken. Nu sad hver Moder hos sin lille Dagen igennem, og ingen anden end Kulden havde undt dem den Glæde. Hun og Søster Sult kom ogsaa hver Dag og saá til dem.

Inde paa tredje Sal over Gaarden sad Enkemadam Johnsen i Krogen ved Kakkelovnen, Hannes lille Pige laa sammenkrøben paa en Stump Kludetæppe paa Gulvet. Gennem det nøgne Vindu saas kun Is, som var hele Verdensrummet bundfrosset; der var Aandepletter paa Ruderne fra hver Gang den lille kiggede ud, men de lukkede sig straks. Den gamle sad og stirrede lige ud i Stuen med store runde Øjne, hendes spinkle Hoved dirrede hele Tiden, og hun lignede en Varselsfugl, der ved meget mere end nogen kan taale at høre.

„Nu fryser jeg igen, Bedstemor,“ sagde den lille spagt.

„Kom bare til at ryste, saa faar du Varmen,“ sagde Madam Johnsen.

„Ryster du da?“

„Nej jeg er for gammel og gaaet til — jeg kan

ikke ryste længer. Men Kulden dræber mine Lemmer, saa jeg ikke føler dem. Jeg klarer mig godt nok, naar det ikke var for den Ryg."

„Du sætter jo ogsaa Ryggen op ad den kolde Kakkelovn."

„Ja, for Kulden graver saadan i min stakkels Ryg."

„Jamen det er dumt, for der er ikke lagt i."

„Naar jeg nu fryser saadan om min Ryg," sagde den gamle bønligt.

Saa tav Barnet og vendte Hovedet til den anden Side.

Der sad smaa Krystaller og blinkede op over Væggen, nu og da knitrede det i Vægpapiret.

„Bedstemor! hvad er det for en underlig Lyd?" spurgte Barnet.

„Det er Væggetøjet der vandrer nedad," svarede den gamle. „Der er blevet for koldt for det oppe paa Kvisten og her kan det ikke være. Du skal se, det skal ned til Olsens med den varme Væg; der holder det til i Kulden."

„Er Olsens Væg da altid varm?"

„Ja naar de har Fyr under Kedlen inde paa Dampmøllen."

Saa tav den lille en Stund og drejede langsomt Hovedet fra Side til Side; hendes Ansigt udtrykte forfærdelig Lede. „Jeg fryser," klynkede hun om lidt.

„Kom bare til at ryste."

„Skal jeg ikke hellere springe lidt?"

„Nej for saa sluger du blot Kulde — og Luften bliver ogsaa som en Is. Vær bare stille du! Nu kommer din Moder ogsaa snart med noget."

„Hun faar jo ikke noget," svarede Barnet. „Hver Dag inden hun kan naa derhen, saa er der ikke mere."

„Jamen det er ikke sandt," sagde Madam Johnsen haardt — „der er Mad nok i Velgørenhedens Gryde for den, der bare forstaar at holde sig til. Den fattige faar bide Hovedet af Skammen — og i Dag har hun noget."

Den lille rejste sig og aandede Hul paa Ruden.

„Se, om der ikke skulde komme lidt Sne, saa Fattigmand kan faa en Dags Fortjeneste," sagde den gamle.

Nej, Vinden var bestandig i Nord. Ellers holdt den mest af at gaa og soppe i Væde langs Kanalerne, men nu sad den Uge efter Uge oppe paa *Nikolaj* og blæste Fløjte i Fattigdommens hule Knogler. Kanalerne var islagte, og Jorden saa forfærdelig haard ud; Barfrosten jog Folk hen over den som visne Blade. Med en tynd Raslen fejedes de ud over Børnehusbroen og forsvandt.

Der kom en stor gul Vogn kørende, Børnehusets vældige Porte aabnede sig langsomt og slugte den. Det var Vognen med Kød til Fangerne, den lille fulgte den med et fortabt Udtryk.

„Mor kommer jo ikke," sagde hun opgivende — „og jeg er saa sulten."

„Hun kommer nok — bare giv Tid! Og staa ikke dèr i Lyset, men kom her hen i Krogen! Lyset slaar Kulden igennem én."

„Jeg synes nu, der er koldere i Mørket!"

„Det er fordi du ingenting forstaar endnu. Jeg længes bare efter det rigtig store Mørke, jeg."

„Og jeg længes efter Solen," svarede den lille trodsigt.

Det knagede ude i Gaardens Træværk, Barnet løb ud og slog Døren op til Svalegangen. Det var blot dem lige over for, der var i Færd med at pille et Trin løst.

Dèr var Moderen! med en Blikspand i Haanden og en Bylt under Armen. Aa, og der var noget i Spanden — den saas saa tung, tra la la! Og Bylten, Bylten — hvad var der i den? „Mor, Mor!" sang det klingert, og den lille hang langt ud over det skrøbelige Balustre.

Hanne kom rask op ad Trappen, med aaben Mund og røde Kinder; fra hver lille Rede kom et Ansigt frem. „Nu har Enken Hanne gaaet sin tungeste Gang," sagde de hver til sine; de vidste, hvor

stor Ære hun havde sat i selv at forsørge Mor og Barn. En god Pige var hun!

Og Enken Hanne nikkede ind til hver af dem, som om hun vilde sige: Nu er det gjort — Gudskelov!

Saa stod hun over Bordet og tog Laaget af Spanden. „Se," sagde hun og rørte op i Suppen med en Slev, „der er baade Gryn paa og Visk. Havde vi nu haft noget at varme den ved."

„Vi kan vel pille lidt af Træværket — vi som de andre," sagde Moderen.

„Ja," svarede Hanne kortaandet, „ja hvorfor ikke! Naar én kan tigge, kan én vel ogsaa —" Hun løb ud paa Svalen og brækkede nogle Tremmer løs, saa det sang i Gaarden. Fra alle de mørke Reder saá de det. Nu havde Enken Hanne bidt Hovedet af sin Stolthed!

Saa sad de over Suppen, den gamle og Barnet. „Spis!" sagde Hanne, hun stod og betragtede dem med glødende Øjne. I hendes Kinder brændte det; hun var saa skøn i Dag.

„Du ligner en Blomst i Kulden," svarede Moderen. „Spis selv, at ikke du skal gaa til."

Nej, Hanne vilde ikke spise. „Jeg føler mig saa let," sagde hun — „jeg trænger ikke til Mad." Hun stod og fingrede ved Bylten, der var ingen Hvile over hendes Skikkelse; og Munden gik jo som paa en febersyg.

„Hvad har du dèr?" spurgte Madam Johnsen.

„Noget Tøj til dig og lille Marie — I fryser saa meget. Jeg købte det nede hos Marskandisersken, det var saa billigt."

„Du købte det, siger du?"

„Jeg fik det paa Kredit."

„Ja, ja — bare du ikke tager dig for meget paa. Det skal blive godt at faa lidt varmt paa Ryggen."

Hanne aabnede for Bylten, mens de andre spændt saá til. Der kom en let Sommerkjole ud af den, kruset og nedskaaret — blaa som lille Maries Øjne. Og noget fint Damelinned og et Par tynde Gede-

skindssko. Barnet og den gamle stirrede forundret paa Stadsen. „Nej, saa fint!“ sagde de; de havde glemt alting og blot beundrede. Men Hanne stod stivnet i Forfærdelse, og pludselig faldt hun hulkende sammen.

„Naa, naa du!“ sagde Moderen og klappede hende paa Ryggen, „du har købt Stads til dig selv for en Gangs Skyld — værre er det jo ikke. Ungdommen kræver jo ogsaa sit.“

„Nej Mor, nej! Jeg har jo slet ikke købt det! Jeg syntes I to trængte til noget mod Kulden, saa gik jeg op i et fint Hus og bad om lidt aflagt Tøj. Det var en ung Frøken, der gav mig det, og hun var saa sød mod mig. — Nej, jeg vidste ikke, hvad der var i Bylten — jeg vidste det ikke, lille Mor!“

„Naa, ja ja, det dèr er godt nok!“ sagde den gamle roligt og bredte Stadsen ud foran sig. „Det er fine Sager.“ Men Hanne fejede det sammen og smed det hen i Kakkelovnskrogen.

„Du er syg,“ sagde Moderen og saá forskende paa hende — „dine Øjne brænder jo som Kulgløder.“

Det mørknedes, og de gik i Seng; saa brændte man ikke Lys til ingen Nytte, og i Sengen var der bedst at være. De havde Dynen paatværs — saa rakte den mageligt over tre — og deres Gangklæder nede paa Fodenden. Lille Marie laa i Midten og kunde ingen Fortræd komme til, og de laa og talte ud i Rummet om et og andet ligegyldigt; Hannes Stemme klang høj og festlig i Mørket som kom den fra lyse Egne.

„Du er saa urolig,“ sagde Moderen. „Mon du ikke skulde se at sove? Jeg kan mærke Branden i dig helt her hen.“

„Jeg er saa let,“ svarede Hanne, „jeg kan ikke ligge stille.“ Saa laa hun alligevel stille og stirrede ud med en uhørlig Nynnen, mens Feberen rasede i hende.

Længere hen vaagnede den gamle ved, at hun frøs. Hanne stod ude paa Gulvet med aaben Mund

og var i Færd med at iføre sig det fine Linned ved Skæret af en Lysestump; hendes Aande stod hvid ud i Rummet i korte Stød.

„Gaar du dèr nøgen i Kulden!“ sagde Madam Johnsen bebrejdende. „Du skulde vare lidt paa dig selv.“

„Aa Mor, Varmen staar om mig! Det er jo Sommer nu.“

„Hvad er det du har for, Barn?“

„Jeg pynter mig jo bare lidt, lille Mor.“

„Ja, ja — dans min Dukke — — —! Det bedste af Ungdommen har du jo bestandig til Gode, Stakkel. Hvorfor fangede du ikke ogsaa en Mand, dèr hvor du fangede Barnet?“

Hanne nynnede blot og iførte sig den lyseblaa Sommerkjole. Den var lidt fyldig over Brystet, men skar smukt ned for den blottede Barm. Der stod en let Sky af Dampe som Solrøg fra hendes Legeme.

Moderen maatte hægte hende i Ryggen. „Pas paa at vi ikke vækker Marie,“ hviskede hun, helt optaget af Stadsen. „Og Særkens de fine Blonder kan du godt lade stikke lidt op over Kjolen; det ser saa pænt ud. Nu ligner du jo en hel Sommerbrud.“

„Jeg løber lige ned paa anden og viser Madam Olsen det,“ sagde Hanne og trykkede Hænderne mod de glødende Kinder.

„Ja, gør du kun det — fattig Glæde vil ogsaa have sit,“ svarede den gamle og vendte sig mod Væggen.

Hanne løb ned ad Trappen, videre ned over Gaarden og ud paa Gaden. Jorden laa haard og klinger under Barfrosten; den nappede arrigt i alt, men hende brændte den gennem de tynde Sko. Hun løb hen over Torvet, over Børnehusbroen og indefter mod den lysere Bydel — lige i Armene paa Pelle, som skulde ud og se til Far Lasse.

Pelle var træt og sløvet af den fortsatte Kamp med den haarde Virkelighed. Det bundløse i Elendigheden begyndte at tage paa hans Mod — nyttede

det noget at holde sammen paa de mange? det gjorde jo blot Pinen endnu haardere for dem! Men i Øjeblikket saá han lyst nok paa alting, han var sluppet ind i en Rus som ofte tog ham i den senere Tid. Midt i den haardeste Virkelighed hændte det, at hans Sjæl sprang fra og koglede den ny Lykketid frem om ham; den forfærdelige Mangel kastede ham i Armene paa Overfloden! Og i den Tilstand var han nu, han mærkede ikke Kulden, den store Nød var ikke til. Stærk sjælelig Anspændelse sammen med manglende Ernæring gjorde, at Blodet altid sang i hans Ører; han fornam det som en lykkelig Summen fra en tilfreds Verden. Det undrede ham ikke at møde Hanne sommerklædt og balpyntet.

„Pelle min Kærest," sagde hun og greb hans Haand. „Vil du med til Dans?"

„Det er den gamle Hanne," tænkte Pelle glad — „*Arkens* sorgløse Prinsesse. Og hun har jo Feber endnu lige som dengang." Han havde selv Feber; naar deres Øjne mødtes, slog de sælsomme kolde Gnister af hinanden. Han havde helt glemt Far Lasse og sit Ærende, og gik med hende.

Indgangen til *Den syvende Himmel* laa badet i Lys, som blottede Gadens Kulde ubarmhjærtigt. Derude i Lyshavet klumpede den store Vinters Børn sig sammen, pjuskede, forkomne. De stod og skuttede sig og vendte Lommerne for en Femøre; og naar de fandt en, listede de sig gennem den blodrøde Tunnel ind i Dansesalen.

Men der var koldt dèrinde ogsaa, Aandedrættet hang som hvid Pudder i Luften, og fra det bonede Gulv funklede Iskrystallerne. Hvem havde vel tænkt paa at indlægge Varme i et Rum, hvor Livsglæden skulde brænde med tusend osende Tander? Her plejede Sorgløsheden at lutre sit Overskud — saa det høje Rum laa i Taage og Musikken svedte.

Men nu havde Kulden taget det. Ved Bordene hang Vinterens Arbejdsløse og gad ikke røre sig, ikke engang i de fattigste havde den lævnet en Smule

Letsindighed. Kerberus Olsen kunde godt spare sig at gaa der med udbredte Kæmpearme og genne de to-tre Par Dansende op til Musikken med deres Femøre — som om det var en hel Flok! man sled kun Brædderne for overhovedet at have Lov at hænge her. Herregud de havde jo Ur nogle af dem og en Guldring — og Kerberus havde rede Penge! hvad Nød havde det saa? Her sad de under Stukloftet og de forgyldte Spejle og flød, to Mand over én Øl, og lod Pigebørnene fryse — selv Elvira fik Lov at sidde hen! „Mazurka!" brølede Kerberus og gik truende fra Bord til Bord; de drev ud paa Gulvet som trevne Hunde, tværede en Dans af — og betalte.

Men hvad er det? Skrider ikke selve Sommeren ind i Salen, blussende og luftigt klædt i forglemmigejblaat — med en Rose i det bare Haar! Varmen leger som flyvende Sommer over hendes nøgne Skuldre, skønt hun kommer lige ude fra den store Vinter; og Benene sætter hun dristigt frem som en Glædespige. Hvor hun bærer sit Skød stolt som var hun selve Lykkens Brud — og hvor hun brænder! Hvem er hun dog? kender ingen hende?

Aa, det er jo Enken Hanne! en anstændig Pige som i syv Aar har gaaet sin trofaste Gang til og fra Fabrikken for at forsørge sin gamle Mor og Barnet! Men hvordan faar hun den adstadige Pelle under Armen? Han som har solgt sin egen Ungdom til Fanden for at mildne Elendigheden — hvad vil han paa Dansebule? Og Hanne — hvor har hun faaet Stadsen fra? hun er jo arbejdsløs! Og hvordan i Alverden er hun blevet saa smuk?

De hvisker efter hende mens hun gaar frem, og midt i Salen stanser hun og smiler. Hendes Øjne er som et Krater, en ung Mand tumler frem og griber om hende. En Dans med Hanne! en Dans med Hanne!

Hanne danser med en egen Dvælen, som hentede hun sin Glæde ind langt borte fra. Hun hviler tungt og blødt paa sin Dansers Arm, og fra hendes

nøgne Barm stiger Varmen op og slukker den store Vinters Kulde. Er det da ikke som hun brændte? Hvem der kunde varme sig hos hende!

Nu giver Rummet Varme igen, Hanne er som en Ildkugle, der kredser rundt i det og tænder; hvor hun glider forbi, fænger det. Blodet ruller ungt i dem, de vælter Stolene for at komme ud paa Gulvet; Hej her, Dansemester! fem Kroner paa mit Ur! Men rub Dem lidt! — Aa Hanne, en Dans med mig — husk vi har staaet paa Fabrik sammen! — Og vi to gik i samme Skole!

Hanne svarer ikke, men slipper Pelle og lægger sin nøgne Arm paa deres Skulder; og naar de rører den med Kinden, løber der Ild igennem dem. De vil ikke slippe hende igen, men holder hende fast om Livet og slæber hende med op til Musikken, hvor der skal betales. Der kommer ikke et Ord over hendes Læber, men Branden i hende er et Løfte til hver om det dyreste. „Maa jeg følge dig hjem i Aften?“ hvisker de og hænger ved hendes stumme Læber.

Men med Pelle taler hun, mens de flyver af Sted: „Pelle, hvor er du stærk! — hvorfor tog du mig ikke? Mon du elsker mig?“ Hun har krammet Haanden i hans Skulder og hvirvler ham af Sted, hendes Aande brænder ham i Øret.

„Det ved jeg ikke,“ siger han angst. „Men hold nu op! du er jo syg.“

„Saa stans mig da! — hvorfor har du aldrig været stærkere end jeg? Vil du gærne have mig? Pelle, skal jeg være din?“

Pelle ryster smilende paa Hovedet: „Nej nu holder jeg kun af dig som en Søster.“

„Og nu elsker jeg dig! Se du er saa fremmed for mig, — jeg forstaar dig ikke! og dine Hænder er saa haarde, som kom du fra en anden Verden. Du vejer Pelle, du er tung! Har du Lykken med dig fra det Fremmede?“

„Hanne, du er syg! Hold nu op og lad mig følge dig hjem!“

„Pelle, du var alligevel ikke den rigtige! Hvor har du det fremmede? — du har jo intet! Saa lad mig være da — jeg vil ogsaa have Lov at danse med andre!“

Endnu har Hanne ikke været af Gulvet; Mændene staar rede og venter, naar én slipper hende springer ti frem. Og Hanne vil danse med alle i Aften, enhver skal have Lov at varme sig hos hende! De Øjne hun ser med er som Funker i Mulm, hendes stumme Væsen hidser dem op, de svinger hende vildere og vildere. De der ikke kan komme til, maa slukke Ilden i sig med Drikkevarer; den store Vinter er forjaget, her er varmt som i Helvede. Blodet koger op i Hovederne og i det hvide af Øjnene; det slaar ud i Ubændighed, en Trang til at danse det hele af Gulvet eller slaa løs for Fode.

„Hanne er vild i Aften — hun har nok sin anden Ungdom!“ siger Elvira og de andre Piger skadefro.

Hold Mund! Hannes Væsen skal ingen beklikke! Underlig er hun at røre ved, som var hun ikke Kød og Blod men Himlens Ild; det smærter at møde hendes Hud! De siger at hun ikke har smagt Mad i otte Dage, men ladet Barnet og den gamle faa hvad der var. Og saa brænder hun dog! Og se, nu har hun ikke været af Gulvet i to Timer! — er det til at forstaa? — — Hanne danser som Bud fra en anden Verden, hvor Ilden og ikke Kulden er deres Næring; derfor slænger hver Mand sin Dame til Side, naar hun bliver ledig. Saa let hun er i Dansen! Det bærer opad at danse med hende — bort fra Kulden! Al Døje glemmes i hendes Favn.

Blegere og blegere er hun forresten blevet; hun danser Branden af sig, hvor andre danser sig den til! Nu er hun helt hvid, og Olsens Elvira kommer og trækker i hende med Skræk i Blikket: Hanne dog, Hanne! Men hun ser dem ikke, hun higer blot mod den næste Favn — med lukkede Øjne. Saa meget hun dog har og skal have udrettet! Og hun gaar for at være saa ren? hun ænser jo ikke

engang at hun tager Glæden fra andre! Har hun faaet Drejesyge mon? — Saføjdans paa sine Enkedage?

Hold Kæft! Saa fager hun dog er! Nu rødmer hun til igen og aabner Øjnene, der staar Flammer ud af dem. Hun har trukket Pelle frem af hans Krog og hvisker rødmende til ham — det dyre Løfte maaske, som ingen anden har fravristet hende? altid skal Pelle ogsaa være den lykkelige!

„Pelle, hvorfor vil du ikke danse med mig mere. men bare sidde i en Krog og skumle? Er du vred paa mig ligesom dengang? Hvorfor er du saa haard og kold? — og dine Klæder er stive?“

„Jeg kommer ude fra den store Vinter, Hanne! Børnene græder for Brød, og Kvinderne sulter sig selv. Mændene gaar med ledige Hænder og skuler — de skammer sig over deres Ørkesløshed!“

„Hvor dog? Det er jo Sommer — se, alle er saa glade. Tag mig, Pelle!“

Hanne bliver rød, rødere end Blod, og lægger sit Hoved ind til ham. Se blot, hvor hun giver sig hen, saligt, i en skamløs Rus! Hun hænger bagover i hans Arme, og mellem hendes Læber springer en stor Blodrose frem og vælder ned over den sommerblaa Kjole.

Pelle staar fastnaglet under den forfærdelige Byrde og kan ikke røre en Fod. Han stirrer blot paa Hanne, til Kerberus tager hende i sine Kæmpearme og bærer hende af Vejen. Hun er saa let i sin Sommerstads — vejer jo ingenting! „Mazurka!“ brøler han, da han kommer tilbage — og gaar bydende rundt langs Rækkerne.

XXVI

I Udgangen af Januar fik Pelle Plads som Arbejdsmand paa Maskinfabrikken *Danmark*. Det var smaat betalt, men Ellen var glad alligevel; med ingenting kunde man kun græde — med lidt blev hun stærk. Hun var lidt bleg endnu efter Barselsengen men saa frejdig ud; ved det første Ord om at der var Arbejde, myldrede det i hendes Hoved med lange Planer. Hun gik straks i Gang med at løse Sager hjem og afvikle Klatgæld; et helt System lagde hun, og fulgte det ubrydeligt.

Den ny Søster var noget for Lille Lasse; han forstod straks, at det var én han havde faaet at underholde sig med i sin Ensomhed. Han havde været ovre hos Bedsteforældrene, saa længe det stod paa; for at Storken ikke skulde tage ham tilbage, naar den kom med Søster — for kær var han jo! Da han saa kom hjem, laa hun i hans Vugge og sov; og han prikkede hende straks paa Øjenlaagene, for at se om hun havde Øjne lige som han selv. Der vankede over Fingrene, og han fik ikke det spændende Spørgsmaal løst den Dag.

Men Øjne havde Søster, nogle store mørke nogle der fulgte ham Stuen rundt, bag om Hovedgærdet og om paa den anden Side med stadig det samme opmærksomme Udtryk, mens de buttede Kinder gik ud og ind som en Suger. Og Lille Lasse følte godt nok, at det forpligtede at have Øjne hvilende paa sig. Han var allerede et helt Stykke Mandfolk med Trang til at gøre sig bemærket; og saa gik han og gjorde sig tyk, rullede med Kroppen som en Klovn og agerede Stærk Mand med Skammelen — mens Søster fulgte ham med Øjnene uden at fortrække en Mine. Han syntes nok hun kunde give lidt Bifald fra sig, naar han gik dèr og gjorde sig Umage!

En Dag pustede han en Papirspose op og knaldede den foran hendes Ansigt — det hjalp. Søster glemte sin Urokkelighed, sprat i Vejret og gav sig til at

brøle. Der vankede Klø for det, men nu havde han hende til Gengæld. Det trak paa Forhaand i hendes Ansigt, naar han kom hen for at vise hende noget; ofte brølede hun op, endnu før hans Kunststykke gik af. „Gaa væk fra Søster, Lasse Fredrik!“ sagde Moderen — „du skræmmer hende jo!“

Men blot en Maaned efter var det igen helt anderledes — saa var der ingen der forstod Lille Lasses Forehavender som Søster. Hun kvidrede som en Stær, blot han bevægede sin trinde Krop eller gav en Lyd fra sig.

Ellens forstenede Udtryk var borte, nu hun havde faaet noget at virke med igen. Kulden havde gjort det af med nogle af hendes Fordringer, andre havde Børnene tilfredsstillet. De optog hende meget, Pelle savnede hun ikke længer. Hun havde vænnet sig til at han bestandig var borte fra Hjemmet, og optaget ham i sine Tanker paa en egen Maade; hun gik og snakkede med ham indvendig under sin Syssel, og gjorde sig en Glæde af at gøre det hyggeligt for ham de Stunder han var hjemme.

Pelle følte Hjemmet som en lun lille Verden, hvor han kunde ty ind naar han var træt. Den dunkle Dragen i Ellens Blik havde han udløst — som to velsignede Smaavæsner der gav hende nok at bestille — nu var det selve hendes Væsen der kom ham i Møde. Og der var en egen Troskab i hende, der tog om Hjærtet; hun saá ikke surt til den lille Fortjeneste, og bebrejdede ham ikke at han kun var Arbejdsmand.

Formandsstillingen i Fagforeningen havde han opgivet for større Virksomhed. Der var heller ingen Udsigt til, at han kom tilbage til Faget igen for det første — og det haarde legemlige Arbejde tiltalte ham.

For at bøde paa den lille Dagløn reparerede han et og andet om Aftenen. Ellen hjalp ham, og de sad og snakkede om løst og fast; Bevægelsen kom de ikke ind paa, den interesserede hende ikke, og han havde ikke noget imod at have Ro for den et Øje-

blik. Lille Lasse sad ved Bordet, han tegnede og gav sit Besyv med. Ofte naar Pelle tog Arbejdet frem, havde hun om Dagen gjort det meste, og kun lævnet hvad hun ikke forstod sig paa. Til Gengæld udpønsede han Smaating der kunde glæde hende.

Vinteren var ikke saa ond i det nye Aar, allerede Februar gav Foraarsløfter. Det mærkedes paa Ellen.

„Skal vi ikke pakke en Madkurv og trille ud til en af Kroerne paa Søndag? Børnene trænger til at komme i Luften," kunde hun sige.

Pelle vilde gærne. Men paa Søndag var der Møde i Partiledelsen og Møde om Fabrikkens Affærer — han maatte være med begge Steder. Og om Aftenen havde han lovet at tale i en Forening.

„Saa tager vi selv ud, Børnene og jeg!" svarede Ellen roligt. De kom hjem og havde moret sig udmærket; Pelle var ikke uundværlig mere.

* * *

Den strænge Vinter var endelig forbi. Det frøs endnu — navnlig om Natten — men Folk vidste det alligevel. Og Isen i Kanalerne vidste det; den gav sig til at slaa Revner paa Kryds og tværs og begyndte at vandre udad. Husene havde ogsaa Foraarsfornemmelser og blev lysere i Tonen, og oppe i Luften skinnede Solen; naar man kiggede til Vejrs, kunde man se dens Skær over Tagene. Nede paa Bunden af Gyderne og de brønddybe Gaarde travede Ungerne rundt i Snesjappet, og sang til Solen som de ikke kunde se.

Folk begyndte at rette sig ud efter den lange Krumslutning. Naar som helst kunde Kulden være der igen, men alting var enigt om at tro paa Foraaret. Stæren begyndte at indfinde sig, Jordens Safter steg igen op paa Overfladen og frembragte mørke Pletter paa den haarde Skorpe, og Omsætningen vovede sig frem. Det var en besynderlig ensartet Vilje der havde besat det hele. Nede i Jorden spirede det midt i Frost og Sne og krøb ungt frem

som født af selve Kulden, og i Vinterens forkomne rullede Fortrøstningen sig ud — paa Trods af alt. Arbejderkvartererne begyndte at blive levende, nu kunde det igen nytte at se sig om efter Arbejde. Det gjorde godt at komme ud og røre sig lidt i Lyset — godt skulde det gøre at faa Skrutten fyldt hver Dag igen, og faa Stumperne listet hjem fra Pantelaaneren og luftet lidt inden næste Omgang.

Men det gik ikke saa rask som det skulde. Det saa ud, som Kulden havde lammet dem der stod for Virksomhederne. Foraaret rykkede nærmere, Solen steg for hver Dag og begyndte at faa Magt; men Bedrifterne vilde ikke rigtig komme i Gang ud over hvad Dagen krævede. Der var ingen Skub i det som ellers! Paa denne Aarstid arbejdedes der gærne paa Lager for at møde Sommerens Behov, hvad Vinteren havde hæmmet, plejede man at indhente nu — ved at hænge i af alle Kræfter og arbejde over.

Der gik mange bekymrede Spørgsmaal frem og tilbage — hvad var der paa Færde? hvorfor kom der ikke Gang i Sagerne? *Arbejderen* gav foreløbig ingen Forklaring, men indeholdt nogle forblommede Advarsler til visse Folk om ikke at alliere sig med Nøden.

Efterhaanden kom Forestillingerne ind i en fast Gænge: Arbejdsherrerne forberedte et eller andet, derfor tog de ikke Virksomhederne kraftigt op. Arbejderne havde trods Vinternøden igen sat nogle af deres egne ind i Rigsdagen, og nu forberedte de sig til at slaa et Slag ved de kommunale Valg. Det var dét der var i Vejen! Og først og fremmest den stadig voksende Organisation, der nu som en Enhed omsluttede alle Fag og hele Landet — og forlangte at være medbestemmende over Forholdene! Fattigmand skulde føle, hvor lidt han formaaede uden dem der holdt alting gaaende.

Ind imellem dette løb der Rygter om, at der forberedtes en Stansning af al Virksomhed for med ét Slag at slaa Organisationerne i Stykker; men det var for ubegribeligt. Man havde kun oplevet mindre

Arbejdsstansninger, hvor der forelaa Uenighed om noget bestemt. At nogen skulde tænke paa at fortsætte Vinternøden paa tværs af Naturens Vilje, naar enhver var villig til at arbejde paa Grundlag af den gældende Ordning — nej, den Tanke var altfor djævelsk!

Men en Linje lod sig skimte. Folk der havde lagt sig særlig i Selen for Bevægelsen, havde vanskeligere ved at faa fat igen end andre, de blev sat tilbage i Arbejdsvilkaar, eller var simpelt hen erstattede naar de kom og meldte sig til igen efter Vinterstansningen. Usikkerheden herskede navnlig i de Fag der var videst i Organisation, man kunde ikke undgaa at se det som en Forfølgelse af Sammenslutningen. Der groede Utryghed af det, enhver følte at Tilstanden var uholdbar, og anede et eller andet ondt. Navnlig inden for Jærnindustrien var Forholdene spændte; Jærnmændene havde altid haarde Hænder, det var dèr man først øjnede Hensigten med hvad der skete.

Pelle saá bekymret hvad det trak op til. Hvis der kom Kamp nu, vilde det betyde Nederlag for Arbejderne der stod uden Forraad, blanket af til Skindet. Vinteren havde jævnet deres Smule Fæstningsværker med Jorden, et Stormløb mod dem nu vilde rimeligvis bryde deres Sammenhold. Han udtalte ikke sin Bekymring til dem, de var nærmest som store Børn, det var ingen Nytte til at de gik og ængstede sig under for meget. Men i Ledelsen holdt han paa at man maatte se at undgaa Kamp, selv om man skulde gøre en Indrømmelse. Pelle foreslog for første Gang at gaa tilbage!

Den ene Uge tog den anden, Spændingen voksede, men der skete ikke noget. Arbejdsherrerne betænkte sig over for den offenlige Mening. Vinteren havde slaaet store Saar, de turde ikke tage Ansvaret for en Krigserklæring.

— —

Paa Maskinfabrikken *Danmark* var Spændingen af ældre Dato. Dengang Landbruget, tvunget af Forhol-

dene paa Verdensmarkedet, svingede fra Kornavl over i Mejeridrift, indsaá Fabrikkens Ledere at Fremtiden laa her, og gav sig til at fremstille Mejerimaskiner. Det lykkedes Fabrikken at konstruere en Centrifuge som slog godt an, og den ny Industrigren kom til at beskæftige et stadig voksende Hold Arbejdere. Det var de dygtigste Folk der blev udtaget til det, de forbedrede stadig Produktet, og Afsætningen voksede baade hjemme og ude. Arbejderne blev efterhaanden saa øvede i den ny Specialitet, at Fabrikken saa sig nødsaget til at sætte Akkorden ned — da de ellers tjente for meget. Dette skete to Gange i Aarenes Løb, med Henvisning til at der jo skulde konkurreres paa Verdensmarkedet; samtidig steg Fabrikkens Centrifuger stadig i Pris paa Grund af den store Efterspørgsel efter dem. Arbejderne havde fundet sig i Nedsættelsen som noget uundgaaeligt og lagt endnu en Omgang Snille i, saa de nu igen var oppe paa en rimelig Fortjeneste.

Nu lige efter Vinterdvalen begyndte der at gaa Rygter om, at Fabrikken igen vilde sætte Akkorden ned. Men nu var de ikke til Sinds at finde sig i det; Harmen over det uretfærdige i denne Fremgangsmaade steg dem til Hovedet, de var ved at lave Demonstration paa det blotte Rygte. Pelle fik dem dog til at indse, at der ingenting forelaa andet end nogen Snak, som ingen havde Ansvaret for. Bagefter da Skrækken var ovre og alting igen gik i sin daglige Skure, kom de hen og takkede ham.

Men næste Udbetalingsdag var der Besked oppe fra Kontoret, at den gældende Priskurant ikke var tidssvarende — og skulde forbedres. Det lød ret uskyldigt, men enhver vidste hvad der laa under.

Det var en af de første Foraarsdage, Solen faldt ind i det store Fabriksrum og lagde mægtige Lysbjælker gennem det, og inde i den blaa Soldis løb Remme og Skiver. Arbejderne stod og fløjtede til Tonen fra de mange Hjul og det syngende Metal. Larmen overdøvede alt andet, men man kunde se paa deres Ansigter at de fløjtede og sang. De lignede

en Flok øre Fugle, der lige er landet paa kendte Kyster og hilser Foraaret.

Pelle gik og bar Raamateriale frem, da Efterretningen kom og slukkede Glæden. Den gik paa en Seddel fra Mand til Mand, kort og haardhændet: Fabriksledelsen vilde ikke have noget med Organisationen at gøre men gik tavs uden om den. Hver Mand for sig havde faaet fjorten Dages Frist til at underskrive den ny barberede Priskurant. Ingen Forhandling, Underskrift værsgod — ellers færdig! Da Sedlen naaede Pelle, rettedes alle Øjne paa ham som ventede man paa et Signal; Værktøjet hvilede, Maskinerne larmede en Stund for egen Regning. Pelle læste Sedlen og bøjede sig saa ned over sit Arbejde.

I Middagspavsen samledes de om ham. „Hvad nu?“ spurgte de og hang ved ham med Øjnene, deres Næver dirrede. „Skal vi ikke tage og gaa med det samme? For nu bliver det snart for groft med den Klipning, hvergang der er lidt Uld paa os.“

„Giv Tid!“ svarede Pelle — „giv bare Tid! Lad de andre gøre det hele, og lad os se hvor vidt de vil gaa. Lad som ingenting, og pas jert Arbejde. I har Ansvaret for Kone og Børn!“

De fulgte knurrende hans Raad og gik til Arbejdet igen. Han undredes ikke paa dem; der var en Tid, hvor han ogsaa smed Arbejdet naar man traadte ham for nær — selv om alting skulde gaa ad Helvede til. Men nu stod han med Ansvaret for de mange — det skulde nok give sin Mand Besindighed. „Giv Tid!“ sagde han til dem igen og igen — „vi ved mere i Morgen end i Dag! Der skal Overblik til før man handler!“

De lagde saa den ny Priskurant til Side, og passede deres Arbejde som om der ingenting var paa Færde. Fabriksledelsen lod til at anse Spørgsmaalet for ordnet, Direktørerne gik om og saa fornøjede ud. Pelle beundrede Kammeraternes Fatning; de tog deres gamle Humør op igen da der var gaaet et Par Dage — og lavede Halløj i Maaltidspavserne.

Saa snart det fløjtede Middag, stansede Maskinerne og alle Mand smed Værktøjet. Nogle stak i en Løbetrøje og hastede hjem for at faa en Skefuld varm Mad, enkelte drev ned i en Kælderbeværtning tæt ved og spiste deres Mad der. De der havde for langt hjem, slog sig ned paa Dreje- og Filebænke og holdt Maaltid. Naar Maden var fortæret, samledes de i Flokke, sludrede og drillede en og anden Kammerat. Pelle benyttede ofte Middagspavsen til at gaa over i *Arken* og hilse paa Far Lasse, der havde faaet fat ved et af Pakhusene og klarede sig helt ordenligt.

En Middag stod Pelle midt i en Klynge og tegnede en hoven Kvartérmand med Kridt paa en stor Jærnplade. Tegningen vakte megen Munterhed. Et Par af Kammeraterne var imidlertid kommet op at trættes om det opstaaende paa Maskinen i en Dykkerbaad. Pelle viskede straks sin Karrikatur ud og udkastede stiltiende et Rids af Maskinen. Han havde set den saa tidt, naar Baaden laa derhjemme i Havnen, og de andre maatte sande at saadan var den.

Der blev stille, da en af Ingeniørerne i det samme gik gennem Hallen. Han fik Øje paa Tegningen, og spurgte hvem der var Mester for den.

Pelle maatte med op paa Kontoret. Ingeniøren spurgte ham ud om forskellige Ting, og var forbavset over at han aldrig havde faaet Undervisning i Tegning. „Maaske vi kunde bruge Dem heroppe,“ sagde han. „Vil De prøve?“

Der gik et pludseligt Jag gennem Pelles Hjærte. Nu var Lykken der, den rigtige store Lykke som han havde sat over Styr for Fremskridtet — den som tog sin Mand og løftede ham brat op i lyse Egne. „Ja,“ fik han sagt. „Ja Tak!“ Sindsbevægelsen var lige ved at kvæle ham.

„Mød saa paa Tegnestuen i Morgen Kl. syv,“ sagde Ingeniøren. „Nej hvad er det i Dag? — Lørdag. Mandag Morgen altsaa.“ — Dermed var det afgjort, ingen Omsvøb af nogen Art, det var en Mand efter Pelles Hjærte.

De flokkedes om ham da han kom ned, for at faa Resultatet at vide. „Nu er din Lykke gjort du," sagde de. „Nu bliver du sat til Tegning, og hvis du forstaar dine Sager, faar du selvstændige Opgaver og bliver Konstruktør. Den Vej er Direktør Jeppesen gaaet, han begyndte hernede ved Sandformene. Nu er han Matador!" Deres Ansigter lyste af Glæde over hans Held. Han saá paa dem, at de troede ham i Stand til at drive det til hvad det skulde være.

Han arbejdede som i en Døs Resten af Dagen, og skyndte sig hjem for at meddele Ellen Nyheden; han var helt fortumlet, det kogte for hans Øren som i Barndommen, naar Livet pludselig aabenbarede et af sine Vidundere. Ellen slog Armene om ham af Glæde, hun vilde ikke slippe ham igen men blev ved at holde om ham og stirre, beundrende som i deres første Dage. „Jeg har altid vidst at du var bestemt til noget," sagde hun og saá stolt paa ham — „du ligner jo ingen anden! Og se nu —! Men Børnene Pelle, de skal ogsaa vide det." Saa rev hun Søster op af Søvnen, og fortalte hende hvad der var sket. Barnet gav sig til at græde.

„Du skræmmer hende jo med din Glæde," sagde Pelle og lo selv over hele Ansigtet. —

„Men hvad saa — saa skal vi vel til at omgaas fine Folk?" sagde Ellen pludselig mens hun gik og dækkede Bord. „Bare jeg nu egner mig til det. Og Drengen skal da gaa i Betalingsskole."

Da Pelle havde spist, vilde han sætte sig til en Reparation. „Nej," sagde Ellen bestemt og tog Arbejdet fra ham — „det er ikke noget Arbejde for dig."

„Det skal da gøres færdigt" sagde Pelle, „vi kan ikke levere halvfærdigt Arbejde fra os."

„Det skal jeg nok gøre færdigt — naar du saa vil tage noget andet Tøj paa. Du ligner jo en —"

„En Arbejdsmand vel" sagde Pelle leende.

Pelle klædte sig om og gik ud i *Arken* for at meddele Lasse Nyheden, siden skulde han træffe de

andre hos Ellens Forældre. Lasse var hjemme og sad og fortærede sin tørre Kost, han havde spejlet et Æg i Kakkelovnen, og der stod Øl og Brændevin paa Bordet. Han havde lejet sig et lille Hummer paa den lange Gang ved Siden af Gale Vinslev; det havde ikke noget Vindu men en Rude over Døren ud til den mørke Gang, Kalken var faldet af Væggene, saa Leret stak frem i store Kager.

„Ej se," sagde Lasse henrykt — „nu kom det altsaa. Jeg har tidt undredes ved mig selv, hvad du havde faaet den unyttige Gave for — at ligge dèr og male op paa Vægge og Papir — du en fattig Arbejderpøjke. Noget maa der vel være ment med det, har jeg gaaet i mit stille Sind og sagt; kanske er det Gudsgaven det — som skal bære ham frem! Og nu lader det jo til at det skal vise sin Nytte."

„Her er ikke hyggeligt, du Far!" sagde Pelle. „Men nu tager jeg dig snart ud af det, enten du vil eller ej. Naar vi nu faar lidt af Gælden til Side fra i Vinter, flytter vi over i en Treværelses Lejlighed, og saa faar du den ene Stue til din Raadighed. Men saa faar du ikke Lov at gaa og sjove, det maa du belave dig paa."

„Ja ja, jeg har ikke noget imod at bo hos jer, naar saa vidt kommer, at jeg ikke æder Brødet fra jer andre. Ak nej du, det skal ikke blive vanskeligt at afholde mig fra at bestille noget. Jeg har arbejdet fra jeg kunde krybe, i snart syvti Aar har jeg slidt for Føden — og nu er jeg træt! saa du faar Tak for dit gode Sindelag. Jeg skal vel faa Tiden til at gaa med Børnene. Skik du kun Bud efter mig, naar du vil."

Nyheden var allerede kendt i *Arken*, og de kom frem og ønskede ham til Lykke, da han gik. „Nu maa du saa ikke løbe og sladre med os, naar du kommer over i dit ny," sagde de — „det gaar aldrig an! Men glem os alligevel ikke helt, fordi om vi er fattige Fugle."

„Ork nej, Pelle har taget saa mangen Sultetørn

sammen med vi andre fattige; han er ikke den, der kalker gammelt Venskab over!“ svarede de sig selv.

Først nu da han forlod *Arken*, kom han i Tanke om, at han havde noget at tage Afsked med ogsaa. Der var det inderlige Fællesskab med alle hans Lige, deres lyse Tro til ham og hans egen Tro paa sin Opgave dèr; der havde været en egen Glæde i den halv forhutlede Sorgløshed, Fællesskabet og Kampene. Var han ikke paa en Maade Fattigdommens Prins, som de alle saá op til og ventede skulde føre dem ind i det usædvanlige? Og kunde han forsvare at svigte de mange for sin egen Lykkes Skyld? Kanske var han virkelig udset til at føre Bevægelsen igennem — den eneste som kunde det.

Denne Tro havde dæmret svagt i Pelle hele Tiden, staaet bag ved hans Udholdenhed i Kampen og den Glæde hvormed han bar Savnene. Nu da den formede sig bevidst, slog han til den som Hovmod — nej saa opblæst var han ikke! Der var nok til at føre Sagen igennem ham foruden — og Lykken havde banket paa hos ham. „Gaa frem Pelle!“ sagde det inde i ham. „Hvad er der vel at betænke sig paa? Du har ikke Lov at vrage Lykken! — vil du øde dit eget uden at gavne andre? Du har været en god Kammerat, men her skilles jeres Veje. Gud har selv givet dig din Ævne, allerede fra lille øvede du den; ingen har Gavn af at du bliver i Elendigheden. Vælg nu din egen Vej!“

Ja Pelle havde jo allerede valgt! Han vidste godt at han tog imod Lykken, hvad saa Alverden sagde — det gjorde blot ondt at lade de andre sidde tilbage! Han var altfor inderlig forbundet med Fattigdommen, saa tungt solidarisk følte han sig, at det smærtede at slide sig løs. Han var blevet Menneske ved de fælles Bekymringer, og Kampen selv havde skænket en egen lykkefyldt Styrke. Nu kom han saa ikke til Møderne mere! der var noget underligt i, at han ikke havde noget der at gøre herefter men hørte til paa den anden Side — han Pelle der havde været den lyse Brand. Naa, svigte dem vidste han

at han aldrig vilde; selv om han naaede højt op — og det nærede han ingen Tvivl om — saa vilde han altid føle for gamle Fæller og vise Vejen til det gode Forhold mellem Arbejder og Arbejdsgiver.

Ellen mærkede hans Alvor — kanske anede hun ogsaa Skruplerne og vilde hjælpe ham at sætte over dem. „Skal vi ikke tage din Far hjem til os allerede i Morgen?“ sagde hun. „Han kan jo ligge paa Chaiselongen i Dagligstuen, til vi faar den ny Lejlighed. Det er Synd han gaar saadan for Lud og koldt Vand. Og du kan heller ikke være det bekendt i din ny Stilling.“

XXVII

Uroen tog til rundt om paa Arbejdspladserne, ingen følte sig rigtigt tryg som havde noget med Organisation at gøre; det var aabenbart Hensigten at drive Arbejderne til det yderste og faa dem til at bryde Freden. „De vil slaa Fagforeningerne i Stykker for at kunne skrabe Smørret af vort Brød igen,“ sagde Arbejderne. „De mener vel det gaar lettere nu, Vinteren har gjort os glade for en bar Skorpe. Men det skal blive en evig Løgn.“

Forbitrelsen kogte stærkere og stærkere i Masserne, overalt var de kampberedte og ønskede intet hellere end at slaa til. Kvinderne græd og gruede, de fleste forstod blot, at nu skulde Vinterens Nød leves op igen. De gjorde fortvivlede Ting for at forebygge, smed et Sjal over sig og rendte op paa Kontorerne til Fabrikejerne og tryglede dem om at afværge Ulykken. Inde fra Centret blev der stadig manet til Ro og Forsigtighed. Alting afhang af at man over for Offenligheden beholdt Retten paa sin Side.

Pelle havde ikke svært ved at følge med i hvad der foregik, men stod jo ellers uden for det hele

nu. Han gik til Arbejde i sit pæne Tøj og Fjedersko, og mødte først Klokken syv, mens de andre mødte Kl. 6 — det forskød straks Synspunktet.

Passer og Lineal blev han hurtig fortrolig med, og stod foreløbig og kopierede nogle slidte Tegninger eller fyldte ud. Han var i en underlig løftet Stemning — som i en let Rus; det var første Gang i sit Liv han havde været ved et Arbejde, som var renligt og tillod at have pænt Tøj paa. Underligt var det i det hele taget at se Tilværelsen herfra; et nyt Perspektiv aabnede sig for én. Mens det gamle viste hen mod en eller anden brøstfældig Alderdom, førte dette opad. Her kunde han naa alt hvad han vilde, lige til den højeste Stilling! Hvad om han engang krøb derop, i Spidsen for det hele, og satte otte Timers Arbejdsdagen og en god Dagløn igennem? Saa skulde han vise dem, at man godt kunde komme nede fra og op uden at glemme sin Fortid og blive til en Blodsuger. De skulde endda komme til at raabe et Leve for Pelle den gode Kammerat — skønt han forlod deres Rækker.

Hjemme var der travlt, saa snart han kom inden for Døren, tog Ellens hundrede Forehavender ham. Han maatte have et Sæt pænt Tøj til — graat Kontortøj, og mere Linned; gaa til Barberen blev han ogsaa nødt til mindst to Gange om Ugen, han fik ikke Lov til selv at sidde og karte sig i Ansigtet med et gammelt Rivejærn af en Barberkniv. Pelle maatte sande, at det ikke var helt nemt at være en Overklasser som han kaldte det.

Og der skulde Penge til det altsammen. Der var den samme Jagen og Hovedbrud for at støve Skillinger op som i Vinterens Nød; men denne Gang var det helt morsomt, det havde lyse Formaal, og varede blot til man kom i Trit. Lasse gik og saa hyggelig ud; han havde Pelles halvgode Løbetøj paa som Ellen havde pudset op, og en sort vateret Krave med hvid Gummistrimmel, og blankbørstede Slæber paa Fødderne. Det var de gamle Fedtlærsstøvler — dem Pelle drog ud fra Stengaarden i — der var til endnu;

de var bare skaaret ned til Stuetøfler. Skafterne sad forresten paa et Par Træskostøvler.

Han holdt sig helst til Børnene og lignede rigtig en gammel Bedstefar, med sit visne Ansigt og det gode Blik der gik lidt kort nu. Naar Lille Lasse skjulte sig i den modsatte Krog af Stuen, kunde Far Lasse ikke se ham, og det benyttede Knægten sig af; han begreb aldrig de Øjne, som ikke kunde se længer end tværs over Bordet, og spurgte bestandig hvorfor.

„Det er fordi jeg har set ind i for megen Daarligdom i mine Dage," svarede den gamle altid.

Forresten var han bare lykkelig. Og hans gamle udbrændte Krop viste sin Taknemmelighed ved at lægge Huld paa sig igen, han begyndte hurtig at faa fyldigere Kinder. Han var snild til at passe Børnene; Pelle og Ellen kunde trygt give sig ud i deres mange Forretninger. Der var de hundrede Ting som skulde til, for at man kunde passe ind i det ny! De tænkte ogsaa paa at optage et Laan paa et Par Hundrede Kroner. „Far vil kavtionere for os," sagde Ellen.

„Ja saa kan jeg faa Raad til at tage nogen god Undervisning i Tegning," sagde Pelle. „Jeg trænger til at faa rigtig Bund lagt."

* *
*

Om Lørdagen løb Fristen for de gamle Akkorder ud. Stemningen blandt Arbejderne var stærkt spændt, men de passede hver sit og forholdt sig afventende. Ved Middag gik Formændene omkring og æskede hver enkelts Stilling. De fik efter Aftale ingen Besked; men hen paa Eftermiddagen gik tre Arbejdere som Deputation op paa Kontoret og bad om at faa Direktøren i Tale. Da han kom ind, traadte Maskinarbejder Munck som var Ordfører frem og sagde: „Vi kommer paa Kammeraternes Vegne." Mere fik han ikke sagt; Direktøren fór frem, pegede mod Trappen og raabte: „Jeg underhandler ikke med mine Folk."

Saa kom de ned, Arbejderne stirrede op mod dem — det var hurtig gjort! Den tykke Munck bevægede Læberne som om han raabte, men ingen kunde høre noget for den forfærdelige Larm fra Maskinerne. Han gik med drøje Skridt ned gennem Hallen, tog en Hammer og slog tre Slag paa den store Staaltromle. Det lød som Dommedagsslag, i hele Fabrikken drønede det. I samme Nu fór de nøgne sværtede Arme i Vejret og slog Remmene af store og smaa Drivhjul, Maskinerne løb ud, hele Bruset stansede med ét; der blev saa tyst som om Døden var gaaet gennem Rummet. Det tætte Net af Drivremme der spandt Hallen ind paa Kryds og tværs dirrede endnu svagt; Stilheden gabede frem af det store Rum som en forfærdet Maaben.

Formændene løb fra Bænk til Bænk, raabte op og vidste hverken ud eller ind. Der gik Bud efter Fabrikslederen, mens Arbejderne gik hen og vaskede sig i deres Spande, stille og tungt som havde de fulgt noget til Jorden. Deres Miner var lukkede. Anede de mon, at de tre Slag var Signalet til en forfærdelig Kamp? eller fulgte de kun den første vrede Indskydelse? De vidste i al Fald tilstrækkeligt; deres Ansigter bar Præg af at dette var Skæbnen — det uundgaaelige. De havde kaldt paa Vinteren, fordi man drev dem til det; og nu vilde den vende tilbage for at plyndre sit Offer endnu en Gang.

Saa kom de frem, renvaskede og med deres Kluns under Armen, og stod og ventede tavse paa deres Tur til at faa gjort op. Formændene løb og maalte op med nervøse Hænder, sammenlignede Arbejdssedler og udregnede enhvers Tilgodehavende. Fabrikslederen kom ned ad Trappen fra Kontoret, høj og stolt, og gik gennem Lokalet; Arbejderne veg til Side for ham. Han saá sig skarpt om som vilde han indprente sig hver enkelt, lagde Haanden paa en Formands Skulder, og sagde højt saa det hørtes af alle: „De skynder Dem jo nok Jakobsen, saa vi kan faa disse Mennesker herut i en Fart.“ Arbejderne rettede langsomt deres alvorlige Ansigter mod ham,

det rykkede i en og anden nedhængende Næve. De forlod Fabrikken én og én, efterhaanden som de fik Opgør.

Udenfor samledes de i Smaaklynger og fik Luft i betuttede Udbrud: „Saá I den Gamle? — han var hvas! Naa, det skal kanske vare noget inden vi kommer dèr igen!“

Pelle var i underligt Humør, han vidste, at nu var Krigen brudt ud; der var slaaet Hul, og det ene vilde tage det andet med sig. — Lille Lasse der kendte hans Trin i Trappen, løb i Armene paa ham da han kom hjem; men han sansede det ikke.

„Du er saa alvorlig,“ sagde Ellen — „er der sket noget?“

Han fortalte det stille.

„Herregud!“ udbrød hun frysende, „skal de nu ud i Arbejdsløsheden igen! Gudskelov det ikke berører os!“ Pelle svarede ikke. Han satte sig tavs til sin Mad; sad og ludede som skammede han sig over noget.

XXVIII

Det var en stærk og bevæget Tid der nu fulgte. Gennem en Aarrække havde Kampen saa at sige forberedt sig selv, og de havde rustet sig til den, længtes efter den, prøvet at hidlokke den for at faa afgjort en Gang, om de til evige Tider var udset til at være Slaver og staa i Stampe, eller der var en Fremtid for dem ogsaa. Nu var Kampen der — og kom bag paa dem alle; man havde gærne sluttet Fred nu.

Men nogen Udsigt til en fredelig Løsning var der ikke, Arbejdsgiverne fandt Tidspunktet gunstigt til at faa ryddet op, Kampen skulde staa nu. Der var i de senere Aar fremtvunget adskilligt gennem Organisationerne, det blev trukket frem og lagt paa Bordet: værsgod, æd *det* i Jer igen! Det var det sam-

me som at bede dem gaa. Hver Morgen kom der Efterretning om ny Hold Arbejdere, der var sat paa Gaden eller gik selv.

Det ene greb ind i det andet. Jærnmændene gjorde fælles Sag med Fabrikken *Danmark* og udelukkede Maskinsmedene; saa gik Formerne ogsaa — og Modelsnedkerne, og andre Fag stansede — det hele hang sammen.

Pelle kunde fra sit Stade overse det hele. Der kom gamle Kampminder op i ham, hans Blod blev hedt, og han greb sig i deroppe paa Tegnestuen at lægge Planer for Arbejdernes Felttog, saadan og saadan. Han havde det raske Kampblod — det der tager Offensiven — og saá deres Fejlgreb; de mødte ikke kraftigt nok imod. De var træge endnu, og kunde vanskelig forsone sig med at de igen skulde spasere; derved skortede det paa Modangreb som kunde skade. Arbejdsgiverne der under Jærnmændenes Anførsel tog energisk fat, fik et betydeligt Overtag til at begynde med.

Fabrikken *Danmark* blev holdt i Gang, men fungerede mat som en Døende. Bedriften holdtes oppe ved Hjælp af nogle Skruebrækkere, og enhver der kunde blandt Funktionærer blev sat i Arbejde dernede, selv Direktøren for Maskinafdelingen var trukket i Bluse og stod og passede en Drejebænk. Det galdt om at tage Modet fra de Strejkende ved at vise, at det hele gik uden dem.

Der var en Del Forstyrrelse paa Tegnestuen og Kontorerne, Skruebrækkere skulde støves op helt fra Udlandet, andre stak af og skulde erstattes med ny. Pelle fik under dette Lov at skøtte sig selv, og tilegne sig hvad han kunde. Det holdt han ikke af; der var højt op til den øverste Top, og man kunde ikke hurtig nok faa noget lært.

En Dag kom der Ordre op til ham om at komme ned og give en Haand med i Centrifugeafdelingen; Arbejdsmændene havde gjort fælles Sag med Maskinsmedene. Ordren traf ham midt i en festlig

Fremtidsdrøm; han vaagnede brat. „Jeg er ikke Skruebrækker“ svarede han krænket.

Saa kom Ingeniøren selv: „Ved De at De nægter at gøre Deres Skyldighed?“ sagde han.

„Jeg kan ikke gaa ind i mine Kammeraters Arbejde,“ svarede Pelle lavt.

„Det kan være meget kønt tænkt af Dem, men nu er de dernede *ikke* Deres Kammerater længer. Nu er De Funktionær, og som saadan maa De tjene Firmaet hvor det forlanges.“

„Men det kan jeg ikke. Jeg kan ikke slaa Brødet ud af Haanden paa de andre.“

„Saa er det hele Deres Fremtid det gælder — betænk dog det Mand! Det gør mig ondt for Dem — for De kunde drive det til noget — men jeg kan ikke frelse Dem fra Deres egen Halsstarrighed; og her forlanger vi absolut Lydighed.“ Ingeniøren stod lidt og ventede paa et Svar, men Pelle havde intet at sige.

„Naa, jeg skal gaa saa vidt at give Dem Betænkningstid til i Morgen — skønt det er et Brud paa Fabrikkens Principper. Betænk Dem nu vel — og bliv ikke hængende i dum Sentimentalitet. Man maa først og fremmest staa Last og Brast med sit eget! I Morgen altsaa.“

Pelle gik. Han vilde ikke komme hjem før Fyraften og være Genstand for en Række utidige Spørgsmaal, dette her blev tidsnok sagt. Saa drev han ind over Handelspladserne og gik og gloede paa Skibene. Saa brast den Lykkedrøm — og kort var den; han saá Ellens skuffede Udtryk og blev helt trist til Mode. Det gjorde ham mest ondt for hende, hans eget var der egenlig ikke noget at sige til; det var Skæbnen. Det faldt ham ikke et Øjeblik ind at vælge mellem sin Fremtid og Kammeratskabet; han havde helt glemt at Ingeniøren gav ham Betænkningstid.

Ved sædvanlig Tid drev han hjem. Ellen tog lys og glad imod ham, hun gik om i en Tilstand af nynnende Glæde, det var helt rørende at se, hvor hun gjorde sig Umag for at passe ind i andre

Samfundslag. Hendes Bevægelser var helt nydelige, og der var kommet et Træk om hendes Mund som skulde betyde Fornemhed. Det klædte hende henrivende, og Pelle fik altid Lyst til at kysse den Mund og forstyrre dens fornemme Holdning; men i Dag satte han sig tavs til Maden. Ellen satte Mad fra til ham om Middagen, og varmede den til han kom om Aftenen; i Middagstiden spiste han tør Mad paa Kontoret.

„Naar vi nu kommer rigtig i Gang, vil vi allesammen spise Middag Klokken seks“, sagde hun, „det er meget hyggeligere.“

„Saadan gør fine Folk har jeg ladet mig fortælle,“ sagde Lasse. „Det skal blive Plaser at prøve det med.“

Lasse sad med Lille Lasse paa Knæet og fortalte ham Skæmtehistorier. Saa lo Lille Lasse, og hvergang skreg Søster i Vuggen op af Glæde som forstod hun det hele: „Hvad skal det saa være — den om Kællingen? Hør saa godt efter da, ellers vokser Ørerne ikke! — Kællingen!“

„Tællingen,“ sagde Lille Lasse med den gamles Udtryk.

„Kællingen ja,“ gentog Lassefar, og saa lo de alle tre.

„Hvad skal jeg først? sagde Kællingen der kom paa Arbejde — spise eller sove? Jeg tror jeg spiser først. — Hvad skal jeg først? sagde Kællingen, da hun havde spist — sove eller arbejde? Jeg tror jeg sover først. Saa sov hun til det var Aften, og gik saa hjem og lagde sig.“

Ellen kom hen og lagde Armen paa Pelles Skulder. „Jeg har været henne hos min sidste Frue, og hun vil hjælpe mig at lave min Brudekjole om til Selskabskjole,“ sagde hun. „Saa behøver vi kun anskaffe et Frakkesæt til dig.“

Pelle saá langsomt op, det dirrede i hans Træk — Staklen, hun tænkte paa Selskabelighed! „Du faar spare dig de Bekymringer,“ sagde han stille, „jeg er færdig paa Kontoret nu. De forlangte jeg skulde være Skruebrækker, saa gik jeg.“

„Ak, ak!" sagde Lasse og var lige ved at slippe Drengen, hans visne Hænder rystede. Ellen stirrede forstenet paa Pelle, hun blev hvidere og hvidere, der kom ikke en Lyd over hendes Læber. Hun saa ud som skulde hun falde død om.

XXIX

Pelle var igen blandt sine egne; han fortrød ikke at Lykken tog sit Løfte i sig igen — i Grunden var han glad. Her hørte han dog til, han havde sin store Del i det mægtige Opbrud — skulde han saa lukkes ude fra Kampen?

Blandt Førerne var han velkommen, ingen bar saa meget som han naar det kneb; hans Skikkelse gav lys Tro og fik Folkene til at holde ud og gaa uforfærdet paa. Og snild til at lægge Planer var han!

Tidlig hver Morgen vandrede han ind til Lockout-Bureauet, hvorfra hele Kampen ledTedes; alle de mange Traade løb sammen dèr. Stillingen blev klarlagt op til Øjeblikket, Mænd med lokalt Kendskab til Fjendens stærkeste Stillinger tilkaldtes for at give Oplysninger, og en omfattende Kampplan blev lagt. Ved hemmelige Kontrolmøder, hvor der blev tilsagt paalidelige Fæller fra de forskellige Bedrifter, samlede man Angrebsmateriale af enhver Art — til at ramme Virksomhederne med og til Brug i Bladkampen. Det galdt om at faa Ram paa de blodtørstige, og dem der sad let i Sadlen! Der var Bedrifter, Arbejdsgiverne lod blive i Gang af lokale Grunde; de maatte udfindes og stanses, selv om det øgede Arbejdsløsheden. Man rustede sig energisk, Vaabnene var det ikke Tiden at være kræsen med. Pelle var rigtig i sit Es; dette var dog noget andet end at fælde en enkelt Skomager, selv om han var Byens største! Han var rig paa Ideer og vaklede aldrig med Hensyn til Udførelsen — Kamp var Kamp!

Dette var Angrebssiden; men gennemtrængt af Fællesskabet som han var, saá han klart, at den egenlige Kamp galdt Forsvaret. Der krævedes Forudseenhed og store omfattende Forholdsregler, om Masserne skulde kunne holde Turen ud; til syvende og sidst vilde det blive et Spørgsmaal om Udholdenhed! Udenlandske Skruebrækkere maatte holdes borte, ved hurtig Meddelelse til Landenes Partiblade, og ved at man satte Vagtposter ud ved Jærnbane og Dampskibe. Arbejderne tog Telegrafen i Brug — for første Gang. De hjemlige Skruebrækkeres Antal maatte holdes nede ved alle Midler; og først og sidst maatte der skaffes Forraad, saa de ledige Masser kunde holde sig Hungersnøden fra Livet!

Pelle havde i en Vision set Arbejdernes naturlige Solidaritet Jorden over, og nu kom det til Nytte. Førerne udstedte et mægtigt Manifest til Danmarks Arbejdere, pegede endnu engang paa Afgrunden de lige var dukket op af, og Lystinderne de higede mod, og manede dem i gribende Ord til Sammenhold! En Beretning om Lockoutens Aarsager og den Hensigt der laa bag, blev trykt og spredt ud over Nationen, med Anraabelse om Støtte i Frisindets Navn! Og gennem Opraab til Udlandets Arbejderpartier erindrede man om det store Fællesskab. Det var et uhyre Apparat at holde gaaende; fra en lille Værkstedsforening var Sammenslutningen vokset frem til at omfatte hele Riget, og nu forsøgte man at omspænde hele Jordens Arbejderbefolkning og faa den til Forbundsfælle i Kampen. Men disse Mænd, der var dukket frem af Massen og fremdeles delte lige Vilkaar med den, magtede det! De havde holdt Trit med Bevægelsens stærke Vækst, og voksede fremdeles.

Følelsen af at være vel forberedt gav Mod og lyst Syn paa Udfaldet. Ude fra Landboerne indløb der daglig Tilbud til Bureauet om Arbejde til de Udelukkede, de sendte ogsaa Penge — og Bidrag i Form af Fødemidler; mange Hjem derude tilbød at tage

mod de Udelukkedes Børn. Fra Udlandet kom der Pengeforsendelser, og i Hovedstadens liberale Kredse sympatiserede man med Arbejderne; i Byens Arbejderkvarterer gav Handlende og Værtshusholdere sig til at samle ind til de Udelukkede.

Arbejderne mødte med en uhyre Offervillighed. Paa alle Arbejdspladser cirkulerede Kuponbøger, Tusender af Arbejdere gav hver Uge en Fjerdedel af deres knappe Ugeløn. De Udelukkede gik ud i Arbejdsløsheden med stort Mod, Fællesskabet gjorde dem heroiske. Afklædte som de var efter den haarde Vinter, enedes de om at give Afkald paa Understøttelsen de første to Uger. Mange skaanede Kassen helt, og bjærgede sig saa godt de kunde — fandt sig lidt Biks hos private, eller tog ud paa Landet. De unge ugifte drog til Udlandet.

Arbejdsgiverne gjorde hvad de kunde for at komme alle disse Udveje til Livs. De forbød Handlende og Leverandører at levere Materialer til de Udelukkede, som arbejdede paa egen Haand, der blev sendt Sorte Agenter ud over Landet til Smaamestre og Bønder for at ophidse dem mod de Udelukkede; de forfulgtes med Stikbreve ud over Landets Grænser.

Hensigten var tydelig nok; der skulde slaaes en Jærnring om Arbejderne, og inden for den havde de at affinde sig med Sulten, til de blev møre og gav Køb.

Deres Modstand voksede ved denne Erkendelse. Magre var de efter den endeløse Ørkenvandring, men godt oplagte til at slaa fra sig. Meget havde de ikke hidtil forstaaet af det hele; det ny havde puslet i dem, i løsrevne Brokker og Stumper — som Udtryk for den dumpe Følelse af at Landet nu var nær. Ofte var det kun et enkelt Ord, der havde bidt sig fast og maatte tjene til at udtrykke det hele. Der kunde komme nogen og slaa det fra dem med svært saa fornuftige Grunde; saa splintredes de Sætninger de havde klynget sig til som saa holdbare. Men tilbage blev Troen selv og den store Forstaaelse; dybt i deres Sjæle sad den dunkle urokkelige Be-

vidsthed om, at de var udsete til at drage ind i Lykketiden.

Og nu klarede det for dem, Kampen kastede Lys fremefter og bagud. Den anskueliggjorde i al sin Haardhed hele deres Tilværelse. Det var det samme de altid havde været ude for, blot trukket saa kraftigt op at enhver kunde se det. Man havde flettet de mange Snærte sammen til en stor Pisk — Sultepisken, for med den at drive dem tilbage, midt ud i Elendigheden igen! Nøden blev pudset paa dem i sin mest fortættede Skikkelse! det var det yderste Middel; det bekræftede for dem at de nu var inde paa den rette Vej og nær ved Maalet. Natten var altid ondest lige før det gryede ad Dag!

Der var ogsaa mangt og meget at blive klog af nu. Dèr havde man gaaet og faaet banket ind i sig, at Tyskerne var Arvefjenden, og at Fædrelandet gik forud for alt. Men nu indkaldte Arbejdsherrerne ganske rolig tyske Lejetropper til at drive deres egne Landsmænd tilbage i Elendigheden med. Det med Fædrelandsfølelsen var kun kønne Ord, der eksisterede kun to Nationer: Undertrykkerne og de Undertrykte!

Ja saadan forholdt det sig nok, ret besét! Man skulde ikke tro for godt paa, hvad der blev fortalt oppe fra — og derfra var det jo al Undervisning kom! Præsterne var ogsaa gode, de vidste nok hvilken Herre de skulde tjene! Nej, man burde have haft sine egne Skoler, hvor Børnene i Stedet for Religion og Patriotisme fik Kundskab om den ny Aand. Saa havde det nok forlængst været forbi med Fattigdommens Forbandelse! — Saadan benyttede de Kampen og den tvungne Lediggang til at tænke over Tingene og søge at fæstne et og andet.

Sultens Spøgelse begyndte hurtigt at husere, men Virkningen var ikke den ventede; det vakte blot Hadet og Trodsen i dem. Netop paa dette Omraade havde de deres Uovervindelighed! Gennem Tiderne havde de lært at lide — ikke lært andet; og det kom dem tilgode nu. De havde uudtømmelige Fonds

at tage til og hente Modstandskraft af dèr, og var ikke til at slaa ned. Gav de sig da ikke snart? Naa, saa et nyt Tusend paa Gaden. Men Elendigheden blev at se til ikke større for det; de havde lært at færdes dannet med deres Savn — det var deres Part i den stigende Kultur. Man saá ingen Nød fremme; de affandt sig med den i Krogene og saa frejdige ud. Det svækkede Modstandernes Tro paa Midlets Ufejlbarlighed.

Og de adopterede selv Sulten som Kampmiddel, boykottede Arbejdsgiverne og deres Paarørende, og slog hvor de kunde. Mangen Port blev mærket med et Kors af den store Arbejderhær, og de indenfor dømt til Ruin.

Det var som Modet i Masserne steg, jo mer truende Nøden rykkede dem ind paa Livet. Ingen kunde vide, hvor lang Tid dette tog; man maatte more sig, mens man havde det krøllede Haar endnu. Endnu var Klæderne i Behold, og man gjorde Skovture ud i det unge Foraar, drog syngende ud med Faner i Spidsen og kom syngende hjem. Det var første Gang, man havde fri skønt der var Arbejde nok — altsaa den første Ferie! Og som om de var hele Matadorer i Købedygtighed, boykottede de dem af Kvarterets Handlende, der ikke stod paa Arbejdernes Parti. Hadet var oppe, det var for eller imod, alt maatte tage Stilling. Urtekræmmerne stak deres Opfattelse af Vejen hvis de havde nogen, og kappedes i Arbejdervenlighed. Paa Disken laa Kuponbøger til Indsamlingen, enkelte gav Procenter af deres Omsætning. Man havde god Tid til at se sine Folk paa Fingrene, og Hadet var oppe; det blev bitrere og bitrere.

Førerne holdt igen og manede til Besindighed. Men der var noget besættende ved denne Kamp for den nøgne haarde Eksistens — og for Lykken! noget som gik til Hovedet og fristede til at spille Plat og Krone. Ledelsen havde sin Opmærksomhed stærkt henvendt paa at begrænse Antallet af ledige Hænder — det kunde blive svært at faa Midlerne til at slaa

til. Men Arbejderne der var i Arbejde, forlod det for i blind Solidaritet at slutte sig til deres udelukkede Kammerater. De mente, de hørte til dèr!

En Dag rejste Masserne uventet Krav om at faa en Time trukket af Arbejdstiden. De fik Afslag, men om Aftenen holdt de op Kl. seks i Stedet for syv. Samfundet var af Lave, midt i Stilstanden efter en haard Vinter forlangtes der kortere Arbejdstid!

Dette Træk kom bag paa Kampledelsen; den var bange for at det skulde forskærtse den almindelige Sympati med Arbejderne. Det overraskede især at den prøvede, besindige Veteran Murer Stolpe ikke havde lagt sig i Vejen for Beslutningen. Som Organisationens mangeaarige Formand havde han stor Magt over Folkene; han maatte se at faa dem til at optage Arbejdet igen. Pelle forhandlede med ham.

„Det er ikke min Sag," svarede Stolpe. „Jeg har ikke foreslaaet Stansningen, men der var Flertal for den paa Generalforsamlingen — og saa er den ikke længer. Jeg gaar ikke paa tværs af Kammeratskabet."

„Det er nu galt af jer," sagde Pelle — „og du har dog Ansvaret! Jert Fag er ogsaa længst fremme i gode Kaar — og I burde tænke paa Kampen vi er ude i."

„Ja Kampen — naturligvis er det den vi har tænkt paa! Det er ganske rigtigt at jeg har et hyggeligt og godt Hjem, fordi mit Fag er godt — vi Murere har skaffet os gode Tilstande og tjener ordenligt. Men skulde vi maaske gaa og nyde Godtid og se paa, at de andre slaas for det bare Brød? Nej vi hører til derude hvor det gaar løs."

„Men Understøttelsen fra jer — det er en halv Snes Tusend Kroner om Ugen vi nu skal undvære! Og jeres Handling kan faa uberegnelige Følger for os. Du maa lave det om, Svigerfar! se at faa Majoriteten underkendt."

„Det er nok Diplomati hva'? men gem hellere den til vore Modstandere! Hos os holder vi Afstemningen i Ære, det er den der skal reformere

det hele. Begynder man først at pille ved Stemmesedlerne, saa —“

„Men det behøver du heller ikke! Folkene er jo ikke klar over hvad de gør, man kan ikke forlange Overblik af dem. Derfor kunde du foretage en ny Afstemning — naar jeg først har talt for dem om Kampen!“

„Naa saa vi kan ikke overse hvad vi gør!“ udbrød Stolpe fornærmet. „Men tage Følgerne kan vi sku da! Ja vist, du skulde op og liste dem om Hjørnet, og saa skulde de stemme modsat! Nej, ingen Fiksfakserier her! De har stemt efter deres Overbevisning — saa staar det fast, enten det er rigtigt eller galt. Vi piller ikke!“

Pelle maatte opgive det, den gamle var ikke til at rokke fra sit Standpunkt. Murerne forøgede de spaserende med et Par Tusend Mand.

Arbejdsgiverne benyttede dette Overgreb, som maatte stille dem fordelagtigt i den offenlige Mening til at føre et afgørende Slag. General-Lockouten blev erklæret.

XXX

Hjemme hos Pelle stod det smaat til. De havde ikke forvundet Vinteren endnu, da han reves ind i Kampen; og Forberedelserne til hans ny Stilling havde ført dem i Gæld. Pelle mødte med den samme Understøttelse som de andre Udelukkede — ti tolv Kroner om Ugen; det skulde Ellen skaffe Mad og Varme til dem for. Hun mente der i det mindste maatte tilkomme ham noget mere som Fører, men Pelle selv ønskede sig ikke andre Kaar end dem der var Hvermands.

Naar han kom hjem, dygtig overkørt af Træthed efter sin anstrængende Dag, mødte han hendes spørgende Øjne. Hun sagde ikke noget, men Øjnene

gentog haardnakket deres Spørgen Dag for Dag. Det var som sagde de: Naa har du saa fundet Arbejde? Det irriterede ham, for Ellen vidste jo godt, at han ikke søgte Arbejde, og at der overhovedet ikke var noget at søge. Hun kendte Situationen lige saa godt som han, men lod haardnakket som hun ikke anede alt det, han og Kammeraterne var ude i. Og naar han bragte det paa Tale, tav hun stædigt; hun vilde ikke vide Besked med den Ting.

Kampens Hede stod Pelle i Hovedet, han vilde ingen hellere dele sin Stemning og sine Felttogsplaner med end hende. Ellen havde sporet ham frem paa andre Omraader, og han havde følt det som en Tilvækst, en Bekræftelse for sit Væsen; men her tav hun. Hun havde ham og Hjemmet og Børnene, alt andet kom hende ikke ved. Vinternøden havde hun delt med ham og dog været glad; den var uforskyldt. Men her kunde han faa Arbejde blot han vilde. Hun havde taget sin stumme Modstand op igen, og det virkede hæmmende paa ham, tog noget af Glæden ved at være i Ilden.

Naar han kom hed hjem og fortalte, hvad der var udrettet den Dag og sket, blev det til Lasse han talte. Hun gik i sit eget som en døv; og pludselig afbrød hun hans Beretning med, at de manglede det og det. Saa vænnede han sig af med at være meddelsom, og lagde hele Arbejdet uden for Hjemmet. Naar der var noget at skrive, eller Folk at afhandle Sager med, valgte han en eller anden Beværtning for at være fri for hendes hæmmende Nærværelse. Han undgik at betro hende om sine Tillidsposter; og skønt hun ikke kunde undgaa at erfare dem udefra, lod hun som hun ingenting anede. For hende var han bestandig kun Arbejderen Pelle, der unddrog sig Forsørgelsen af Kone og Børn. Dette haardnakkede Syn pinte ham; bitter som han var hjemme fra, lagde han endnu mere Styrke i Kampen og fik noget af en haard Haand.

Lasse gik og saá paa dem og var uglad. Han vilde gærne mægle, men vidste ikke hvordan det

skulde gribes an; han følte sig ogsaa til overs. Hver Dag trak han i sit gamle Tøj og gik ud for at tilbyde sin Arbejdskraft i tilfældigt Sjov, men der var ledige Hænder nok som var yngre end hans. Han gik ogsaa i Angst for at tage fat i noget, hvorved han kom til at gaa ind i de andres. Kampen forstod han sig ikke paa, og havde svært ved at afgøre hvad der var forbudent Land; men han havde ubetinget Respekt for Pelle. Naar Pøjke sagde saadan og saadan, saa var det rigtigt, selv om man sultede ihjæl af det — Pøjke var udset til noget!

En Dag forlod han stille Hjemmet; Pelle mærkede det knap, optaget som han var. „Han er vel sagtens taget ud til Marskandisersken i *Arken*," tænkte han — „her er heller ikke morsomt."

Pelle havde den udadvendende Del af Kampen under sig; han forstod sig ikke paa Regnskaberne og Administrationen, men tumlede sig i Marken. Allerede som otteaars Barn havde han faaet den Opgave at gøre sig til Herre ved sine egne Midler og ført det igennem, og det kom ham tilgode nu. Han havde Massernes Tillid; hans Tale faldt dem naturligt, saa de troede paa ham naar de ikke forstod. Men var der nogen, der ikke vilde med den Vej han førte, saa skulde de alligevel. Her var ikke Tiden til ret megen Parlamenteren; hvor gode Ord ikke hjalp, slog han haardt til.

Kampen bestod først og fremmest i at holde sammen paa Masserne, og han var paa Gaden altid; overalt hvor der stod noget paa, dukkede han op. Han havde sat en storslaaet Parade i System, hver Morgen stillede alle de udelukkede Arbejdere til Mandtal paa forskellige Steder i Byen, hver under sin Organisation. Ved denne daglige Kæmpemønstring af op imod 40,000 Mand var det muligt at se, hvem der faldt fra som Skruebrækkere. Der manglede altid nogle, og de der havde lovligt Forfald maatte godtgøre det for at faa Del i Understøttelsen. Han var til Stede snart her snart der, altid uventet, fordi han handlede impulsivt *Lynet* kaldte de ham,

for det pludselige der var ved ham. Han handlede ikke ud fra lange Overlæg, men havde god Rod i det hele alligevel; det ene groede naturligt ud af det andet — til større Dimensioner end nogen bevidst Forstand kunde overskue. Og Pelle groede naturligt med, og havde Overblikket i selve sin Impuls.

Der var nok at tage Vare; ved Mønstringen skulde de udeblevne bogføres, og enhver der vidste noget om dem kom frem med det. Den var stukket af til Udlandet, den til Provinsen for at søge Arbejde — saa var det godt. Naar nogen faldt fra som Skruebrækker, blev der straks taget Forholdsregler til at straffe ham. Paa den Maade holdt Pelle Rækkerne fast sammen. Der var mange lette Elementer imellem, forhutlede uvidende Fyre, som ikke var sig Sagens Rækkevidde bevidst, men den strænge Kontrol og Rettergangen gjorde det til en betænkelig Sag for dem at bryde ud.

I Tilknytning til dette havde han sammen med Stolpe organiseret et stort Korps af de bedste Folk til Strejkevagt. Det var ivrige fanatiske Mænd fra de forskellige Fag, som havde været med til at organisere Fagene og kendte hver enkelt. De mødte tidlig om Morgenen ved de forskellige Arbejdspladser, noterede hvem der gik til Arbejde, og søgte at afholde dem. De laa i bestandig Strid med Politiet, der lagde dem alle mulige Hindringer i Vejen.

Med Morten traf han jævnlig sammen; Nøden havde kaldt ham frem af hans Forbehold. Han troede ikke paa at Kampen vilde føre til lykkeligere Tilstande og tog derfor ikke Del i den. Men Nøden kendte han som ingen anden; hans Indsigt her var uhyggelig stor, Fordelingen af Fødemidler kunde ikke komme i bedre Hænder. Han forestod hele Uddelingen, men holdt mest af at staa og partere Flæsk ud til de Udelukkedes Familier. Rationerne var nøjagtig afmaalt, men Konerne trængtes alligevel om at komme hen til ham. Der var Velsignelse i hans blege Smil — hans Bidder var de største syntes de!

Morten og Pelle var uenige om næsten alting. Selv her hvor alting afhang af det ubrydelige Sammenhold, kunde Morten ikke gøre sig fortrolig med den haarde Haand. „Husk paa, de er umyndige," sagde han bestandig. Og det kunde ikke nægtes, at der var mange imellem som stod fremmede for det hele og ingenting forstod, skønt de ellers var kloge besindige Mennesker. Det var mest Folk, der var flyttet ind fra Landet i en fremrykket Alder — nogle havde været Smaamestre derude. Fagforeningen var for dem en Slags Selvtægt, Strejken benyttede de i al Troskyldighed til at sikre sig godt Arbejde. Naar de blev skældt ud for Skruebrækkere ellers Hædersmænd, smilede de som Spædebørn der sigtes paa med en Revolver. Tunge i det som de var, tog de sig Forfølgelsen nær uden at fatte Grunden. Men med maatte de!

Jærnmændene satte alt ind paa at holde nogle enkelte Virksomheder i Gang, hvor alt det Arbejde udførtes de var kontraktmæssigt forpligtede til, eller som ved Stansningen vilde gaa over paa udenlandske Hænder. Disse Virksomheder maatte om muligt stanses, Strejkevagterne var i Aktivitet, og *Arbejderen* averterede med Skruebrækkernes Navne og Adresse. Naar de gik fra Fabrikken, stod der en Folkemængde og tog imod dem med Haan og Spot; de maatte eskorteres hjem af Politi. Men Harmen over deres Troløshed forfulgte dem hjem i Kasernerne, de Udelukkedes Kvinder og Børn tog Kampen op og førte den over paa Skruebrækkernes Familie, saa de maatte fortrække. Om Natten saá man dem drage af Sted med deres Ejendele paa en Trækkevogn og finde sig et nyt Hjem i Ly af Mørket. Men Dagen aabenbarede dem, og de maatte af Sted igen som landflygtige, til Politiet tog sig af dem og skaffede dem Husly.

En Dag blev en stor Maskinfabrik paa Nørrebro sat i Gang igen ved Hjælp af fremmed Arbejdskraft og Skruebrækkere. Pelle lavede til at give Arbejderne en varm Modtagelse naar de gik hjem.

Men i Dagens Løb fik han gennem en Betjent, der i Smug holdt med Arbejderne, et Vink om at to Hundrede Betjente holdtes skjulte i en nærliggende Skole, klar til Udrykning.

Hen ad Eftermiddagen mødte Folk op, ledige Mænd, fattige Koner og Børn. De kom tidligt, det skete at man slap Arbejderne ud en Time før Tiden for at undgaa Sammenstød; og de havde ikke noget at forsømme med at vente. Til sidst var der et Par Tusend Mennesker uden for Fabrikkens Port, Politiet gik frem og tilbage i Massen flere Mand høj og brød sig Vej, men maatte opgive at jage dem fra hinanden. Gadedrengene begyndte at lave Halløj og smittede de Voksne, man trængte til lidt at varme sig paa, og begyndte saa smaat at drille Betjentene.

„Folkens!“ raabte pludselig en ung mægtig Stemme. „Heromme i Skolen ligger et Par Hundrede Pansere og venter paa at vi skal holde Fest, saa de kan komme til at bruge Stavene paa os. Skal vi være enige om at lade dem blive hvor de er? — De kan have godt af lidt Skolegang.“

„Hurra!“ raabtes der, „Hurra for *Lynet!*“ Der gik en Bevægelse gennem Mængden. „Det er Pelle!“ hviskedes der fra den ene til den anden; Konerne stod paa Tæerne for at se ham.

Pelle og Stolpe stod ovre ved en Mur omgivet af en Snes Mand af Strejkevagten. Betjentene gik og skelede til dem, de havde Ordre til at forbyde Strejkevagten at patruljere, men følte ingen Lyst til at give sig i Kast med Pelle. De boede og hørte hjemme i Arbejderkvartererne, og et Ord fra ham kunde gøre dem umulige i Byen.

Det trak ud over almindelig Fyraften, og Arbejderne blev ikke sluppet ud. Mængden holdt sig varm ved Vittigheder; Brandere om Skruebrækkerne og Kapitalisterne krydsede Luften. Men pludselig blev der Uro i Flokken, Gadens Drenge der altid først har Færten af noget, peb i Fingrene og pilede ned ad en Sidegade. Saa kom Massen i Bevægelse, og Politiet fulgte i skarp Marsj midt ad

Gaden. Fabrikken havde sluppet Arbejderne ud ad en Bagport. Langt nede i Guldbergsgade trak de af Sted, slukørede og uden at se sig om, ledsaget af en hel Eskorte Betjente. De blev hurtig indhentede, og fulgt hjem under en uhyggelig Konsert der nu og da afbrødes af et: Længe leve Hædersmændene, Hurra!

Strejkevagten fulgte i en lang Linje paa Siden af Konvojen travlt beskæftiget med at identificere hver enkelt, og Pelle gik midt i Mængden og søgte at hindre overilede Handlinger. Der var Grund til at vare sig. Endnu sad flere Mænd arresteret, fordi de under Strejken i Vinter havde været i Klammeri med nogle Skruebrækkere, og Politiet havde strænge Ordrer oppe fra. De besiddendes Presse raabte hver Dag paa haarde Forholdsregler, og forlangte at enhver Sammenstimlen i Gader og navnlig foran Fabrikker skulde spredes ved Hjælp af Stavene.

Hist og her skilte en Skruebrækker sig ud af Holdet, og løb ind i Gadedøren til sit Hjem fulgt af en lang Piben.

Der var i Flokken en enlig Mand, aldrende men kraftig, som Pelle kendte. Han holdt sig paa Siden af den, som skammede han sig over at være under Politiets Beskyttelse, og gik ludende og tung inde paa Fortovet under Husrækken. Haaret var stærk graanet, og Bevægelserne lammede. Det var Murer Hansen, Stolpes gamle Arbejdskammerat og Fagforeningsfælle, som Pelle havde været oppe hos i Vinter for at faa ham bort fra Skruebrækkerarbejdet. „Han har det ikke godt," tænkte Pelle og blev uvilkaarlig ved at følge ham med Øjnene. Forfølgelsen havde taget paa ham.

Ved St. Hansgade drejede han fra, han vinkede af til Betjenten som vilde følge ham, og gik ene videre ned Gaden uden at se sig til Siderne, sky og med dukket Hoved. Hvergang en Barnestemme raabte op, rykkede det uforvarende i ham. Nede i Gaden stansede han som fastnaglet, uden for hans Gadedør laa en Bunke fattigt Skrammel i Rende-

stenen, en Flok maábende Unger stod i Rundkreds om Bunken, og inde i Klyngen stod en yngre Kone og fire Børn og holdt grædende Vagt ved Stumperne. Manden trængte sig gennem Flokken og vekslede et Par Ord med Konen; saa knyttede han Hænderne og rystede dem truende mod Kasernen.

Pelle gik hen til ham. „Du har det ikke godt Kammerat," sagde han og lagde Haanden paa hans Skulder — „du er meget for god til det, du har været oppe i. Du skulde hellere gaa med mig og træde ind i Organisationen igen?"

Manden vendte langsomt Hovedet. „Naa det er dig!" sagde han og rystede med et Ryk Pelles Haand af sig. „Og lige frisk og fræk ser du ud. Elendigheden har nok ikke taget paa dig. Det er nok ikke noget daarligt Ben at være Levebrødsmand, hva'?"

Pelle blev rød af Vrede men beherskede sig. „Dine Grovheder fornærmer mig ikke," sagde han, „jeg har sultet for Sagen, mens du luskede udenom. Men det skal være dig glemt, naar du vil gaa med."

Manden lo bittert og pegede op mod Kasernen: „Gaa du hellere op med Medaljen til dem deroppe. I tre Maaneder har de sjikaneret mig, og gjort Helvede hedt for Kone og Børn for at faa os røget ud. Og da det ikke hjalp, rendte de til Værten og tvang ham til at sige mig op. Men Hansen er stædig — han lader sig ikke drive paa Porten. Og nu har de saa sat mig ud ved Fogden hva'?" han lo hult. „Men de Par Ting kan vel bæres op igen for Satan — skal vi fange an Mutter?"

„Jeg skal gærne tale med Værten. Og husk paa du er gammel Fagforeningsmand."

„Gammel —? ja jeg har været med fra første Begyndelse." Manden rettede sig stolt. „Men derfor sulter jeg ikke Kone og Børn ihjæl. — Naa du skulde gaa Tiggergang for mig? Vil du skrubbe af! Skrub af for Satan, eller jeg knuser Skallen paa dig med dette her!" Han greb et Bordben, Øjnene var helt blodskudte. Hans unge Kone gik hen og

tog ham i Haanden. „Hans“ sagde hun stille. Saa lod han Vaabnet falde.

Pelle følte Konens bedende Øjne paa sig og gik.

XXXI

Naar Pelle dødstræt var paa Vejen hjem om Aftenen, forlod Følelsen af Ubetvingelighed ham, og da drejede hans Tanker sig mod Ellen.

Om Dagen var der ingen Vaklen eller Usikkerhed over ham. Naar han optraadte og greb ind, var det altid med Massernes Tusender i Ryggen. Han følte den store Arbejderhær bag sig, naar han slog aabent til eller mødte tilknappet for at forhandle med Modstandernes Førere. Men til Ellen kom han ene uden andet end sit Menneske at falde tilbage paa. Og uden om hende kunde han ikke komme; hvad stort der saa bar ham frem derude, blev hun ved at sidde inde med hans Livs Hemmelighed. Hun var stærk og lod sig ikke feje til Side, han *maatte* grunde over hendes Væsen og se at finde en Løsning.

Pelle havde Ærende i utallige Familier, og hvad han saá var ikke altid lige hyggeligt. Hjemmet var et Begreb som først var ved at trænge ned fra Middelstanden; selv i normale Arbejdsperioder tjente de færreste nok til, at der kunde blive Familiehygge ud af det, og Kvinderne forstod ikke at skabe den endnu. Manden kunde være pæn og velklædt naar man traf ham ude, men kom man saa med hjem, gentog det samme sig: En skummel snavset Rede, og en forhutlet Kvinde der gik og gnavede mellem en Flok Unger. Fortjenesten tillod kun én at leve ordenligt. Manden vendte udad, han skulde have Paalægsmad med paa Arbejdspladsen, og lidt ordenligt maatte der stikkes ham naar han kom hjem; de andre hutlede sig saa frem med lidt Kaffe og Brød, hyggelige Familiemaaltider kunde der ikke være Tale om. Klæder maatte han ogsaa have, han var Fasaden, det hele hængte paa ham. Nogen For-

staaelse var der ikke i disse Kvindfolk, de saá kun hvad der var lige for — Arbejdsløsheden og Manglerne i Hjemmet, og gnavede Manden ud af Huset naar han viste sig: „Du gaar dèr og rager dig op i alt muligt der ikke kommer os ved — Politik og store Ord — i Stedet for at passe dit gode Arbejde og lade Tosserne nappes.“ Saa gik de igen og gjorde deres Ardejde for Organisationen paa Beværtninger, flere af dem var Tillidsmænd, og Pelle mødtes med dem dèr til Forhandling. De var mismodige naar de kom, og skulde først tøes op.

Pelle mødte med lyst Haab for dem ogsaa; naar de klagede i deres Mismod, gav han store Anvisninger paa Fremtiden: „Vore Koner skal nok give os Ret. Den Dag kommer snart; da vi kan møde med en ordenlig Ugeløn, der er nok til alle i Hjemmet.“

„Og hvis det nu ikke sker?“ kunde de sige.

„Det skal ske — blot vi holder ud!“ raabte han og slog i Bordet.

Ja han kunde sagtens se lyst paa alting. Han havde faaet sig en Kone fra et Elitehjem, en som holdt Huset rent og hyggeligt og forstod at faa det mest mulige ud af lidt. Datter af en gammel Fagforeningsformand, opdraget midt i Bevægelsen — en Kone som saá med kloge Øjne paa sin Mands Forehavender — jo han kunde sagtens. Til det sidste maatte Pelle tie.

Paa det Punkt havde hun ikke taget ved Arv og Lære, men var den hun var, og vilde aldrig blive anderledes hvad der saa gik hen over Hovedet paa hende. Pelle ofrede Kone og Børn for en kunstig Ide, for ikke at svigte nogle ligegyldige Kammerater! Det med Strejken og den haarde Fordømmelse af dem der ikke holdt Trop, var og blev for hende Værtshusbryg; noget Arbejderne havde siddet og kørt ind i deres Hoveder, naar de havde en halv en paa.

Saadan var det, og det fyldte hendes Væsen med krænket Smærte at se sig og sine sat til Side for uvedkommende — en Smærte der gjorde hende skøn og gav hende Ret i sit.

Hun anklagede aldrig i Ord og sørgede altid for

at sætte frem hvad Huset formaaede. Altid traf han Hjemmet i Orden, og han begreb, hvad det maatte koste hende af Anstrængelse med de faa Midler der var til Raadighed. Der var intet Angrebspunkt paa hende, og det gjorde Tilstanden endnu mere trykkende; den kunde ikke komme til noget Udbrud og faa Luft, det var umuligt at skælde ud og saa blive gode Venner igen.

Ofte ønskede han at Ellen vilde være forsømmelig som saa mange andre. Men hun holdt sig stiv; jo mere hans Sager gik saaledes at hun maatte fordømme dem, des korrektere blev hun selv.

Naar han endda havde kunnet forklare hendes manglende Forstaaelse med at hun var gold og egenkærlig. Enkel og usammensat havde han altid syntes hun var, og alligevel blev hendes Væsen ved at være en Gaade! Hun var ikke overdreven gavmild og medfølende over for andre — det var sandt; men hun krævede heller ikke noget for sin egen Mund, det var for ham og Børnene hun tænkte alle sine Tanker. Han maatte indrømme, at hun havde ofret alt hensynsløst for hans Skyld — Hjem, hele Verden! og havde Ret til at kræve noget igen.

Ogsaa her var hun uforandret den samme. Hendes eget var hende ligegyldigt; naar bare han og Børnene havde noget, var det hende nok; hun behøvede saa lidt selv, syntes at blive mæt ved at se dem spise. Pelle maatte ofte undres over, at hun bevarede sit gode Huld uanfægtet af, hvor simpel den Føde var hun tog til sig. Hun kunde jo pleje sig selv i Smug, men den Tanke jog han bort igen med Skam. Hvad hun spiste, havde altid været hende saa inderlig ligegyldigt; hun agtede ikke paa hvad det bestod af, men kræsede for ham og Børnene — især ham — og syntes at trives derved. Ja endnu kræsede hun virkelig for ham! det var som hun opfyldte en dyb Lov uafhængig af deres indbyrdes Forhold; her kunde heller intet forandre hendes Væsen. Hun kunde ligne en smuk stor Moderhund, der sidder og agter opmærksomt paa Ungernes Ap-

petit; ingen kan af dens overlegne Ro gætte at dens egne Tarme slides af Sult. Naar de lævnede, pressede hun dem. „Jeg har spist," sagde hun, saa roligt at det gærne lykkedes hende at skuffe dem. Ak saa fortvivlet var det da at tænke paa, endnu mere uudholdeligt, jo dybere han trængte ind i det. Hun ofrede sig for ham, og maatte fordømme hans Færd! Sulten forstod hun at møde, langt bedre end han — og begreb ikke hvorfor de maatte sulte!

Af alle disse smærtelige Overvejelser steg hun bestandig stærkere frem, stærkere og mere ufattelig, skøn i al sin Egenhed. Og han skyndte sig hjem, fuld af brændende Længsel og Hengivenhed; og bestandig med et Haab om, at hun denne Gang vilde komme ham i Møde, blussende af Kærlighed, og i Blusel gemme sine Øjne ved hans Skulder. Skuffelsen kastede ham endnu voldsommere ind i Kampen; Hjærtets Higen efter en blød nænsom Haand gjorde hans egen haard.

* *
*

Stadig prøvede han paa Udveje til at skaffe Penge. Men da der paa Forhaand ingen Udveje gaves og han var stærkt optaget af Kampen, beskæftigede hans Tanker sig ikke med det. Det sad derinde bag i hans Bevidsthed som et vellystigt Ønske der blot favnede den daglige Tilværelse; det var som noget inde i hans Sjæl havde taget hans Tegnegave i Besiddelse, sad og tegnede dejlige Pengesedler og skød dem op for hans Fantasi.

En Dag han kom hjem, sad Enkemadam Rasmussen og passede Børnene mens hun syede Kludesko; Druk Valde var fløjet fra hende — ud i Foraaret! Ellen var ude paa Arbejde. Det gav et Stik i ham, Maaden hun havde gjort det paa, uden at nævne et Ord til ham om det først, virkede som et Slag i Ansigtet paa ham, og i første Øjeblik blev han ond. Men Lumskhed var hans Natur fremmed! Han maatte erkende, at hun havde Ret i sit; og saa var

Vreden forduftet. Tilbage blev en fortvivlet Stemning, noget inde i ham vaklede — dette var dog den omvendte Verden. „Jeg maa hellere blive hjemme og passe Børnene," tænkte han bittert.

„Nu skal jeg nok blive hos Børnene, Madam Rasmussen!" sagde han. Konen samlede sit Arbejde sammen.

„Ja De har meget for," sagde hun og stansede henne ved Døren. „Jeg forstaar mig ikke paa hvad det er; men kil bare paa! det er nu mit Valgsprog. For værre end det er, kan det aldrig blive. Enkemadam — jo pyt, lad os bare ikke skabe os! Et Mandfolk kan jo knap forsørge sig selv, end sige Familie i denne forbandede Verden — og faa Børn behøver man ikke hedde Madam for. — Her har nu jeg gaaet og slidt mig Liv og Helsen ud af Kroppen, og tror man jeg nogensinde har tjent til de Rake, jeg slider op ved min Sjoven? Nej dem har jeg pænt maattet tigge mig til hos Herskaberne, hvor jeg vaskede. Jo man bli'r flaaet gør man, Madam Rasmussen har selv prøvet det. Saa jeg siger, dæng bare igen! Der kommer Drengen hjem: Mor nu har de igen lagt paa Pindebrændet, en Øre paa to Snese. Hvad rager det os Dreng, kan vi maaske købe to Snese ad Gangen? siger jeg. Jamen Mor, saa er det en Øre mere paa én Snes! Og Æggene, de koster en Krone og tyve inde hvor de velhavende handler, men her! Bevares Madam, naar De tager to, faar De dem for femten Øre. Det bliver saa lige otte Øre for et Æg, for én skal jo have det mindste Maal, Pengene er ikke engang efter det. Det er surt at være fattig. Bliver det aldrig bedre, saa gid Fanden ha'e den der har skabt det hele! — det var dyrt bandt."

Pelle sad og legede med Lille Lasse. Madam Rasmussens Ord havde oprettet noget i ham. Det var den evige Klage, den evige Klage; for hver Gang den lød, uddybedes Fattigmandsverdenen endnu mere — for ham som dog skulde kende det hele! Det var en forfærdelig Afgrund at se ned i, bundløs; aldrig

syntes man at naa ned til de nederste. Og han havde Ret, han havde Ret!

Han sad og tegnede sorgløst for Drengen paa et Stykke Papir og tænkte paa helt andre Ting; uvilkaarligt tog Tegningen Form inde fra. „Det er jo Penge, det er jo Penge!“ raabte Lille Lasse og klappede i Hænderne. Pelle saá vaagent paa Tegningen — javist, det var de grove Træk af en Tikronenseddel. Det smigrede hans Faderhjærte, at Drengen havde genkendt den; han fik Lyst til at se hvor godt den lignede. Men hvor i Alverden skulde han faa en „Blaa“ fra? Pelle, der var med til at indsamle og fordele Millioner i denne Tid, ejede ikke ti Kroner. Piben, Piben! — det var jo dèr Drengen havde sin Forestilling fra. Hans gamle Julepibe havde pudsigt nok en Tikroneseddel paa Hovedet — det var næsten som en Tanke! Han fik den frem og sammenlignede; der var ikke røget af den længe — der var ikke Raad til det. Han satte sig ivrigt til at udfylde Tegningen, mens Lille Lasse stod og morede sig over Blyantens Hop. „Far er rigtignok stor, Far kan!“ sagde han og vilde have Søster vækket, for at hun kunde være med i Legen.

Nej Resultatet vilde ikke blive godt! Billedet skulde skæres ud i Træ og trykkes med Farve, for at Ligheden kunde komme frem. Saa kom Ellen hjem, og han gemte det af Vejen.

„Vil du ikke nok lade være med at gaa paa Arbejde?“ sagde han, „jeg skal nok se at skaffe det nødvendige.“

„Hvorfor det?“ svarede hun lukket — „jeg er vel ikke for god til at bestille noget.“ Der var ingen Klang i hendes Stemme som kunde lokkes for; saa gik han til Møde.

Nu Ellen var ude, stak han hjem om Dagen saa tidt han kunde afse lidt Tid, for at se til Børnene. Han havde faaet fat i et Stykke haardt Træ og en Tikroneseddel. Han førte med stor Omhu Sedlen over paa Træstykket og gav sig til at skære den ud, mens han sad og pludrede med Børnene. Beskæf-

tigelsen lagde Beslag paa ny Sider i ham; den sysselsatte hans Sind som en kunstnerisk Opgave, der laa bagved alt og arbejdede paa egen Haand i ham, ogsaa naar han var ude. Arbejdet fyldte hans Sind med en egen Skønhed, saalænge det stod paa. En varm og lykkemættet Verden steg frem af dette Seddelansigt, der gled bestandig tydeligere ud af Dunkelheden, og slog alle Savn til Side. Naar Pelle sad ved dette, løftedes hans Sind ud af alt trykkende som var han beruset, det var slet ikke til. Han blev optimistisk og gav i Tankerne rige Løfter til Ellen.

Alting var i Grunden saa lige til, det var en Misforstaaelse — ikke andet! Han maatte tale med hende, og hun vilde straks indse, hvilken lykkelig Tilværelse de gik ind til — blot de holdt ud. Det var Tavsheden der havde sat ondt. Lykken, Lykken; den var nærmere nu end nogensinde, større og herligere end de andre Gange den havde banket paa! Hvorfor — vidste han ikke, gjorde sig ikke Rede for!

Men naar han hørte hendes Skridt paa Trappen, blegnede Drømmene. Han vaagnede og gemte sine Sysler af Vejen, skamfuld ved Tanken om, at hun kunde komme hjem fra Arbejde og gribe ham i at sidde og lege.

Undertiden knugedes han ned ved Følelsen af det uoverkommelige i Forholdet til Ellen. Han kunde ikke klare det modstridende i den bestandige Higen udad til større og stærkere Forhold, fra Sejr til Triumf — og Afmagten hjemme, hvor hans Lykke gik baglæns. Han blev træt af at gruble over det, og fik Lyst til at være ligeglad med det hele. Trang til at drikke havde han ikke, men noget var ved at forfalde i ham alligevel. En vis Ligegyldighed over for eget Velfærd aad sig opløsende ind paa ham og fik ham til at vove sig langt ud, ligeglad med om han gjorde Dumheder som skadede ham. Men saa raabte det stærkt i ham, især naar han stod over for beske Udslag af Nøden. „Det er mit gamle Lyde“ tænkte

han og blev agtpaagivende. I Barndommen var det et Slags Slagtilfælde, nu var det blevet til en Stemme.

XXXII

En tidlig Morgen vandrede Pelle ind gennem Byen. Han var staaet op før Ellen for at være fri for det pinlige Morgenmaaltid. Ellen vilde anvende al sin Kløgt for at faa ham til at sætte et ordenligt Foder til Livs, og Maven var ikke svær at overtale; bagefter gik han saa og skammede sig over at han havde forsynet sig paa de andres Bekostning. Saa snild han var, kunde han ikke staa sig mod hende paa anden Maade, end ved at stikke af mens hun sov.

Hans fastende Tilstand gav Byen og hele Tilværelsen et eget gennemsigtigt Skær. Der laa en lang Dag for ham med et uhyre Arbejde, og bag sig havde han den friske Sejr fra i Gaar. Det forholdt sig saaledes dermed, at Jærnmændene havde faaet den snilde Ide at stifte en Splittelsesforening for Smede og Maskinarbejdere og lægge Navnet nær op ad deres Fagforenings. De udsendte saa Løbesedler til Folkene om, at Faget genoptog Arbejdet næste Dag. Mange var ikke stive i at læse og tog det for en Meddelelse fra deres egen Fagforening, andre mente at en Fagforening var en Fagforening, og nogle lod sig lokke af de større Fordele den ny Forening bød. Der var stor Forvirring blandt Fagets Arbejdere! Saa snart Fiffet var afsløret, trak enhver hæderlig Mand sig ud af Historien; men en Vandgang var det! — og en gruelig flov én over for alle Kammeraterne.

Pelle var godt gal i Hovedet over dette Krigspuds, der til syvende og sidst ramte ham som Lederen af den aabne Kamp; han havde lidt et Nederlag og pønsede paa Hævn. Trods alle Strejkevagtens An-

strængelser var det ikke muligt at faa den fuldtallige Liste over Skruebrækkerne; Ærgrelsen over det sad og brændte i ham som en beskæmmende Følelse af Afmagt, han var bekendt for at naa Bunden naar han tog sig noget paa! Han besluttede at møde List med List og sætte en Fælde for Modstanderne, saa de selv udleverede Skruebrækkerne. En Morgen offenliggjorde han sin Liste i *Arbejderen* med et hoverende: Se her, flere har Modstanderne ikke! Om nu Arbejdsgiverne virkelig gik i Vandet, eller Skruebrækkernes Skæbne i Grunden var dem ligegyldig: Næste Morgen protesterede deres Organ og opgav Navn og Tal paa Resten ogsaa.

Det var en Lussing der havde vasket sig, den kastede Lys over de magre stillestaaende Ansigter — sikken en Tak for sidst! Den Pelle var en Fandens Fyr — Hurra for *Lynet!* —

Pelle *var* en Fandens Fyr som han travede af Sted, frisk og fuld af Gaa-paa-Mod, og tog Ekkoet fra Sidegaderne og de store Kaserner ind i sit kraftige Trit. Gader og Huse var rimduggede af Nattefrosten, oppe i Luften var der en egen Tindren som hørte Byen til, Lyset kom fra skjulte Kilder. Han havde ladt alle Bekymringer bag sig derhjemme, rundt om var der Arbejdere som hilste, og han sendte dem sin Genhilsen som en Opsang. Han kendte dem ikke, men de kendte ham! Følelsen af at hans Arbejde — saa haarde Spor det drog — vakte Taknemmelighed løftede ham fremad.

Der var intet Morgenhumør over Byen. Lockouten laa som en lammende Haand over det hele, Omsætningen var træg, og Mellemstanden sukkede. Men nogen Udsigt til Fredslutning var der ikke, begge Parter var uforsonlige. Arbejderne havde ikke mistet noget ved Murernes uoverlagte Stansning — Sympatien for Underklasserne var af politisk Oprindelse; ude fra Landet strømmede Bidragene fremdeles ind. Ogsaa fra Udlandet kom der betydelige Summer. Kampen kostede Arbejderne en halv Million om Ugen nu, og Hjælpen udefra var at se til som Draa-

ber i Havet. Men den gav moralsk Støtte, og virkede ansporende paa Selvbeskatningen som bar det hele. Armodens hundredtusend Hjem lod deres sidste Stumper springe for at føre Kampen igennem; nu vilde de have Fremtiden afgjort. Arbejdsgiverne prøvede at stoppe den store Landsindsamling ved at gøre Myndighederne opmærksomme paa en ældgammel Forordning om Betleri, men det vakte kun Munterhed. Lidt Latter havde man endnu Raad til.

Arbejderne havde indrettet sig med Sulten. De tog ikke i Skoven mere, men færdedes sindigt gennem Gaderne som Folk der har altfor god Tid — og gav Byens Ansigt et eget Præg af fattig Eftertænksomhed. Deres Skridt var for dvælende til at give Genlyd, og i Hjemmene var der Ro til Eftertanke. De larmende, altid sultne Børn var spredt ud over Landet — de havde da den gode Mad; men tomt var her efter dem!

Pelle mødte dem i Hold, de var paa Vej til de forskellige Mønstringer. De rejste Hovedet idet han gik forbi; hans Skridt gav Genlyd for dem alle. Det var fyrretyve Tusend Mand dèr kom, deres Haab, deres Vilje — Pelle udtrykte det hele for dem! De stirrede efter hans uovervindelige Skikkelse og rettede sig op. „Satan til Ka'l,“ sagde de lyst til hinanden — „han ser ud, som kunde han gaa det hele ned! Se engang paa ham, han kan jo knap faa sig af Vejen for de store Lastvogne! Skal vi gi'e ham et Leve, Kammerater!“

Værtshusholderne stod i Kælderhalsen og gabede op mod Morgenhimlen — det var Dyrtid for dem! I Beværtningernes Vinduer hang Papskilte med Indskriften: Her modtages Bidrag til de Udelukkede!

Paa Dronning Louises Bro mødte Pelle en lille blegfed Mand i en lurvet Frakke; han havde slappe Træk og en stor rød Næse. „God Morgen Hr. General!“ raabte Pelle muntert; Manden slog nedladende ud med Haanden. Det var Straamanden for *Arbejderen*, en forhenværende Kapitalist, der for en lille ugenlig Betaling var Bladets ansvarhavende

Redaktør over for Myndighederne. Han tog Fængselsstraffene paa sig, og sad — for et yderligere Tillæg af fem Kroner om Ugen — Bladets Bøder af. Naar han ikke var i Arresten, opholdt han Livet ved Drik. Han led af Storhedsvanvid og bildte sig ind, at det var ham der førte hele Arbejderbevægelsen; derfor kunde han ikke lide Pelle.

Inde i Arbejderbygningens store Gaard var Havnearbejderne mødt til Mandtal. Formanden tog imod Pelle i Porten; det var den samme Arbejder Pelle og Tudeper havde taget sig af en Aften paa Havnen — nu forstod han sig paa det ny!

„Naa hvordan gaar det?“ spurgte Pelle og trykkede hans Haand.

„Storartet! af Tusend Mand mangler kun syv.“

„Men hvor er Glade Jakob henne? Er han syg?“

„Han er arresteret,“ svarede Formanden mørkt. „Han kunde ikke holde ud at se paa at hans gamle Forældre sultede — saa gjorde han Indbrud hos en Urtekræmmer — han og Broderen. Nu sidder de begge to!“

Et Øjeblik blev Rynkerne i Pelles Pande forfærdelig dybe og graa; han stod og stirrede blindt ud, de lyse Træk i hans Ansigt segnede og lagde sig, i tung Jammer. Arbejderne gloede paa ham — stod han ikke dèr og faldt i Søvn, ret op og ned! Men saa tog han sig sammen.

„Naa Folkens, kan I faa Tiden til at gaa?“ spurgte han muntert.

„Aa, hvad det angaar! Det er første Gang man har Lejlighed til at lære Kone og Børn ordenlig at kende,“ svarede de. „Men derfor kunde det alligevel være morsomt at faa fat igen.“

Det var synligt at Lediggangen begyndte at tynge nu; der sad en bestandig Grublen i deres stillestaaende Træk, Øjnene rettede sig paa ham med en vedholdende haard Spørgen. De forlangte, at hvad han tog sig for skulde være afgørende til den ene eller anden Side. Blødladne var de ikke blevet, de stemte stadig for at gaa videre. Derude i Forlæn-

gelsen af Kampen laa det de søgte, og de spejdede i Pelles Ansigt efter et Træk der kunde bekræfte Lykken.

Mange underlige Spørgsmaal maatte han besvare; der groede besynderlig fantastiske Forestillinger frem af Nøden og røbede, at deres rolige beherskede Optræden var Resultatet af mange aarvaagne Kræfter.

„Tager vi nu hele Magten og Rigdommen fra de Store?“ spurgte en Arbejder efter længe at have stirret grundende paa Pelle. Kampen havde hærget hans Skikkelse, men til Gengæld tændt en Gnist i hans Øjne.

„Ja nu tager vi vor Menneskeret, og kræver Arbejderen respekteret!“ svarede Pelle. „Saa bliver der ikke noget der hedder Herrer og Smaafolk længer.“

„Men hvad saa hvis de vil op igen? Vi maa gøre en hurtig Ende paa dem, saa de ikke skal kravle op og ride paa os igen.“

„Du vil kanske ha'e dem ud paa Fælleden og skyde dem — men det er ikke nødvendigt,“ sagde Sidemanden. „Naar dette her er ovre, saa er der ingen der tør hugge vor Mad mere.“

„Bliver der saa slet ingen Fattigdom mere?“ spurgte den første igen, vendt mod Pelle.

„Nej! Naar vi først faar vort eget rigtig i Gang, bliver der godt at være i alle Hjem. Læser du ikke dit Blad?“

Vist læste han; men det var ingen Skade til at Pelle selv bekræftede det store. Og Pelle kunde gøre det, fordi han aldrig kendte til Tvivl. Det havde været tungt for Masserne at naa frem til det ny Syn paa Tingene, saa tungt som at dreje en Klode! Der maatte ske noget stort til Gengæld.

Nogle af dem havde faaet et Par Stykker Mad frem, og gav sig til at spise mens de drøftede Sagerne. „Velbekomme!“ sagde Pelle og nikkede Farvel til dem. Hans Tænder løb i Vand, han huskede at han ikke havde faaet hverken vaadt eller tørt endnu. Men det var der ikke Tid at spekulere over;

han maatte paa Stedet ud til Stolpe og træffe Aftale om Posteringen af Strejkevagter.

Derovre stod Marie med hvid Kappe og Kurv paa Armen og nikkede til ham, rød i Kinderne. Omplantningen havde givet hende Grøde; mellem hver Gang han saá hende, rankede hun sig og blev smukkere.

Oppe hos Svigerforældrene var der Smalhans, adskillige Stumper var vandret bort fra det før saa hyggelige Hjem; men Humøret fejlede ikke noget. Stolpe gik hjemme og ventede paa sin Frokost, han havde ogsaa været tidlig paa Færde.

„Hvordan har Tøsen det?“ spurgte han. „Vi ser ikke meget til hende.“

„Hun har jo meget at gøre,“ sagde Pelle undskyldende. „Nu gaar hun ogsaa paa Arbejde.“

„Naa ja, hun er vel ikke for god til at give en Haand under disse Forhold. Men vi ved nok, hvad der stikker hende — hun er Protestmand! Gudskelov hun ikke er blevet et Mandfolk, for saa havde hun sat Mudder i Rækkerne.“

Frokosten bestod af en Portion Havregrød og Kaffe med Smørrebrød. Madam Stolpe kunde slet ikke finde sit pæne Plet-Kaffestel, som de havde faaet i Sølvbryllupsgave af Børnene. „Jeg maa have forsat det,“ sagde hun.

„Ja ja, det kommer nok til Veje, Mutter!“ sagde Stolpe. „Nu faar vi snart bedre Tider; saa kommer der mange rare Ting til Veje igen, skal du bare se!“

„Har du været henne ved Maskinfabrikken til Morgen, Svigerfar?“ spurgte Pelle.

„Ja jeg var derhenne. Men nu er der ikke mere for Strejkevagten at gøre. Arbejdsgiverne har indlogeret alle Mand paa Fabrikken, de faar fuld Forplejning og det hele. Der skal være en Masse udenlandske Skruebrækkere imellem — Arbejdet er i fuld Gang.“

Det var en nedslaaende Efterretning — Jærnfabrikanterne havde vundet den første Sejr! Meget hurtigt vilde det virke nedbrydende paa Arbejderne at gaa og se paa, at deres Virksomheder holdtes i Gang uden dem.

„Det maa stoppes," sagde Pelle. „Ellers gaar de videre paa den Bov, og det hele opløser sig for os. Vi maa sætte Lus i Skindpelsen paa dem derinde!"

„Hvordan skal vi det, naar de er indespærrede og Politiet patruljerer udenfor Dag og Nat. Vi kan jo ikke engang faa dem i Tale." Stolpe lo fortvivlet.

„Saa maa en Mand snige sig ind, og lade som han tager Arbejde!"

Det gav et Sæt i Stolpe. „Som Skruebrækker? — det faar du aldrig nogen hæderlig Mand til, selv om det kun er paa Skrømt! Jeg gjorde det heller ikke selv! En Skruebrækker er dog en Skruebrækker, hvordan Pokker man saa vender det."

„En Skruebrækker er dog vel en som skader Kammeraterne? Den der vover Trøjen for dem, fortjener vist et andet Navn."

„Det skal jeg ikke komme ind paa," sagde Stolpe. „Det gaar vist lidt for højt for mig, og disputere med dig skal jeg vel tage mig i Agt for. Men i *min* Katekismus staar der at den er Skruebrækker, som gaar i Arbejde hvor Tilgang er frabedt — og det holder jeg mig til."

Pelle kunde snakke saa meget han lystede, den gamle lod sig ikke rokke af Stedet. „Men en anden Sag er det jo, hvis du selv vil udføre det," sagde Stolpe. „Du staar jo ikke til Regnskab for hvad du gør, men gaar frem efter dit eget Hoved."

„Jeg staar Bevægelsen til Regnskab!" svarede Pelle stærkt. „Og jeg vil netop gøre det selv."

Stolpe sad og krummede Armene og strakte dem igen. „Nu kunde det være godt snart at komme i Arbejde igen," udbrød han pludselig. „Lediggangen sætter sig ligesom Gift i Kroppen paa én. — Og nu er der Huslejen Mutter — hvor Fanden vi skal tage den fra! Lørdag maa den ligge paa Bordet, ellers bliver vi sat ud — sagde Værten."

„Det bliver der nok Udveje for, Fatter!" sagde Madam Stolpe. „Gaa du bare ikke hen og tab Modet af den Grund."

Stolpe saá sig om i Lejligheden: „Ja lidt at pille

er der jo endnu — som Sulten sagde, den havde begyndt paa Tarmene. Hør ved du hvad, Pelle — vel er jeg din Svigerfar, men en Kone som min har du sku ikke."

„Jeg er glad for Ellen, saadan som hun er," svarede Pelle.

Det ringede, det var Stolpes Broder Tømreren. Han saa medtaget ud, mager og fattig i Tøjet; der var røde Skjolder om hans Øjne. Han saá ikke paa dem, da han gav Haanden.

„Sid ned Bror!" sagde Stolpe og skød en Stol frem.

„Tak, jeg skal gaa igen — det var bare et lille Ærende — saadan." Han stirrede ud af Vinduet.

„Er der noget paa Færde derhjemme?"

„Nej, nej ikke saadan. Der var bare det jeg vilde sige dig — at — — Nu melder jeg mig fra!" udbrød han pludselig.

Stolpe rejste sig, han blev hvid i Ansigtet. „Betænk dog hvad du gør," sagde han truende.

„Jeg har haft Tid nok til at betænke mig. De sulter du — og nu faar det have en Ende! Jeg syntes bare jeg vilde varsko dig, saa du ikke skal ha'e det af de andre — du er dog min Bror."

„Bror — jeg er ikke din Bror længer! Gør du det, saa er vi to færdige!" brølede Stolpe og slog i Bordet. „Men du gør det ikke, du gør det ikke! Gud straffe mig! hvis jeg skulde opleve den Skam at se Kammeraterne holde Rettergang over min egen Bror paa Gaden! Saa slaar jeg med, du! du skal faa det sidste Spark af mig, fordi du er min Bror." Han var helt ude af sig selv.

„Ja ja, det kan vi altid tales ved om," sagde Tømreren stille. „Men nu ved du det altsaa — jeg er ikke faldet dig i Ryggen." Saa gik han.

Stolpe gik frem og tilbage i Stuen, fra Ting til Ting; han slap dem og tog dem igen helt sanseløst — Hænderne dirrede voldsomt. Saa gik han ind i den anden Stue og lukkede efter sig. Lidt efter kom hans Kone ind: „Du maa hellere gaa Pelle; jeg tror

ikke Fatter er skikket til at være sammen med Mennesker i Dag mere. Han ligger derinde og er helt graa i Ansigtet — bare han dog kunde komme til at græde. Aa som de to Brødre har holdt af hinanden altid, de var jo saa enige i alting."

Pelle gik; han var alvorlig til Sinds. Han forudsaa, at Stolpe med sin Retskaffenhed vilde anse det for sin Pligt at forfølge Broderen haardere end andre — saa meget han ogsaa holdt af ham; og maaske selv overtage Strejkevagterne paa de Pladser, hvor Broderen gik i Arbejde.

Inde ved Søerne mødte han et Hold af Strejkevagten der var paa Vej udad; og fulgte dem et Stykke tilbage for at aftale et og andet. Ovre paa den anden Side Gaden kom en ung Fyr ud af en Port og luskede om Hjørnet. „Hej, stop ham!" raabte en af Kammeraterne. „Der er han, den Hædersmand!" Et Par Arbejdere forfulgte ham ned ad Slotsgade og kom igen med ham imellem sig. De slog Kreds om ham hele Flokken, nogle Koner og Børn sluttede sig hurtig til.

„I maa ikke gøre ham noget," sagde Pelle bestemt.

„Der er saamænd ingen der vil røre ved ham," svarede de. En Stund stod de tavse og saá paa ham, som vejede de ham i Tankerne; saa spyttede de paa ham én for én og gik. Fyren gik tavs ind i en Port, dèr stod han og tørrede Spyttet af Ansigtet med sit Ærme. Pelle fulgte efter ham for at sige ham et godt Ord og faa ham tilbage i Organisationen igen. Fyren rettede sig hurtigt, da Pelle kom.

„Kommer du for at spytte?" spurgte han haanligt. „Du glemte det før — hvorfor spyttede du ikke?"

„Jeg spytter ikke paa nogen," sagde Pelle. „Men dine Kammerater har Ret til at foragte dig — du har sveget dem. Kom med, saa skal jeg faa dig ind i Organisationen igen, og ingen skal gøre dig noget!"

„Saa skulde jeg gaa dèr som en Synder og tage mod Stikpiller — nej Tak!"

„Vil du da hellere gøre dine egne Fortræd?"

„Jeg vil have Lov at forsørge min gamle Mor — I andre kan gaa ad Helvede til. Min Mor skal ikke gaa i Gaardene og synge og pille af Skarnkasserne, mens Sønnen giver den store i Partiet. Det lader jeg visse Folk om."

Pelle blev rød som et Blod. Han følte at dette angik Far Lasse, det fortvivlede Forhold til den gamle sad som et nedgroet Nag et Steds i ham og brød nu op. „Tør du gentage det du der sagde?" knurrede han og gik Svenden ind paa Livet.

„Og hvis jeg var gift, skulde jeg ikke have noget af at Konen tjente Føden til mig — det vilde jeg lade de krøllede Drenge om."

Ej ej, dette smagte af Folkesnakken naar den var ude og sværtede sin Mand bagpaa! de var nok i Færd med at lyve ham til med Sladder, mens han gik og satte alt sit eget til Side for deres Skyld. Nu var Pelle rasende og gav Fanden i Føreren, han langede Fyren et Par forsvarlige Lussinger og spurgte hvad han helst vilde — holde Kæft eller have mere.

Morten kom ud i Porten — det foregik i Stedet hvor han arbejdede. „Dette her gaar ikke du," hviskede han og fik Pelle med sig. Pelle kunde ikke svare men smed sig over Sengen; hans Blik brændte endnu af Vrede over Fornærmelsen, og han forbrugte megen Luft.

„Det gaar haardt til nu," sagde Morten og saá paa ham med et eget Smil.

„Ja jeg ved godt du ikke kan lide det — men de skal sku dog holde Trop."

„Og hvis de nu ikke har bedre Forstand?"

„Saa maa de tage Følgerne. Det er dog vel rimeligere, end at det hele skal gaa neden om og hjem."

„Er det det ny du? — tage Følgerne synes jeg altid de umyndige har maattet. Og der har heller aldrig manglet nogen til at spytte paa dem," sagde Morten bedrøvet.

„Nej hør nu!" udbrød Pelle og sprang op — „du vil da ikke skylde mig for at have spyttet paa nogen — det var de andre." Han var ved at blive gal i

Hovedet igen, men Mortens stille Væsen beherskede ham.

„De andre — det er der ikke noget der hedder! Det var dig der spyttede, syv Gange og lige i Ansigtet paa Staklen — jeg stod jo inde i Butiken og saá det.“

Pelle stirrede maalløs paa ham. Den sandhedskærlige Morten, stod han dèr og løj? „Saá du det siger du? at jeg spyttede?“

Morten nikkede: „Du vilde maaske tage Hurraerne og hele Æren, og saa luske dig fra Sjofelhederne og de knuste Skæbner? Du har taget et stort Ansvar paa dig Pelle! Se hvor blindt de følger dig — paa dit glatte Ansigt kunde jeg fristes til at sige. For jeg er ikke vis paa, om du staar inde med nok. Der er jo Blod paa dine Hænder; men er det dit eget noget af det?“

Pelle sad og tænkte tungt, Mortens Ord tvang altid hans Tanker til at færdes hvor de ikke havde traadt før. Men nu forstod han ham, der gik et mørkt Drag hen over hans Ansigt og efterlod noget. „Dette her har kostet mig mit Hjem,“ sagde han stille. „Ellen bryder sig ikke om mig mere, og mine Børn forsømmes og glider fra mig. En smuk Fremtidsstilling har jeg givet Afkald paa, sulter gør jeg hver Dag, og min gamle Far maa jeg lade gaa for Lud og koldt Vand! Saa hjemløs og ene og forladt som jeg er, tror jeg ingen anden kan føle sig! Saa noget staar jeg da inde med! — siden du tvinger mig til selv at sige det.“ Han smilede op men havde Taarer i Øjnene.

„Om Forladelse kære Ven,“ sagde Morten. „Jeg var bange for, at du ikke vidste fuldt hvad du har for. Der ligger allerede mange paa Valpladsen, og det er tungt at se paa — især hvis det ikke skulde føre til noget.“

„Fordømmer du det da? Jeg kan jo aldrig blive klog paa dig.“

„Ikke hvis det fører til Maalet du! Jeg har selv drømt om at føre dem frem til Lykken — paa min

egen Maade; men Sindene er ikke til det. Du har Magten over dem — dig følger de blindt; før du dem videre. Men hvert et Saar de faar i Kampen, skal ramme dig ogsaa — ellers er du ikke den rette til det alligevel. Og er du vis paa Maalet?"

Ja Maalet var Pelle vis paa. „Og vi naar det!" raabte han pludselig begejstret. „Se hvor glade de finder sig i alt, og bare gaar fremad!"

„Men Pelle," sagde Morten med et varsomt Smil og lagde Haanden paa hans Skulder — „en Fører er ikke selv Profos! Partiet bekæmper desuden Pryglestraffen!"

„Naa er det det dernede, du tænker paa!" sagde Pelle. „Det har ikke noget med Bevægelsen at gøre. Han sagde, at min Far gik og sang i Gaardene og fiskede i Skarnkasserne — saa gav jeg ham et Par paa Kassen. Jeg har vel samme Ret som enhver anden til at lyse en Fornærmelse hjem." De onde Ord om Ellen nævnede han ikke, han kunde ikke faa sig til det.

„Men det er sandt nok," sagde Morten stille.

„Hvorfor har du ikke fortalt mig det?" spurgte Pelle bleg.

„Jeg troede du vidste det. Du har jo ogsaa haft nok at slaas med og har ikke noget at bedrejde dig."

„Ved du noget om hvor han færdes?" spurgte Pelle sagte.

„Han plejer at gaa her i Blaagaardskvarteret."

Pelle gik. Han var tung og trist til Sinds, Dagen havde arbejdet jævnt paa at lægge Ansvar paa ham som var for tunge til én at bære. Skulde han tage Ansvaret for hvad Bevægelsen knuste i sin Fremrykning, blot fordi han havde stillet Kræfter og Velfærd til dens Raadighed? Og dèr gik Lassefar og var Ridder af Syvtallet! han maatte rødme af Skam over sig selv, og havde dog ikke kunnet forhindre det. Forholdene, skulde han have Ansvaret for dem? Og nu spyede de Ellen til — som Tak!

Han vidste ikke hvordan han skulde gaa frem i sin Undersøgelse, og gik ind i Gaardene og spurgte

paa maa og faa. I en Gaard i Blaagaardsgade var der en Stimmel Mennesker, Pelle gik derind. Det var en Gaardmissionær, han havde Bornholmernes syngende Dialekt, og det ejendommelige Udtryk i Øjnene, som Pelle huskede fra de Hellige i sin Barndom. Han skiftevis prækede og sang. Pelle saá paa ham med et Blik der sløredes af Minder, og i sin desperate Stemning var han lige ved at give Slip paa alt og storbrøle — som i Drengeaarene naar noget slog sig paa Hjærtet. Det var jo den Dreng der havde sagt noget raat om Far Lasse, og som han — lille som han var — sparkede en Brok til. Dengang kunde han værge sin Far, ja!

Han gik hen og rakte Manden Haanden: „Det er jo Peter Kure — er du her?“

Manden saá paa ham med dette Blik der kom fra en anden Verden. „Ja jeg maatte herover, Pelle?“ sagde han betydende. „Jeg saa de Fattige vandre fra Landet til Byen og videre herover; saa fulgte jeg efter dem, for at de ingen Fortræd skulde komme til. For I Stakler er jo Guds Udvalgte, som maa vandre og vandre for at finde Riget. Nu har Havet stanset jer, og I kan ikke komme længer; saa mener I Riget maa ligge her. Gud har skikket mig ud for at sige jer at I tager fejl. — Og du Pelle, vil du nu komme til os? Gud venter med Længsel paa dig; han har Brug for dig til alle disse Smaa.“ Han blev ved at beholde Pelles Haand i sin og se indtrængende paa ham, maaske troede han at Pelle kom for at give sig ind under hans Rige.

Her var igen én, som havde Planer til at føre de Fattige mod Lykkelandet! Men Pelle havde de Fattige selv han! „Jeg har gjort for dem, hvad jeg har kunnet,“ sagde han selvfølende.

„Ja jeg ved det nok, men det er ikke det rette — det du har for! Du giver dem ikke Livsens Brød.“

„Jeg tror de trænger mere til Rugbrød. Se paa dem, synes du de faar for meget at spise?“

„Og *kan* du give dem Mad da? Jeg kan give dem Guds Glæde, saa de glemmer deres Sult for

en Stund. Men kan du andet end faa dem til at føle den endnu mere?“

„Maaske kan jeg. Men nu har jeg ikke Tid til at drøfte det; jeg er ude og leder efter min gamle Far.“

„Din Far mødte jeg før omme i Stengade med en Sæk paa Nakken — han saa ikke ud til at have det for blidt. Jeg traf ham engang ovre hos Skomager Sort, da skulde han over og tilbringe sine gamle Dage hos sin Søn.“

Pelle svarede ikke men flygtede. Han knyttede Hænderne i afmægtigt Raseri, mens han styrtede af Sted. Her gik de og stak ud efter ham den ene ivrigere end den anden; mens Sandheden var den nøgne, at han — ung og kraftig og rask til sin Gærning som han var — ikke *kunde* forsørge Kone og Børn og sin gamle Far, selv om han havde støt Arbejde. Ja saa fordømte var Forholdene, at en Mand i sin bedste Alder ikke kunde følge Naturens Bud og stifte Familie, uden at de der afhang af ham sank ned i Savn og Elendighed! Aa for Satan, der skulde slaaes til det hele System! Havde han Magten over dem, saa vilde han ogsaa have Lov at bruge den til deres bedste!

Omme i Stengade hørte han sprukken rystende Sang inde fra en Gaardbrønd. Det var Far Lasse, Kludesækken stod ved Siden af ham med Esset haget i; han holdt om dens Hals med den ene Haand og gestikulerede med den anden op til Vinduerne under Sangen. Visen vakte Latter, og han søgte at gøre den endnu morsommere ved lystige Gebærder, der klædte hans triste Skikkelse ynkeligt.

Det skar Pelle i Hjærtet at se paa denne Jammer, han gemte sig i Porten, og ventede paa at Faderen skulde blive færdig. Paa Steder i Sangen tog Lasse sin Kabuds af og klaskede sig oven i Hovedet, mens han løftede det ene Ben. Han var lige ved at tabe Ligevægten, og Ungerne der omgav ham, trak i hans lasede Skøder og puffede hinanden hen

paa ham. Saa stansede han, snakkede dem til Rette med sin rystende Stemme og sang videre:

Vil I høre lidt om min Malør?
Her til Verden jeg kom som saa mangen
uden Far, for se jeg blev undfangen,
engang Mor stod i Træk i en Dør.
Hendes Skam har jeg troligen dulgt,
men den pynter dog lidt paa min Vise.
Giv en Skilling til noget at spise!
— naar jeg dør maa I slaas om min Sult.

Ind i Verden jeg trén uden Svig,
derfor maa jeg gaa rundt uden Strømper.
Naa men Lasse er slet ingen Stymper
— han er født med en Bror som er rig.
Han og jeg vi kom aldrig paa Kant;
mens jeg sled, sanked han det i Bunker!
Han har Guldtøj og dyreste Grunker,
jeg forsikrer jer Børn, det er sandt!

Bror han bor i et prægtigt Palads,
og hans Heste har Sølvstads i Grimen;
han kan holde ti-tolv Daler Timen
ved at sove og sidde paa —!
Han har Velstand som jeg haver Skidt,
hvor han vender sig hen er der Penge.
Jeg skal arve ham engang — om længe,
og imens faar I hjælpe mig lidt!

Engang selv fik jeg Lykken at se,
— da af Slid jeg var blevet en Skrælling.
Da saa Gud lod det regne med Vælling
til mig Fattige, mangled jeg Ske!
Himlen saá jo i Stakkelen Synd!
Ak der stod jeg og ingenting ævned,
medens rige Bror aad saa han revned
af den Fattiges Vælling saa tynd.

Et og andet faldt ud vist lidt smaat.
Man fik ta'e det og være forvisset:
Hvad du tjente, det venter dig hisset,
og se saa kan du ha'e det saa godt!
Det faar være med det som det er,
— giv en Skærv til den gamle Mands Kiste!
Mens han ta'r en paa Øjet — den sidste,
vil han drømme medynksomt om jer.

Men en Søn kan I tro at jeg har,
— Børn er Fattigmands Rigdom i Verden.
Ak jeg følger med Glæde hans Færden!
Mon han tænker iblandt paa sin Far?
Hver tog sit, nu er Gubben snart træt
af at lede i Snavset om Klude.
Men en Dag er det hele vel ude —
Kast en Skilling i Lasses Kasket!

Da Lasse var færdig med sin Sang, klappede de og kastede Skillinger ned til ham indsvøbt i Papir; han travede rundt og pillede dem op. Saa tog han sin Sæk paa Nakken og stolprede ludende gennem Porten.

„Far," kaldte Pelle fortvivlet — „Far!"

Lasse rettede sig i et Ryk og sendte sine svage Øjne ud i Portrummet: „Er du her Pøjke? Ak det lød som din Barnerøst, naar nogen vilde gøre dig ondt og du kaldte paa mig." Den gamle var kommet til at ryste. — „Og nu har du vel hørt det hele — og skammer dig over din gamle Far du?" Han turde ikke se paa Sønnen.

„Far, nu maa du gaa med hjem, hører du!" sagde Pelle da de kom ud paa Gaden.

„Nej du, det kan jeg ikke! Der er ikke engang nok til dine egne Munde. Nej du faar lade mig gaa mine egne Veje og sørge for mig selv. Jeg har det godt!"

„Du *skal* gaa med hjem — Børnene savner dig du. Og Ellen spørger hver Dag efter dig!"

„Ja det kan være. Men jeg ved hvad hun maa tænke, at jeg spiser Maden fra hendes Børn! og nu tilmed — en Kludesamler! Nej du maa ikke friste mig."

„Du maa nu gaa med, hvordan det saa er med alle Ting. Jeg holder ikke denne Pine ud, du Far."

„Ja saa i Guds Navn, saa faar jeg aabenbare min Skam for dig Pøjke — naar du ikke vil slippe mig ellers. Se jeg bor jo sammen med nogen — et Kvindfolk du. Jeg traf hende ude paa Lossepladsen, hvor hun gik og samlede Affald op ligesom jeg. Jeg havde indrettet mig en Krog derude — for Natten mens

jeg fandt mig et Logi. Og saa sa'e hun jeg skulde gaa med hjem til hende — det er dog ikke saa koldt naar man er to. Siden slog vi to gamle os sammen. Vil du ikke gaa med hjem, nu vi har truffet hinanden? Saa kan du jo se paa det. Vi bor ret herved."

De drejede om i en snæver Gyde og ind ad en Port. Inde over Baggaarden, i et Skur der lignede Resterne af et gammelt Bondehus, havde Lasse sit Hjem. Det saa ud til at have været Brændselsrum engang i Tiden, der var Jordgulv og løse Brædder til Loft. Der var trukket Snore under Loftet, hvor Klude, Papir og andre Ting fra Skarnkasserne hang til Tørre. I det ene Hjørne paa en meget lav Jærnovn, stod Kaffekedlen og snurrede og sendte sin rare Duft ud i den mugne Stank fra Affaldet. Lasse gassede sig.

„Ah jeg er stiv," sagde han — „og lidt forfrossen. Her ser du saa min lille Mor — og det er min Søn Pellepøjken." Han klappede fornøjet sin ny Livsledsagerske paa Kinden.

Det var en gammel krumbøjet Kvinde, snavset og pjaltet var hun; Ansigtet var fuldt af rødt Udslæt, som hun sandsynligvis havde hentet ude paa Lossepladsen. Men der sad et Par gode Øjne og udviskede alting.

„Saa det er Pelle?" sagde hun og saá paa ham — „saadan ser han ud? Ja én har jo hørt hans Navn; han hører til dem der gør sig bemærket, skønt han ikke er rødhaaret."

Pelle maatte have en Taar Kaffe med. „Du faar kun Smørrebrød til, for anden Aftensmad bruger vi to gamle ikke," sagde Lasse. „Vi gaar tidlig i Seng vi to, og man sover ondt med en overfyldt Mave."

„Naa hvad synes du saa om vor Lejlighed?" spurgte Lasse videre og saá sig stolt om. „Vi giver kun fire Kroner om Maaneden for den, og hele Møbleringen har vi gratis; det har Mor og jeg slæbt hjem fra Lossepladsen hver en Trævl lige til Kakkelovnen. Her skal du bare se en Hømadras som

ikke er helt ilde — og den har Godtfolk kasseret. Jærnsengen har vi ogsaa faaet derude, saa har jeg bundet et Ben under. Og i Gaar kom Mor slæbende med Gardiner og hængte op. Godt at nogen Folk har saa meget, at de maa smide det paa Møddingen."

Lasse var oprømt, han lod til at have det godt, det gamle Kvindfolk puslede for ham som var han hendes Ungdoms Kærlighed. Hun hjalp ham Støvlerne af og stak ham et Par Kludesko paa Benene; saa tog hun en lang Pibe henne fra Krogen og stak i Munden paa ham; han lo og behagede sig i det.

„Ser du den Pibe, du Pelle? Den har Mor gaaet og sparet sammen til, uden at jeg anede noget — og købt den saa lang at jeg ikke kan tænde den selv. Saa ligner jeg en Huspave, siger hun." Lasse maatte læne sig tilbage i Stolen, mens hun tændte for ham.

Lasse fulgte Pelle over Gaarden da han gik. „Naa hvad siger du saa?" spurgte han.

„Jeg maa jo være glad, at du har det saa godt," svarede Pelle ydmygt.

Lasse trykkede hans Haand: „Tak for det du! Jeg frygtede jo at du vilde blive stræng, som liden var du en gal Fanden paa det Omraade. Og se vi kunde jo gifte os forstaas — ingen af os har noget som kunde være til Hinder. Men det koster Penge det — og Tiderne er knappe. Og nogen Børn som kunde kræve at være sat ordenlig i Verden er der jo ingen Fare for."

Pelle maatte smile, saa alvorligt hans Sind var.

„Se snart hen til os igen — du er velkommen!" sagde Lasse. „Men du behøver ikke fortælle Ellen noget om dette her — hun er jo stikken paa det."

XXXIII

Nej Pelle fortalte overhovedet ikke Ellen noget mere, hun havde frosset det bort. Hun var som Vintersolen, den Side der vendte bort fra hende fik ikke Del i hendes Varme. Pelle havde ingen Fordringer her mere, han havde forlængst gjort op, at hun ikke kunde dække det stærkeste i hans Væsen — og vænnet sig til den Tanke at gaa ene med det. Han var blevet haardere men ogsaa mere Mand deraf.

Hjemme skrantede Drengen — han fik ikke Pleje nok, og den lille var urolig, navnlig om Natten. Børnenes Klynken og Hosten gjorde det uhyggeligt. Ellen var tavs; som en tung skæbnesvanger Gaade gik hun og passede dem. Hendes udtryksfulde Blik mødte aldrig hans, men han følte det ofte hvile paa sig. Hun var magret af i den senere Tid, og det gav hendes Skønhed en fanatisk Glød, en Tilsætning af Gift syntes han stundom. Der var Tider, hvor han vilde give Livet for et oprigtigt brændende Kærtegn fra denne Kvinde.

Han forstod hende mindre og mindre og fyldtes ofte af uforklarlig Angst for hende. Hun led frygteligt under Børnenes Tilstand; og naar hun talte dem til Ro med blødende Hjærte, kunde hendes Ord rumme en skæbnesvanger Klang der fik ham til at gyse. Undertiden jog den Tanke ham hjem, at hun havde forgrebet sig paa sig selv og dem.

En Dag han kom ilende hjem under dette Indtryk, kom hun ham smilende i Møde og lagde 25 Kroner paa Bordet foran ham.

„Hvad er det?“ spurgte Pelle forbavset.

„Dem har jeg vundet i Lotteriet,“ sagde hun.

Det var altsaa derfor, hendes Færd havde været saa underlig hemmelighedsfuld i de senere Dage — som om der var et eller andet han for ingen Pris maatte vide. Hun havde gaaet og vovet de sidste Skillinger, og været angst for at han skulde opdage det.

„Men hvor har du faaet Penge fra?“ spurgte han.

„Dem laante jeg af min gamle Veninde Anna — vi spiller sammen. Nu kan vi faa Læge og Medicin til Børnene og behøver ikke gaa og mangle alting,“ sagde hun.

Pengene forvandlede hende og førte dem igen varmt ind til hinanden. Ellen blev mere øm mod ham end nogensinde, og kælede bestandig for ham. Der var noget nyt over hende, en Slags Sønderknuselse i hendes Væsen, som gjorde hende myg og elskelig at have med at gøre og bandt Pelle til Hjemmet med Længselsbaand. Han hastede hjem nu igen. Han tog hendes Væsen som Afbigt for hendes strænge Dom; hun var forandret dèr, begyndte ogsaa at interessere sig for hans Arbejde i Sagen og opfordrede ham ved mange Træk til at blive ved. Det viste sig, at hun trods sin tilsyneladende Kulde havde fulgt godt med. Hendes Væsen undergik en forunderlig Forvandling. Hun den haarde sikre Ellen blev mildtdømmende og vag, hun tog ikke den skarpe Afstand fra Ting, og kunde bøje Hovedet spagfærdigt. Hun var ikke selvretfærdig mere.

En Dag henad Aften sad Pelle hjemme foran Spejlet og barberede sig; han havde klippet sit store smukke Overskæg helt ind, og var nu i Færd med at rage efter. Ellen gik og morede sig over, saa det forandrede hans Ansigt. „Jeg kan jo knap kende dig igen,“ sagde hun. Han troede, hun vilde have lagt sig paa tværs af dette her og sat hans Overskæg over Sagen; men hun tog meget kært paa det. Han begreb ikke Forandringen med hende!

Da han var færdig, rejste han sig og gik hen til Lille Lasse, men Drengen skraalede op af Skræk. Saa tog han noget gammelt Fabrikstøj paa, sværtede sig i Ansigtet og Hovedet og gik over mod den store Maskinfabrik. Fabrikken holdtes nu i fuld Gang, og arbejdede med skiftende Hold Nat og Dag ved Hjælp af sine internerede Skruebrækkere, som af Folkevittigheden kaldtes de *Indelukkede*. Jærn-

mændene havde forfulgt deres Sejr og begyndt at sætte endnu en Virksomhed i Gang; blev det saadan ved, vilde en Dag hele Bedriften gaa sin Gang udenom de Udelukkede, og de kunde staa paa Gaden og se til. Men nu skulde der slaaes et Slag! Pelle kom med Glæde og Varme i sig hjemme fra og var knusende oplagt.

Han slap ubemærket forbi Strejkevagten og hen til Porten. „De sover de Sataner!“ tænkte han gal i Hovedet og var lige ved at ødelægge det hele for at give dem en Røffel. Han bankede dæmpet paa og blev lukket ind. Portneren førte ham til Værkføreren der heldigvis var en Tysker.

Pelle blev antaget som Støberiarbejder for en ret høj Dagløn; desuden fik han Løfte om en Dusør paa 25 Kr., naar han havde været der en vis Tid. „Det er Judaspengene,“ sagde Værkføreren grinende. — „Og saa bliver De naturligvis foretrukket til Arbejde naar Lockouten er i forbi. De er vel klar over, at De ikke slipper ud for det første? Vil De have noget sendt til Konen, besørger vi det.“ Saa fik Pelle en Krog anvist, hvor der laa en Halmsæk; det var Bopæl og Natteleje.

Paa Fabrikken gik Arbejdet som det bedst kunde. Arbejderne kastede sig over det i Raptus, gik saa og sløsede, stod i Grupper og snakkede, og gjorde hvad de vilde. Formændene turde ikke sige noget; naar de kom med en fredelig Henstilling, fik de Grovheder. Arbejderne benyttede sig af deres Uundværlighed, de opførte sig som rene Tyranner, og slog bestandig paa at de godt kunde gaa. Med det Ord beherskede de Situationen.

De fik stor Løn og rigeligt med Mad og Drikkevarer, Arbejdstiden var ogsaa kortere end ellers. De forstod ikke rigtig dette Omslag i Tilværelsen og gik om og saa store ud. Men paa Bunden af deres Ansigter var der en egen Famlen, som var de utrygge for hinanden. De hjemlige Arbejdere der var i Mindretal, holdt sig for sig selv — som næ-

rede de inderst inde Foragt for disse Folk, der kom tilrejsende for at fiske i Elendigheden.

Der arbejdedes med tre Hold som løste hinanden af hver otte Timer. „Ej se!“ tænkte Pelle — „det er jo ligefrem 8-Timers Arbejdsdagen. Dette her er nok Fremtidsstaten.“ Lige i det han kom, blev et Hold afløst; de gav sig straks til at holde et Helvedes Spetakel, dundrede løs paa Metalgenstandene og raabte paa Mad og Brændevin. Saa blev der baaret ind, store Kedler med Bankekød og Kartofler. Pelle kom i et Sjak paa en halv Snes Mand.

„Spis Kammerat!“ sagde de — „du er vel sulten? Hvor længe har du gaaet inden du gav op?“

„Paa tredje Maaned,“ svarede Pelle.

„Saa er du sku sulten. — Frem med Kødet! mere Kød her!“ raabte de til Køkkenkarlene. „Kartoflerne maa I godt beholde! vi har ædt Kartofler nok i vor Tid. — Dette her er sku Slaraffenland med Smørsovs til! Saadan er det jo, de har gaaet og sagt det vilde blive: God Løn og lidt at bestille, Masser af Mad og Brændevin! Kan I saa se, det var godt vi holdt ud da det galdt — nu kommer Belønningen. Skaal du, hva' Fan du hedder — du dèr med den!“

„Karlsen,“ sagde Pelle.

„Skaal Karlsen! Og hvordan skær den saa derude? Har du set min Kone for nylig. Hun er nem at kende; det er en med syv Børn og ingenting at putte i dem! — Hvordan gaar det med Lønkampen?“

Bagefter satte de sig til at spille Kort og drikke, eller drev om og yppede Klammeri; der sad en ond Braad i dem, de gik og havde en giftig Trang til at stikke hinanden. „Kom og spil et Slag med, Kammerat — og faa dig en Dram!“ sagde de til Pelle. „Hvad Fanden skal man faa Tiden til at gaa med i dette Helvede? sove sejsten Timer i Døgnet kan man ikke blive ved med i Længden.“

Der var øredøvende Larm som i et vældigt Værtshus, Raab og Skænden; enhver gav sit Bidrag til

Spetaklet som galdt det om at overdøve noget. De kunde faa Drikkevarer at købe paa Fabrikken, og hvad de tjente drak de op. „Det er Samvittigheden," tænkte Pelle — „de er gode Kammerater paa Bunden." Det lovede godt for hans dristige Forehavende. En Gruppe Tyskere tog ingen Del i Orgiet men havde indrettet sig en Sparekoloni henne i det fjærneste Hjørne af den store Hal; de var her for at tjene Penge!

I en af Grupperne opstod der Klammeri om Spillet; de brugte grov Mund mod hinanden, til Skældsordene kulminerede i Ordet Skruebrækker. Det gjorde dem helt rasende, det var som gik der Hul paa en Byld; al deres opsparede Skamfølelse og Ondskab over de forsmædelige Forhold brød løs. De brugte Knive og Værktøj mod hinanden. Politiet der Nat og Dag havde Vagt ved Fabrikken, blev kaldt ind og bragte Ro. En saaret Smed blev forbundet inde paa Kontoret, men der fandt ingen Arrestation Sted. Saa faldt der pludselig Slaphed over dem.

De sværmede stadig om Pelle, han var ny Mand og kom derude fra. „Hvordan gaar det derude?" var det bestandige Spørgsmaal.

„Dem derude gaar det godt nok. Det ser værre ud for os herinde," sagde Pelle.

„Gaar det dem godt siger du? Vi har ladet os fortælle, at de er lige ved at overgive sig."

„Hvem har I det fra?"

„Fra Fabrikslederne her."

„Saa har de stukket jer en Plade for at holde den gaaende med jer."

„Du lyver! Og hvad skal det sige at det ser værre ud for os her? ud med Sproget!"

„Vi faar aldrig fat igen! Nu sejrer Kammeraterne — og saa stiller de den Fordring for at optage Arbejdet, at vi skal holdes udenfor."

„For Satan da ogsaa — og vi som har faaet Løfte om det bedste Arbejde!" raabte en stor Smed. „Men du lyver gør du! Og hvorfor kommer du her, naar

de er ved at sejre derude? — svar for Dælen! Man tyer vel ikke ind i dette Helvede, naar man ikke er nødt til det!“

„For at svigte Kammeraterne kan du vel begribe,“ svarede Pelle haardt. „Jeg vilde prøve, hvordan det er at slaa Brødet ud af Munden paa de sultne.“

„Det er Løgn! saa ondskabsfuld er ingen! Du gør Nar af os din Djævel!“

„Giv ham en Dragt Prygl,“ sagde en anden — „han spiller Rod. Er du Spion, eller hvad vil du her? Du hører nok til blandt Idioterne derude.“

Det var Pelles Plan at holde gode Miner til slet Spil og lirke sig frem. Men nu blev han gal i Hovedet.

„Du skulde nødig kalde hæderlige Mænd Idioter,“ svarede han opbragt. „Ved du hvad I er? I er nogle Svin som ligger og fraadser og bæller i jer, og lever højt paa Kammeraternes Nød! Det er hvad I er — Judas'er der sælger den gode Sag for nogle beskidte Penge. Hvormeget fik I? — 25 Kroner hva'? Og derude gaar de og sulter trofast, for at vi alle — I ogsaa — kan faa det lidt menneskeligt i Fremtiden.“

„Nu holder du Kæft,“ sagde den store Smed. „Du har ikke Kone og Børn, saa er det let nok at snakke.“

„Er det ikke dig der bor i Jægersborggade?“ slog Pelle ned over ham. „Og sender du maaske hvad du tjener, til Kone og Børn? Hvorfor lider de saa Nød? I Gaar blev de smidt paa Gaden; Organisationen tog og skaffede dem Tag over Hovedet, skønt det var en Skruebrækkerfamilie.“ Det var Pelle selv der havde gjort Udvej for dette.

„Sender — vist Fan er det min Agt at sende dem noget. Men naar en nu fører dette Helvedes Liv, saa gaar Pengene til Sprut forstaar du! Og nu skal du ha'e Klø,“ Smeden smøgede op for sine vældige Muskler, han var ikke ædru og skulede ondt som en gal Tyr.

„Vent lidt,“ sagde en ældre Mand og traadte hen

til Pelle. „Jeg synes jeg har set dig før, hvad er dit Navn med Forlov?"

„Mit Navn — det kan I godt faa. Jeg er Pelle."

Navnet virkede som en Eksplosion, han skød straalende i Vejret for deres Øjne. Smedens Arme faldt slappe ned, han vendte skamfuld Hovedet bort. Pelle selv stod midt iblandt dem! de havde svigtet ham, vendt ham Ryggen, og dèr stod han og smilede, ikke Spor af vred. Kammerater kaldte han dem tilmed, han foragtede dem ikke engang! „Pelle er her," sagde de dæmpet, videre og videre ud, med en egen tung Dvælen paa Navnet. Der blev Mudder omkring i Hallen. „Hvad Satan, er Pelle kommet!" udbrød de og tumlede paa Benene.

Pelle var sprunget op paa en stor Ambolt. „Stille!" raabte han med Tordenstemme. „Stille!" Der blev lydløs Stilhed i Rummet, man kunde høre deres dybe Aandedrag.

Formændene kom styrtende og vilde trække ham ned. „Her maa ikke holdes Taler!" raabte de.

„Lad ham tale!" sagde den store Smed truende. „Ham er I for smaa til at stoppe Kæften paa!" Han greb en Forhammer og stillede sig ved Foden af Ambolten.

„Kammerater!" begyndte Pelle i en let Tone — „jeg er sendt herind med en Hilsen til jer fra dem derude. Fra Makkerne som stod ved Siden af jer paa Arbejdspladsen, fra jeres Omgangsvenner og Fagforeningskammerater! Hvor bliver de gamle Svende af? sagde de — vi har dog taget saa mangen Tørn sammen og delt ondt og godt med hinanden. Skal vi nu gaa ind i det ny uden dem? — Og jeres Koner og Børn spørger efter jer! Nu er det Foraar; og de begriber ikke, hvorfor de ikke skal pakke Madkurven og tage i Søndermarken med Fatter."

„Næ for der er ingen Madkurv!" sagde en tung Stemme.

„Der er dog halvhundred Tusend Mand, der tager den som den er uden at knurre," svarede Pelle alvorligt. „Og de spørger efter jer og begriber ikke,

hvorfor I forlanger mere end de. Har I da gjort mere for Bevægelsen? — spørger de — eller er I Grevesønner der ikke kan gaa støt i Rækkerne? — Nu er det Foraar derude!“ vedblev han friskt, „Vinteren er forbi for Fattigmand, han skal til at have lyse Dage! Og saa drejer I til den gale Side og gaar i Fængsel! — Ved I, hvad de Udelukkede kalder jer? De Indelukkede kalder de jer!“

Nogle lo dæmpet. „Den er sku meget godt fundet paa,“ sagde de til hinanden. „Den har han selv lavet.“

„De har nu ogsaa andre Navne til os!“ raabte en Stemme trodsigt.

„Det har de ogsaa,“ svarede Pelle muntert — „men det er fordi de sulter! Saa bliver man urimelig ved I nok — og misunder andre Maden!“

De skuttede sig og trængte sig endnu nærmere om ham; hans Ord sved i dem og gjorde alligevel godt. Ingen kunde lange ud efter én som Pelle, og alligevel faa én til at føle at man ligesom var et ordenligt Menneske. Uden om dem stod de fremmede Arbejdere og lyttede anspændt for at faa lidt med.

Pludselig sprang Pelle midt ind i Nøden og lagde Hjemmenes aarelange endeløse Fortvivlelse blot, saaledes at man saá alt hvad man havde lidt — først saá det rigtig nu. De undredes over at de virkelig havde staaet for saa meget, men vidste godt at det var saaledes; deres drøje Nik bekræftede, at det passede hvert et Ord. Det var Pelles egne fortvivlede Kampe, der nu talte igennem ham — men Lidelsens Kvæde blev lagt over dem. Han selv stod der lys og sejrsikker og ragede urørlig ovenud af alting!

Efterhaanden blev han stærk og skarp i Ordene. Han bebrejdede dem deres Troløshed, mindede om hvor dyrekøbt bittert Sammenholdet var groet frem til en Lov, og gav i korte rammende Ord hele Bevægelsens Opsang som den laa og blundede i hvert et Øre. Det var de gode gamle Toner, Hjemmenes

og Arbejdspladsernes egen Melodi, Pelle gav den ny Klang. De havde glemt deres Moders Røst lige som hine Landflygtige — derfor kunde de ikke finde hjem; nu kaldte den dem tilbage — til den gamle Drøm om Lykkeland! Han saá det paa deres Ansigter og var over dem i et Spring: „Kender I noget skændigere end at sælge sit Fædreland? Det har I gjort — endnu før I betraadte det — solgt det med Brødre, Koner og Børn! Og I har afsvoret jeres Religion — Troen paa den store Bevægelse! Buddene har I fornægtet, og solgt jer selv for nogle Judaspenge og en Omgang Brændevin!"

Han stod med den venstre Haand paa den store Smeds Skulder; den højre holdt han knyttet ud over dem. I den Haand holdt han dem; han følte det saa stærkt, at han ikke turde lade den synke men blev ved at holde den udstrakt. Der gik en mumlende Bølge gennem Rækkerne og forplantede sig til de fremmede Arbejdere ogsaa. De smittedes af de andres Bevægelse, og fulgte anspændt med skønt de ikke forstod stort af Sproget. Ved Udfaldene nikkede de og puffede til hinanden, og nu stod de ubevægelige med forventningsfulde Ansigter; de var under hans Tales Magt de ogsaa. Det var Solidariteten, den mægtige jordomspændende Kraft! Pelle erkendte dens forunderlige Væsen, saa der løb Kuldebølger op og ned over hans Ryg. Han holdt dem alle i sin Haand, og nu skulde Slaget slaaes — inden de fik Tid til at tygge paa det. Nu!

„Kammerater!" raabte han overlydt. „Jeg sagde til dem derude, at I var hæderlige Folk som Nøden og et Øjebliks Uforstand havde ført op i Suppedasen. Nu gaar jeg ind og henter jeres Venner og Makkere — sa'e jeg — de længes efter at komme ud i Foraaret til jer igen! — Har jeg løjet naar jeg lovede godt paa jeres Vegne?"

„Nej du har ikke!" svarede de med én Mund, „Leve Pelle! Længe leve *Lynet!*"

„Saa kom!" Han sprang rask ned fra Ambolten og marsjerede gennem Hallen, slyngende Soaialist-

marsjens Opsang ud. De sluttede op bag ham uden Overvejelse eller Skrupler, Tempoet tog dem, det var som en Vaarvind sugede dem ud i det fri. Porten blev slaaet op og Fabrikkens Funktionærer trængt til Side. Syngende og med drønende Takt der tog Revanche efter Indespærringen, drog de ned ad Nørrebrogade med Pelle i Spidsen, ind mod Arbejdernes Bygning.

XXXIV

Det var et prægtigt Kup, Arbejdsgiverne opgav al videre Tanke ·om at sætte Virksomheder i Gang uden om Organisationen. Sejren gjordes fuldstændig ved, at Fagforeningerne betalte de udenlandske Arbejdere Rejsepenge og fik dem af Sted, inden de fik Tid til at tænke sig om. De blev fulgt til Dampskibet og lyst hjem med et kammeratligt Hurra.

Pelle var Dagens Mand! Hans Bedrift omtaltes i alle Blade, selv Modstanderne fældede Lansen for ham.

Han tog det som en Selvfølge, og kastede sig med hele sin Voldsomhed frem paa et nyt Punkt. Der var ikke noget at gaa til Vejrs over, Lockouten var fremdeles den tunge Kendsgærning — han følte hele Byrden af den nu. Arbejderhæren gik og sled Brostenene, mens Nationen vantrivedes; og nogen Udsigt til en snarlig Løsning var der fremdeles ikke. Men en Dag løb Kilderne tørre — og saa?

Han var for dybt mærket af Kampen til at svimle for lidt Virak, Raabene lagde blot Ansvaret endnu vægtigere over paa ham. Hvis der kom et Nederlag ud af denne forfærdelige Kamp, blev Skylden hans! og han anstrængte sin Hjærne for at finde et Middel til at knække Fjendens Modstand. Endnu bar Masserne Tilstanden med Taalmodighed, men hvor længe kunde det blive ved? Der begyndte at kredse Rygter, som varslede noget — en Dag hed

det sig, at den af Førerne, der havde Indsamlingen under sig, var stukket af med Kassen; en anden, at hele Arbejderhæren var solgt til Modstanderne. Der maatte ske noget nu! Men hvad?

— —

Han kom hjem en Middag for at faa et Glimt af Familien, inden han gik til Møde. Børnene var alene hjemme. „Hvor er Mor henne? spurgte han og tog Lille Lasse op paa Knæet; Søster sad over Ende i Vuggen og legede.

„Mor pyntet sig og gaaet i Byen," svarede Drengen. „Mor var saa fin!"

„Saa, var hun det?" Pelle gik ind i Sovekammeret og saá efter i Klædeskabet. Brudekjolen var der ikke.

„Det var da underligt," tænkte han og gav sig i Leg med Børnene igen. Søster rakte efter ham; han maatte tage hende op og sad med én paa hvert Knæ. Den lille blev ved at stikke til hans Overlæbe som vilde hun sige noget. „Ja Fars Overskæg er faldet af, Søster!" udbrød Lille Lasse forklarende.

„Ja det er blæst væk," sagde Pelle. „Der kom en Vind — og huit var det væk!" Han saá ind i Spejlet med lidt af en Grimasse — det Skæg havde været hans Stolthed! Saa lo han til Børnene.

Ellen kom hjem, forpustet som havde hun løbet; der laa en skær Rødme over hendes Ansigt og Hals. Hun gik ind i Sovekamret med Overstykket paa. Pelle kom derind. „Du har jo din Brudekjole paa," sagde han forundret.

„Ja. Jeg skal have rettet noget ved den og var henne hos Syjomfruen, for at hun kunde se mig med den paa. Men gaa nu ind, saa kommer jeg straks. Jeg skal blot skifte Kjole."

Pelle vilde blive, men hun skød ham hen imod Døren. „Gaa nu ind," sagde hun og dækkede sin Barm med Kjolen. Den skære Rødme laa langt ned over Barmen — hun kunde være saa skøn i sin Blusel.

Lidt efter kom hun ind og lagde nogle Sedler foran ham paa Bordet.

„Hvad er nu det igen?“ udbrød han, halv bestyrtet over saa mange Penge.

„Ja er det ikke et mærkeligt Held jeg har? — jeg har vundet igen paa Sedlen! Er det saa ikke en dygtig Kone du har?“ Hun stod bag ham med Armen hvilende paa hans Ryg.

Pelle sad lidt og ludede som havde han faaet et Dunk i Hovedet. Saa skød han hendes Arm til Side og vendte sig om. „Har du vundet igen siger du? — to Gange? — i samme Serie?“ Han talte langsomt, enstonigt, som maatte han indprente sig hvert Ord.

„Ja. Synes du saa ikke jeg er flink?“ Hun saá usikkert paa ham og forsøgte at smile.

„Men det kan man jo bare ikke,“ sagde han slæbende — „det kan man jo bare ikke.“ Pludselig sprang han op og greb hende i Halsen. „Det er Løgn! — Du lyver!“ raabte han rasende. „Vil du ud med Sandheden — vil du!“ Han pressede hende bagover ned mod Bordet som vilde han myrde hende. Lille Lasse skreg.

Hun stirrede paa ham med et forundret Blik, hvori Rædslen trak mere og sammen. Han slap hende og vendte Ansigtet bort for ikke at se de dødsmærkede Øjne; men hun rejste sig ikke, stirrede blot uudholdeligt paa ham, som et Dyr der skal slagtes og ingenting forstaar. Pelle tog og rejste hende op; saa gik han stille hen og gav sig af med Drengen for at berolige ham. I hans Hænder var der en ækel Fornemmelse, omtrent som naar han i sin Drengetid havde kvalt en Fugleunge. Ellers følte han ikke noget, alting var blot saa ækelt. Det var Forholdene, og nu vilde han gaa.

Det slog ham mens han samlede sine Ting, at hun stod ved Bordet og græd stille. Han hørte det pludselig, men uden at det angik ham. Da han var færdig og havde kysset Børnene, gik der et

Ryk igennem hende; hun traadte i Vejen for ham paa sin gamle energiske Maade.

„Gaa ikke fra mig — du maa ikke gaa!“ sagde hun hulkende. „Aa — jeg vilde jo kun jeres Vel, og du tog dig jo ikke af noget! Nej det er ingen Bebrejdelse — men Maden du! Børnene og du selv! Jeg kunde ikke taale at se jer mangle alting — dig mest — Pelle som jeg holder af dig! — Det var jo for din Skyld — mest for din Skyld!“

Det lød som Sang i hans Øre, en underlig fjærn Sang; Ordene hørte han ikke. Han skød hende læmpeligt til Side, kyssede igen Drengen og kærtegnede ham; hun stod død og stirrede paa hans Bevægelser, med forvirret strittende Øjne. Da han gik med Døren, sank hun sammen.

— —

Pelle havde lagt sine Ejendele nede hos Rullekonen og gik mekanisk indefter; der var intet Ekko, ikke en Lyd om ham, han gik og sov. Fødderne bar ham ind til Arbejderbygningen og op ad Trapperne til det Værelse, hvorfra Kampen lededes, han tog sin Plads mellem de andre uden at vide af det, og sad og stirrede ned i det grønne Bordklæde.

Stemningen var præget af Mismod. Man havde længe øjnet Bunden i Fagkasserne, og Selvbeskatningen gav mindre, efterhaanden som flere blev smidt paa Gaden. Offervilligheden ude omkring begyndte ogsaa stærkt at slappes. Offenligheden var ked af dette nu, alting sygnede hen, nu maatte de se at forliges! Henved halvhundred Tusend Mand var nu ledige, Hungersnøden begyndte at stikke sit grinende Hoved frem. Det Øjeblik nærmede sig som Kapitalen regnede med, da Børnenes Graad for Brød maatte virke opløsende paa Arbejdernes Vilje og faa dem til at ofre Ære og Selvstændighed for at stille Smaavæsnernes Sult. Og hos Fjenden sporedes ingen Tegn til Fredsønsker!

Det prægede alle Kampraadets Medlemmer som de sad her, med Hundredtusenders Ve og Vel hængende tungt over sig. Ingen turde tage det nøgne

Ansvar paa sig ved et stærkt Forslag til den ene eller anden Side. Sæt nu man maatte give op om en Uge eller to! saa havde op imod en Kvart Million Væsner lidt Kvaler til ingen Nytte. En uhyre Afstumpning vilde blive Følgen af det og selve Nederlaget —, som satte dem tilbage for mange Aar. Men hvis Arbejdsgiverne ikke kunde staa sig saa længe mod det Tryk, Finansverdenen begyndte at øve paa dem — saa var Sejren forspildt, hvis man opgav Kampen nu!

Her var al klog Beregning for lille! den store blinde Skæbne herskede her. Hvem turde foregive, at han kunde løfte Sløret for Fremtiden og vise Vejen? Ingen! Og Pelle den lyse Brand, der saa hensynsløst viste Vejen fremad, sad og sov som angik det hele ikke ham mere. Han var nok sprængt under det uhyre Arbejde!

Sekretæren kom ind med en rødt indstreget Avis og rakte den til Formanden, han stirrede lidt paa det indstregede Stykke, saa rejste han sig og læste det op; Bladet dansede i hans Hænder:

„Ca. tredve Arbejderhustruer —, unge og smukke — kan under Lockouten komme i Huset hos forskellige Pebersvende. God Behandling garanteres. Bladets Kontor anviser.“

Pelle sprang op af sin Dvale, hele hans forfærdelige Ulykke stod pludselig skærende klar for ham. „Ja saadan skal det være!“ raabte han. „Nu har Kapitalen Fingrene ude efter vore Hustruer — nu gøres de til Skøger! Nu maa vi slaa! slaa! Et sidste Slag maa vi slaa — og det skal være haardt!“

„Men hvordan?“ spurgte de.

Pelle var blevet hvid af tilkæmpet Ro, saa lysende klar havde hans Forstand aldrig været. Nu skulde Ellen hævnes paa dem, der tog alt — lige til den fattige Mands eneste Lam!

„Allerførst maa vi udsende en optimistisk Redegørelse — endnu i Dag!“ sagde han smilende. „Kassen er næsten tom, godt saa meddeler vi, at Arbej-

derne har Midler til at føre Kampen et Aar om det skal være. Og saa slaar vi!"

En gammel forglemt Fantasi var sprunget frem i ham som en fast Plan — født af Vreden.

„Vi har hidtil kæmpet passivt," fortsatte han — „med Taalmodigheden som Hovedvaaben! Vi har sat vore Livsfornødenheder mod de andres Luksus; naar de ramte os paa Legemet, sultede os magre og splittede Stumperne fra vore Hjem — svarede vi ved ikke at forrette Arbejde til deres Bekvemmelighed. Lad os nu prøve at ramme *deres* Livsfornødenheder en Gang; lad os slaa dem dèr, hvor de lige straks slog os — under Hjærtet! Saa kanske de bliver medgørlige. Vi har hidtil holdt de vigtigste Arbejdere uden for Kampen, alle dem Sundhed og Velfærd afhænger af, det er ikke just os selv der har nydt godt af det. Hvorfor skal vi bage deres Brød? vi som ikke har Raad til at spise! hvorfor skal vi besørge deres Renlighed? vi som ikke har Raad til at være renlige! Lad nu Natmændene rykke i Ilden — og Dagrenovationen! Og er det ikke nok, saa lukker vi for Vand og Gas. Lad os vove de sidste Stumper og slaa det sidste Slag!"

Pelles Forslag blev vedtaget, og han tog straks ud paa Vesterbro til Formanden for Natmændenes Forening. Han var lige staaet op og sad ved sin Middagsmad. Det var en lille gemytlig Mand, som altid havde en Gavtyv i Øjet; han var fra Kulsviergegnen. Pelle havde i sin Tid hjulpet ham at faa Organisationen i Gang, og vidste han kunde regne med ham og hans Folk.

„Kan du huske, jeg engang viste jer at I var Byens vigtigste Arbejdere — Lars Hansen?" spurgte han.

Formanden nikkede: „Ja ellers maatte man være et rent Bagbæst til at glemme. Aldrig saa længe jeg lever glemmer jeg nok den Virkning, dine Ord havde paa os oversete Renovationsfolk! Det var jo dig der fik os til at tro paa os selv og danne Or-

ganisation. Og selv om vi ikke akkurat skulde være de vigtigste Arbejdere, saa —"

„Men det er I netop — og nu er det jer Tur at vise det! Kan I stoppe endnu i Nat?"

Lars Hansen sad og stirrede grundende ind i Lampen, mens han tyggede. „Vi er jo paa en Slags Kontrakt med Kommunen," sagde han endelig langsomt. „De kan straffe os for'et, og ogsaa tvinge os til at tage fat. — Men naar du vil have det, saa gør vi det begribeligvis. Det er der kun én Mening om mellem Kammeraterne! Hvad du saa kan faa ud af det, maa du jo bedst selv forstaa."

„Tak for det!" sagde Pelle og gav ham Haanden. „Saa er det en Aftale — der kører ikke en Vogn ud mere. Dagrenovationen maa ogsaa stoppes."

„Saa sætter Vognmændene andre Folk i Gang — til det Arbejde kan de nok finde Hænder."

„Det gør de ikke, for saa stopper vi helt for dem!"

„Ja det er svart! — Det bliver ellers en slem en for de Fine! Fattigfolk kan det jo være lige meget for de har ikke noget at spise. — Men hvis nu Militæret bliver udkommanderet til det! Rengjort maa de jo have, om ikke Byen skal forpestes."

Det glimtede i Pelles Ansigt: „Hør Kammerat! naar I nu stopper, saa afleverer I jo straks alle Nøglerne, for at Øvrigheden ikke skal faa noget at hænge sig i dèr. Tag saa og kom dem i Sække og faa dem rystet godt mellem hinanden."

Lars Hansen brast i Latter. „Det bliver ellers Satan til Komedie!" stønnede han og slog sig paa Laarene. „Saa maa de komme til os, for ingen anden kan finde ud af den Relighed i en Ruf! Jeg skal selv køre hen med Nøglerne og spille Idiot for dem deroppe!"

Pelle takkede ham endnu en Gang. „I redder det hele," sagde han stille. „Det er mange Tusend Menneskers Brød og Fremtidslykke I nu holder i jeres Hænder." Han smilede lyst og sagde Farvel;

saa snart han var ene blegnede Smilet for et Udtryk af Dødsens Træthed.

* *
*

Pelle gik paa Gaderne og drev paa maa og faa; nu var alting ordnet, der var ikke mere at kaste sig op i. Og inde i ham var alting faldet sammen, der var ikke en Gang Kræfter til en Beslutning om, hvor han skulde gøre af sig selv. Han bare gik, kom op paa Hovedgaden og drejede ned i Sidergaderne igen. Inde i en Kolonialbutik stod Karl smilende og adræt bag Disken og ekspederede nogle Kunder. „Du skulde egenlig høre ind, hvordan det gaar,“ tænkte han men drev videre. En Gang stansede han uden for en Kaserne og saá uvilkaarlig op. Her havde han jo lige udrettet hvad han skulde — det var jo her Natmændenes Formand boede! Nej nu var Dagens Gærning gjort, og nu vilde han hjem til Ellen og Børnene!

Hjem? han havde jo ikke noget Hjem mere! Han var forladt og ene! Alligevel kom han over paa Nørrebro; hvad Vej han var gaaet vidste han ikke, men han fandt sig selv staaende uden for Døren, stirrende paa den lille rustne Brevkasse. Indenfor lød Klynken, han hørte Ellen gaa derinde — frem og tilbage; hun lavede til til Natten. Saa gik han ned, skyndte sig bort og aandede først op da han var helt omme i Tjørnegade.

Han drejede og drejede igen, fra én Sidegade over i en anden. Inde i hans Hoved gik det saa underligt med; i smaa Knik for hvert Skridt. Pludselig syntes han der lød bekendte hastige Skridt bag ham — Ellen? Han vendte sig om; der var ingen. Naa, saa var det altsaa en Indbildning! — Men Skridtene var der igen, saasnart han gik. Der var noget ved dem som havde de Ærende til ham, en Vilje til at hale ind paa ham mærkede han tydeligt i dem. Han stansede i et Ryk — der var ingen, og kom heller ingen op af Sidegadens Mørke.

Var det da inde i ham selv det færdedes saa besynderligt? Pelle følte det ubegribelige og fik Hjertebanken, den forfærdelige Træthed gjorde ham værgeløs. Og Ellen — hvad var der med hende? denne jamrende Bebrejden i hans Øre! Forstaa — hvad skulde han forstaa? Det var af Kærlighed, sagde hun. Naa væk med det! han var for træt til at skulle forsvare Brøden ogsaa.

Men hvad var det for en Vandren? Nu gik Skridtene i ét med hans egne — de havde dobbelt Lyd. Og naar han tænkte, talte et andet Væsen i Munden paa ham — dybt inde fra. Der var det samme haardnakkede over det som over Mortens Indflydelse; en Mening der selv om den bragtes til at tie tvang sig frem alligevel. Hvad vilde alt det ham — havde han ikke taget i nok? Var han ikke Pelle, der havde ført den store Kamp igennem og som alle saá op til? Men der var ingen Glæde i det, Takten fra de halvhundred Tusend Kammerater lød ikke igen i hans Skridt. Han var ladt i Stikken, ene med dette forbandede noget i de øde Gader — Ensomheden var over ham! „Det er nok dig selv du gaar og bliver angst for,“ tænkte han med et bittert Smil.

Men Pelle vilde ikke være ene og lyttede stærkt ud. Alt hans eget var røget, Kampen havde slugt det. Der var dog et Fællesskab — saa trist det var — mellem ham og Elendigheden omkring ham. Hvad havde han saa at beklage sig over?

Forfærdelig laa Fattigstaden om ham, hærget af Kamp og Arbejdsløshed, med Graad og Natkulde og Nød! Børn græd inde fra Baggaardene — det var for Brød vidste han vel; fulde Mænd ravede om Hjørnerne, og fra Bagstuer og Gaarde lød der Kvindeskrig. Aa dette var jo Helvede! Gudskelov at Sejren var nær.

Et Sted hørte han tydelige Stemmer: Børn der græd, og en Kvinde som gik frem og tilbage over Gulvet, tyssende paa dem og vissende en lille — som hun vel havde paa Armen. Lyden var saa klar,

han saá op, der var ingen Vinduer i Lejligheden. „De skal nok drives ud med Gennemtræk,“ tænkte han harmfuld og sprang op ad Trappen; han var vant til at tage Affære for de Ulykkelige.

Inde i Lejligheden gik en Kvinde med en lille paa Armen, Skæret fra Byen belyste hende halvt; Skørtet havde hun slaaet over Hovedet for at dække Barnet ogsaa, hun var nøgen forneden. Der var ikke Spor af Bohave, Børnene laa i en Krog med Resten af hendes Tøj over sig.

„Værten har taget Døre og Vinduer væk; han vilde have os paa Gaden, men vi gaar ikke — for hvor skal vi hen? Saa la'r han Trækken fordrive os — lige som Væggetøj! Min Mand har de jaget til Døde —“

Pludselig genkendte hun Pelle. „Aa det er dig, din forbandede Djævel!“ skreg hun. „Det var jo dig selv, der begyndte at jage ham! Husker du han drak af Flasken? — før havde han altid holdt sig pæn. Du saá jo ogsaa at vi blev smidt ud af St. Hansgade — Beboerne fortrængte os — gjorde du ikke? Aa I Bødler! overalt har I forfulgt ham og jaget ham som et Dyr, stiklet til ham og pint ham! Gik han ned i en Beværtning, saa rejste straks de andre sig, og Værten maatte be' ham forsvinde. Men han var mere ærekær end jer var han. — Jeg er en pestbefængt! — sa'e han, og en Morgen havde han hængt sig. — Aa hvis jeg kunde be' Vorherre om at ramme dig igen!“ Hun havde ingen Taarer, hendes Stemme var tør og hæs.

„Det behøver du ikke,“ sagde Pelle bittert — „han har ramt mig! Men din Mand har jeg intet ondt villet; de to Gange jeg traf ham, vilde jeg hjælpe ham. Det er jo for alles bedste vi maa lide — og mit eget er ogsaa gaaet i Stykker.“ Han brast pludselig i en lindrende Graad.

„Det skulde de se — Arbejderne, at Pelle græder, saa raabte de nok ikke Hurra for ham!“ udbrød hun harsk.

„Jeg ejer ti Kroner, vil du have dem?“ sagde Pelle og rakte hende Sedlen.

Hun tog den nølende. „Dem skal du vel bruge til Kone og Børn — det er jo din Understøttelse.“

„Jeg har ingen Kone og Børn mere. Tag dem kun!“

„Herregud, saa er det gaaet i Stykker for dig ogsaa! Kunde Pelle ikke engang holde til det. Ja ja! det er jo rimeligt, at den der saar ogsaa høster!“

Pelle gik sin Vej uden at svare. Denne Kvindes uretfærdige Dom bedrøvede ham mere, end Bifaldet fra Tusenderne havde glædet ham; men den vakte ham ogsaa til stærk Protest. Dèr hvor hun slog, kunde han ikke rammes; han havde ikke plejet sit eget smaa, men ærligt og redeligt tjent det store og ført det til Sejr. De faldne og saarede havde ingen Ret til at anklage ham. Han havde tabt mere end nogen anden — alt havde han tabt!

Fuld af Sorg i Sindet men forunderlig rolig gik han hen paa Nørrebrogade og lejede sig ind i et billigt Logihus.

XXXV

Arbejdernes sidste Forholdsregel satte Byen i voldsomt Oprør. De fik med ét Slag hele Offenligheden imod sig, Pressen rasede og udstødte Trusler. Selv den frisindede Presse gjorde gældende at Arbejderne havde overtraadt Humanitetens Love. Men *Arbejderen* gjorde koldblodigt opmærksom paa, at det galdt Liv eller Død for Underklasserne. De var klar til at gaa til det yderste; endnu var der Vand og Gas at lukke for — Samfærdselsmidler og Hovedstadens Forsyning med Fødevarer.

Saa vendte Trykket sig mod Arbejdsgiverne — ét Sted maatte man skaffe Luft. Hvad var det i Grunden, de kæmpede for? — et slet og ret Magtspørgsmaal! De vilde være eneraadende og have Haand-

og Halsret over deres Arbejdere. Finansmændene som stod bag de store Virksomheder var ogsaa kede af det nu. Det blev efterhaanden en dyr Historie; og Fordelen ved at slaa Arbejdernes Sammenhold i Stykker blev ikke stor, naar Industrien ødelagdes med det samme.

Pelle saá hvor Gærningen groede, mens han gik i Smaagaderne og forskede efter Far Lasse. Nu endelig fuldbyrdede Tingen sig selv og han kunde hvile. Der var løftet en umaadelig Byrde af hans Skuldre; og nu vilde han have Lov at redde Stumperne af sit eget — og endelig engang være noget for den, der altid havde ofret sig for ham. Nu skulde Lasse og han leje sig en Bolig sammen og leve det gamle Samliv op; han glædede sig til det. Far Lasses Sind var dog det eneste, der aldrig kunde gaa i Stykker mod hans, men holdt gennem alt; det var som en Moders Kærlighed.

Lasse holdt ikke til længer i sin Rede inde bag ved Bagergade. Den gamle Kvinde han levede sammen med var død for kort Tid siden, og saa var han forsvundet.

Pelle spurgte sig frem, og kendt som han var blandt de Fattige, havde han ikke vanskeligt ved at følge den gamles Spor, der efterhaanden viste tilbage mod Kristianshavn. Under sin Forsken traf han paa megen Elendighed, som sinkede ham. Nu Kampen arbejdede sig selv ud, sprang Nøden lige i Øjnene paa ham, og gammel Medlidenhed vældede stærkt op i ham. Han raadede Bod hvor han kunde, stampede Udveje op af Jorden med sin sædvanlige Energi.

I selve *Arken* havde Lasse ikke været, men en og anden havde set ham paa Gaden i en snavs Forfatning; hvor han holdt til vidste de ikke. „Har du søgt ovre i *Handelshusets* Kældere?“ spurgte den gamle Vægter — „dèr holder mange til i disse sløje Tider. Hver Morgen Kl. seks laaser jeg Kælderen op, og saa raaber jeg derned og varskoer dem, for at de ikke skal blive nappede. Naar jeg saa er vel

borte, kommer de luskende op. Jeg synes, jeg har hørt noget om en gammel Mand som skulde ligge dernede; men vis paa det er jeg ikke, for jeg har jo Vat i Ørerne. Det er én nødt til i min Profession — for ikke at høre og se for meget!" Han fulgte med Pelle derover.

Handelshuset, som i det attende Aarhundrede havde været Palæ for en af de store kristianshavnske Handelsslægter, var nu Pakhus; det vendte ud til en af Kanalerne. De dybe Kældere, der gik helt ned under Kanalens Vandspejl, laa nu ubenyttet hen. Der var bælgmørkt og ufremkommeligt nede, Luften lagde sig ædende paa Stemmen. De lyste sig frem mellem Pillerne, her og der var der et forladt Natteleje af Halm. „Her er ingen," sagde Vægteren. Pelle kaldte og hørte en svag Kremten; dybest inde — i et af Murhullerne laa Lassefar paa en Madras. „Ja her ligger jeg og venter paa Døden," hviskede han. „Nu er der ikke langt igen; Rotterne har begyndt at snuse til mig." Den raa Luft havde taget hans Stemme.

Han var i det hele i en ynkelig Forfatning, men Synet af Pelle livede ham saa meget op, at han kunde støtte paa Benene. De fik ham over til *Arken*, den gamle Vægter afstod sin Stue og kom selv op til Enkemadam Johnsen. Da han sov om Dagen og var paa Færde om Natten, lod det sig indrette skønt hun kun havde én Seng.

Da Lasse var kommet i den varme Seng, laa han og rystede; helt klarhovedet var han ikke. Pelle gik og varmede Øl — den gamle skulde have en Svedekur; ind imellem satte han sig ved Sengen og saá bekymret paa Faderen. Lasse laa og smaahakkede med lukkede Øjne; nu og da forsøgte han at tale men kunde ikke.

Den varme Drik hjalp lidt paa ham, han fik Blod ud i de døde iskolde Hænder, og Stemmen brød igennem.

„Tror du vi gaar en stræng Vinter i Møde? spurgte han pludselig og vendte sig om paa Siden.

„Vi gaar mod Sommeren nu, lille Far," svarede Pelle. „Men du maa ikke ligge med Ryggen bar."

„Jeg fryser saa slemt — næsten som jeg frøs i Vinters; jeg vilde nødig tage den Tørn om igen. Kulden griber saa ondt om min Rygrad — herregud for de Stakler som er paa Søen!"

„Vær du rolig for dem og se at bliv rask — det er Solskin i Dag og fint Vejr paa Havet."

„Saa slip lidt af Solskinnet herind da," sagde Lasse irriteret.

„Der er en stor Brandmur foran Vinduet, Far!" sagde Pelle og bøjede sig ned over ham.

„Naa, ja ja! jeg klarer mig jo nok, den Tid jeg har til Rest! Og Vægteren kan det være det samme; han vaager i Natten og ser ingen Sol alligevel. Det er et underligt Levebrød! Men godt er det jo, at nogen vaager over os mens vi sover." Lasse laa og vrikkede utaalmodigt med Hovedet.

„Ja ellers kom de nok i Nattens Mørke og røvede vore Penge," sagde Pelle spøgende.

„Ja saa gu!" Lasse prøvede at le. „Hvordan staar det sig nu med dit Forehavende, Pøjke?"

„Forhandlingerne er i Gang; i Gaar holdtes det første Møde."

Lasse lo saa det kogte i hans Hals. „Saa har de Fine ikke kunnet taale Mosten længer! Jo jo, jeg vidste Besked, om end jeg laa syg dernede i Mørket. Om Natten naar de andre kom luskende, fortalte de mig om det; saa fik vi os en god Latter over dit Paafund. — Og skulde du ikke være med til de Forhandlinger?"

„Nej jeg sagde det fra mig — jeg er ikke lysten efter at sidde og trække til mig i den ene Ende af en Paragraf! Nu vil jeg være hos dig, og saa skal vi have det godt vi to."

„Jeg er bange, det bliver stakket Glæde vi faar af hinanden, Pøjke!"

„Du er jo saa kvik nu igen. I Morgen skal du se —"

„Ja — nej! Døden bedrager ikke. Jeg har ikke kunnet døje den Kælder.“

„Hvorfor gjorde du ogsaa det, Far? Du vidste jo din Plads stod og ventede dig derhjemme.“

„Ja du faar tilgive mig min Egenraadighed, Pelle. Men hjælpe dig i Kampen var jeg for gammel til, saa tænkte jeg: Du skal i al Fald ikke ligge ham til Byrde, saalænge dét staar paa! Paa den Maade har jeg ogsaa ydet mit. — Og du tror der kommer noget ud af det?“

„Ja nu sejrer vi — og saa begynder den ny Tid for Fattigmand!“

„Ak ja, det vakre faar jeg ingen Del i. Dette her har været som at tjene hos den lede Trold, hvor der over Døren stod: I Dag arbejde, i Morgen æde! Og i Morgen kom aldrig. Hvad godt der er vederfaredes mig, har jeg faaet af mine egne; den ene Fattigfugl piller sig jo for at dække den anden. Jeg faar ikke klage heller; onde Dage har jeg haft, men der er vel dem, som har dem værre endnu. Og Fruentimmerne har alle Dage været gode mod mig. Bengta var et Gnav men mente ikke noget ondt med det; og Karna ofrede Penge og Helsen for min Skyld. Gud ske Tak, hun ikke oplevede at de tog Gaarden fra mig. For jeg har jo været Storbonde ogsaa, det havde jeg nær glemt for al min Usseldom. Ja og gamle Lise — Tiggelise som hun kaldtes — delte jo Brød og Seng med mig! Hun døde af Sult, saa flot hun bar sig — vil du tro det? Spis! sagde hun — vi har Mad nok! Og jeg Djævel aad den sidste Skorpe og vidste af ingenting. Om Morgenen laa hun død og kold ved min Side; der var ikke en Pille Kød paa hendes Krop, kun Skindet over de tørre Knokler. Men en Guds Engel var hun ligefuldt! Vi lagde den Vise sammen hun og jeg. — Ak ja Fattigfolk æder Brødet fra hinanden.“

Lasse laa en Stund og mindedes, saa begyndte han at synge — med Fagterne fra Gaardene. Pelle holdt paa ham og søgte at tale ham til Rette; men den

gamle troede, han havde med Gaardens Unger at gøre. Da han kom til Verset om sin Søn, græd han.

„Græd nu ikke Far," sagde Pelle opreven og lænede sin tunge Pande ned mod den gamles. „Jeg er jo hos dig igen!"

Lasse laa lidt og klippede med Øjnene, hans Haand famlede op over Sønnens Hoved, frem og tilbage.

„Ja det er du jo ogsaa," sagde han mat — „og jeg som mente du var borte. Ved du Pelle, du har været mit Livs Lys alle Dage! Dengang du kom til Verden, var jeg allerede over mit bedste; saa kom du, og det var som Solen fødtes paany. Hvad mon han bringer med sig? sagde jeg til mig selv og løftede paa dig; du var ikke større end en Trepægleflaske. Kanske skal han fange Lykken, saa der falder lidt af til dig ogsaa! Saadan tænkte jeg, og har altid troet — nu maa jeg give det op. Men din Anseelse har jeg oplevet. Rigmand blev du ikke, og det kan være det samme; de Fattige har gode Ord om dig. Du har stridt Striden for dem uden at tage noget for din egen Mund! Nu forstaar jeg det, og mit gamle Hjærte glædes over at du er min Søn."

Naar Lasse faldt hen, lagde Pelle sig lidt paa Sofaen. Men det blev ikke til megen Hvile; den gamle sov Fugleblund og slog hvert Øjeblik Øjnene op. Naar han ikke havde Sønnen ved Siden af Sengen, laa han og kastede sig og smaaklynkede i Halvsøvne. Midt paa Natten lettede han Hovedet og holdt det oppe i lyttende Stilling. Pelle vaagnede.

„Hvad er der Far?" spurgte han og tumlede paa Benene.

„Aa jeg kan høre noget drage hen — langt ude hvor Havet ender! det er lige som Vandene styrtede sig i Afgrunden. — Men skulde du nu ikke gaa hjem til Ellen? Jeg klarer mig sagtens i Nat, og hun sidder kanske og ængstes for, hvor du bliver af."

„Jeg har skikket Bud til Ellen, at jeg ikke kommer hjem i Nat," svarede Pelle.

Den gamle laa og betragtede Sønnen med et pøn-

sende Udtryk. „Er du nu ogsaa lykkelig?“ spurgte han, „det kommer mig for at der er noget i dit Ægteskab, der ikke er som det burde være.“

„Jo Far, det gaar godt nok!“ svarede Pelle med tyk Stemme.

„Ja ja, gudskelov for det da! En god Kone har du ogsaa faaet dig i Ellen, og vakre Børn gav hun dig i Gave — hvordan har Lille Lasse det? Jeg vilde gærne se ham, inden jeg drager hen — han er dog Lasse han!“

„Jeg skal nok hente ham i Morgen tidlig,“ sagde Pelle. „Og nu skulde Far se at sove, det er svarte Natten!“

Lasse vendte sig føjeligt om mod Væggen. Et Øjeblik efter drejede han forsigtigt Hovedet, for at se om Pelle sov. Hans Øjne kunde ikke naa tværs over Stuen, saa prøvede han at staa ud af Sengen; han faldt stønnende tilbage igen.

„Hvad er der, Far?“ spurgte Pelle bekymret og var straks henne hos ham.

„Jeg vilde bare se efter, om du har noget over dig i denne Kulde! Men mine Lemmer er saa dumme,“ sagde den gamle skamfuld.

Ud paa Morgenstunden faldt han i en rolig Søvn, og Pelle fik Madam Johnsen til at sidde hos ham, mens han gik hjem efter Lille Lasse. Det var ikke nogen let Gang, men den gamles sidste Vilje maatte opfyldes. Og han vidste, at Ellen ikke leverede Barnet i fremmede Hænder.

Det lysnede i Ellens forstenede Ansigt, da han kom; hun havde et Glædesudbrud paa Læberne, men hans Udtryk dræbte det. „Min Far ligger for Døden,“ sagde han mørkt — „han vilde gærne se Drengen.“ Hun nikkede og gav sig stille til at lave Lille Lasse til; Pelle stod ved Vinduet og saá ud saalænge.

Han var underlig til Sinds ved at være her igen; det lille Hjems Minder vældede op i ham og gjorde ham svag. Søster maatte han dog se! Ellen førte ham tavs ind i Sovekamret; den lille laa og sov i

sin Vugge, der var en forunderlig tryg Ro over hendes brede Hoved. Herinde kom Ellen ham lige som nærmere, han følte hendes stærke Øjne paa sig. Han tog sig haardt i det og gik ind i Stuen — her var ikke noget for ham længer, i dette Hjem var han en fremmed! En Tanke spøgede i ham — mon hun fortsatte med *det*? Skønt hun ikke kom ham ved, blev Spørgsmaalet ved at staa; han saá sig om efter Tegn i en eller anden Retning. Her var fattigt, alt det overflødige var vandret bort. Men en Naadlemaskine var kommet til, og der laa noget Arbejde paa den. Skruebrækker! tænkte Pelle helt mekanisk. Men ikke som nogen Dom — for første Gang var han glad ved at konstatere Skruebrækkeri. Hun havde altsaa lagt sig efter at naadle — og slidsom saa hun ud. Det gjorde helt godt i ham.

„Nu er Drengen færdig til at gaa med," sagde hun.

Pelle kastede et Afskedsblik over Stuen. „Er der ikke noget du trænger til?" spurgte han.

„Tak, jeg klarer mig selv!" svarede hun stolt.

„Du tog ikke imod de Penge jeg skikkede dig i Lørdags."

„Jeg klarer mig selv — blot jeg maa beholde Drengen. Husk du engang har sagt, han altid skulde faa Lov at være hos mig."

„Han maa have en Mor som kan se ham frit i Øjnene — husk du saa det, Ellen."

„Det behøver du ikke minde mig om," svarede hun bittert. — — —

Lasse var vaagen, da de kom. „Ej det er dog en rigtig Karlsen," udbrød han — „han slægter til vor Side! Vil du bare se, Pellepøjke! han har de samme Slugøren, du havde som Dreng. Og Koslik har han i Panden — han skal nok komme godt i Vej engang. Jeg faar kysse hans smaa Hænder, for Hænderne er vor Velsignelse — det eneste gode vi fik. Det paastaas, at Verden holdes oppe i Fattigmands Hænder; jeg gad vidst om det passer. Tro om det

ny skulde komme allerede i denne Omgang, for saa er det Jammerskade jeg ikke faar det med!"

„Du kan godt faa det med Far," sagde Pelle som havde købt *Arbejderen* paa Turen og stod og kiggede ivrigt i den. „Der forhandles paa Kraft, og en af Dagene er Kampen forbi. Saa skal vi have det godt sammen vi to."

„Nej jeg opnaar det ikke! det er Døden der har fat i mig, jeg kan mærke han er i Gang med at pille mig adskilt. Men hvis der er noget bagved, kunde det være skønt at sidde deroppe og se Lykken fuldkommes paa jer. Du har vandret den trange Vej Pelle – Lasse er ikke dum! Men kanske faar du en ansét Post til Vederlag, naar I nu selv tager Styret. Saa faar du huske, ikke at glemme de Fattige."

„Der er noget frem endnu, Far! Og til den Tid er der ingen Fattige."

„Du siger det saa vist, men Fattigdommen er nok ikke saadan at faa Has paa — den har ædt sig for langt ind! Lille Lasse kan godt træffe til at blive voksen Mand, inden det sker. Men nu skulde du tage Drengen væk, han har ikke godt af at se Alderdommen dø. Han ser saa bleg ud, mon han faar nogen Sol?"

„Solen den har de Store laant — og de har glemt at bringe den igen," svarede Pelle bittert.

Lasse laa og trak Panden i Vejret som anstrængte han sig med noget. „Ja ja! Der skal gode Øjne til at se frem, og mine vil ikke mere. Men nu skulde du gaa og tage Drengen med dig. Du har dit at passe som ikke maa forsømmes, og Døden kan du alligevel ikke overliste, saa klog du ogsaa er." Han lagde sin visne Haand paa Lille Lasses Hoved og vendte sig ind mod Væggen.

Pelle lod Madam Johnsen følge Drengen ud paa Nørrebro og blev selv hos den gamle. Deres Veje havde løbet saa lidt sammen de senere Aar, for bestandig skiltes de nu og førte langt bort fra hinanden, han trængte til at dvæle i Afskeden. Mens han

gik og gjorde Ild paa, varmede Spise, og gjorde det saa godt for Lassefar han ævnede, lyttede han til den gamles springende Tale og lod sig føre tilbage til Barneaarenes Tryghed. Som en dyb godlidende Verdensmumlen havde Lasses enstonige Tale fyldt hans Barndom; og da han drog ud, blev den blot til de manges aldrig forstummende Besyv over Livets Kaar. Nu førtes han stille Vejen tilbage fra Tusenderne til Far Lasse igen, og saá hvor stor en Verden den godlidende Gamling havde været Bærer af. Gammel og udslidt havde han altid været, saa langt Pelle kunde huske tilbage. Sliddet tog hurtig Fattigmands Ungdom og gjorde til Gengæld hans Alderdom lang! Men netop det affældige gav ham de overmenneskelige Træk — Faderens! Stort havde han baaret Elendigheden, uden at blive ond eller egenkærlig eller snæver; altid med Sindet fuldt af Offertrang og Ømhed, stærk i selve sin Afmagt! Som Alkærligheden selv havde han omgivet Pelles hele Tilværelse med sit varme Hjærte — forfærdeligt vilde det blive, naar hans godhjærtede Besyv ikke længer klang bag om alting.

Hans flygtende Sjæl kredsede over den Bane han havde tilbagelagt, i større og større Kredse — som Duerne naar de fløj bort. Hvergang han havde samlet lidt Kræfter, tog han sit Liv op paa ny: „Noget har der jo altid været at glædes ved forstaas, men i mangt og meget har det været en ørkesløs Strid. Dengang jeg ikke vidste om bedre, gik det meget godt an; men fra den Stund du blev født, satte mit aldrende Sind sig op imod Tilstanden, og jeg fik ingen Fred. Der var som et Varsel ved dig, og altid siden har det vandret inde i mig; min Hu har været saa hvileløs som selve Jerusalems Skomager. Det var som noget pludselig havde givet mig elendige Lus Løfte om en skøn Tilværelse, og Mindet blev ved at vandre og vandre. Er det mon efter Paradiset som de engang jog os ud af? tænkte jeg tidt. Vil du tro det, jeg Stymper har gaaet og drømt storagtige Drømme om en skøn og sorgfri Alderdom,

hvor min Søn med Kone og Børn kunde komme og se til mig i min lune Stue og jeg kunde beværte jer lidt net. Jeg gav det ikke engang op nu til slut, men gik og fantaserede om en Skat jeg skulde finde paa Lossepladsen. Ak, jeg vilde saa gærne, der skulde været lidt til dig efter mig. Det er saa fattigt lidt jeg har kunnet være for dig."

„Og det siger du som har været baade Fader og Moder for mig! Hele min Barndom stod du værnende bag alting; naar noget gik galt for mig tænkte jeg altid: Far Lasse klarer det bare han! Og siden jeg voksede til — alt hvad jeg har taget i, mærkede jeg, at det var dig der løftede. Det var nok gaaet maadeligt med det hele, om ikke du havde givet mig saa god Arv!"

„Nej siger du det?" udbrød Lasse stolt. „Skulde jeg virkelig have min Andel i det, I har ydet Fattigmands Sag? Ja ja, vakkert høres det jo i al Fald! Nej, men du har været mit Liv, Pøjke; og svag Stakkel som jeg var, maatte jeg vel undres paa mine Kræfter i dig! Det som jeg knap havde vovet at tænke, har du ført magtfuldt frem! — Og nu ligger jeg her og har ikke engang til at dø for. Du maa love mig, at du ikke tager dig noget uoverkommeligt paa for min Skyld men lader Fattigvæsnet om det. Hidtil har jeg holdt mig fri, men det er en dum Stolthed den; Fattigmand og Fattigvæsen hører dog sammen. Jeg er kommet til at se anderledes paa meget i den senere Tid; og godt er det jeg dør — for ellers kom jeg til at leve med Agten men uden Magten! Hvis det var i min Ungdoms Kraft de Tanker var kommet, havde jeg kanske forøvet et eller andet haardt. Jeg skulde ikke haft din snilde Kløgt til at læmpe Æg i en Humlesæk."

Den tredje Dags Morgen var Lasse forandret; det var blot ikke til at sige, hvori Forandringen bestod. Pelle sad ved Sengen og læste i Dagens Nummer af *Arbejderen*, da han opdagede at Lasse laa og saá paa ham. „Er der noget nyt?" spurgte han svagt.

„Forhandlingerne gaar deres Gang," svarede Pelle —

„men det er jo svært at faa et Grundlag lagt. Det har været ved at rive ud flere Gange."

„Det trækker lidt længe ud med dem," sagde Lasse mismodigt — „og i Dag dør jeg Pelle! Det stunder saa hvileløst i mig, skønt jeg godt vilde slaa mig lidt til Ro endnu. Det er mærkeligt med den Vandren i én, for at naa noget andet end det man har. Som liden Pøjke brugte jeg at løbe rundt om et Vandhul derhjemme i Tommelilla; jeg løb som en Galning og mente, at naar jeg bare klemte paa kunde jeg naa at træde mig selv i Hælene. Nu har jeg naaet det, for nu er der hele Tiden nogen foran mig saa jeg ikke kan komme frem; og det er Gamle Lasse — han gaar mig i Vejen du! Jeg synes, jeg skulde om foran ham; men kan ikke faa mit gamle Sind fra Verden heller, saa forandret den er blevet. Den Aften de store Herrer besluttede Lockouten, stod jeg udenfor mellem saa meget andet Fattigfolk og lyttede. De døbte Beslutningen i Hurraraab og Champagne, og da var det mit Syn forskød sig! Der er dog underlige Ting til, dernede i Pakhuskælderen laa der en Murer, som havde været med at bygge Byens fineste Paladser; han havde ikke engang Tag over Hovedet."

Der var kommet et skarpt Drag om hans Mund som aldrig havde været der før. Han havde Møje med at tale, men kunde ikke lade være. „Hvad du end gaar ind til, saa tro aldrig Præsterne," fortsatte han da han havde samlet lidt Kræfter. „Det har været min Skade — jeg begyndte for sent at tænke over Sagerne selv. Vi maa ikke kny — siger de — for det hele er groet naturligt ud af hinanden fra smaat til større og hænger sammen efter Guds Vilje. Efter det skulde det jo være vort Utøj, der er blevet til de fine Folks Fuldblodsheste; og jagu om det ikke er troligt nok! De har begyndt med at suge Blodet af Elendigheden, men se ogsaa hvor de springer for Kareten! Ak ja — hvordan vil det ny arte sig du tror?"

„Det vil blive godt for os alle Far!" sagde Pelle

med Sorg i Stemmen. „Men trist vil det være for mig at du ikke faar Del i det. Men et smukt Hvilested skal du faa, og jeg skal sætte dig en stor Sten af bornholmsk Granit med en vakker Indskrift.“

„Du kan sætte: I Dag arbejde, i Morgen æde!“ svarede Lasse beskt.

Hele Dagen laa han hen i en Døs. Men ved Mørkningen løftede han Hovedet. „Er det Englene jeg hører synge mon?“ spurgte han hviskende, Stemmeklangen var vandret bort.

„Nej det er Arbejderskernes Smaabørn. Ret snart kommer Mødrene hjem og giver dem Bryst; saa holder det op.“

Lasse sukkede: „Det bliver tynd Die det, naar de skal gaa paa Arbejde hele Dagen. Det siges, at Storfolk drikker Vin til tolv—femten Kroner Flasken; det høres jo som tog de Smaabørnenes Mælk og satte den om i kostbar Spiritus.“

Han laa og hviskede, Pelle maatte bøje Hovedet ned til hans Mund: „Haand i Haand har vi vandret Pøjke, og dog gik vi hver sin Vej. Du gik mod Ungdommen, og Lasse — — men Glæde har du givet mig.“

Saa sluktes den kærlige Flamme, der altid havde brændt lige klart og roligt for ham under alle Omskiftelser! Det var som et Forsyn tog sin Tanke bort fra ham; Tilværelsen brast og sank bort i Rummet, og han sad ene tilbage paa en Træstol. Hele Natten sad han ubevægelig ved Liget og stirrede ud i det ufattelige med tomme Øjne, mens Tankerne hviskede nænsomt til den døde om alt hvad han havde været. Han rørte sig ikke men sad selv som en død, til Madam Johnsen kom om Morgenen for at høre hvordan det gik.

Saa vaagnede han og gik ud for at ordne det nødvendige.

XXXVI

Lørdag Middag rygtedes det at Fredsslutningen endelig var undertegnet, den store Arbejdsstansning var forbi. Med utrolig Hast bredte Rygtet sig ud over Hovedstaden, det trængte ind overalt. „Har De hørt det, har De hørt det? Nu er der sluttet Fred!“ De Fattige fik saa mange Ærender til hinanden; de opgav at ligge sammenrullede og kom frem i Dagen — der var Lys i de tynde Ansigter. Konerne fik Kurven frem og Ungerne sendt af Sted for at gøre lidt Indkøb til om Søndagen — nu maatte Urtekræmmeren vel give lidt Kredit! Man lo og brasede op og tog Forskud paa Lykken. Sommeren var allerede inde, der laa Arbejde og ventede i uhyre Dynger — og nu skulde der tages fat for Alvor! Fra Køkkendør til Køkkendør raabte de Nyheden, smed alt hvad de havde fat i, og rendte videre med den. Det faldt ingen ind at stanse og tvivle; de vilde saa gærne have Lov at tro paa det.

Og hen paa Eftermiddagen kom der Løbesedler fra *Arbejderen* og bekræftede Rygtet; jo denne Gang var det endelig sandt. Og en Sejr var det tilmed: Foreningsretten var haandhævet, og Kapitalen havde faaet Respekt for Arbejderne som en Faktor, man ikke længer kunde komme udenom! For Resten var *status quo* bevaret.

„Tænk, og de har tilmed faaet Respekt for os — og Status Kvo har de inte kunnet gøre noget!“ Saa lo de over hele Ansigtet af Glæde over at han ogsaa var bevaret, skønt ingen af dem kendte ham.

Mændene var paa Gaden. De drog i Flokke hver til sin Organisation for at fange Parolen og faa Sejrens Enkeltheder slaaet fast. Det kunde knap ses paa dem at Sejren var vundet; de var kommet tungt ind i det og havde tungt ved at ryste det af sig igen.

I Gaarde og paa Trappegange var der lys Kvidder. Arbejdet skulde i Gang igen — det dejlige velsignede Arbejde som gav Mad og Drikke og lidt

Klæ'r paa Kroppen. Ja og Husfred! Nu skulde man ikke længer bides over en tom Krybbe; nu kunde man igen slaas med lidt — og række det og strække det, og faa det til at slaa til med Bryderi og Taarer. Fatter fik ha'e et Stykke med pænt Paalæg nu til Aften, og kanske man allerede i Morgen tog ud med Madkurven! — Ja ja, i al Fald saa snart man fik Stadsen løst hjem! For luftes lidt skulde den jo, inden Vinteren igen kom og satte den ud. — De var saa henrykte over selve Freden, at de slet ikke huskede at kræve noget nyt af den i Øjeblikket.

Pelle havde taget Del i de afsluttende Forhandlinger; efter at Far Lasse var begravet, var han igen sig selv. Hen ad Aften drev han omkring i Byens Fattigkvarterer og glædede sig over Stemningen; altfor stærkt havde han oplevet de Fattiges bitre Kamp, han trængte til at opleve deres Glæde ogsaa. Fra Nørrebro gik han langs Søerne over til Vesterbro, overalt var der Masser af Mennesker paa Færde. I Vesterbros Sidegader var Familierne rykket ud af Lejlighederne og havde slaaet sig ned paa Trapper og Fortove; de sad barhodede i Skumringen, passiarede, røg og nød et eller andet. Det var den første lune Aften, Himlen havde en dyb blaa Tone, og fra Gadens Bund steg Mørket purpurmættet op. Der var noget løssluppent over dem alle; Glæden førte deres Bevægelser ud over de daglige snævre Grænser, og fik dem til at rave og tale op i let Beruselse.

Nu kunde de komme frem igen, alle de Familier som havde holdt sig skjult under Nøden; Pjalterne var de samme, men nu gjorde det ikke noget. De lyste af Stolthed over at have bestaaet Kampen uden at ty til nogen; hvad de havde haft at slaas med i Mørket var glemt.

Pelle var kommet ned paa det aabne Terræn ved Gasværkshavnen, han vilde over og se til sine gamle Venner i *Arken*. Derovre laa den og ragede op som en glødende Masse mod den dybe østlige Nathimmel — Rødmen fra Solnedgangen faldt i den. Over Kra-

teret øverst oppe rugede Dunstkredsen som en Afskygning mod Nathimlen. Han stirrede paa denne Stribe idet han gik; det var den tykke Udaanding fra alle Væsnerne dernede i Massens Indre, Osen fra usunde Stoffer og slet Forbrænding. Nu maatte Sejren blandt andet bruges til at faa ryddet ordenlig op i Armodens Huler. Der foresvævede ham en Drøm om smaa venlige Arbejderboliger, hver i sin lille Have med revne Gange. Det var noget at komme hjem til, naar man var træt af Dagens Slid!

Det forekom ham, at Røgflagen deroppe blev tykkere og tykkere. Var det det hans Tanker syslede med, der fik Øjnene til at overdrive? Han stod stille og stirrede — saa satte han i Løb. Et rødt Skær slog op under Dunstlaget, befamlede det et Øjeblik og forsvandt; en ny Røgmasse rullede sig ud og blev hængende tungt deroppe.

Pelle styrtede af Sted, ned over Oplagspladserne og ud ad Langebro. Han kendte *Arkens* forfærdelige Masse altfor vel; der var ikke anden Indgang til det hele end Tøndegangen! Og Træværket som var den eneste Adgang til de øvre Etager! — og de lange Gange! Mens han løb, saá han det hele klart, og Hjærnen arbejdede paa Udveje. Brandvæsnet var naturligvis straks alarmeret; men der gik Tid inden det naaede frem, og her drejede alting sig om Minutter! Hvis Træværket faldt ned og spærrede Tøndegangen, var alle Beboerne fortabte; og *Arken* ejede io ikke engang en Stige!

Uden for *Arken* stod en raadvild Menneskehob og raabte i Munden paa hinanden. „Dèr kommer Pelle!“ sagde én. De blev straks tavse og vendte Ansigterne mod ham. „Hent Børnehusets Brandstige,“ sagde han i Forbifarten til et Par Mænd og løb ind gennem Tøndegangen.

Fra de lange Gange i Stueétagen kom Beboerne styrtende ud med deres Smaabørn i Favnen; nogle slæbte paa værdiløse Stumper — det første det bedste de havde faaet fat i. Alt hvad der var til Rest af Træværket efter den store Vinters Hærgen, stod

i lys Lue; Pelle prøvede at løbe op ad de brændende Trapper men traadte igennem. Beboerne hang halv ud af Vinduerne og stirrede ned med vanvittige Øjne; hvert Øjeblik rendte de ud paa Platformene for at slippe ned, men flygtede skrigende ind igen.

I Vinduet paa tredje stod Enkemadam Johnsen og klagede med sit Barnebarn og Fabrikspigens lille Povl i Favnen. Hannes lille Pige stirrede tavs ud, med Moderens dybe forundrede Øjne. „Vær ikke bange," raabte Pelle op til den gamle — „nu kommer vi og hjælper jer!" Da den lille Povl saá Pelle, sled han sig fra Madam Johnsen og løb ud i Bislaget. Han sprang lige ned, laa et Øjeblik og rodede forstyrret i Stenbroen og løb saa som en Ild forbi Pelle ud paa Gaden.

Pelle sendte nogle af Mændene ind paa de lange Gange for at se, om alle var sluppet ud. „Slaa de laasede Døre ind," sagde han — „det kan være der er Smaabørn eller Syge derinde." Beboerne fra første og anden Sal havde reddet sig, inden Ilden endnu fik rigtig fat i Træværket.

Han løb selv ad Hovedtrappen op under Taget for at komme Bagbygningens Beboere til Hjælp over Lofterne. Men deroppe mødte han Beboerne fra den lange Taggang. „Du kan ikke komme frem," sagde den gamle Kludesamler — „hele Pipmandens Kvist brænder. Og heroppe hos os er der ikke flere. Gud i Himlen se til de Stakler derovre og tage lidt mildt imod dem!"

Pelle forsøgte alligevel at bane sig Vej hen over Lofterne, men maatte vende om.

Mændene var kommet med Stigen, og havde kantet den ind i den snævre Gaard og rejst den. Træværket begyndte at falde ned, der laa brændende Bjælkeender rundt om, og hvad Øjeblik det skulde være kunde det hele brase sammen. Men der var ikke Tid til at gaa og gøre sig det behageligt; inde fra Vinslevs Gang kom Røgen væltende ud og fyldte Gaarden, man fik skynde sig.

„Det er naturligvis den Gale, der har sat Ild paa," sagde Mændene mens de holdt Stigen for Pelle.

Den naaede kun til anden Sal, men han smed et Reb op til Madam Johnsen, som gjorde det fast i Vinduesposten saa han kunde klatre op. Med Rebet firede han først Barnet, saa den gamle ned til Kammeraterne som stod øverst paa Stigen og tog imod dem. Røgen brændte ham i Øjne og Hals og var ved at kvæle ham; han kunde ingenting se, rundt om sig hørte han forfærdelige Skrig.

Lige over ham jamrede en Kvinde. „Aa Pelle, hjælp mig!" klynkede hun halvkvalt. Det var den undselige Sypige som var flyttet herom; han kendte hendes varme Stemme igen. „Hun elsker mig jo!" fløj det lyst igennem ham.

„Grib Rebet og gør det godt fast i Vindusposten, saa kommer jeg op og hjælper dig," sagde han og slyngede Enden af Rebet op for fjerde Sal. Men i det samme lød der et vildt Skrig, et mørkt Legeme jog ud over hans Hoved og slog mod Stenbroen med en død Lyd. Flammerne slog hvæsende ud af Vinduet deroppe som greb de efter hende — og trak sig saa ind igen.

Et Øjeblik hang han bedøvet i Vinduskarmen; der var noget saa tungt i dette her, var det ikke hendes blide Sangstemme han hørte inde i sig? Saa faldt Træværket med en lang Bragen, en Sky af glohed Aske steg op og lagde sig som Ild i Lungerne. „Skynd dig ned!" raabte Kammeraterne. „Nu brænder Stigen!"

En lang besættende Kimen forkyndte, at Brandvæsnet var under Opkørsel.

Men Pelles Øre havde fanget en spæd forsvindende Lyd midt i Larmen. I et Sæt var han inde i Madam Johnsens Stue og stod og lyttede; der lød Barnegraad fra den anden Side Væggen, Værelserne paa Indergangen stødte til her. Det var forfærdeligt at høre paa, og her stod han og kunde ingenting udrette; der var en Mur imellem og ingen Gennemgang til denne Side. De raabte hans Navn nede

fra Gaarden, ja for Fanden, han kom vel naar han vilde! Han stod og blev saa dumpt stædig i det ved denne klagende Barnestemme; der kom blindt Raseri op i ham, han stødte ondt Skulderen op mod den forbandede Væg for at paaføre sig Smærte. Ah, men den fjedrede! Han tørnede imod endnu engang med forfærdelig Kraft, og et Stykke af Skillerummet faldt ind.

En kvælende Hede og Røg slog ham tilbage, han maatte holde Vejret og dække Ansigtet med sine Hænder mens han trængte frem. Der laa et lille Barn i en Vugge, han snublede over det og fandt tilbage gennem Muren. Branden der nu havde faaet Luft, slog pludselig ud omkring ham med et Blaf der fik ham til at gaa i Knæ, han mærkede det om sine Kinder som Slik af tørstige Kreaturer. Den buldrede frem i Hælene paa ham som et Uvejr, men tav da han huggede Døren i. Halvkvalt fandt han hen til Vinduet og vilde raabe ned, men havde ingen Stemme mere; det blev kun en hæs Hvisken.

Ja nu stod han her med et Barn i Favnen og skulde dø! men det gjorde ikke noget, han var jo kommet gennem Væggen. Bag ham rykkede Ilden frem; den havde gnavet sig et lille Hul i Døren og skabte selv sin Træk. Hullet udvidede sig gnistrende som under en Blæser, og Branden pustede tør, tændende Hede ind gennem det. Der hoppede smaa næsten usynlige Flammer frem hist og her paa de glatte Flader, om lidt vilde det hele slaa ud i lys Lue. Klæderne lugtede svedent, Hænderne var besynderligt tørre som frønnet Træ, og han syntes Haaret krøllede sig paa hans Hoved. Og dernede raabte de hans Navn! Men det gjorde altsammen ikke noget; hans Hoved var blot saa tungt af Røgen og Heden. Han følte at han var lige ved at falde om. „Lever Barnet mon?“ tænkte han men nænnede ikke at se efter; han havde slaaet sin Jakke over dets Ansigt for at beskytte det.

Han klamrede sig til Vindusposten og rettede sine døende Tanker mod Ellen og Børnene. Hvorfor var

han ikke hos de tre? hvad var det for noget Sludder, der havde faaet ham til at forlade dem? Han huskede det ikke længer og begreb ikke sig selv; hvis det nu ikke havde været forbi med ham, vilde han have skyndt sig hjem for at lege med lille Lasse. Men nu skulde han dø, om et Øjeblik faldt han kvalt om — endnu før Flammerne naaede ham. Der var en lille Tilfredsstillelse i det — som pudsede han nogen.

Pludselig skød noget op for hans døende Blik og kaldte ham tilbage. Enden af en Redningsstige var det, og en Brandmand dukkede frem af Røgen lige for hans Ansigt, greb Barnet og rakte det ned. Pelle stod og masede med en Forestilling om, at han skulde sætte sig i Bevægelse; men inden det naaede ind og ud igen, havde Brandmanden ham paa Nakken og rendte ned ad Stigen med ham.

Den friske Luft vakte ham, han sprang op fra Baaren hvor Brandmændene havde anbragt ham, og saá sig opbragt om. I det samme gav Folk sig til at raabe meningsløst op og klappe i Hænderne, og Madam Johnsen trængte sig gennem Afspærringen og styrtede løs paa ham. „Pelle,“ udbrød hun grædende — „men saa lever du jo, Pelle!“

„Ja naturligvis lever jeg — men det er da ikke noget at græde over.“

„Nej men vi troede jo du var blevet derinde. Hvor ser du dog ud, arme Skind!“ Hun fik ham med ind til en Arbejderfamilie og hjalp ham at gøre sig i Stand. Først da han saá sig i Spejlet, begreb han det hele. Han var ukendelig af Røg og Aske; det havde brændt sig ind i Huden og var ikke til at faa af. Under Snavset paa den ene Kind var der et Brandsaar. Han gik ud til Assistenten og fik et Plaster lagt paa.

„De kunde ogsaa trænge til nogle ny Øjenbryn,“ sagde Assistenten. „De har nok været godt i Ilden.“

„Hvorfor tog det saa lang Tid med Sprøjterne?“ spurgte Pelle.

„Lang Tid! Vi var her ti Minutter efter at der

blev meldt Ildløs. Meldingen fik vi Kl. otte og nu er den halvni."

Pelle tav forbløffet. Han havde en Fornemmelse af, at den halve Nat maatte være gaaet; saa meget var der hændt. En halv Time — og paa den Tid havde han været med til at rive nogle Mennesker fra Døden, og set andre styrte sig ind i den. Naa ja, og han selv var blevet sveden af for nær Berøring med den! Det sad et Steds i hans Sind som en sky Kendsgærning; naar han knyttede Hænderne slog Huden Revner, og hans Klæder lugtede som brændt Horn.

Inde i Gaarden arbejdede Brandmændene rastløst. Nogle dængede Vand i Flammehavet fra Toppen af deres Stiger, andre trængte ind i Husmassen og afsøgte Lejlighederne; nu og da kom en Brandmand ud med et forkullet Lig. Saa blev *Arkens* Beboere kaldt inden for Afspærringen for at genkende Liget. De løb grædende rundt i Tilskuermængden og søgte hinanden; det var ikke Politiet muligt at holde Samling paa dem og faa fastslaaet, hvor mange der var blevet derinde.

Pludselig rettedes alle Øjne mod Forhusets Tag, som Ilden endnu ikke havde faaet rigtig fat i. Deroppe stod Gale Vinsløv og blæste paa sin Fløjte; naar Ildens Gnister et Øjeblik dæmpedes, hørte man hans sindssvage Musik. „Hør, han har ogsaa faaet Marsjen med!" udbrød de. Ja det var Marsjen han blæste, men vævet ind i hans eget Hjærnespind — helt forrykt lød den kendte Melodi paa Vinslevs Fløjte. Brandmændene rejste en Stige og løb op paa Taget for at redde ham, men han flygtede for dem. Da han ikke kunde komme længer, styrtede han sig ind i Flammehavet.

Torvet og Kanalens Sider var fulde af Mennesker; Hoved ved Hoved stod de og betragtede *Arkens* overdaadige Brand. Det var Aarhundreders Smuds og Armod og Dunster, der gik op i Luer. Hvor det futtede og knitrede og bragede! Menneskemængden var i stort Humør over Sejren; i Nat var man ikke

oplagt til at sove alligevel, og dette var et Fyrværkeri der kunde vare ved, en storslaaet Illumination til de Fattiges Sejr. Man raabte beundrende Aa—aa! hvislede for at efterligne Raketter — og klappede i Hænderne, naar Flammerne steg til Vejrs eller et Tag faldt sammen.

Pelle gik rundt i Mængden og samlede *Arkens* forvildede Beboere hen til Børnehusporten, saa de der hørte sammen kunde finde hinanden. De græd og var ikke til at trøste. Ak nu brændte *Arken*, det kære Tilflugtssted for saa megen Forkommenhed. „Er det noget at tage sig nær," sagde Pelle trøstende. „Nu i Nat bliver I anbragte ved Offenlighedens Hjælp, og siden flytter I hen i ordenlige Lejligheder, hvor der er nyt og rent. Og jeres Stumper skal I ikke græde for; jeg skal nok faa sat en Indsamling i Gang, saa I faar meget bedre Ting igen."

Men de græd alligevel. Som hjemløse Dyr jamrede de og strejfede uroligt søgende om; nu brændte Skovtykningen, deres dejlige Skjul. Hvad regnede de med den øvrige By? den var slet ikke til for dem; det var som der ikke var Ly for dem paa Jorden mere. Hvert Øjeblik stak nogle af dem fra ham og var i Drift op mod Brandstedet — som Heste der søger tilbage til den brændende Stald. Pelle kunde spare sine Trøstegrunde; de var en Æt for sig selv, et andet Kuld Mennesker. I *Arkens* skumle uudgrundelige Bug havde de indrettet sig en Verden af Armoden og den yderste Elendighed, og i deres Sorgløshed gjort den saa fantastisk broget som Rigdommen og Lykken selv. Og nu brændte det hele for dem!

Ilden var skaanselsløs, der vilde ikke meget staa for dens Lutring. Flammerne førte hele Kager af gammelt Tapet ovenud og sænkede det halvbrændt ned over Gaderne. Der var mange Lag klistret paa hinanden, mange Farver og Mønstre slog halv igennem hinanden til forunderlige Fantasibilleder. Og paa Kagernes Vrangside sad en Skorpe som af størknet Blod; det var de forkullede Rester af Alkovernes

hemmelige Verden, Ilddyrene der fyldte Børnenes Søvn med Drømme og i deres lille skælformede Krop rummede den fortættede Duft at Fattigmands Mørke! — Og nu maatte *Arken* være gennemhedet til Grunden, for Rotterne begyndte at vandre ud. De kom i lange bugtende Rækker ud af Tøndegangen og op af Jærnhandlerens og Marskandiserskens Kældere, med de gamle skabede Hanner i Spidsen som midt om Dagen plejede at hjemsøge Skarnkassen! Tilskuerne jog dem hujende ind i Branden igen.

Ved Titiden faldt Baalet stærkt, og Oprydningen kunde begynde. Folkemængden spredtes, lidt skuffet over at det saa hurtigt var forbi. *Arken* var noget Futværk! der havde ikke været en ærlig Snes Pinde i hele Stadsen.

Pelle tog Enkemadam Johnsen og Barnebarnet med hjem til sit Logi. Den gamle havde gaaet og klynket hele Tiden; hun var angst for at komme under Øvrighedens Omsorg. Men da hun hørte at de skulde hjem og være hos Pelle, faldt hun til Ro.

Inde paa Højbro mødte de den første Natvogn som kørte ud. Den var pyntet med grønne Guirlander og smaa Dannebrogsflag.

XXXVII

Den næste Morgen kom med højt klart Søndagsvejr. Der var noget ved den som mindede om Paaske — om Salmernes Paaskemorgen med den rene Opstandelsesluft! Og *Arbejderen* kimede Dagen ind med en stor festlig Leder — en Hilsen til Gryet, og opfordrede Underklassen til at møde op paa Fælleden om Eftermiddagen til et Kæmpemøde. Det kan nok være, der blev Travlhed hele Formiddagen, Garderoben skulde gaas efter, Madkurven pakkes og Flaskefoder skaffes til Veje. Man hjalp hinanden tværs

over Trappegangen, laante ud og laante selv. Foruden at være en Fest for Sejren var det jo ogsaa ment som en Demonstration — den var klar nok; Verden skulde se, hvor godt man hang sammen i Hægterne oven paa den Omgang Lockout! Det galdt om at møde fuldtalligt op og præsentere sig saa godt som muligt.

Om Eftermiddagen strømmede Folk ind mod Arbejdernes Bygning fra alle Sider; det saa ud som hele Byen var paa Vandring hen mod dette Punkt. Inde i den store Gaard og op gennem den brede Gade helt op til Hovedgaden fylkedes Fagene om hver sin Fane. Opstillingen var nøjagtig planlagt i Forvejen, og alt gik som efter en Snor; man var vant til at operere med de mange. Der var ingen Renden rundt, hver fandt med Lethed ind paa sin Plads. Pelle og Stolpe, der havde planlagt Toget, gik retledende ned langs Rækkerne.

Med Mændene var det ingen Sag; men deres Koner og Børn havde som sædvanlig misforstaaet Anvisningen. De skulde tage lige ud til Fælleden, men mødte op her med deres Oppakning. De stod og pakkede sig sammen paa begge Fortove, og da Toget satte sig i Bevægelse, brød de frem og sluttede sig paa Siden af det. De havde kæmpet Kampen med og hørte til her, ved Siden af Fatter. Det blev et Fanetog med dobbelt Væge — havde man kendt Mage!

Nej Mage til Folketog havde Byen aldrig set! Som en Kæmpeslange blev det ved at rulle sig op; da Hovedet var ved Enden af Gaden, laa det meste af Kroppen endnu i Bunke. Men hvad var det dèr forude? Hovedet drejede jo til den forkerte Side — ind mod Byen i Stedet for den lige Vej ud til Fælleden som Politiet havde afstukket! Det gaar ikke! det fører til Sammenstød med Politiet! Faa fat i Pelle og lad ham vende Strømmen, inden der sker Ulykker! — Pelle? han gaar jo i Spidsen! Det er ham selv der har taget fejl af Retningen. Ak

saa er der ikke noget at stille op. Hvad i Alverden gaar der ad ham?

Pelle gaar i første Hold ved Siden af Fanebæreren. Han sanser ingenting men ser lyst fremad — og over Hovedet paa Gadens Færdende. Hans Hud er røget endnu fra Branden, Hænderne skaller af; Overskæg og Haar ser besynderlig studsede ud, og Brandsaaret paa Kinden trækker Huden sammen. Der er kun ét han føler — dette Traadd af halvhundred Tusend Mand i Takt! Han har oplevet det i Drømme som Barn, hørt det som et Kog derude fra naar han lagde Hovedet til Puden. Det er den store Folkevandring, og nu fører han Skarerne ind i Landet! — Hvor skulde Vejen gaa, om ikke gennem Hovedstaden?

Ved Nørrevold holdt der beredent Politi og spærrede for den indre By. De holdt paa tværs over Kørebanen og satte Hestene baglæns ind mod Spidsen af Processionen for at tvinge dem til at dreje af. Men de blev trængt til Side, og Strømmen gled videre; ingenting kunde stanse den.

Ned gennem Strøget gaar det, tungt, som en tykt flydende Masse der møjsommeligt aabner sig Vej og ikke er til at stanse. Der er en fredelig Vælde over den, hvem tør tage Ansvaret for at hugge ind? Politiet følger Toget som vagtsomme Hunde, og inde paa Fortovet staar Folk klemt op ad Murene; de hilser eller spotter Processionen — der er Venner og Fjender. Oppe bag de store Spejlruder staar selskabsklædte Damer og Herrer og lorgnetterer Toget med et halv spotsk halv uroligt Smil. Hvad er det for en underlig forsulten usoigneret Verden, der pludselig vælder frem af Mørket og tager Strøget i Besiddelse? Og Fabrikanterne staar deroppe bag de gennemsigtige Gardiner og brummer. Hvad er det for en ny Demonstration? Nu har man givet dem Pardon; og i Stedet for at gaa stille til deres Gærning og tage ved Lære, giver de sig til at holde Revy for at vise hvor mange de er! Ja, og hvor Sulten har pillet dem af!

En underlig Revy er det alt i alt; vilde de demonstrere hvor haardt der er handlet med dem, kunde det ikke gøres bedre! Mærkede af Slaget er de alle — blege, gustne, daarlige i Tøjet. Det bedste af Stadsen hænger i det store fælles Klædeskab, dette her er flikket sammen. Sulten har lutret deres Ansigter; de kunde snarere ligne et Tog af Sjæle, der har rystet den tunge Muld af sig og vil til at tage Aandens Verden i Besiddelse, end Folk der erobrer nyt Land for sig og Efterkommerne. Sikken et Tog af Erobrere, de hinker jo alle! — en vingeskudt Skare der alligevel vil forsøge Trækket. Og hvor er det saa de vil hen?

„Til Lykkeland vil vi drage!“ istemmer et af Sangkorene.

Og hvor ligger saa det Land? har nogen af jer set det i vaagen Tilstand — eller var det ikke onde Drømme fostrede af Sulten? Spis jer for en Gangs Skyld rigtig mætte Folkens — og lad os saa tales ved! Hvad er der i det hele taget paa den anden Side? Tomheden som fødte jer og endnu koger vanvittigt i jeres udhungrede Blod? — eller Livets Land? Begynder der nu en ny Verden for jer? eller er den Forbandelse evig som fødte jer til at være Slaver?

Der er en egen tryg Takt i deres Fodslag som overdøver alt: Vi er Matadorer — saa fattige vi ser ud! Fire Millioner Kroner har vi brugt til at føre Kampen, og en Snes Millioner er gaaet til Spilde, fordi man stansede vore Hænders Arbejde! Vi kommer fra Mørket og gaar mod Lyset; intet kan stanse os. Bag os ligger Sult og Usselhed, Uvidenhed og Trældom — foran os ligger et lykkeligt Liv, beskinnet af Frihedens frembrydende Sol! En ny Tid er født med i Dag, vi er dens unge Kræfter og kræver Magten for de titusend Hjem! De faa har raadet længe nok!

De marsjerer urokkeligt frem trods Saarene, der maa smærte endnu siden de hinker! Hvorfor skulde de tvivle?

Hør, de synger! Det skurrer hæst i de halvhundred Tusend Struber, som var Sangen rustet fast eller først skulde til at løsrive sig; et nyt Instrument der ikke er stemt af Mesteren endnu — de første Toner skurrer! Men Sangen løber frem og tilbage gennem Toget i rytmiske Bølger, det hele er ét vandrende Legeme; Øjnene gennemglødes og brænder, af den svimlende Magtfølelse ved at være de mange. Og Tonen bliver mægtig af det, et Uvejr der stiger vældigt mod Hushøjderne: Snart dages det Brødre —!

Rør ikke ved den usleste af dem nu! Den store berusende Magt er over ham; hver og en af dem er vokset ud over sig selv, og tror sig i Stand til at gøre Underværker. Her er ingen løse Partikler, det hele er et Skred. Pil ved en af dem, og Massens Kraft vil rinde ud i ham. Han vil glemme Følgerne og handle som under en Skæbne, hvor det store han tilhører, tager Ansvaret og er Loven!

Det er en Svir at gaa i Rækkerne og have Lov at bære Foreningsfanen, men bare det at være med giver Styrke og Glæde. Mutter og de smaa følger godt med, skønt det mest gaar i Rendestenen. Morsomt er det at træde ud og lade det hele trække vældigt forbi — og saa skyde Genvej og atter komme i Spidsen. Timer varer det, inden Toget passerer én, naar man tager Post paa et Gadehjørne. Trav trav! Trav trav! det gaar ind i Blodet og bliver der som en evig Takt.

Fag gaar forbi, og Fag tropper op: Maskinarbejderne med den tykke Munck som Fanebærer — han der slog de tre Dommedagsslag som kaldte 45,000 Mand til Kamp for Foreningsretten Hurra for ham! Malere, Typografer og fine Handskemagere; Blikkenslagere, Korkskærere, Hvidgarvere — og en Klat Sømænd der exer med Benene. I Spidsen for dem gaar Tudeper — den forvandlede Kæmpe! Kobbersmede og Kularbejdere og Bygningssnedkere; Bagersvende og Karetmagere! Det dèr, hvad er det for en løjerlig Profession? Aa det er jo Gørt-

lerne. og der har vi Gibsere og Stukkatører og Finsmede! Om det saa er Sandgraverne, er de med. Skrædderne og Skomagerne er lette nok at kende; og dèr er Herren hjælpe én Tøffelmagerne lige i Hælene paa dem — de vil ogsaa være med! Forgyldere, Lohgarvere, Væver og Tobaksarbejdere! Filehuggere, Modelsnedkere, Murarbejdsmænd; Bødkere, Bogbindere, Skibs- og Hustømrere — faar det da aldrig Ende? Glarmestersvende, Plads her! Ja de kan sagtens, de er Mestersvende allesammen, Dèr kommer Gas- og Vandarbejderne; og Møbelsnedkerne, der træder indad ligesom Grovsmede og gaar lige foran dem, som om de skulde lære fra sig! — Det dèr er de fikse Kunstdrejere! og Børstenbinderne med Briller og Børster ud af Næsen — at sige naar de bliver gamle. Saa, nu er det da endelig forbi, det slutter med en Flok kaade Drenge!

Men det er jo Mælkedrengene, de Gavtyve! Bag dem kommer Fabrikspigerne, og saa begynder det igen: Pianofortearbejdere, Møllere, Sadelmagere og Tapetserere — Faner saa langt tilbage man kan øjne. Hvor Verden dog er stor og broget! — saa mange Haandteringer Mennesket dog har faaet, for at det ikke skulde savne Arbejde! Dèr er Murerne med alle de gamle Veteraner i Spidsen — Folkene som var med fra første Færd! se hvor Gamle Stolpe gaar støt paa sine Ben! Og Skiferdækkerne med Badutspringeren i Spidsen — de ser ud som holdt de ikke af at gaa paa Jorden! Savværksarbejdere, Bryggeriarbejdere, Stolemagerne. Aar for Aar har de faaet deres Løn slaaet ned, saa de nu ved Kampens Begyndelse kun tjente halv saa meget som for ti Aar siden; men se ogsaa hvor glade de er! Nu skal der igen komme Mad i Spisekamret. Det er Væverskerne, de gustne Kvinder dér! Fane har de ingen, 8 Øre i Timen er ikke noget at flage med. Og saa tilsidst en Haandfuld Aviskoner fra *Arbejderen*. Herregud hvor er de trætte, de mange Trapper sidder dem som Bly i Benene! De har et Bundt Aviser over Armen til Mærke.

Tramp, tramp! gaar det i langsom sindig Marsj — hvorhen? Derhen hvor Pelle vil. „Snart dages det Brødre“ — forfra og forfra, naar ét Hold er færdig med Sangen, tager det næste fat. Sidegaderne spyr deres Indhold frem mod Toget, forhutlede Væsner der er svedne af Kampen mod deres Vilje og ikke kan rette sig igen; de følger det med store Øjne og giver fantastiske Forklaringer.

Der staar en ung Fyr paa Fortovet, han dækker sig bag nogle Koner og strækker Hals. For nu kommer hans Fag, som han sveg i Kampen. — Naget har drevet ham herhen. Takten tager ham, saa han glemmer alt og træder frem; han ser vel sig selv i Rækkerne, syngende og stolt over Sejren. Og pludselig hugger et Par af Kammeraterne ham og trækker ham ind i Toget; de løfter ham op og gaar med ham mellem sig — hurra, sikken et Samlingsmærke! Skade kun, at han ikke kan sættes paa en Stage og sendes til Vejrs.

Pelle gaar stadig i Spidsen for Toget, ved Tykke Muncks Side. Han gaar rolig og smilende fremad, men inde i ham raser ubændige Kræfter, saa stærk har han aldrig følt sig. Inde paa Fortovene holder Politiet Skridt med ham, tavst og skæbnesvangert. Han fører Toget skraat over Kongens Nytorv, og der gaar pludselig et Gys gennem Masserne — han vil op og præsentere sin Hær paa Amalienborg. At ingen har gættet det! Saa har Politiet dog været klogere, Gaderne til Amalienborg er spærrede af Militær.

Efterhaanden vælder Fanetoget ud og fylder Torvet; halvandet hundrede Foreninger med hver sit svajende Mærke, det er et mægtigt Skue. Hver Fane har sin egen Historie. Der er alle de røde, som vajer over Foreninger der er dannede under Socialismen, og mellem dem Dannebrogsflag, gamle Laugsbannere og Foreningsfaner — blaa, røde og hvide. De tilhører ældgamle Forbund der efterhaanden har sluttet sig til Bevægelsen. Over dem alle ses Møllernes Fane, den er ogsaa gammel, et

Par Hundrede Aar bare! Der staar noget underligt Krimskrams paa den — det er den første Enevoldskonges Navnetræk.

Men den rigtige Fane er her ikke, Internationales røde Mærke, som bar Bevægelsen gennem de første Trængselsaar. De gamle skulde nok kende den igen, og Ungdommen har hørt saa mange Legender om den. Hvis den overhovedet eksisterer mere, er den gemt godt af Vejen; den virkede altfor voldsomt paa Øvrigheden — som rødt paa en Tyr.

Og bedst som de staar og stirrer, gaar den til Vejrs, slidt og flosset men uforgængelig i Farven. Pelle staar oppe paa Bukken af et Køretøj og løfter den højtideligt i Vejret, et Øjeblik kommer det bag paa dem alle. Saa begynder de at raabe, det stiger til en Orkan. De hilser Brødreflaget, Internationales røde Blodmærke — og Pelle som løfter det i sine forbrændte Hænder, den gode Kammerat der frelste Barnet af Ilden og førte Bevægelsen til Sejr!

Og Pelle staar og smiler aabent imod dem, som et stort Barn. Der var et godt Ord at sige til dem alle her, men hans mægtige Røst er ikke kommet igen. Saa fører han med en langsom Drejning Fanen rundt over dem som tog han dem i Ed. Han er saa stille i det, det er en gammel Drøm han faar opfyldt.

Politiet rider mandsstærkt frem mellem Masserne, men Fanen er forsvundet; Munck staar med en tom Stang og er i Færd med at hægte Foreningsbanneret paa. „De maa sørge for at faa disse Mennesker bort herfra; ellers gør vi Dem ansvarlig for Følgerne!“ siger Politiinspektøren med et Blik der varsler ondt.

Pelle sér ham ind i Øjnene. „Han smed mig gærne i Fængsel, hvis han turde,“ tænker han og sætter igen Toget i Bevægelse.

* *
*

Ud over Fælleden bølgede Folkemængden frem og tilbage i uroligt Mylder, set udefra lignede det et mørkt oprørt Hav. Om hver af de mange Talerstole stod der en tætpakket Flok og lyttede til Førerne, som udlagde Dagens store Betydning; men de fleste var ikke oplagte til at staa om en Talerstol i Dag. Man trængte til at give sig sorgløst hen i Glæden oven paa alt det strænge, staa paa Hovedet i Græsset og være Klovn et Øjeblik. Ud over den store Fælled laa de Klynge ved Klynge, spisende og legende. Mændene havde smidt Frakken og tog Livtag eller opfriskede Drengeaarenes Smidighedsøvelser. Man lo mere end man talte, kom nogen med en alvorlig Bemærkning, blev den straks opløst i Brandere. Der var ikke Alvor skabt i Folk i Dag!

Pelle gik langsomt om og morede sig over Røret, mens han ledte efter Madam Johnsen og Barnet; de skulde møde ham herude med Madkurven. Inde bagved sad Alvoret og gjorde ham stille. Det kunde været hyggeligt at ligge saadan paa Maven midt i sin egen Familiekreds og spise haardkogte Æg med Smørrebrød til — eller rende rundt med Lille Lasse paa Skuldrene! Men hvad nyttede det at gaa og føre Bagsnak om en Ting! — med Ellen kunde han jo ikke begynde igen, der var det umulige imellem dem. Lille Lasse holdt det haardest at vise ud af Tankerne; han maatte se at faa Ellen til at afstaa ham med det gode. Benytte sin juridiske Ret til at faa ham tilbage vilde han ikke.

Hele Familien Stolpe laa i en stor Kreds og holdt Maaltid; Sønnerne var der med deres Koner og Børn — der manglede blot Pelle og hans.

„Kom og giv en Haand med!“ sagde Stolpe — „ellers faar vi for sent Fyraften.“

„Aa ja!“ udbrød Madam Stolpe — „det er saa længe siden, vi har været sammen. Vi skal da ikke undgælde for, at du og Ellen ikke kan spænds.“ — De kendte ikke Grunden til Bruddet — i al Fald ikke gennem ham — men var ligefuldt venlige mod ham.

„Jeg gaar egenlig og leder efter min egen Madkurv,“ sagde Pelle og slog sig ned hos dem.

„Hør, du er en Fandens Fyr!“ udbrød Stolpe pludselig leende — „du vilde nok op og hilse paa Bror Kristian hva'? Synderlig klogt var det nu ikke, men lige meget! det du har gjort i Dag, kunde ingen anden gaa hen og gøre dig efter. Det gik jo som en Miss det hele — ikke Spor af Slinger i Rækkerne! Du ved vel, at det er Meningen du skal i Spidsen for de Samvirkende? — saa har du jo Lejlighed til at mase paa med dine forfløjne Ideer om et Verdensforbund. — Nu bliver der ellers nok at gøre herhjemme; vi skulde gærne tage Byen ved næste Valg — og en Del af Landet med sku! Du stiller dig vel?“

Hvis jeg faar min Stemme igen. Jeg kan ikke raabe mere.“

„Prøv med en raa Æggeblomme hver Aften,“ sagde Madam Stolpe bekymret — „og tag den venstre Strømpe om Halsen naar du sover; det er et godt Middel. Men det maa være den venstre.“

„Mutter er rød ser du!“ sagde Stolpe. „Saa snart jeg kommer paa den højre Side af hende, kender hun mig ikke.“

Solen maatte være nede, det begyndte allerede at skumre; ovre i Vest steg tunge Skyer op. Pelle fik ond Samvittighed over, at han endnu ikke havde truffet den gamle og hendes Barnebarn, og brød op fra Selskabet.

Han gik rundt og søgte; overalt hvor han kom frem, hilste Folk, og der tændtes noget i deres Øjne. Han lagde Mærke til, at en Betjent fulgte ham paa Afstand; det var en af Partiets hemmelige Tilhængere — kanske havde han noget at meddele! Pelle lagde sig i Græsset lidt for sig selv; Betjenten stod og saá sig forsigtigt om, kom saa gaaende. Ved Pelle bukkede han sig ned som for at tage noget op. „Man er ude efter dig,“ sagde han dæmpet. „Der har været Husundersøgelse i Eftermiddag; saa snart

du gaar herfra, skal du arresteres." Saa gik han videre.

Pelle laa lidt inden han forstod. Husundersøgelse — hvad var der hos ham som ikke enhver maatte vide? Pludselig kom han i Tanke om Klichéen og Seddelaftrykkene. Man havde søgt noget at komme ham til Livs paa — og fundet hans Legetøj!

Han rejste sig tungt og gik udefter, bort fra Mængden. Ovre ved Øster Fælled stansede han og kastede et dvælende Blik ned over dette urolige Hav af Mennesker, der begyndte at bryde op og snart vilde gaa i ét med Mørket. Nu var Sejren vundet og Landet skulde tages i Besiddelse — og saa maatte han vandre i Fængsel! — for en Fantasi skabt af Sulten! Han havde ingen Penge givet ud og heller ikke haft det i Sinde — men hvad hjalp det? Han skulde jo rammes, han havde læst det i Politiinspektørens Øjne. Tugthus — eller i bedste Fald Forbedringshus!

Han trængte til at holde Afgørelsen hen mens han ordnede sit Sind, og gik bag om Østerbro ind til Byen. Han holdt sig til Sidegaderne for ikke at blive sét og tog Retning med Frelsers Kirkegaard; de fleste Betjente var heldigvis paa Fælleden.

Skibene i Havnen vakte et Øjeblik Tanken om Flugt i ham, men hvor skulde han søge hen? Og flakke fredløs om derude, naar hans Kald og hele Skæbne laa her — kunde han det? Han fik tage sin Tilskikkelse!

Kirkegaarden var lukket, han maatte krybe over Muren for at komme derind. Nogen havde lagt friske Blomster paa Far Lasses Grav. Marie! tænkte han — ja det maatte være hende! Her var egenlig godt at være, han følte ikke længer den forfærdelige Forladthed. Endnu var det, som Lassefars aldrig trættede Omsorg lagde sig betryggende om ham.

Men han maatte videre, Indespærringen var allerede over ham og gjorde ham rastløs. Han vandrede ind gennem Byen og holdt sig stadig til de snævre Sidegader, hvor Mørket skjulte ham. Dette var Slag-

marken — hvor var der faldet Hvile over den! gudskelov de ikke forbandede ham. Nu gik de ind til Lykken — og han!

Han nærmede sig forsigtigt sit Logi — der gik to civilklædte Betjente og patruljerede. Saa trak han sig ind i Smaagaderne igen. Han drev planløst om derinde, gik og stred med det uforsonlige i sig til det endelig gav efter. Han vilde se op til Ellen, give hende et godt Ord og kysse Børnene.

Men ogsaa dèr var der Vagt — paa alle Punkter blev han slaaet tilbage, ind i Ensomheden hvor han ikke hørte hjemme. Det var jo det forfærdelige, hvordan skulde han klare sig ene med sig selv — han som kun aandede i Fællesskab med andre? Ellen var alligevel hans Liv, saa haardt han bestred det; hendes spørgende Øjne hvilede altid gaadefuldt paa ham fra en eller anden Krog i hans Tilværelse, hvad han saa færdedes i. Han følte stærkt nu, at hun hele Tiden havde holdt sig beredt og siddet og ventet paa ham. Hvordan vilde hun tage dette?

Fra Slotsgade saá han Lys oppe paa Mortens Værelse, han sneg sig over Gaden og gik op. Morten sad og læste.

„Det er helt nyt at se dig — Brandmand!“ sagde han med et godt Smil.

„Jeg kommer for at sige Farvel til dig,“ sagde Pelle sagte.

Morten saá forundret op. „Skal du rejse?“

„Ja jeg — jeg vilde bare!“ han sadt lidt og ludede. „Hvad vilde du gøre, hvis Øvrigheden var ude efter dig paa Lumskeri?“ spurgte han pludselig.

Morten stirrede en Stund paa ham, saa trak han Bordskuffen ud og tog en Revolver op. „Jeg taaler ikke Voldshænder paa mig!“ sagde han mørkt. „Men hvorfor spørger du om det?“

„Ikke for noget — vil du gøre mig en Tjeneste Morten? Jeg har lovet at sætte en Indsamling i Gang for *Arkens* fattige Fugle, men har ikke Tid. De mistede alle deres Stumper ved Branden! Vil du tage dig af den Ting?“

„Det skal jeg nok! Men jeg forstaar bare ikke —?"
„Jo, jeg skal lidt ud og rejse," svarede Pelle med et Galgensmil. „Jeg har altid haft Lyst til at komme ud og rejse paa Faget ved du nok — nu er Lejligheden der."
„Til Lykke med det da," sagde Morten og saá underligt paa ham, mens han trykkede hans Haand. Hvor meget han havde gættet, vidste Pelle ikke. Der var bornholmsk Blod i Morten, han trængte sig ikke ind i nogens Affærer!
Og saa var han paa Gaden igen. Nej Mortens Udveje kunde han ikke bruge — og nu vilde han gaa ind og overgive sig til Øvrigheden! Han fulgte Hovedgaden nu; der var ikke noget at skjule sig for længer.
Nede i Nørregade stod en Skikkelse og puslede mistænkeligt ved en Butiksdør; han trykkede sig fladt ind mod Døren, da Pelle passerede. Pelle stansede paa Fortovet, Skikkelsen stod ubevægelig og trykkede sig ind i Mørket en Stund, saa sprang den frem med en ond Knurren for at slaa ham til Jorden. I det samme kendte de hinanden — det var Ferdinand.
„Hvad, gaar du løs endnu?" udbrød han forbavset. „Jeg troede du var nappet."
„Hvor ved du det fra?" spurgte Pelle.
„Aa det er noget man ved — det hører nu engang med til Haandteringen. Det bliver fem-seks Aar Pelle, lige som du er stiv til! Forbedringshus naturligvis — ikke Tugthus!" Det gøs i Pelle.
„Du staar og fryser," sagde Ferdinand medlidende — „og det kan jeg sku godt sætte mig ind i. Men hør nu her Pelle, du har væ't god og villet redde mig! næst efter Mor er du den eneste jeg bryder mig om. Hvis du vil ta'e og stikke af, skal jeg skjule dig og sørge for Rejsepengene."
„Hvor vil du skaffe dem fra?" spurgte Pelle tvivlende.
„Aa jeg praktiserer jo Ejendommens Fordeling," sagde Ferdinand og lo bredt. „Politidirektøren har

netop fem Hundrede Kroner liggende i sin Pult; dem skal jeg forsøge at hugge til dig, dersom at du vil ha'e det."

„Nej," sagde Pelle langsomt — „jeg maa hellere tage min Tørn. Men Tak skal du have for din gode Vilje! — og hils din gamle Mor fra mig. Dersom du skulde faa lidt til overs, saa stik det til Enkemadam Johnsen. Hun og den lille sulter siden Hannes Død."

Og saa var der ikke mere, alting var forbi. Han gik lige ned over Torvet til Raad- og Domhuset. Det laa og saa skummelt ud, han drev langsomt videre, ned til Kanalen — for at samle sig lidt inden han gik op. Han gik langs Bolværket og stirrede ned i Vandet, hvor Baadene og de store Hyttefade lige kunde skimtes. Ved Holmens Kirke tog han sig sammen og vendte om — nu maatte det være. Han rejste Hovedet med en kæk Beslutning — og stod Ansigt til Ansigt med Marie. Hendes Kinder glødede da hun saá ham.

„Pelle!" sagde hun jublende — „gaar du her? Men saa er det jo ikke sandt! Jeg har været i Forsamlingssalen, og der sagde de at du var arresteret. Aa, vi var saa ulykkelige!"

„Jeg skal ogsaa arresteres — jeg er paa Vej derhen nu."

„Men Pelle dog, lille Pelle!" Hun saá paa ham med taarefyldte Øjne. Ak, endnu var han jo Hittebarnet som trængte til hendes Omsorg. Pelle fik selv Taarer i Øjnene, hans Sind blev saa blødt. Her var dog et Menneske hvis Hjærte bankede for ham — og hvor var hun smuk i sin Sorg over hans Ulykke.

Hun stod der foran ham slank og fuld af Form, med Haaret — der engang var saa tyndt og skæmmet — i et rigt Brus over Panden. Herlig var hun groet ud af det forkrøblende Hylster. „Pelle," sagde hun med nedslagne Øjne og tog begge hans Hænder — „gaa ikke derhen i Nat, vent til i Morgen! I Nat glæder alle de andre sig over Sejren — og

saa skulde du — —! Gaa med hjem paa mit Kammer Pelle, du er jo saa bedrøvet!“ Hendes Ansigt kæmpede med Graaden, saa barnlig som nu havde hun aldrig set ud.

„Hvorfor betænker du dig? — gaa med op: Er jeg da ikke smuk? Og alt det har jeg gemt til dig! Fra første Gang jeg saá dig, elskede jeg dig jo Pelle; og saa begyndte jeg at vokse, fordi jeg vilde være køn til dig! Jeg skylder ikke nogen noget andre end dig; og hvis du ikke bryder dig om mig, vil jeg slet ikke være til!“

Nej hun skyldte ikke nogen noget, dette Barn af Intet, men var helt og holdent sit eget Værk. Skøn og uberørt kom hun til ham i hans Forladthed, som var hun sendt af de Fattiges gode Tanker for at husvale hans Sind. Skøn og ren i Sindet var hun groet ud af Elendigheden som selve Lykketiden; og hvor i Verden skulde han vel hvile sit dødstrætte Hoved, om ikke ved dette Hjærte der var Barn, Moder og Elskerinde for ham?

„Ved du Pelle, der var jo Dans i Forsamlingsbygningen efter Fællesmødet, og vi unge Piger havde bundet en grøn Majkrans — jeg skulde sætte den paa dig naar du traadte ind i Salen. Aa vi græd, da én traadte op og raabte at du var taget. Men saa fik du dog Kransen — ikke? Og nu skal du sove sødt og ikke tænke paa i Morgen.“

Saa faldt Pelle i Søvn med Hovedet paa hendes Jomfrubarm. Og mens hun laa og saá moderligt paa ham, drømte han, at Danmarks hundred Tusende Arbejdere var i Færd med at opføre et herligt Slot og han var Bygmester. Da Slottet var færdigt, marsjede han ind i det i Spidsen for Arbejderhæren, syngende drog de gennem de lange Gange for at fylde de lyse Sale. Men Salene var der ikke, Slottet var forvandlet til et Fængsel! Og de gik og gik og kunde ikke finde ud igen.
